

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Gamle slægter i Ladegaard og Jernhyt

**SAMT FRAGMENTER
AF EGNENS HISTORIE**

Michael Uldall

**Gamle slægter
i
Ladegaard og Jernhyt**

**SAMT FRAGMENTER AF EGNENS
HISTORIE**

Michael Uldall

Eget Forlag:
Michael Uldall
Storegade 98
6740 Bramming

ISBN nr. 87-982459-6-1

Forsidebillede:
”Ladegaard Station”

Forord

I 1995 fik jeg udgivet ”En landsby ved Adelvejen”, en bog om min fødeby Styding gennem 300 år. Dette gav mig lyst til at fortsætte, og resultatet blev ”Gamle slægter i Hammelev”, som udkom i 2002. Nu foreligger tredje bind i serien.

Denne gang har jeg sat fokus på Ladegaard og Jernhyt og de familier, som har levet der. Grundlaget for udarbejdelsen af bogen har først og fremmest været Hammelev sogns kirkebøger, som i kopi findes i min besiddelse. Desuden er anvendt oplysninger fra Gram Herreds skyld- og panteprotokoller samt diverse registre helt fra 1670. Tillige er foretaget adskillige interviews af nulevende personer i Ladegaard og Jernhyt. Især bør Johannes Jespersen, Hammelev (tidligere ”Jægerslyst” i Ladegaard) og Peter Svendsen fra Jernhyt nævnes, idet de har skaffet mig mange oplysninger om nutiden i hver deres områder.

Bogen er opdelt i 3 afsnit, hvoraf første afsnit beskriver områdets generelle historie, så læseren kan få indblik i forholdene, indbyggerne gennem tiderne har levet under. Andet afsnit omfatter fragmenter af Ladegaard og Jernhyts historie og i 3 i afsnit er beskrevet gårdenes og landboelsstedernes ejere så langt tilbage, som de kan findes i kilderne.

Der skal her lyde en stor tak til de mange, der har bidraget med oplysninger. Især skal nævnes **Niels P. Bladt** fra Starup, der har bidraget med et yderst omfattende materiale fra skyld- og panteprotokollerne samt **Frede Knudsen**, Sønderborg, som hovedsageligt har bidraget med en del gamle registre og et stort kortmateriale samt kirkebogsoplysninger fra perioden 1900-1950 m. m. Samarbejdet med Niels P. Bladt og Frede Knudsens har givet mig det fornødne grundlag for min beskrivelse af slægterne i Ladegaard og Jernhyt på grundlag af mine egne oplysninger hentet i Hammelev kirkebog fra perioden 1763-1900.

Bramming 2004

Michael Uldall

Indholdsfortegnelse:

Afsnit I:

Eggen omkring ”Tørningdalen”	7
Tørning Slot, ...	11
Tørning ladegaard	13
Tørning Mølle.....	16
Hoveri på Tørning ladegaard og Tørning Mølle	17
Oprør imod herredsfogeden.....	20

Afsnit II:

Ladegaard og Jernhyts historie.....	24
Kort over Ladegaard by 1792 og 1872.....	25
Kort over Jernhyt by 1792 og 1872.....	26
Kirkelige forhold	27
Kirken ved Lilholt	28
Lokal forvaltning.....	29
Ladegaard kommune	29
Sogneråd	30
Sognefogeder.....	31
Skolevæsen	33
Ladegaard skole (1).....	34
Ladegaard-Jernhyt skole (2).....	35
Ladegaard-Jernhyt skole (3).....	37

Ladegaard- Jernhyt skole (4)	39
Erindringer om skolegangen	40
Fattigvæsen	46
Jernhyt Fattiggård	48
Trafikforhold	52
Gamle veje og stier	52
Statsbanen	53
Amtsbanen	54
Amtsbanen ved Ladegaard og Jernhyt	57
Stationerne ved Ladegaard og Jernhyt	59
Landbrugets historie	61
Fæstevæsen	61
Fællesdrift	63
Udskiftning	64
Udskiftningskort 1792	65
Ejerfortegnelse 1792	66
Handel, håndværk og industri	67
Kniplingshandel	67
Købmandshandel	68
Smede	71
Udvinding af jern	73
Papirfabrik	73
Teglværk	74
Digteren, der forberedte Genforeningen	75
Genforeningen fejret i Ladegaard	77

Tilplantningen ved Jernhyt	78
Plantør Olsen	78

Afsnit III:

Gård- og landboelsbeskrivelser.....	80
Grundlag for beskrivelserne	80
Fæsteoversigt Ladegaard 1672-1792	84
Fæsteoversigt Jernhyt 1706-1792.....	85
Gård- og landboelsbeskrivelser Ladegaard	86
Landboeler Ladegaard Mark	174
Gård- og landboelsbeskrivelser Jernhyt by (Neder Jernhyt)	182
Gårde- og landbolsbeskrivelser Over Jernhyt	258
Landbolsbeskrivelser Jernhyt Mark	291
Litteratur- og kildehenvisninger.....	307
Skoleelever i Ladegaard 1919.....	308

Eggen omkring ”Tørningdalen”

Tørning, Ladegaard og Jernhyt

Ved eggen omkring ”Tørningdalen” forstås her området omkring Jernhyt, Ladegaard og Tørning, som ligger i Hammelev sogn. Dalen er skabt af landets sidste istid. Herved dannede isens smeltevand det nuværende karakteristiske landskab med højderyggen mod øst og de flade hvedestrækninger mod vest samt de dybt indskårne tunneldale, hvis hovedforløb strækker sig fra *Jernhyt* og desuden dalstrækningerne *Kragdal*, *Dybdal*, *Grunned*, *Stevning Dam* og *Christiansdal* for at ende i Haderslev Dam ved Hindemade. I bunden af disse dalstrøg løber *Jernhyt bæk*, *Dybdal bæk*, *Vadsbæk* og *Tørning Å*.

På kort fra 1649 ses bebyggelserne Tørning, Gammel Ladegaard og Jernhyt. Karakteristisk er de placeret tæt på vandløbene i Tørningdalen. Sognegrænsen for Hammelev sogn ses indstiplet. Bemærk, at Fredsted dengang hørte til sognet. Læg også mærke til, at Stevningdam på den tid endnu kun var en smal bæk.

Som nævnt er landskabet dannet som endemoræne i den sidste istid med morænejord, der strækker sig fra Vadsbækken i øst til den nord- sydgående vej mod Arnitlund i vest. Disse jorder er hovedsageligt kuperede sandblandede lerjorder med enkelte stive lerjordsområder.

Områderne mod nord, syd og vest, som nævnt foran, er sandede førhen lyngklædte hedejorder, som på udskiftningskortet 1792 er benævnt *Alt Ladegaard Nørr Hede*, *Jernhyt Nørr Hede*, *Vester Hede* og *Sønder Hede*.

Landskabet i området omkring ”Tørningdalen” byder således på store variationer med mange særdeles smukke lokaliteter. Specielt betragtes Tørning med Stevning og Mølle dammen og skovene *Sandkulen*, *Tegholt*, *Østerskoven* og *Pamhule* som rene naturperler.

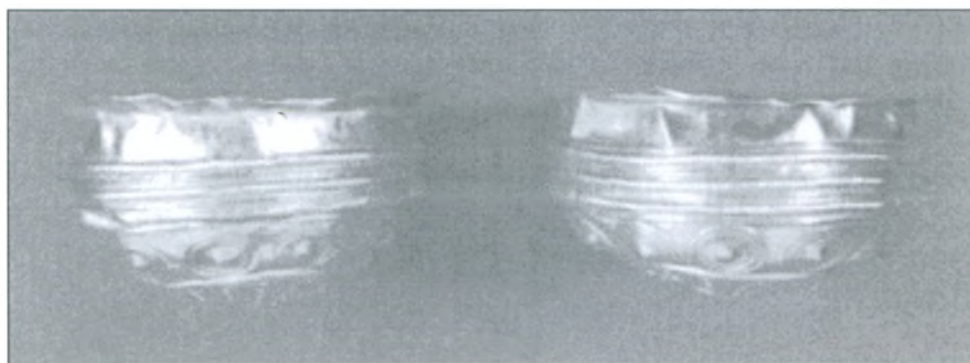
Historiske fund

På gamle kort er indtegnet særdeles mange gravhøje, af hvilke de mest kendte er "Trehøjene" på Jernhyt Vesterhede og gravhøje syd for Ladegaard langs vejen til Jernhyt. Netop under én af disse gravhøje er under nyopførelse af stald hos Bent Boldt, "Petersgaard" fundet flere urner, som sættes i forbindelse med et dødehus. Desuden fandtes resterne af en bebyggelse fra bronzealderen.

Gammel bebyggelse udgravet på "Petersgaard" ved Ladegaard

Af fund fra stenalderen kan nævnes et stort antal flinteredskaber, herunder stenøkser fundet af bl.a. Christen Hansen, Ladegaards Mark, og af særlige værdifulde fund kan nævnes, at i et engdrag ved Jernhyt fandtes engang i 1800-tallet resterne af en lur fra bronzealderen. Desuden fandt man i 1885 to guldkar også fra bronzealderen på Tørning Mark. Guldsålerne gav anledning til oprettelse af museet i Haderslev. Disse pragtstykker er dog nu opbevaret på Nationalmuseet i København.

Fund af guldkar på Tørning Mark

Områdets bebyggelser:

Tørning:

En af de ældste større bebyggelser i området var Tørning slot med tilhørende ladegaard og mølle. Slottet er første gang i kilder nævnt i begyndelsen af 1300-tallet, medens møllen første gang er nævnt i 1492. I visse perioder havde slottets ladegård uden tvivl - som såkaldte "Enemærker", d.v.s. avlsgårdens egen jord – arealerne fra Lilholt i vest og til Christiansdal og Hindemade i øst. Desuden lå der i området et mindre antal huse, som fortrinsvis blev beboet af folk, der var beskæftiget på slottets ladegaard og mølle. Senere opførtes Gram herreds Tinghus på stedet.

Gammel Ladegaard og Jernhyt:

Indtil oprettelsen af fæstegårdene i Ladegaard og Jernhyt omkring 1500 har området uden tvivl haft en spredt bebyggelse med få og uanseelige huse beboet af daglejere, hvoraf de fleste sikkert har været beskæftiget på Tørning ladegaard. Antallet af fæstegårde, som nævnt i et register 1672, var 8 gårde og 1 landboel i Ladegaard og 4 gårde og 2 landboel i Jernhyt, hvilket sikkert har været samme antal som ved oprettelsen.

Beskæftigelse i ældre tid

Inden oprettelse af fæstegårdene i Ladegaard og Jernhyt har bebyggelserne i området sikkert være meget spredte. Hovedsageligt har det nok drejet sig om indersthuse, og beboerne har som nævnt sikkert for de flestes vedkommende været beskæftiget på Tørning ladegaard. I Jernhyt har folk i gammel tid været beskæftiget med udvinding af jern af myremalm fra de store moseområder på eggen. Heraf navnet Jernhytte, hvoraf hytte kommer fra det tyske "hütten", som betyder *at smelte*. Desuden havde man en tid en mindre papirfabrik i Jernhyt tæt op ad sogneskellet til Skrydstrup sogn.

For at klare sig på de magre hedeegne har mange landboelsfolk haft bibeskæftigelser som småhåndværkere, bl.a. som murere, tømmermænd, snedkere og tækkemænd. Ved folketællingerne i perioden 1840 -1865 nævnes tillige træskomagere, skræddere, spindere, vævere og kostenbindere. En tid omkring 1800-tallet var også pigerne beskæftiget ved kniplingsfremstilling. Desuden var der mange daglejere.

Misvækst, krig og sygdomme

Gennem årene har eggen været plaget af misvækst, krige og sygdomme. Således berettes i 1680 om, hvor slemt det stod til på gårdene i sognet. Som eksempel er ved en gård bl.a. anført:

"Er nu helt ringe formedelst tilslagen Wanløcke med sit Kre; i det at udi 1½ aars Tid hannem af 28 voxen nød (kreaturer) och 10 kalve er fradød, som Tingvidner och attester derom vider udvise. Hafe saaed Rug – 4 Ørtig. Kan intet bestille af sin vaar Sæd."

Under svenskekrigene 1657-1658 hærgede polakkerne Hammelev sogn. Da krigen var forbi, lå alene i Gram Herred 100 gårde øde. Mange af disse fraløbne gårde overtoges af afdankede soldater, som dog kun var ejere i kort tid. Først omkring ca. 1670 dukker på gårdene, bl.a. også i Ladegaard og Jernhyt, navne op med relationer til de kommende slægter i området. Af denne grund føres slægterne i nærværende bog kun tilbage til dette tidspunkt.

Eggen omkring Tørningdalen

Da bekæmpelsen af epidemiske sygdomme i gammel tid ikke var mulig, døde mange af disse sygdomme. Som eksempel kan nævnes epidemien med småkopper, (børnekopper) som brød ud i 1778. I kirkebogen kunne således læses følgende om børn, der døde af "den grasserende" sygdom:

Pag. 330. 1778. (330)			Døde-Regiſter.
Numero	Dies	Dies	
Mortuo.	emortuo.	Sepul.	Peder Willats Børn, Peder Willats og Anna, Maria Juhlers og gennemfødt Liden Peder, yndel & Anns mindste & nyere, for dødsregiſtrat 1776. Nr 15. var det 6 ^{te} barn, der i Anna Lippmann.
720.	73 Aug	30 Aug	

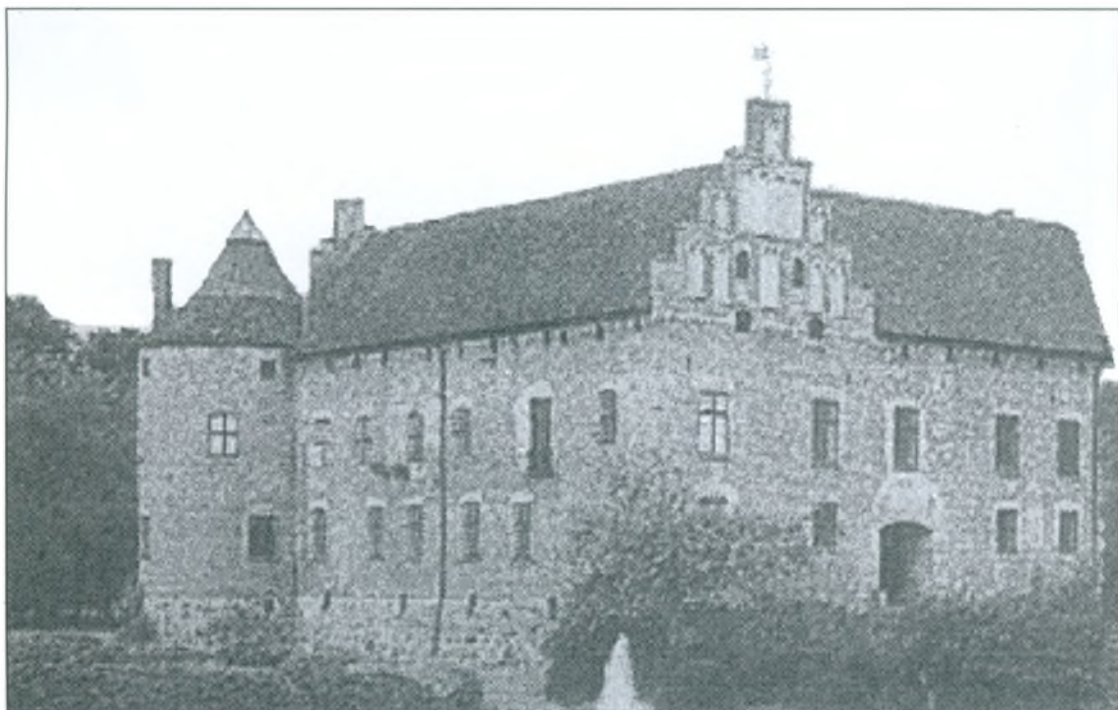
Mange børn døde af småkopper

Som det ses, døde Peder Willassens søn, Willats Beck, i august 1778 som årets 6. barn af småkopper. Allerede i oktober samme år kunne præsten anføre, at Kirsten Juhlers døde som det 18. barn. De, der overlevede kopperne, blev så svage, at særdeles mange døde i de følgende år indtil udgangen af 1786. Koppesygdommen blomstrede herefter op igen en kort tid.

Tørning slot

”Gl. Ladegaards og Jernhyts moder”

Den gamle historiske borg Tørning (Thyrning) er i skrevne kilder nævnt i 1340, da hertug Valdemar pantsatte slottet til grev Geerts sønner. Nogle år senere blev slottet med et betydeligt tilliggende overtaget af adelsmanden Claus Limbek og senere af hans søn, Henneke Limbek, der i 1394 fik hele Gram herred i forlening. Efter Henneke Limbeks død overtog Claus Limbek slottet. I hans tid forøgedes besiddelserne med Frøs-, Kalvslund- og Hviding herreder. Tørning havde herefter området helt fra Christiansdal til Vesterhavet syd for Ribe.

Som man kan forestille sig, at slottet ved Tørning har set ud. Grundlaget for antagelsen er forskellige slottes byggestil i landsdelen omkring 1400-tallet. (Billede hentet fra bog om danske slotte).

Efter Claus Limbeks død ca. 1428 overtog Henrik von Ahlefeldt besiddelserne i de 4 nævnte herreder. Han efterfulgtes af Benedikt von Ahlefeldt. Hans 2 sønner solgte i 1494 de nævnte besiddelser til kong Hans, som forlenede stedet til rigsråd og ridder Henrik Knudsen Gyldenstjerne til 1517 og Otto Holgersen Rosenkrantz til 1523.

I 1544 overtoges Tørning af hertug Hans den Ældre, men i 1581 kom slottet atter under kongen. Bøndergodset under slottet blev således ”Krongods”. Imidlertid flyttede hertug Hans residensen til det nybyggede ”Hansborg” i Haderslev, hvorefter en stor del af bøndergodset blev solgt med undtagelse af fæstegårdene i Gram herred. Tørning sygnede herefter hen, og slottet menes brændt 1597. Ladegården blev herefter i 1665 omdannet til en ”Kongelig Pensionsgård”, som blev udforpagtet. Af forpagtere kan bl.a. nævnes ritmester Magnus von Schwalbe, kaptajn Falckenschild, major Gerhard Blechinberg, Hans Ægidius, Peter Petersen, Caspar Gydesen og senest herredsfoged Peter Christian Holm.

Den bevarede kernemur efter slottet på Torning slotsbanke. Bemærk gulvet af munkesten. Desuden er fundet en søjlefod fra 1300-tallet. (Muren er senere igen tildækket).

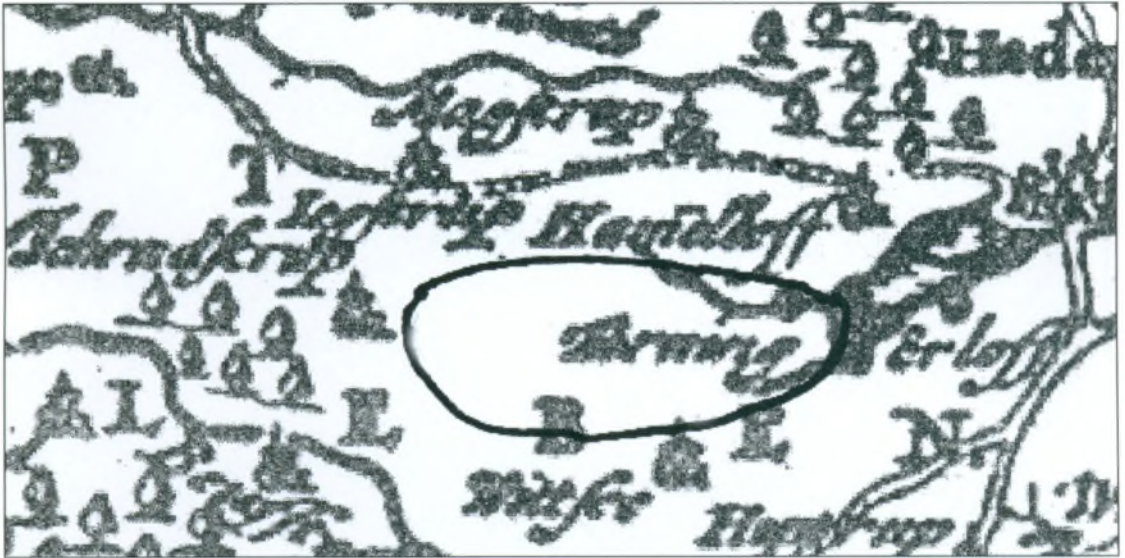

Mange landmænd på eggen hentede munkesten fra slotsruinen ved Torning. Her et eksempel på indmuring af stenene på Johan Boisens ejendom på Ladegaard Mark. I doren Cathrine Boisen. – (Se gard nr. 2 på Ladegaard Mark).

Tøring ladegaard

Til Tøring slot hørte en ladegaard (nuv. Tøringgård). Ladegården havde i sine velmagtsdage betydelige arealer, som formentlig strakte sig omtrent fra den vestlige del af Haderslev Dam i øst til Lilholdt gårdene i vest. Ladegårdens areal i gammel tid kan næppe fastslås, men det har givetvis drejet sig om et betydeligt område, indtil fæstegårdene ved Ladegaard, Jernhyt og måske Lilholt blev oprettet omkring år 1500.

Tøring ladegaards mulige udstrækning fra Haderslev Dam i øst og Lilholtgårdene i vest i Tøring Slots storhedstid.

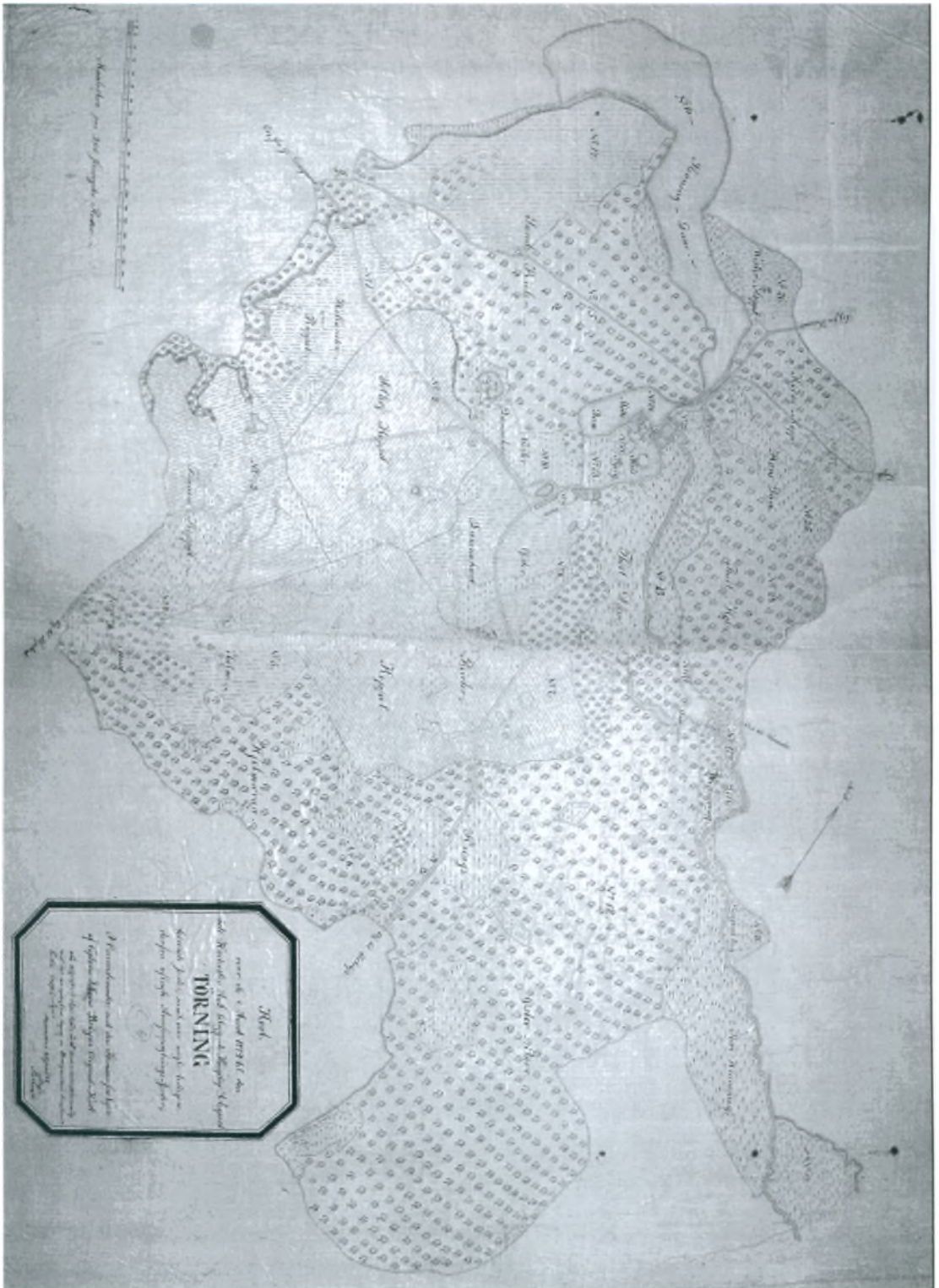
Gårdene i Ladegaard og Jernhyt blev sikkert oprettet på ladegårdens jorder enten i Ahlefeldternes tid eller ved kong Hans' overtagelse af Tøring i 1494. Ladegården fik herefter den størrelse, som er vist på næste side på kort fra 1774. Gården strakte sig på den tid fra Hindemade i øst til Gl. Ladegaard skel i vest og fra Hammelev og Styding skel i nord til Knagsled i syd. Muligvis har området på den tid omfattet næsten 1000 tdr. land.

Ladegårdens bygninger 1774:

1. Tinghuset, 2. Tøring Mølle, 3 Møllegården, 4. Tøring ladegaard. På den tid gik vejen mellem ladegården og møllen øst om slotsbjerget.

Tørrning ladegaards jorder 1774

Korttekst: Kort over de i Aaret 1774 til den udi Haderslev Amt beliggende Kongelige Avlsgaard Tørrning hørende Jorder samt over nogle derfra aflagte Arveforpagtnings-jorder.

Tørring Mølle

Tørring Mølle er en gammel historisk mølle, der i sin tid tilhørte Tørring Slot. Møllens vandhjul blev drevet af opstemmet vand fra Stevning Dam.

Tørring mølle er første gang i kilder nævnt i 1492. Herover et billede af møllen i 1847 med molledammen i forgrunden og i baggrunden slotsbanken, hvor Tørring Slot lå indtil 1597.

Tørring Mølle i Andreas Iversens tid. Møllervirksomheden var på det tidspunkt indstillet. Møllegården på den modsatte side af vejen havde i hans tid et areal på ca. 60 ha.

Hoveri på Tørning ladegaard og mølle

I gammel tid og helt indtil 1598 måtte Gram Herreds fæstebønder fra herredets 8 sogne vandre den tunge gang en dag om ugen til Tørning ladegaard for at udføre hoveriarbejde, såkaldt "*avlingshoveri*", der bestod i markarbejde med bl.a. såning og høstning på ladegårdens næsten 1000 tdr. land. I herredet var der på den tid ca. 600 gårde, som for de flestes vedkommende var fæstegårde under Tørning. Hovbønderne, der kom helt fra Nustrup, Oksenvad og Jels, har haft en særdeles lang vej og måtte stå op *for fanden havde fået sko på*. Mange har sikkert i fællesskab benyttet hestevogne for at komme frem, og de nærmest boende har vandret ad støvede veje eller egnens mange tingstier, der førte til Tørning. Det må have været lidt af et syn f.eks. at se de mange hovbønder i rad og række krumbøjede med le høste de store arealer. Selv om arbejdet har været hårdt, har der sikkert også været tid til megen morskab, og mange kontakter blev oprettet med bønder fra de fjernere sogne. Man ser da også, at mange giftermål blev indgået med pigerne fra hele herredet. Tilrettelæggelsen af turnus for hoveddagene blev foretaget af gods-inspektøren, og det praktiske arbejde i marken blev forestået af en ladefoged.

Det er ofte hævdet, at hoveriet på øerne var værre end i det øvrige land, men i Limbekernes og Ahlefeldternes tid på Tørning har man nok ikke ladet meget tilbage at høre. Selv om der ikke er berettet om træhest, hundehul, spansk kappe, pæl og prygl, så har nogle af disse familier sikkert udnyttet fæstebønderne for at få penge i kassen. Ikke mindst berettes der om én af Ahlefeldterne, som skulle have været særdeles hård.

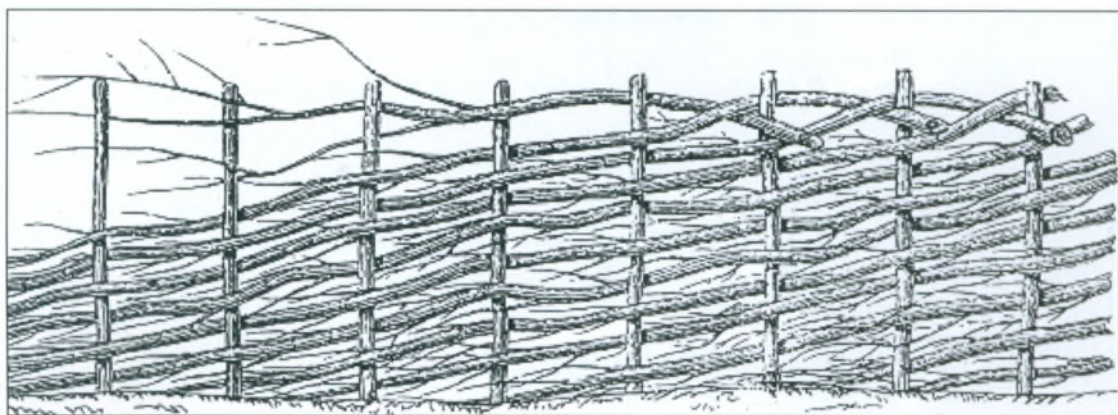
I 1492 overtog kong Hans Tørning slot, som én af sine besiddelser. Tørning var således herefter *krongods*. Han bortforleuede dog Tørning, og af lensmænd kan nævnes rigsråd Henrik Knudsen Gyldenstjerne og rigsråd Otto Holgersen Rosenkrantz. Hoveriet fortsatte dog i kronens ejertid til 1598. Kong Hans efterfulgtes af kong Frederik den Førstes søn, hertug Hans den Ældre, som i ca. 1581 flyttede administrationen fra Tørning til det nyopførte "*Hansborg*" i Haderslev. Tørning mistede herefter delvis sin betydning, og en tid blev de fleste arealer udlagt med græs, som var mindre arbejdskrævende. Hoveriet blev derfor indstillet i en periode, men blev dog genindført fra 1607-1610, da man igen begyndte at dyrke korn. I 1610 afløstes avlingshoveriet af en pengeafgift "*Dienstgeld*", også kaldet "*gerningspenge*", der blev opkrævet som en særlig post under fæsteafgiften "*Landgilden*".

Avlingshoveriet afløstes af hegningshoveri

Tørning slot var brændt i 1597, men ladegårdens drift fortsattes. Gården blev imidlertid i 1665 omdannet til en "*Kongelig Pensionsgaard*", hvor aftrådte officerer fik den i forpagtning formentlig som led i deres pension. Her kan nævnes ritmester Magnus von Schwalbe, kaptajn Falckenschiold og major Gerhard Blechinberg. Af andre forpagtere kan nævnes Hans Egidius, Peter Petersen, Casper Gydesen og herredsfoged Peter Christian Holm. I deres tid udførte herredets bønder i en turnusordning "*hegningshoveri*", såkaldt *hånd- og spandtjeneste*, hvor man lejlighedsvis skulle stille med heste og vogne og opsætte risgærder om Tørninggaards marker samt én dag om året hjælpe til ved fiskeriet på Stevning Dam. Nogle af forpagterne har sikkert været ret så skikkelige, hvilket ses af, at de købte gårde i Hammelev. Det gælder f.eks. kaptajn Falckenschiold, major Blechinberg og Casper Gydesen. Også Tørninggaards ladefoged, Niels Hansen Seeland, købte gård i Hammelev. Det havde de vel næppe turdet, hvis de ikke havde haft et godt forhold til

Eggen omkring Tørningdalen

egnens bønder. En undtagelse var dog herredsfoged Peter Christian Holm, som ikke var særlig vellidt, da man mente, han uden hjemmel krævede "hegningshoveri" med opsætning af gærder om nogle af sine tilkøbte arealer ved Tørning. I den anledning samlede Bunde Nissen fra gården "Tørninglund" egnens bønder til oprør mod herredsfogeden. Det kom til en større retssag, hvor 300 vidner blev indkaldt. Herredsfogeden vandt imidlertid sagen ved overretten i Gottorp. Man fortalte senere på egnen, at han efter sin død i 1779 gik igen, og præster blev tilkaldt for at mane hans sjæl ned i Tørning Mølleddam, hvor der blev sat en pæl over hans spøgelse. Flere personer i nutiden har set denne pæl i mølleddammen.

Hovbønderne skulle opsætte risgærder af grene omkring Tørninggaards marker.

Niels Jessen fra Styding blev spurgt om turnusordningen

I 1792 kunne man ikke huske, hvem der tidligere havde udført hegning ved Tørning. Overinspektør Claus Keyes måtte derfor anmode om en skriftlig redegørelse fra én af de ældste fæstebønder i herredet. Valget faldt på den gamle Niels Jessen fra Styding. Hans skriftlige redegørelse blev behandlet af retten på tingstedet ved Tørning, hvorefter følgende blev indført i retsprotokollen:

Efterskreffne Inquisition er i dag for retten passeret:

Anledning Tørning Gjærdes forfærdigelse af Gram Herreds undersaatte, paa Niels Jessen af Styding indgiffne (skriftlige) underretning.

Fortegnelse paa hvem underskreffne Niels Jensen af Styding kand mindes de haffuer givet deres haandtjeneste med gjærder oc andet til Tørning af Gram Herred.

Nustrup sogn: Gjærder mellem Tørning og Ladegaard.

Gabelby: Gjærder om Styding Dam.

Claus Gaarde: Gjærde om Sandkulen ved Tørninggaard.

Skibelund: 3 gaarde imellem Sandkulen og vestre Lammehus ved Tørning.

Brundelund: 4 gaarde er skyldig at gjærde om grunden.

Jægerup sogn, Jægerup By: ? ulæseligt, men der nævnes Matz Petersen med en hel gård og ¼ ødegård.

Billund: Haffuer gjærdet om Tørning.

Skrydstrup sogn: Haffuer gjærdet imellem Tørning og Ladegaard.

Bevtoft sogn, Hjartbro By: Gjærder om Silldam

Neder Jerstal: Gjærder for Sille Hol (Sisselholm).

Vedsted sogn: Haffuer sam(bundet) gjærdet om Tørning.

Hoptrup sogn, Sønderballe Bj: Haffuer gjærdet om bjerrit.

Diernæs: Haffuer gjærdet om Tørning lige for gaarden.

Hammelev sogn: Gjærder imellem Hammelev og Theilholtt.

Styding Bj: Gjærder om Styding Dam og ogsaa nogle korte gjærder om Tørning.

Gammel Ladegaard: Gjærder om Tørning Mark.

Knorborrig: Gjærder om Tørning Mark.

Retsprotokollen fortsætter herefter med følgende:

Efterskreffne Herr Ober Inspector Claus Keyes begjærer de eftertegnede sognemænd ud i Gram Herred med herimod at svare og haffuer dem bekjendt saaledes som følger:

Herefter følger en lang række bemærkninger til Niels Jessens redegørelse, bl.a. indlæg fra Jens Møller i Tørning Kro, Matz Nielsen, Nustrup, Jens Michael i Tørning Kro, Matz Petersen, Jegerup, Claus Jens Schau, Billund, Peder Elbjerg og Peder Keyesen.

Oversigt over hånd- og spandtjeneste 1710

Fra omkring 1710 eksisterer igen en på tysk skrevet oversigt over hånd- og spandtjeneste for Tørning Ladegaard:

1. I Teigeldam, norden for møllen, ud for Tørning, er fra hver gård blevet bjerget et læs hø.
2. På pensionsgården Tørning, når den er blevet repareret, gøre håndtjeneste og stille med vogne.
3. Også stråtag skal leveres, når bygningerne skal nytækkes.
4. Der skal også foretages hegning: 1. Ved pensionsgården Tørning koblet Teigelt og for Hindemay. 2. Ved Woyens et hegn. 3. Ved Grönstien og Schriegs May.
5. Hele sognet ligger under Tørning Mølle og må ved denne gøre hånd- og vogntjeneste. Også stråtag skal leveres til møllehuset.
6. Må også tætte og vedligeholde en del af dæmningen ved Schliep slusen.
7. Yde bistand på Steffning sø fra hver ½ gård, en hel dag eller to delte dage, når der skal fiskes.
8. Hammeleff og Styding at gøre håndtjeneste ved stemning ved Hans Damm.
9. Har også visse andele af landevejen mellem Haderslev og Tørning.

Ophævelse af ”hånd- og spandtjenesten”

Som tidligere nævnt blev Tørning ladegaard udparcelleret i 1776. Herefter ophørte ”hånd- og spandtjenesten” på gården.

Oprør mod herredsfogeden -om Bunde Nissen og Johann Christian Beeck

I 1732 blev Peter Christian Holm herredsfoged ved Gram Herreds tingsted ved Tørning. Også hans far og farfar havde været herredsfogeder ved tinget. En tid havde han tillige en del af Tørning ladegaard i forpagtning og havde bopæl på gården indtil 1749, da den brændte. Han flyttede herefter i 1763 til et hus ved Tørning Mølledam. Dette hus er senere kaldt "Herredsfogedens hus".

"Herredsfogedens hus" bygget 1763. I baggrunden Sandkuleskoven og Tørning Mølledam.

Peter Christian Holm kom ofte i strid med egnens bønder, og mange betegnede ham som usædvanlig hård. Da han døde i 1779, sagde befolkningen, at hans spøgelse gik igen, hvorfor man ønskede ham manet i Tørning Mølledam.

Særlig kom herredsfogeden i strid med fæstebønderne vedrørende hånd- og spandtjeneste samt en vejstrid med mølleforpagter Johann Christian Beeck, Tørning Mølle.

Protest mod "Hånd- og spandtjenesten".

I 1710 indførtes fritagelse for *avlingshoveri* på Tørning mod, at fæstebønderne betalte såkaldte "gerningspenge" for fritagelsen. Da herredsfoged Holm beordrede bønderne til at forrette *hegningshoveri*, protesterede de, da de mente, at de havde betalt for fritagelsen også for "hånd- og spandtjenesten".

Hvad der harmede bønderne yderligere var, at det ikke var alle, som blev udkommanderet til denne tjeneste. Det viste sig nemlig, at nogle havde købt sig fri ved at give herredsfogeden en skæppe malt eller rug årligt.

Bunde Nissen fra Tørninglund havde rejst bønderne til protest mod uretten, og de havde oven i købet anlagt retssag mod selveste herredsfogeden. Holm lod udarbejde et forsvarsskrift, som han lod trykke i Flensborg. Det var stilet til amtmanden i Haderslev. Han fremførte de 8 sandemænd ved Gram herredsting i Tørning som vidner på, at de kendte ham som en ærlig og oprigtig mand. Nogle landboelsmænd fra Ladegård udtalte, at det var af egen fri vilje, de havde hjulpet Holm med hegnsætningen. Fire fæstebønder fra Ustrup indrømmede ganske vist, at de havde givet herredsfogeden en smule korn for fritagelsen, men de hævdede, at det var sket som en frivillig tak for udvist godhed og tjenstvillighed. Det blev til en kæmpe retssag med over 300 vidner, og den endte med, at overretten på Gottorp slot frikendte herredsfoged Holm.

Mølleforpagter Beecks vejstrid:

En anden retssag var en sag, som mølleforpagter Johann Christian Beeck anlagde mod ham. Kort efter at Beeck i 1749 tiltrådte forpagtningen af Tørning mølle var Tørning ladegård, som omtalt, nedbrændt, og herredsfoged Holm flyttede herefter til "Herredsfogedens Hus".

Da vejen mellem Tørning ladegaard og møllen på den tid gik øst om slotsbanken og nord for møllbygningens jorder, blev der selvsagt stor færdsel over møllens jorder, når Holm skulle frem og tilbage fra Ladegården og til hans hus ved Tørning Mølleledam. Da møller Beeck følte sig generet af denne færdsel, opstod der en strid med herredsfoged Holm. Striden endte med, at den blev indbragt for retten.

Men som i sagen vedrørende "hånd- og spandtjenesten" vandt herredsfogeden også denne sag. Holm fik således flere gamle mænd til at vidne for sig, og de bedyrede, at der fra gammel tid havde været hævde på, at man kunne færdes tværs over møllens jord mellem hans hus og ladegården.

Mølleforpagter Beeck tabte ikke alene retsagen; men for at føje spot til skade blev han oven i købet dømt til at anlægge en ny vej vest om slotsbjerget mellem herredsfogedens hus og til Ladegården, og således opstod den nuværende vej fra Møllen til Tørninggård.

Efter at have afstået mølleforpagtningen købte Johann Christian Beeck i 1780 gård nr. 9 i Ladegaard. Her gik han konkurs i 1782 og endte som lejer i byen.

Herredsfoged Peter Christian Holms våben

Herredsfogedens genfærd nedmanet

Sagn, fortalt af Johan Boisen, Ladegårdsmark

På Hammelev kirkegård, i dens nordvestlige del, ses endnu den dag i dag den Holm'ske familiegravelse. Den kendetegnes ved en gravstor liggsten med tysk indskrift - den eneste liggsten, der findes på kirkegården. En endnu større liggsten, som har ligget over herredsfoged Peter *Christian Holms* grav, er fjernet fra graven og brugt som gulvsten i kirkens våbenhus; dog blev den for nogle år siden brudt op og stillet til side.

Om herredsfogden fortæller Hammelev kirkebog, at han er blevet afsat på grund af misligheder i sin embedsførelse.

Sagnet om ham beretter, at han var en mand, der gjorde meget ondt i sin levetid, og at han havde forbrudt sig på umyndiges midler. Han fandt derfor ingen hvile i sin grav. Hans genfærd gik igen, og som i levende live var han også efter døden især egnens befolkning til besvær. - Så sendte man bud efter præsten i Riis ved Åbenrå om at komme og mane herredsfogdens genfærd ned; thi der var ingen præst nærmere ved, der kunne og turde hamle op med dette.

Den aftalte dag kommer præsten kørende til Tørning. Omtrent midtvejs mellem Tørninggård og Slotsbanken byder præsten kusken køre af vejen, standse og ikke køre igen, før der kommer en, som siger: "*Kør så, i Vor Herre Jesu Kristi navn!*" Præsten tager så tre bøger, stiger ned af vognen og går ned i Tørning dal.

Samme dags eftermiddag sagde præsten i Skrydstrup til sin kusk: „*Spænd for vognen og kør mig til Tørning, thi i aften kommer en af Mine embedsfæller i fare!*” Kusken adlød, men da han og præsten var kommet op på vognen, kunne hestene ikke rokke den af stedet. Da sagde Skrydstruppræsten: „*Det er den Onde selv, som holder vognen! Stig ned, tag det ene baghjul af og kast det bagop i vognen; så skal han bære vognen, mens vi kører.*” Kusken gjorde sådan, og så rullede de af sted.

Da kusken fra Riis havde ventet en tid lang, kom der en, som satte sig bagi vognen på præstens plads og sagde: ”Kør så!” Men kusken, som havde mærket sig præstens befaling, kørte ikke - og så måtte genfærdet (thi det var det, som var steget på vognen) atter forsvinde.

Nede i Tørning dal, nordvest for Tørninggård og sydvest for Slotsbanken, mødtes genfærdet og præsten fra Riis, og sidstnævnte begyndte at læse i én af de tre medbragte bøger:

”*Du har kysset en pige i kirkedøren!*” sagde genfærdet - så faldt denne bog. ”*Jeg har engang kysset en pige i Guds hus, men jeg har siden hen giftet mig med hende,*” svarede præsten, og så tog han den anden bog og læste videre. ”*Du har stjålet brød for 8 Skilling ud af en Amagerkones kurv, dengang du læste i København!*” fortsatte genfærdet - så faldt den anden bog. ”*Også dette har jeg gjort, men jeg har gjort det af trang og har senere hen, uden at hun mærkede det, lagt 8 Skilling i hendes kurv,*” svarede præsten, og så tog han den tredje bog og læste videre; men han læste fejl, sigende:

"Jeg maner dig ned i jorden, for evighed!"

Da faldt den tredje bog, men hermed fik genfærdet præsten i sin magt; thi han kunne kun mane ned til dommedag, hvor det tilkom Vorherre at dømme. Til alt held for Riis-præsten kom Skrydstruppræsten netop da til hjælp, og han fik manet genfærdet ned i jorden og slog en egepæl ned gennem dette!

Så gik begge præster til deres vogne. Præsten fra Riis sagde til sin kusk: *"Kør så, i Vor Herre Jesu Kristi navn!"* - så kørte de. Den Skrydstrup-præst kørte bort på sin trehjulede vogn. Da han nåede hjem, sagde han til kusken: *"Kør nu hen til mødningen, sådan at vognen kan støtte sig imod denne, thi så snart vognen holder, er den Onde fri, og han bærer ikke vognen længere."* -

Da Tørning mølle blev bygget, blev Tørning dal sat under vand, dog er egepælen endnu at se, et stenkast fra land, og der bliver fortalt, at når nogen tager ud og rykker i pælen, hører han genfærdet hviske: *"Tag bedre fat - tag bedre fat!"* Thi når pælen rykkes op, er genfærdet atter frit.

Molledammen, hvor herredsfogeden blev nedmanet. Herredsfogedens hus skimtes til højre.

Ladegaard og Jernhyts historie

I ca. år 1500 oprettedes fæstegårdene i Gammel Ladegård og måske lidt senere gårdene i Jernhyt. (Kort 1774).

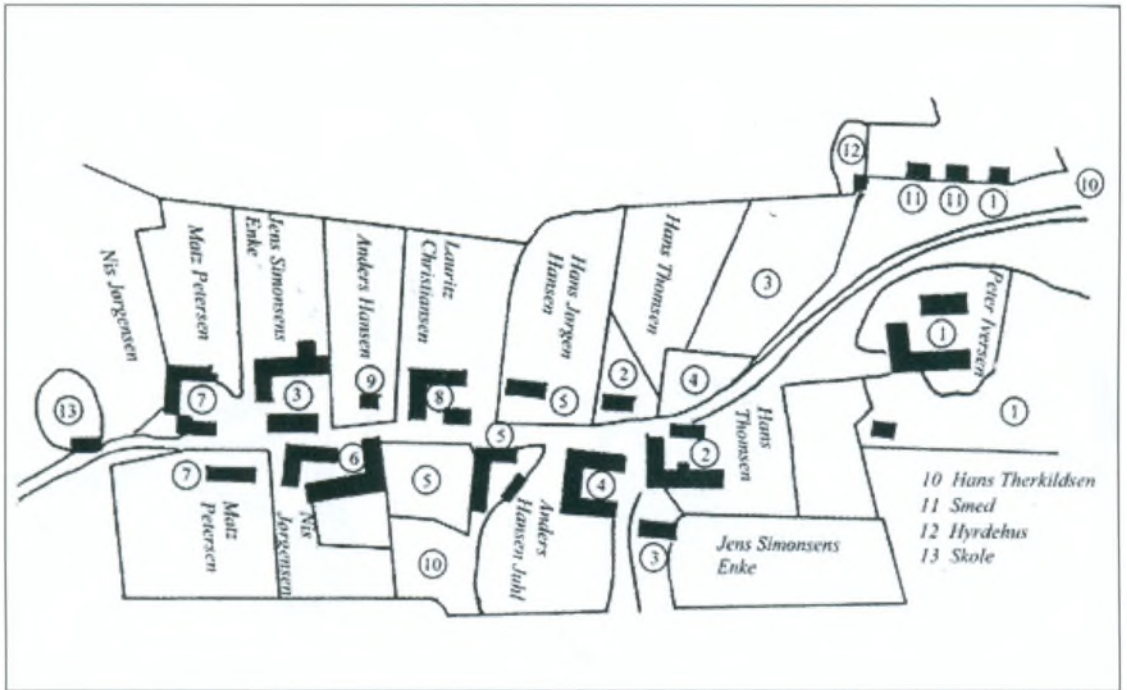
Ladegaard-Jernhytområdet strækker sig ca. fra Vadsbækken ved Tørring Mark mod øst og til Lilholtgårdene mod vest. Området hørte indtil ca. år 1500 til Tørring ladegaards avlsbrug, de såkaldte "enemærker." Mange navne stammer formentlig fra den tid, således marken *Kronager* syd for Ladegaard og *Kronborg* på Ladegaard Mark. Desuden kaldtes en bygning på Jernhyt Vestermark *Slotsbygningen*. Om sidstnævnte navn har relationer til fortiden under Tørring, vides dog ikke.

Bebyggelser:

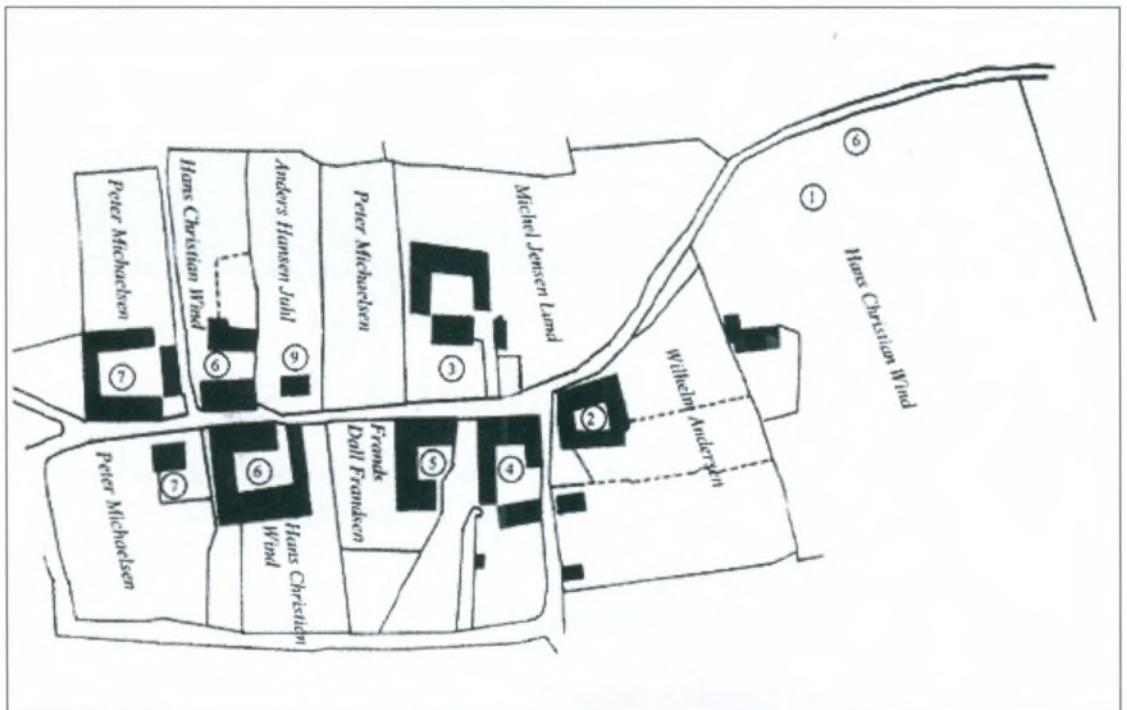
Ladegaard-området omfatter gårdene i Ladegaard by og gårdene på Ladegaard Mark på Nørre Heden mod Styding skel samt udflyttergårdene Tørringlund, Ladegaardslund, Wismarlund, Jægerslyst, Indvang, Petersgaard og Blæsbjerg.

Jernhyt-området omfatter gårdene i Neder Jernhyt, Jernhyt Mark og Over Jernhyt. Gårdene i sidstnævnte område er udflyttet fra Jernhyt by omkring 1850. På det tidspunkt udflyttede ca. 7-8 gårde til deres marker syd for byen, hvilket er den største *samlede udflytning*, som er sket i Hammelev sogns historie. Det omfattende byggeri ved udflytningen har sikkert været medvirkende årsag til oprettelse af et teglværk i Over Jernhyt.

Udskiftningskort over Ladegaard by 1792

Ladegaard by 1872

UDSKIFTNINGSKORT JERNHYT 1792

KORT JERNHYT 1872

Kirkelige forhold

- området var i gammel tid delt

Hammelev kirke er bygget omkring 1100-tallet og hørte under Ribe stift. I første omgang omfattede sognet formentlig områderne nord for "Tørningdalen", nemlig Styding, Hammelev og Fredsted. Først senere kom Tørning, Ladegaard og Jernhyt ind under sognet, hvorimod Fredsted overførtes til Gl. Haderslev sogn.

I et sagn fortælles, at da kirken skulle bygges, opstod der strid om, hvor den skulle ligge. Styding var på den tid den største by, hvorfor man dér mente, at kirken skulle ligge i deres by. De begyndte derfor at samle sten til kirken, men alt hvad de stydinger samlede om dagen, hentede de hammeleverne om natten. Således skulle det være gået til, at kirken kom til at ligge i Hammelev.

Hammelev kirke bygget i 1100-tallet

Rejsealter på Tørning

På Tørning slot, som er nævnt allerede i 1300-tallet, har kirkeforholdene været anderledes. Således nævnes, at slotsfruen på Tørning, Eibe Limbek, stiftede Marianner-kapellet ved Vor Fruekirke i Haderslev. Uden tvivl har de kommende slægter på Tørning søgt dette kapel. Tørning hørte således i gammel tid under Haderslev stift i modsætning til Hammelev, som hørte under Ribe stift.

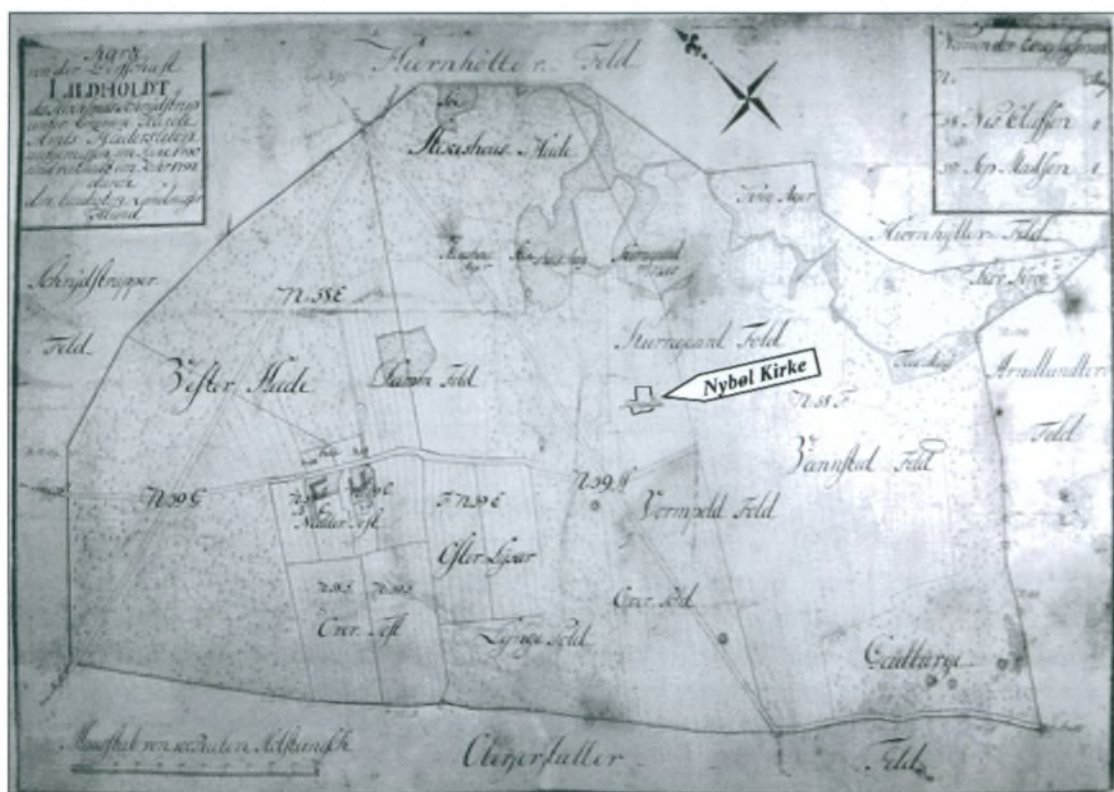
Formentlig efter Nybøl kirkes brand fik Benedikt Ahlefeldt 1462 tilladelse til at have et rejsealter på Tørning slot. Her måtte afholdes messe hver dag. Muligvis blev der i denne forbindelse indrettet et kapel samt ansat en præst, som samtidig var skriver på slottet. Bl. a. nævnes i et register i 1501, at Peter Hiort var præst og skriver på Tørning.

Nybøl Kirke ved Lilholt - kapel under Tørning?

Umiddelbart op til Jernhyt skel ved Lilholt lå i gammel tid en kirke ved navn "Nybøl Kirke". Den har i tidernes morgen hørt til Haderslev provsti under Haderslev stift, hvorimod Hammelev kirke som nævnt hørte under Ribe stift. Kirken har været 21 m lang og 9 m bred og derfor været ret uanselig i forhold til nabokirkerne. Selve kirkegården var 50 x 76 meter, og ved arkæologiske undersøgelser i 1992 blev 17 grave undersøgt. Man mener, at kirken blev nedlagt ca. 1450. På den tid ejede Ahlefeldt-familien Tørning slot.

Lilholt kirke var omgivet af kirkerne i Jegerup, Skrydstrup, Bevtoft og Vedsted, men har næppe været kapel til disse kirker. Forklaringen på kirkens eksistens skal måske derfor søges i det på forrige side nævnte, at Tørning har fået tilladelse til på slottets enemærker at opføre et kapel, da egnens befolkning har haft for langt til Marianne kapellet i Haderslev, som var Tørnings kirke. Kirken er nedlagt omkring 1450, og egnens folk er herefter overført til Hammelev sogn, som i stedet afgav Fredsted til Gl. Haderslev sogn. I hvert fald ved vi, at området i et register i 1542 hørte til Hammelev sogn, og i 1563 er nævnt betaling af ydelser til præsten i Hammelev, bl.a. det første år 3 skæpper rug, det andet år 4 skæpper byg og det tredje år 7 skæpper havre.

At Lilholt Kirke før har hørt under Tørning Slot som kapel, er naturligvis kun en teori, men mange slotte havde på den tid egen kirke eller kapel, som ikke altid lå i umiddelbar nærhed af slottet.

På udskiftningskort 1792 over Lilholt er Nybøl Kirke vist i "Kierregaard Fold". Til venstre ses Pottervejen, som kan antages at være Tørning ladegaards vestlige skel indtil ca. år 1500.

Lokal forvaltning

Grande- og bylag

Til at bestemme over fælles anliggender i landsbyerne i Hammelev sogn valgtes i gammel tid et "*grandelag*" eller "*bylag*". Lagene udformede vedtægter bl.a. for den fælles bymark, fælles veje og stier, ansættelse af hyrder og bettelfogeder m.m. Flere gange om året samledes "*granderne*" til grande eller byting, som afholdtes på fortepladsen eller måske byens kro.

Sogneforstanderskaber

Ved en forordning af 1841 indførtes sogneforstanderskaber i kongeriget. Disse skulle bestå af sognepræsten og enhver ejer af mindst 32 tdr. hartkorn. Desuden valgtes 4-9 andre mænd. Valgalderen var 25 år, og man skulle endvidere opfylde følgende betingelser: Ejendoms- eller fæsteret over mindst 1 tdr. hartkorn, brugsret over embeds- eller tjenestejord af samme størrelse eller leje eller forpagtning af et brug på mindst 6 tdr. hartkorn.

I Nordslesvig har forholdene dog været anderledes, idet systemet med kirkejurater bestående af sognets præst og kirkeværger tilsyneladende har fungeret, til landsdelen kom under Preussen i 1864. D.v.s. at administrationen af skole- og fattigvæsen på den tid var henlagt under kirken.

Ny kommunalreform i 1867.

I 1867 - i den tyske tid - fik man en ny kommunalreform og hermed en ny kommuneinddeling med en amtsforstander som øverste myndighed. Amtsforskerskabet omfattede dengang kun et sogn, og fra 1871 optræder Hammelev, Ladegaard og Styding som tre selvstændige kommuner i sognet. Amtsforskeren var i den tid Nicolaj Matzen og senere Hugo Valentin Matzen fra Tørninggård, som begge var tysksindede. Kommunerådene bestod i begyndelsen af en ikke valgt forsamling med en kommuneforstander som leder. I 1889 blev kommuneforsamlingen afløst af valgte kommuneråd. Kommuneforstanderen havde dog stadig den afgørende indflydelse.

I perioden 1871 til 1900 var følgende valgt som kommuneforstandere:

Valgperioden 1871-1880

Hammelev kommune: Hans Nissen jun., "Søndergård"

Ladegaard kommune: Bonde Jensen, "Indvang"

Styding kommune: Niels Michaelsen Petersen, "Herregården"

Valgperioden 1880-1890

Hammelev kommune: P.M. Sørensen, Tørning kro

Ladegaard kommune: Bonde Jensen, "Indvang"

Styding kommune: Christian Jensen Orbesen, Stydingskov

Valgperioden 1890-1900

Hammelev kommune: M. Sønderkov med A. Fahrendorf som stedfortræder.

Ladegaard kommune: Anders Mastrup, Jægerslyst med J. Pedersen som stedfortræder.

Styding kommune: Nicolaj Nielsen med Niels Boe som stedfortræder.

Kommuneforstander Mastrups skilt på stuehusets gavl på gården "Jægerslyst" syd for Ladegaard.

Sogneråd

Efter genforeningen i 1920 blev sognet igen en kommune, og der skulle vælges sogneråd efter loven af 1908. Det skete efter principperne om lige og almindelig valgret, hvor både mænd og kvinder kunne vælges. Valgbarhedsalderen var dog stadig 25 år. Desuden krævedes, at man var "uberygtet".

Sognerådskontoret var indrettet på sognerådsformandens bopæl, indtil kommunen købte pastor Hamlevs hus i Hammelev Bygade. Således havde Thomas Skøtt først sognerådskontor på gården og senere fra 1922 i huset, Christiansdalvej nr. 14. Da Leonhard Lykke blev sognerådsformand, solgte han gården på Tørning Mark og indrettede herefter kontor i en købt ejendom på Bygaden i Hammelev. Da der blev anlagt en ny adgangsvej til forsamlingshuset, blev huset nedbrudt. Sognerådskontoret flyttede herefter til pastor Hamlevs hus i Bygaden, hvor det eksisterede indtil kommunesammenlægningen med Vojens i 1970.

I perioden 1920-1970 var valgt følgende sognerådsformænd:

1. Thomas Skøtt, Hammelev - (1920-1929)
2. Jørgen Uldall, Styding - (1929-1943)
3. Leonhard Lykke, Tørning Mark - (1943-1952)
4. Michael Michaelsen, Tyrashul - (1952-1963)
5. Peder Johansen, Hammelev - (1963-1969)
6. Knud Hansen, Hammelev - (1969-1970)

Fra 1970 blev Hammelev kommune lagt under Vojens kommune.

”Kommunehuset i Hammelev”

Da Leonhard Lykke blev sognerådsformand i 1943, købte han ovenstående hus i Bygaden i Hammelev, hvor han indrettede sognerådskontor. Huset, der nu er nedbrudt, kaldtes i folkemunde altid ”kommunehuset”.

Sognefogeder

Herredsfogeden, som havde den overordnede politimyndighed, blev i gammel tid bistået af lokale sognefogeder. - Deres beføjelser var førhen af betydeligt større omfang end i dag. F.eks. skulle de varetage følgende opgaver:

- at udføre øvrighedens og rettens betjentes befalinger og foranstaltninger, som hører til den kongelige tjenestes fremme eller justitsens eller politivæsenets håndhævelse.*
- at våge over god orden og sædelighed.*
- at anmelde for øvrigheden, når det kommer til kundskab, at ulovlig brændevinsbrænden, ulovlig krohold eller deslige finder sted.*
- at anholde forbrydere, omløbere og betlere og overlevere dem til øvrigheden.*
- at våge over forbudet mod bissekramhandel.*
- at være opmærksom på og straks gøre anmeldelse til øvrigheden om farlige, smitsomme sygdomme, der måtte ytre sig blandt husdyrene.*
- at inddrive bøder og restancer m.v. efter øvrighedens ordre og pålæg.*
- at indberette til politimesteren mulige mangler ved offentlige veje, som måtte medføre fare ved vejens benyttelse.*
- at fore tilsyn med snekastningsarbejdets tilborlige udførelse.*

Sognefogeder valgt i Hammelev sogn

I perioden fra ca. 1600 til 1950 kendes 15 sognefogeder, heraf var Hans Bonde Jensen fra gården ”Indvang” i Ladegaard valgt. I hvilke perioder de er valgt, er ikke undersøgt, men fødsels- og dødsår anført herunder giver oplysning om perioden, hvori de er valgte.

1. Mathias Thaysen, gård nr. 9 i Hammelev - (nævnt som fæster før 1680)
2. Tøge Thaysen, gård nr. 9 i Hammelev - (1680-1763)
3. Mathias Thaysen, gård nr. 9 i Hammelev - (1713-1779)
4. Niels Hansen, gård nr. 6 i Hammelev- (1731-1805)
5. Hans Thomassen (Skøtt), gård nr. 8 i Hammelev - (1784-1816)
6. Peder Michaelsen, gård nr. 12 i Styding – (1755-1831)
7. Nis Steffensen, gård nr. 12 i Hammelev - (1784-1845)
8. Thomas Thomsen Schøtt, gård nr. 8 i Hammelev - (død 1847)
9. Hans Jensen Dohrn, gård nr. 16 i Styding – (1803-1849)
10. Peter Nissen Petersen, gård nr. 12 i Styding - (1802-1867)
11. Niels Michaelsen Petersen, gård nr. 12 i Styding - (1829-1893)
- 12. Hans Bonde Jensen, gård nr. 18 i Ladegaard - (1837-1923)**
13. Jørgen Steffensen, gård nr. 7 i Hammelev - (1862-1941)
14. Hans Petersen Skøtt, gård nr. 8 i Hammelev - (1894-1946)
15. Niels Petersen Smed, gård nr. 1 i Hammelev - (1896- ?)

Skoleforhold i Ladegaard

4 skoler i perioden ca. 1760-1965

Den ældst kendte beretning om skoleforholdene i sognet finder man i 1719 i en skrivelse af provst Fischer, som beretter om degne og skoleholdere i sognet. Før den tid undervistes eleverne på gårdene af såkaldte "løbedegne". Eksempelvis berettes om forholdene i Ladegaard, hvor degnen skulle undervise 8 dage på en helgård, 4 dage på en halvgård og to dage på landboelsstederne.

De ældste skoler i Hammelev sogn:

1. I Hammelev blev omkring 1719 oprettet skole i degneboligen.
2. I Styding blev opført en skolebygning i 1731.
3. Fælles skole for Hammelev og Styding opført 1769 ved Grindal.

At det stod dårligt til med kundskaberne på den tid, ser man af, at adskillige dokumenter, f.eks. overladelseskontrakter og andre skrivelser, er underskrevet "*med ført hånd*", hvilket betød, at mange end ikke selv kunne skrive deres eget navn.

Skolekonventioner i 1743 og 1758

På grund af de meget forskellige skoleforhold udarbejdede pastor Johannes Prætorius et reglement - en såkaldt skolekonvention - i 1743. Også hans søn, pastor Christian Prætorius, udarbejdede en skolekonvention i 1758. Heri gav han anvisninger på skolevæsenets opbygning i sognet. I reglementet blev angivet retningslinier for, hvornår og hvor længe børnene skulle gå i skole. Således skulle børn fra 6-10 år gå i skole både sommer og vinter, men fra det 10. år kun om vinteren. Han gav ligeledes anvisninger om forløb og indhold. For at opretholde en god disciplin anbefalede han, "*at lærerne skal være skyldige at straffe de genstridiges ondskab på en tilbørlig måde uden derudi af forældrene at forhindres.*"

Skolemyndigheder

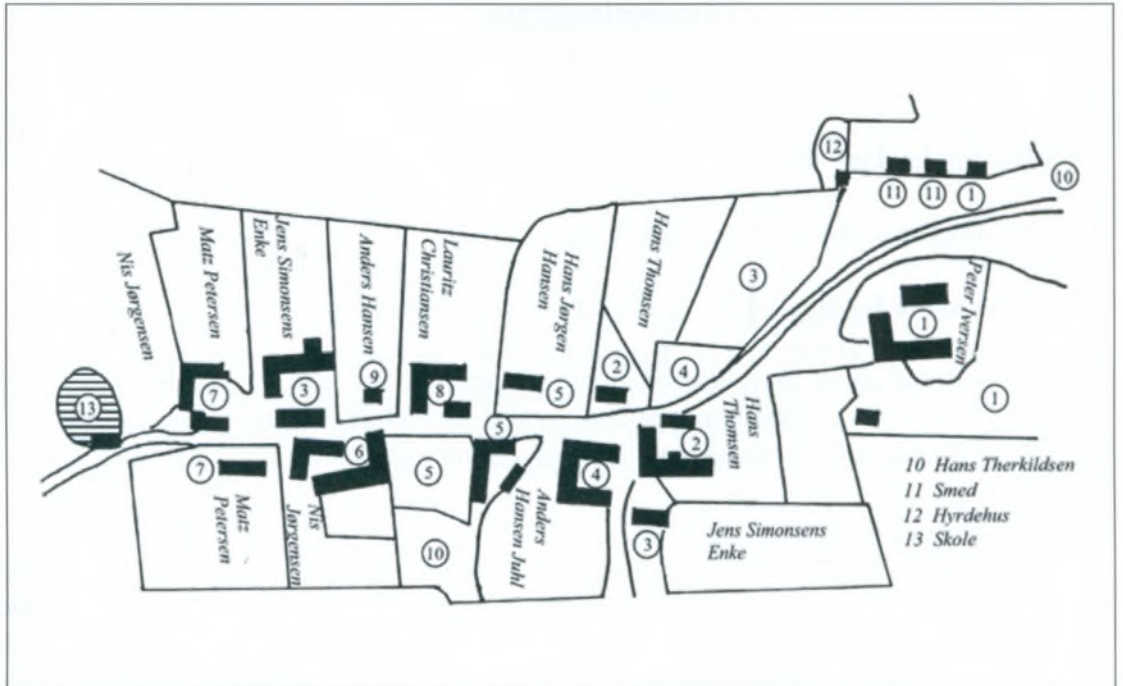
I gammel tid var det sædvanligvis sognets præst og kirkeværgerne, der havde ansvaret for skolens undervisning og administration. I den tyske tid var den øverste administrative myndighed regeringens skoleråd i Slesvig. Lokalt lededes skolevæsenet på den tid af en skoleforstander bistået af et repræsentantskab. Tilsynsmyndigheden lå hos en kredsskoleinspektør (amt), samt en lokal skoleinspektør, der altid var stedets præst. De skulle mindst een gang om året inspicere skolen og overhøre eleverne i deres kunnen. Desuden var der visitation af egnens provst. Undertiden havde skolen tillige besøg af regeringens cultusminister samt general-superintendent.

Aflønning af lærerne

Aflønning af løbedegnene i begyndelsen af 1700-tallet bestod af kost og logi på gårdene samt 1 mark af hver helgård, 8 skilling af en halvgård og 4 skilling af et landboelssted.

1. Ladegaards første skole ca. 1760

På udskiftningskortet 1792 er den første skole i Ladegaard vist som nr. 13. Skolen er i registre første gang nævnt i 1770, men det er tænkeligt, at den allerede er bygget ca. 1760 på foranledning af pastor Prætorius betænkning 1758 om skoleforholdene i Hammelev sogn.

Ladegaards første skole indskraveret på udskiftningskortet fra 1792.

Skolens lærere:

Povel Pedersen Todberg – (lærer ca. 1760-1787)

Povel Pedersen Todberg, født 1707 i Todberg sogn, Nørre Jylland, søn af Anna og Peder Todberg.

Povel Todberg døde i 1792 i Styding. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Povel Pedersen Todberg, var født i Tøybiørg sogn i Nørre Jylland i året 1707 af ægteforældrene Peder Todberg og hans hustru Anna, giftede sig 1750 med enken Margaretha Johansen af Ørsted, avlede med hende 1 datter, som tillige med moderen længe haver været død. Han giftede sig anden gang 1780 med enken Ingeborg Jörgens af Heisagger, som haver født med ham 3 børn, 2 sønner og 1 datter, af hvilke datteren Anna Margrethe og 1 søn Peder Todberg endnu tilligemed efterlever. Han har i mange aar holdet skole i Gl. Ladegaard, og efter enlediget derfra opholdet sig nogle aar i Styding, hvor han døde i en alder af 85 aar.

Thomas Christensen – (lærer 1792-1807)

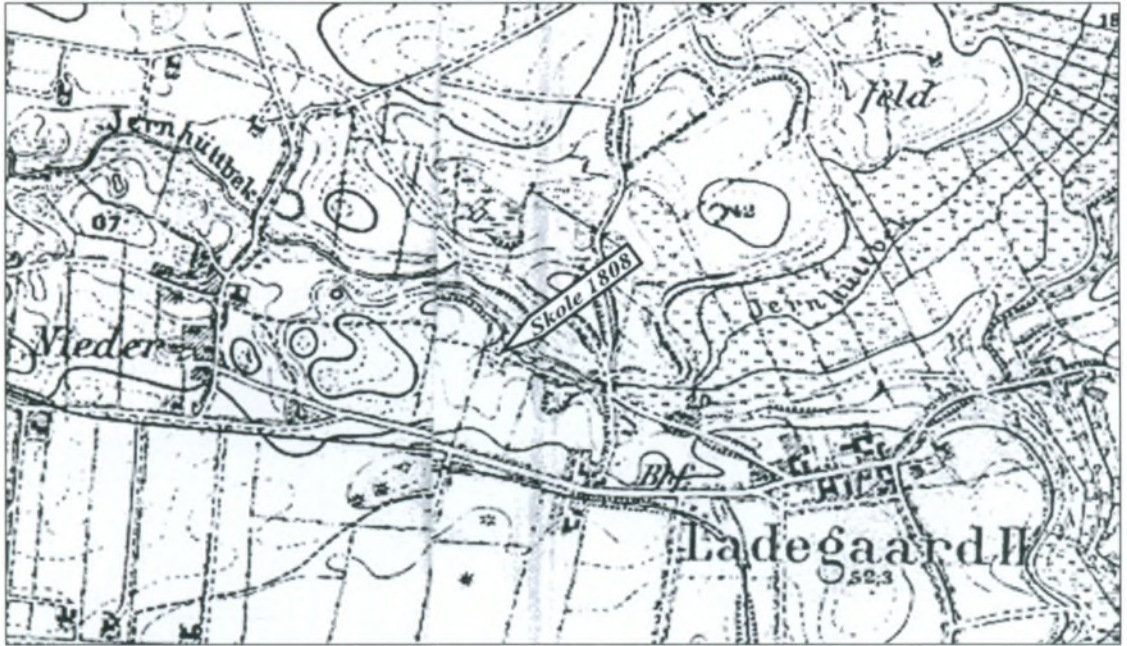
Thomas Christensen, født 1761 i Skudstrup, søn af (ulæseligt navn) og Mette Marie Hansdatter. Han var ugift.

Ved hans død i 1807 indførtes i Hammelev kirkebog:

Thomas Christensen af Ladegaard, var født i Schudstrup, Schodborg sogn 1761 søn af ægteforældrene ..... og Mette Marie Hansdatter. I en tid af 14 til 15 aar var han beskikket skolelærer ved herværende Nebenscole i Ladegaard og Hiernhøtt. Omtrent et par aar var han befalden med epileptiske tilfælde, og man fandt ham død over en af skolens bænke. Hans alder bragte ham til henimod 46 aar.

2. Ladegaard-Jernhyt skole 1808

I 1808 blev på et lavt areal ved Jernhyt bæk bygget skole fælles med Jenhyt. Syldsten og rester af havens buske har endnu kunnet ses i vor tid. (Kort ca. 1880 – rettet 1917).

Omkring 1806 solgte Peder Hansen, gård nr. 8 i Ladegaard, jord ved "Bekager" til en ny skole. Denne skole findes imidlertid ikke på kort, men der er fundet sten til fundamentet på stedet, hvor skolen har ligget.

Uddrag af panteprotokollen:

Under denne gård er i Peder Hansens tid til efterretning tilføjet: "Fra ovenmeldte Gaard har Debitor solgt et stykke Land Bekager kaldet, af Indhold i Quantitet 2 Tdr, 3 14/16 Skp. til samtlige Skoleinteressenter i Gl. Ladegaard og Hiernhøtt."

I panteprotokollens bibog er mere detaljeret indført følgende:

Gøres herved bekjendt og vitterligt at angaaende en Handel, som for nogen Tid siden er sluttet, er under Dags datum med Skyld- Rentekammerbevilling af 6. November p.a. imellem Peter Hansen af Gl. Ladegaard som Sælger paa den ene, og samtlige Skole Interessenter til Ladegaard og Hiernhøtt som Kiøbere paa den anden Side, efterskrevne Kontrakt aftalt, indgaaet og sluttet saaledes: at forbemeldte Peter Hansen herved og i Kraft dette, af hans Ejendoms Gaards Lænderier, overlader og afstaar et Stykke Land Bekagger kaldet, af Indhold i Quantitet = 2 Tønder 3 14/16 Skip og i Bonitet 3 13½/16 til samtlige Skole Interessenter til Gl. Ladegaard og Hiernhøtt for den Stipulerede Kiøbesummen – 60 Rdr. skriver tredsindtyvende Rigsdaler.

Omstående menes sket ca. 1806, men er først deleret (bortfaldet) i 1810 og underskrevet af følgende på samtlige skoleinteressenters vegne: Hans Jørgen Nissen, Ladegaard, Jørgen Nielsen, Ladegaard, Jens Christensen, Jernhyt og Jep Jordan Andersen, Jernhyt.

Skolens lærere:

Christian Nielsen – (lærer 1808-1821)

Christian Nielsen, født 1781 i Hjortlund, Ribe Stift, søn af Niels Christensen og Anne Paulsdatter. Han blev gift 1806 med Anne Marie Jensen fra Bredebro. De fik 2 sønner og 2 døtre.

Inden Christian Nielsen kom til Ladegaard, havde han været lærer i Hjortlund, Vilslev, Dover, Ø. Lindet og Borg i Brede sogn.

Christian Nielsen døde 1821, og ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Christian Nielsen af Ladegaard, var født i Hjortlund, Ribe Stift, den 4. juli i 1781 af ægteforældrene Niels Christensen og Anna Paulsdatter, tjente siden hans 8de aar blandt fremmede, var efter confirmationen i Hjortlund skolelærer sammesteds, i Wilstrup, i Dower, i Østerlinnet, i Borrig, i Hammelev og siden 1807 disticts-skolelærer i Ladegaard. Imellem juul og nytjaar 1806 givtede han sig med daværene pige Anne Marie Jensen i Bredebro. Levede med hende i 14 ¾ aar, og avlede med hende 2 sønner og 2 døtre, hvoraf de efterlevende ere: Anna Lene Nielsen, Niels Jochums Nielsen og Magdalene Nielsen. Den afgangne var alletider svagelig, og døde af gift i lungerne, gammel 40 aar 2 maaneder og 25 dage.

Peter Christian Bergstedt – (lærer 1821-1857)

Peter Christian Bergstedt, født 1797, søn af sognedegn Jørgen Hansen og hustru Marie Dorthea, Vonsbæk. Han blev gift med Anne Lene Nielsen, som var datter af ovennævnte lærer Christian Nielsen. De fik sønnen Jørgen Hansen Bergstedt, som blev lærer i Hammelev fra 1872-1888.

Peter Christian Bergstedt fik eksamen fra Tønder seminarium i 1819. Han var lærer i Gl. Ladegaard i 36 år. Efter hans tid blev bygget ny skole ved vejen til Jernhyt.

Efter Anne Lene Bergstedts død giftede Peter Christian Bergstedt sig med Caroline Hansen, datter af lærer Anders Hansen fra Jegerup. De fik ingen børn.

Caroline Hansen døde 1871, og Peter Christian Bergstedt døde 1876 hos sønnen i Hammelev. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Peter Christian Bergstedt af Hammelev, søn af forhenværende degn og skolelærer Jørgen Hansen og hustru Marie Dorthea, f. Petersen, født i Wonsbæk den 24 sept. 1797. – Han var 36 aar skolelærer ved Gl. Ladegaard skole, - gift i I ægteskab med Anne Lene Nielsen, - søn Jørgen Hansen Bergstedt, degn og skolelærer hersteds, i II ægteskab med Caroline Hansen, som døde 1871 uden børn. Han var pensioneret siden 1857 og døde af alderdomssvækkelse. Alder 78 aar 7 mdr. 12 dage.

Sogn	Skolens og de til samme henlagte Døds og Sieders Navn	Bolig	Stoler		Lærers Affindelse		
			Løn		Naturalier og Victualier	Land	Brandst.
	17. Gammeladegaard Skole. Gammeladegaard, Jernhyt, Lær- ninggaard og Parcelstjerne og Lær- ningmark.	Bolig forhaanden.	32 Rbd. og 16 Rbd. af den Haderslevske Skolefond.		3 Lander Ring, 2 Lander Bog eller Ralt, 1 Lander Bogstude, 3 Lander Høe a 100 Pd. og 2 Lander Halm a 60 Pd.	Et udiagt; angaa- et til 3 Lander eller 16 Lander 2 1/2 Skjæpper a 800 Skeller. Quantitet.	4 Ganne Brænde eller 16 Lander

Ansættelsesforhold for lærer Bergstedt.

3. Ladegaard-Jernhyt skole 1857

Syd for den gamle skole ved Jernhyt Bæk blev bygget ny skole i 1857. Bemærk den tyske flagstang.

Lærerne ved skolen:

Hans Hansen Jessen – (lærer 1857-1861)

Hans Hansen Jessen, f. 26.1.1831 i Hostrup ved Åbenrå, d. 21.1.1903 i Haderslev, søn af gdr. Peter J. og Cathrine Marie Christensen, 1.g. gift i Hammelev 1.6.1858 m. Marie Elisabeth Sophie Nissen, datter af gdr. Peder Hansen Rhode i Strandelhjørn, 2.g. gift i Varnæs 17.5.1861 m. Anne Sølbech, f. 12.1.1824, d. 6.11.1864, datter af skomager Thomas S. og Bodil Marie i Birkelev, 3.g. gift i Hammelev 25.4.1866 m. Ellen Jensen Lund, datter af gdr. Jens Simonsen L. i Ladegård, 4. g. gift i Uge 2.2.1872 m. Marie Cathrine Diederiksen, f. 31.3.1843, d. 23.2.1882, datter af gdr. Mathias D. og Trusa Nickelsen. Jelling sem. 1855, læ. i Strandelhjørn 1.10.1855, hjælpelærer i Gl. Ladegård 1.10.1857, lærer i Bovrup 10.2.1861-71, lærer i Uge 1.10.1871-1.1.1885, pensioneret på grund af sygdom.

Peter Ludwig Friis – (lærer 1861-1867)

Peter Ludwig Friis, f. 12.6.1837, død i Cedar Falls, søn af husmand Christian Jensen Friis, Vejstrup ved Kolding. Jelling sem. 1858, hjælpelærer i Over Barrit 1858, 2. lærer i Vejstrup 1.10.1859, lærer i Gl. Ladegård, Hammelev s. 1861-67, afskediget p. gr. af edsnægtelse, fra 1869 privatlærer i Grønnehoved, Vejstrup s., udvandrede 1872 til Amerika.

Mathias Mathiesen – (lærer 1867-1872)

Mathias Mathiesen, f. 13.3.1834 i Sønderby, søn af husmand Andreas Mathiesen, Tømø. Jelling sem. 1855, lærer i Toftum, Rømø 1856-58, lærer i Tornum 1858-67, lærer i Gl. Ladegård 1867-72, lærer i Toftum, Rømø 1872-78, d. 1889 i Esbjerg.

Anders Nielsen Steenholdt – (lærer 1872-1875)

Anders Nielsen Steenholdt, f. 18.10.1847 i Højrup, d. 21.2.1875 i Gl. Ladegård, Hammelev s., søn af gdr. Niels Andersen S. og Christine Dubline Hansen, gift i Hørup 1.9.1872 m. Cecilie Thomsen, f. 26.6.1849, d. 25.6.1900, datter af gdr. Peter Mathiesen, Hørup, Als. Tønder sem. 1869, præp. hos degn Iversen, Bredebro, 2. læ. i Hørup. Als 1869-72, læ. i Gl. Ladegård 1872-75.

Julius Jørgensen Hansen – (lærer 1875-1879)

Julius Jørgensen Hansen, f. 14.2. 1853 i Årø, Øsby s., d. 4. 8. 1946 i Haderslev, søn af skibskaptajn, landmand og kornhandler Jørgen Josephsen Hansen og Kirsten Nisdatter, gift i Stepping 4.5.1875 m. Magdalene Madsen, f. 10. 12. 1855 i Stepping, d. 3.8. 1935 i Sønderborg. Tønder sem. 1873, II ex. 1875, præplærer i Arnitlund 1869, præplærer i Jels 1870, huslærer i Mastrup 1873, 2. lærer i Stepping 1873-75, enelærer i Gl. Ladegård 1875-79, enelærer på Årø 1879-83, 1. lærer og degn i Moltrup 1883-1901, l. lærer i Mastrup 1902-13.
(Se Sdj. Mdskr. 1962 s. 230-34, 256. 57).

Carsten Carstensen Christiansen – (lærer 1879-1882)

Carsten Carstensen Christiansen, f. 3.7. 1843 i Hjoldelund, Husum a., d. 4. 5. 1904 i Christiansfeld, søn af gdr., kromand og købmand Peter Christiansen og Anne Christine Jepsen, gift i Sdr. Løgum 2.2.1868 m. Marie Christine Petersen, f. 30.1.1847 i Sdr. Løgum, d. 15.6.1891 i Christiansfeld, datter af hestehandler Nis Petersen og Christina Iwersen. Tønder sem. 1866, præp.lærer i Nr. Brarup 1859, hjælpelærer sst. 1860-62, huslærer i Fladsby 1862-63, eks. i København 1864, huslærer hos J. Barsø, Skovbølling ved Haderslev 1866, lærer ved Marieskolen i Flensborg 1866-67, i Hjoldelund 1867-79, lærer i Gl. Ladegård 1879-82, lærer og degn i Aller 1872-1902, deltog i krigen 1870-71.

Hermann Julius Leopold Hansen – (lærer 1882-1885)

Hermann Julius Leopold Hansen, f. 10. 11. 1846 i Bredsted, d. 4.4. 1885 i Haderslev, søn af Hans Chr. Hansen og Anne Margrethe Aye, kursus for seminarieelever i København 1867, Tønder sem. 1875, autodidakt, lærer i Haurup, Hanved s. 1862-63, i Adelby ved Flensborg 1863-65, i Flensborg 1865-67, huslærer i Sdr. Stenderup v. Kolding 1868-70, privatlærer i Ustrup, Vedsted s. 1871-72, lærer i Bjerning 1872-73, lærer i Abkjær, Vedsted s. 1874-77, lærer i Knud, Fjelstrup s. 1877-82, lærer i Gl. Ladegård II 1882-85.

Niels Hansen Holm – (lærer 1885-1919)

Niels Hansen Holm, født 25.9.1858 i Strandelhjørn, Bevtoft s., søn af gdr. Peter Hansen Holm og Anne Lagoni, gift i Bevtoft 21.10.1882 m. Kirstine Marie Lund. Tønder sem. 1879, II ex. 1882, 2. lærer i Skrydstrup 1876-82, lærer i Skovby, Vedsted s. 1882-85, lærer i Ladegaard 1885-1919.

Peder Christian Madsen – (lærer 1919-1951)

Peder Christian Madsen, født 19. marts 1886 i Asdal sogn, Hjørring Amt, søn af gårdejer Mads Frederik Madsen og Maren, født Petersen. Han blev gift 1919 med Martine, datter af gårdejer Peder Gammel, Tise sogn, Viborg Amt. Han fik lærer-eksamen fra Silkeborg Seminarium og blev førstelærer i Ladegaard i 1919. I 1925 blev han medlem af Hammelev sogneråd, hvor han var næstformand.

Rækken af 2. lærere

Greisen, Christen – (lærer 1877-79)

Buch, Niels – (lærer 1880-81)

Wulf, Marie Cath. Dorothea – (lærer 1882-85)

Mortensen, Jessine – (lærer 1885-86)

Matzen, Margaretha – (lærer 1886)

Andersen, Louise – (lærer 1891-98)

Østergaard, Anna Maria – (lærer 1898-1906)

Bossen, Johanna - (lærer 1906-1910)

Lehmann, Christina – (lærer 1910-1920)

4. Ny skole 1940

I 1937 bestod skolekommissionen af Peter Petersen, gård nr. 18 "Indvang" (fmd), smedemester Laurids Westergaard, Ladegaard, Thorvald Frandsen gård nr. 1 i Over Jernhyt og tømrer Nis Svendsen, Neder Jernhyt.

Ovennævnte skolekommission sendte et andragende til Hammelev sogneråd og amtets skoledirektion om tilladelse til at bygge en ny skole for Ladegaard og Jernhyt. Skolen, der blev bevilliget, stod færdig i 1940.

Lærere:

Peter Kristian Madsen – (lærer 1919-1951)

(Se omtale under den gamle skole foran).

Hans Rudolf Nielsen – (lærer 1951- ca. 1960)

Hans Rudolf Nielsen, født 1920 i Øsby ved Haderslev, gift med Kirstine Nielsen fra Tandslet på Als.

Sidst i halvtredserne blev besluttet, at Ladegaard-Jernhyt skole skulle nedlægges, og eleverne flyttes til Hammelev skole. I første omgang blev ”den store skole” og senere ”den lille skole” flyttet. Lærer Nielsen blev herefter lærer i Hammelev i 1962, men flyttede herefter til Povlsbjergskolen i Vojens, hvor han var til 1964. Kirstine Nielsen bor stadig i Vojens på Fuglsøvej 18.

Som lærerinde ved Ladegaard skole virkede Mathilde Svarre, der stammede fra Fanø. Hun flyttede først fra skolen i 1965, hvorefter den blev nedlagt.

Erindringer om skolegangen

Marius Schneiders erindringer:

Under 1. Verdenskrig og i tiden op til afstemningen bestod lærerstaben af lærer Holm, der var overlærer og underviste ”storskolen”, hvor skolens ældste elever gik, samt frøken Lehmann, der underviste i ”lilleskolen”, som bestod af de yngste 3 år-gange. Begge lærere var tysksindede, men lærer Holm huskes dog som en retfærdig lærer. Frøken Lehmann var til gengæld ikke særlig vellidt blandt elever og forældre, og indbyrdes kunne de to lærere heller ikke enes og havde mange uoverensstemmelser i overværelse af børnene. ”Ich bin doch der Oberlehrer,” forsøgte Holm at forsvare sig med, men så lød det prompte fra frøken Lehmann, ”Ja, aber nicht in meiner Klasse” .

Marius Schneider berettede, at han startede i Gl. Ladegård Skole på sin 6 års fødselsdag den 1. maj 1916, da verdenskrigen var godt i gang, hvilket prægede skolegangen en del. Hans far, gårdejer Jes Schneider, Jernhyt, var indkaldt som så mange andre fra egnen, men blev dog hjemsendt 1917, da de tyske myndigheder fandt ud af, at han var den eneste fra egnen, der kunne betjene tærskæværket. Korn var nemlig blevet meget efterspurgt, da der var brødmangel ved fronten. Gendarm Schäfer fra Vojens kom i egen høje person ridende ud til Jernhyt iført ryttersabel og pikkelhue for at undersøge, hvorfor der ikke blev leveret korn fra området, og da han hørte grunden, underskrev han straks en hjemsendelsesseddel for Jes Schneider, så han kunne komme hjem og passe tærskæværket.

Første skoledag huskede han meget tydeligt. Da fik alle børn nemlig et stykke ”bom” af Fraulein Lehmann. Næste dag huskes også, idet Marius' sidemand bad om at måtte gå på toilettet. Det blev der sagt nej til, og den lille fyr så ingen anden udvej end at klare sagen på stedet. Dette ansporede også Marius, til at gøre det samme, og snart sås to små vandløb hen ad gulvet. Denne forseelse kostede de første af mange slag med spanskørret hen over fingerspidserne, så på to dage havde de lært skolen at kende både på godt og ondt.

Skolestuen var indrettet med lange bænke fra væg til væg. På den bagerste bæk blev børn med lus eller fnat placeret, men det varede ikke længe, før alle blev "lusede". Skoletøjet var af kraftigt hjemmevævet vadmel og syet af en omrejsende sypige. På fødderne havde skolebørnene træsko.

Af fag huskes tysk, regning, sang og historie, hvor man hørte om "Das grosse Vaterland" og "Der Kaiser". Der fandtes kun et landkort, som selvfølgelig viste Tyskland. Danmark blev aldrig nævnt. I sangtimerne blev de tyske fædrelandssange terpet ind i de uvillige børns hoveder ved hjælp af spanskrøret. Gymnastik foregik udenfor, hvor der var placeret nogle stolper med flytbar jernstang – kaldet "Tornstang". Blev der talt dansk i timen, frikvarteret eller i det i hele taget på skolen, så vankede der slag med spanskrøret

Når kejseren havde fødselsdag, var der flaghejsning, og børnene, der skulle have deres fine tøj på, skulle synge:

Der Kaiser ist ein lieber Mann.

Er wohnt in Berlin

o.s.v.

Det skete dog, at der stiltfærdigt blev smuglet et lille "k" ind i første linie, så der i stedet blev sunget "Der Kaiser ist kein lieber Mann", og for at sabotere fødselsdagen yderligere skete det, at nogle børn "glemte" at klæde om, og så lød kommandoen "Gib die Hand her", og så faldt slagene prompte med slag over fingerspidserne med spanskrøret. Der var ligeledes flaghejsning og fællessang i forbindelse med de mange "propagandasejre" samt ved Sedanfesten, der blev holdt til minde om Tysklands store sejr over Frankrig i 1870. Disse afbrydelser af skolegangen huskes som noget, børnene glædede sig til, mest fordi der blev givet fri bagefter - en kærkommen afbrydelse af en skolegang i en forkvaklet tid, hvor alt var usikkert og præget af krigen. En enkelt gang skete det også, at skolen havde udflugt til Haderslev, hvor man besøgte Haderslev Kaserne og domkirken. Rejsen foregik med tog fra Hammelev. Men også den daglige skolegang var præget af krigen. Et par gange om ugen skulle børn i skoven for at samle "molbær", bær af hvidtjorn, som blev brugt til tøjfremstilling

I tiden op til afstemningen den 10. februar 1920 var der ingen storskole, da overlærer Holm blev pensioneret. Frøken Lehmann forsøgte at føre undervisningen videre for alle børn, men blev meget kraftigt modarbejdet af eleverne bl.a. ved, at de placerede Dannebrog i skolestuen. Dette bevirkede, at undervisningen flyttede fra lilleskolen til storskolen og senere op på loftet i hendes egen lejlighed, men Dannebrog flyttede med. Da så flere forældre besluttede at holde deres børn hjemme, bl.a. fordi lærer Holm var rejst, stoppede også frøken Lehmann undervisningen, og skolen lukkede og åbnede ikke igen før genforeningen.

Et par dage før afstemningen, som for Jernhyt og Gl. Ladegårds vedkommende skulle foregå på Gl. Ladegård station, blev børnene sendt op på Vojens Station for at modtage dem, der kom hjem for at stemme dansk. Forud havde de været til sangundervisning på Gl. Ladegård Skole, så alle kunne synge med på sangen, som N.F.S. Grundtvig skrev i 1864:

*Hil dig vor fane!
Korsbanner hvidt!
Holde på Bane
med dig vi skridt,
vis er os Kransen
Gyldenårsglansen
danskerne følger dig frit.*

Også de tysksindede sendte deres børn op på banegården for at modtage de hjemkomne stemmeberettigede med sang og havde endvidere på de tyske jernbanevogne med hvidt kridt skrevet "Wir kommen wieder".

Da Kong Christian X kom til Sønderjylland den 10. juni 1920 for at tage det genvundne land i besiddelse, kørte Marius Schneider med sin far, mor og søskende i hestevogn ind på Christiansfeldervej i Haderslev for at modtage kongen sammen med hundredevis af andre fra egnen. Det var en festdag, som stadig huskes tydeligt.

Undervisningen på Gl. Ladegård Skole blev først genoptaget efter en grundig modernisering. Den tyske flagstang var forlængst nedtaget og blev nu erstattet af en dansk. De gamle bænke i skolestuen blev udskiftet med nye tomandspulte, gulvet blev ferniseret, og der blev opsat reoler ude i forstuen. Reolerne blev inddelt og nummereret, så hver elev kunne sætte sine træsko her og tage "pusser" på. Dette blev selvfølgelig "glemt" i starten, men efter at synderne havde været ovre i hegnet for at hente en stok til slag i bagdelen, blev det husket. Dette var den nye straf. Spanskrøret hørte den tyske tid til.

De første danske lærere var lærer Madsen, der var på skolen, til den lukkede, og frøken Kristensen, der i løbet af kort tid blev afløst af frøken Swarre fra Fanø. Marius husker, at da undervisningen blev genoptaget efter genforeningen, tegnede lærer Madsen noget på tavlen. Alle var enige om, at det var en gammel "Nissemand" med dryppende næse. Det var deres kendskab til det land, som de nu var en del af. En ting havde de tyske lærere dog opnået ved deres ihærdige forsøg på at banke tysk kultur ind i de sønderjyske skolebørn fra de danske hjem, og det var at gøre dem bevidste om deres nationale tilhørsforhold til Danmark. Det viste børnene med den iver, hvori de deltog med sangen "Hil dig, vor fane" på Vojens Banegård umiddelbart før afstemningen.

* *Marius Schneider var søn af gårdejer Carl Clausen Schneider, gård nr. 6a i Neder Jernhyt.*

Mikkel Lunds erindringer:

Niels Hansen Holm var førstelærer ved skolen, og han var stærkt tysksindet, skønt han stammede fra en dansk familie fra Bevtøft. Han var en fornem mand, der ikke engang til hverdag ville nedværdige sig til at gå i andet end sort tøj. Ja, lærer Holm var faktisk finere i tøjet end selve præsten, der da ellers også klædte sig efter sin stands værdighed. Lærer Holm holdt også en værdig afstand til børnene. Der var således ingen af dem, der fik lov til at nå længere end til måtten i hans forstue. Alligevel vidste de alle, at i hans stadsstue hang der et portræt af kejseren i luksusramme med kvaster.

Børnene måtte nøjes med det lidt tarveligere billede, der hang i den store klasse. Disciplinen var umådelig streng i skolen. Til det formål skar lærer Holm – sparsommelig som han var - en knortekæp i skolens plantage. Spanskrør var nok for dyre for ham, da han var slem til at glemme at låse stokken ind i katederet efter endt brug. Han måtte derfor gang på gang konstatere, at stokken var i stykker eller helt forsvundet. Lærer Holm var efterhånden blevet en gammel mand i 70-erne. Men han kunne ikke få lov til at gå på pension, da alle yngre lærere var med i verdenskrigen. Og han måtte holde ud, indtil krigen var slut.

Lærerinden Fraülein Lehmann var også tysksindet, selvom hun stammede fra en dansk familie. "Galhovedet det var hun", skriver M.J. Lund, "men hun slog ikke nær så tit som lærer Holm. Til gengæld ramte hun bedre, når det skete. Og hun brugte rigtigt spanskrør. "Gib die Hand her", lød kommandoen, og så faldt slagene prompte. Og som hun dog kunne slå. Man glemte det ikke lige med det samme. Grunden til, at der vankede klø, kunne være besynderlig. Jeg mindes f.eks. følgende hændelse: En lille purk var blevet trængende, men havde ikke benyttet frikvarteret til det nødvendige lokumsbesøg. Der var så meget andet, man hellere ville i frikvarteret. Kort tid efter, at undervisningen igen var begyndt, rakte min lille ven fingeren i vejret og spurgte ængstelig: "Darf ich nicht hinausgehen?" Må jeg gå ud? Frøken Lehmann kunne ikke godt lade drengen lave i bukserne, og tilladelsen blev derfor allernådigst givet. Men da synderen vendte tilbage fra lokumsbesøget, lå spanskrøret parat. Og han fik en kraftig belæring om, at nødvendige ærinder besørges i frikvartererne. Selvfølgelig kunne spanskrøret også bruges, når man ikke havde fået læst ordentligt på lektierne derhjemme. Men da var det mere almindeligt, at lærerinden kort og godt dekretede: "Nachsitzen". Det betød en time ekstra på skolebænken, efter at kammeraterne var gået hjem. Denne straf var særdeles anvendelig, når den lille tabel (das kleine ein mal eins) skulle indterpes. Efter at vi i flere dage havde haft tabellen for til hjemmelæsning, udstedte frøken Lehmann en generel ordre om, at ethvert forkert svar under afhøring i tabellen betød en time ekstra på skolebænken. Så da var klassen næsten ligeså talrig under eftersidningen som i den normale skoletid. Jeg tør påstå, at jeg fik lært das kleine ein mal eins så grundigt, at jeg aldrig har glemt det siden. Forholdet mellem lærer Holm og frøken Lehmann var så som så. Når Holm forsøgte at hævde sig med bemærkningen: "Ich bin doch der Oberlehrer", (Jeg er da overlæreren) lød svaret omgående: "Ja, men ikke i min klasse." Derimod mente hun sig i sin gode ret til at hive elever fra "den store skole" ind i hendes klasse, "den lille skole", for at gennembanke dem med spanskrøret. Og så vovede der "Herr Oberlehrer" ikke at mukke.

Til forsøget på fortyskningen hørte også, at eleverne skulle lære de tyske nationale sange. - frøken Lehmann spillede violin ved sangundervisningen, og ve den arme djævel der ikke sang med, når hun spillede op til "Der Kaiser ist ein lieber Mann, er wohnt in Berlin". (- Kejseren er en venlig mand, han bor i Berlin.) Derimod opdagede hun det ikke, når vi stiltfærdigt smuglede et lille "k". ind i første verslinie og sang: "Der Kaiser ist kein lieber Mann". - Kejseren er ikke nogen venlig mand. " - Langt værre var sangundervisningen hos lærer Holm. Spille kunne han ikke, og sangstemmen var på retur. Holm vidste kun alt for godt, hvor vanskeligt det var at få de kære elever til at synge tyske sange. Derfor stod han under sangundervisningen med sangbogen i den ene hånd og kæppen i den anden. Sidstnævnte for at bruge den på de elever, som bare stod og gabede uden at give lyde fra sig. Af og til foretog Holm en runde i klasse-værelset for at hitte ud af, hvorfor sangen lød så svag. Og så

var det bare om at vræle ind i øret på ham, når han gik forbi. Det vanskeligste for Holm var nok at hitte ud af, hvad vi stod og sang. Derfor blev der ofte lavet om på de tyske tekster, så man sang lige det modsatte af det, der stod i sangbogen."

I skoleåret var der to højhellige nationale festdage: Kejserens fødselsdag og Sedandagen til minde om Tysklands sejr over Frankrig i 1870.

Vi var meget glade for de nationale festdage. Da skulle vi nemlig kun i skole een time. Og det var billigt sluppet. Til disse dage krævedes der ingen lektielæsning. Da skulle læreren fortælle om kejserens storhed og det tyske riges bedrifter. Og egentlig var det jo en vanhelligelse af rigets store festdage, når stokken skulle i brug for at tvinge de uartige unger til at synge med på de tyske nationalsange. Men ærligt og redeligt sagt, lærer Holm havde ikke andre midler til at tvinge sangen til kejserens og det tyske riges forherligelse.

Ved morgensangen var der intet til hinder for, at de kære elever kunne synge. Da sang vi nemlig salmer på dansk.

Dagen før de nationale festdage fik vi af læreren besked om at møde festklædte. Den besked kunne han nu godt have sparet sig. Han vidste jo udmærket godt, at ingen af os ville drømme om at trække i stadstøjet "til kejserens ære." Læreren var selvfølgelig i sit stiveste puds: Kejserslag og svalehale. "Men var læreren flot i tøjet, så var det lige omvendt for børnenes vedkommende. - Korte bukser og bare ben om sommeren, lange uldne strømper om vinteren og dertil træsko. Ja, den dristige Hans Wind præsterede endog en dag at møde op i en gammel jakke med huller på begge ærmer, og et par ligeså miserable bukser og spidssnudedede træsko beslædede med jernplader. Alt sammen effekter som han uden moderens viden havde fundet frem derhjemme i pulterkammeret. - Og det var oven i købet på kejserens fødselsdag. Så blev lærer Holm for alvor vred. Han havde allerede bemærket Hans Wind, da træskoene klaprede ned over stenbroen mod skolen.

"Na, jetzt kommt wieder der grosse Wind", udbrød han. Og vi andre forudså en meget alvorlig afstraffelse. Men til vor store forundring lod Holm denne gang stokken blive i skabet. Hans Wind var nemlig en stor og stærk dreng, nær konfirmationsalderen, og Holm var ved at være mæt af dage.

Majestætsfornærmelsen blev denne gang ustraffet. Det var for resten hverken første eller sidste gang, Hans Winds drilagtighed gjorde skolelivet surt for lærer Holm. Længe efter, at han havde forladt skolen, mindedes Holm hans bedrifter. Og engang da broderen Marius Wind havde været lige så uartig, udbrød Holm fortvivlet: - "Der kleine Wind hat mir hundertmal geärgert, der grosse aber tausendmal mehr". - Den lille Wind har ærgret mig hundrede gange, men den store er tusind gange værre".

Retfærdigvis må der dog bemærkes, at Hans Wind til andre tider kunne hjælpe lærer Holm ud af en slem knibe. Under første Verdenskrig havde højere skolemyndigheder bestemt, at skolerne skulle have kort over krigsskue-pladserne i Øst- og Vesteuropa og små tyske, russiske og franske flag til at markere tyskernes sejrige fremgang og fjendernes tilbagegang. Men lærer Holm var en sparsommelig mand, der gerne ville forskåne skolen for udgifter til kort og flag. I øvrigt var han heller ikke selv stiv i geografien, der ikke fandtes på hans timeplan. Og så gik det hverken værre eller bedre end, at vi fik besøg af Herr Kreisschulinspektor, Doktor Schwabe, lige efter, at

tyskerne havde vundet en stor sejr på Vestfronten. Skoleinspektøren var selv meget begejstret og ville gerne sikre sig, at de kære elever også fik del i sejrusrusen. Han opfordrede derfor lærer Holm til at tage kortet over krigsskuepladsen frem og lade en elev redegøre for krigens gang. Holm måtte da skamfuld erkende, at han ikke havde fået anskaffet et krigskort. Men et gammelt Europa-kort fik han da halet frem fra skabet. Det næste problem var så at få en elev til at fortælle om krigens gang. Det havde lærer Holm aldrig gjort. Og selv om han havde gjort det, var vi nok gået ud fra, at det var løgn og skidt fra den ene ende til den anden. Her var gode råd virkelig dyre for lærer Holm. Men da undfangede han en god ide. Han vidste jo godt, at Hans Wind var en flittig læser af "Modersmålet", som "Dannevirke" dengang hed. Og under krigen havde "Modersmålet" jo samme pligt til at trykke de tyske sejrsmeldinger som "Schleswigsche Grenzpost". Derfor blev Hans Wind kaldt op til Europakortet. Og han kunne virkelig fortælle en hel del om krigens gang. Der Herr Kreisschulinspektor var imponeret. Han anede jo ikke, at Hans Wind havde sin viden fra vor gode danske avis. For en gangs skyld var Holm virkelig stolt af sin udmærkede elev. Men det var nu nok eneste gang, skoleinspektøren var imponeret over præstationerne i Gammel Ladegård skole. Lærer Holm havde det ikke godt, før skoleinspektøren var ude af døren igen. Og vi andre var da heller ikke dristige ved Doktor Shwabes nærværelse.

*Mikkel Lund var fra gård nr. 3, "Lundsgaard" i Ladegaard. Han blev politiassessor i Sønderborg

Fattigvæsen

Fattiggård i Jernhyt fra 1870

Næsten helt op til vor tid var det almindeligt, at gårdmænd og landboelsfolk fik aftægt på deres ejendomme. Således ses dette indført i adskillige aftægtrakter i Gram herreds skyld- og panteprotokoller. I kontrakterne blev anført, hvilke ydelser aftægtsfolkene skulle have af ejendommen. Sædvanligvis drejede det sig om naturalier samt ret til at holde husdyr på en lille toft. På den måde blev gård- og landboelsfolk sikret i deres alderdom. De lå således ikke sognet til last. Også husejere fik ofte aftægt hos den familie, de solgte huset til.

Anderledes forholdt det sig med lejefolk, som ikke var sikret underhold i alderdommen. Mange af disse endte derfor som fattige, der skulle underholdes af sognet. I midten af 1600-tallet blev i den anledning indført en forordning, hvor een af paragrafferne lød:

"De fattige, som selv intet til føde eller nødtørft kunne tjene, skulle forsynes dermed til nødtørft, og de til arbejde tjenlige, skulle dermed hjælpes og fra lediggang holdes, saa betleri kunne afskaffes."

De gamle fattige, der var *"til arbejde tjenlig"*, blev sædvanligvis sendt på *"omgang"* på gårdene, hvor de fik husly og føde mod at gå lidt til hånde. De, der på grund af sygdom eller alderdom ikke var arbejdsduelige, fik sædvanligvis ophold hos husejere og blev underholdt af sognet med betaling af husleje, klæder, brændsel og føde.

Betleri hindret af bettelfogeder

Trods ovenstående foranstaltninger rakte den nævnte forsørgelse ikke altid, hvorfor tiggeriet tiltog, og tiggerskarer vandrede ofte fra sogn til sogn. For at komme ondt til livs udstedtes i 1708 en forordning, der skulle løse problemet. Tiggeri blev herefter forbudt uden for det sogn, hvor man var født eller havde opholdt sig i en årrække. For at hindre tiggeriet fra andre sogne ansattes bettelfogeder, som ved indgangen til sognet - de såkaldte led - skulle bortjage betlerne. I Hammelev sogn kendes af led *"Vojensled"* ved Thyrashul, *"Knagsled"* syd for Tørninggård på vejen mod Ustrup og *"Hulvejsled"* ved Ladegård. Bettelfogederne havde tillige til opgave at holde øje med huse og gårde og varsko i tilfælde af tyveri og brand. I tider med kvægpest og andre sygdomme blev landsbyleddene afspærret.

Bettelfogederne var ofte afdankede soldater eller sømænd. De blev udrustet med en lang stav med pigge ligesom vægterne i de større byer. I almindelighed var de ikke meget regnet af sognets beboere, og de gik ofte under betegnelsen *"stodderkonger"*. I Dybdal ved Styding har gennem tiden boet bettelfogeder, der har passet Vojensled, Knagsled og Hulvejsled.

I Hammelev nævnes ved folketællingen i 1845 Niels Jensen som bettelfoged. Han var fra Hoptrup og havde efter endt soldatertjeneste haft hyre som matros i 8 år. Bl.a. havde han været i Amerika. Han døde 90 år gammel i 1854. Han efterfulgtes muligvis i 1845 af Marcus Jensen, som er benævnt som fattigfoged i sognet.

I gammel tid var der led ved sognets indfaldsveje. Et minde om disse led har vi stadig i navnene "Vojensled", "Knagsled" og "Hulvejsled". Ved leddene skulle bettelfogederne holde omvandrede fattige uden for sognet.

Fattigkassen

Gennem arkiverne ved vi en del om fattigvæsenets opbygning. Fattigkassernes indtægter fik man i begyndelsen fra klinkpenge samt renterne af den kapital, der var opsamlet i kasserne. Desuden havde fattigkassen indtægter fra legater. Herudover blev indsamlet naturalier, f.eks. i form af korn samt brændsel og tøj. Ligeledes indgik de få ejendele, en fattig efterlod sig, i kassen. Endelig afholdtes indtægtsgivende aktiviteter som dansegilder, ringridning og skydegilder m.m. til fordel for kassen - Når den undertiden manglede midler, blev der også foretaget indsamlinger i sognet. Senere foregik denne indsamling på grundlag af en ligning, så de bredeste skuldre kom til at betale de største byrder.

Fattighuset i Hammelev

1. december 1855 købte kommunen et gammelt hus med lidt jord af Jørgen Thorø "Humlehave" i Hammelev. Huset, der lå på hans jord på Hammelev Vestermark, blev indrettet til fattighus og fik navnet "Brøkkelhus". Navnet skyldtes, at huset var opført af murbrokker fra et gammelt hus i Hammelev by. I den følgende tid sås i præstearkivet ofte navne på fattige, som havde ophold i fattighuset.

Fattiggården i Jernhyt

Fattiggården i Over Jernhyt 1913. Fra venstre Søren Jydepotte, Auguste Mørup med sønnen Mads på armen og yderst til højre Helene Mørup. (Gården set fra syd).

I 1869 solgte Jørgen Hansen Beck sin gård nr. 1 i Neder Jernhyt til "Hammelev Sogns Fattigcommission". For fattigkommissionen mødte amtsforstander Niels Henning Matzen, Tørninggård og gårdejer Peter Michaelsen, gård nr. 7 i Ladegaard samt kommissionens øvrige medlemmer.

I 1879 blev Jegerup sogn ejer af halvdelen, og i 1884 gik man sammen med Skrydstrup sogn, som overtog en tredjedel af fattiggården.

I den første tid bestyredes stedet af fattiggårdsbestyrere, såkaldte "Økonomer". I 1899 forpagtede bestyrerne gården til den i 1949 købtes af Hans Harald Schärfe. Da forpagtninger ikke er indført i protokollerne er forpagtningsperioder kun skønnet på grundlag af notater fra kirkebogen. (Se listen af forpagtere under gård nr. 8 i Over Jernhyt).

Af rækken af fattiggårdsbestyrere fra 1869 kan bl. a. nævnes følgende:

1. August Møller – (bestyrer 1869)

August Møllers data har ikke kunnet findes i kirkebogen, men han er som fadder ved en dåb i 1872 og som tester ved vielser i 1876 og 1883 benævnt fattiggårdsbestyrer. Uden tvivl var han fattiggårdens første bestyrer.

2. Mads Jacobsen Mørup - (bestyrer 1889)

Mads Jacobsen Mørup var fra Styding. I 1889 blev han ansat som bestyrer på fattiggården, og i 1899 blev han forpagter af fattiggården. Kommunen betalte her-efter tilskud til alumnernes ophold. Udover at arbejde på fattiggården blev alumnerne tillige udlejet til egnens gårde.

3. Peter Christensen Svendsen – (forpagter ca. 1914)

Peter Christensen Svendsen . Han blev gift med Anne Marie Nørgaard. Han er ved et barns fødsel i 1917 benævnt økonom på fattiggården.

4. Jørgen Schrøder – (forpagter ca. 1920)

Jørgen Schrøder var muligvis søn af Laurids Jørgensen Schrøder fra Tørning Mark .

5. Jørgen Krogh – (forpagter ca. 1930)

Jørgen Krogh var fra Mølby, hvor faderen havde Mølby Kro. Han blev gift omkring 1930 med Julie Bork, datter af handelsmand Søren Jørgensen Bork fra Hammelev. De fik deres første barn i Jernhyt. Efter afståelsen af forpagtningen af fattiggården rejste han tilbage til Mølby, hvor han overtog kroen efter faderen.

Efter Jørgen Krogs tid blev de fattige anbragt på plejehjem, og de dårligste blev overført til arbejdsanstalten i Hoptrup. Fattiggården blev dog stadig udforpagtet, indtil Hans Schärfer købte gården i 1942. (Se dette forløb under gård nr. 8 i Over Jernhyt).

Maleri af "Fattiggården" i 1957. – (Maleri ejet af Allan Wallin).

Erindringer om fattiggården

- fortalt af Hans Mørup -

Min far, Michael Jensen Mørup, var næstældste søn af Mads Jacobsen Mørup, født i Styding den 28. februar 1854 og død den 20. august 1922 i Haderslev, og Helene Jessen, født den 3. februar 1856 i Mellerup, Bjolderup sogn ved Aabenraa, og død den 11. juli 1928 i Haderslev. Familien boede på et mindre boelssted i Stydingdam. Da gården brændte, flyttede familien ind i en landarbejderbolig i Styding, og farfar arbejdede nogle år på gårde heromkring. I 1889 blev min fars forældre antaget af kommunen som bestyrerpar for fattiggården i Jernhyt i Hammelev sogn. Fra 1899 til 1914 havde de gården i forpagtning. Den havde et tilliggende på cirka 40 tønder land. På fattiggården var der plads til ti af sognets gamle, der ikke kunne klare sig selv mere, og som ikke havde familie eller andre til at tage sig af dem. Mine bedste-forældre fik således en stor familie at sørge for. Fattiggården eller arbejdsgården, som den også blev kaldt, var det forrige århundredes plejehjem og kunne spartansk indrettet som den var - ikke blive noget attraktivt opholdssted at tilbringe sin livsaften. De gamle boede flere sammen, og der var kun plads til få personlige ejendele. På fattiggården blev også optaget mennesker, der ikke havde noget sted at bo - deriblandt en del dansksindede, der kom tilbage fra Danmark for atter at bosætte sig i sognet. Farmor styrede fattiggårdens husholdning i mange år med fast, men kærlig hånd. Der var stor forståelse for de menneskelige trængsler, der kunne opstå for de gamle, og der blev gjort alt for at mildne de barske vilkår, der ellers i det store og hele herskede på det sociale område. Farfar og farmor havde ord for at være venlige og honnorte mennesker, der forsøgte - og med held - at gøre fattiggården til et hjem for de mange ældre i samvær med børn og tjenestefolk. Min far havde fire søskende, Peter, der var ældre, og Anne Christine, Anne Cathrine og Jens. De tre yngste blev født på fattiggården.

Min far gik i skole i Hammelev. Det var en skole med kun en klasse på cirka 60 børn. Drengene sad til højre, pigerne til venstre. En lærer klarede undervisningen, og de større elever hjalp de mindre. Børnene var i alderen seks til fjorten år. I skolen begyndte man dagen med morgenbøn og morgensang. Og altid skulle børnene slutte med et *Gud beskytte kejseren*. Alt på tysk.

Læreren var dygtig. Børnene fik lært det, de skulle. Især de der havde et godt hoved. Disse elever gjorde læreren noget ud af. Resten fik lov at klare sig, som de bedst kunne. Min far havde »et godt hoved.« Disciplinen var streng. Den var også prøjsisk med retstilling, når læreren kom ind i klassen, og når man blev tiltalt. Buksebagen var ofte stram, for spanskkrøret blev svunget med øvet hånd.

Det tyske kejserriges festdage blev fejret med maner, for eksempel Sedan-dagen til minde om de tyske troppers sejr over franskmændene i krigen 1870, hvor tyskerne tog den franske kejser Napoleon III til fange sammen med størsteparten af den franske hær. Den sort-hvide flagstang stod foran skolen, og børnene skulle hejse det tyske flag, mens *Deutschland, Deutschland über alles* blev sunget. De fleste af børnene nøjedes med at bevæge læberne. Kun de få tyske børn sang af fuld hals. På samme måde fejrede man kejserens fødselsdag. Men naturen gik somme tider over optugtelsen. Skolen havde den store ære at få foræret et maleri af kejseren, Wilhelm II. Billedet blev under stor højtidelighed hængt op på klassens endevæg. Det var jo ikke lige sagen for de danske børn. På et tidspunkt tog tre af de store drenge affære. Bevæbnede med pusterør og lerkugler erklærede de kejseren krig, og hurtigt blev kejserens maleri overbroderet med små, våde lerklumper. Sikken opstandelse. Det var

majestætsfornærmelse af alvorligste art. Hvem havde vovet dette? En total ødelæggelse af det dyrebare billede, skolens klenodie!

Læreren - så hvid som en kalket væg - skældte ud og truede de formastelige med alverdens ulykker. Men ingen meldte sig. Provsten blev i hast tilkaldt. Han talte om Guds straf over de skyldige, der havde udført denne skændselsgerning. Ingen meldte sig. Landråden blev tilkaldt. Han talte om fædrelandssind og kærlighed til det tyske *Vaterland*. Men ingen meldte sig. Nogle dage senere kom en stab af høje herrer fra regeringen i Kiel. De formastelige og deres familier kunne være sikre på at blive udvist af Tyskland - selvfølgelig først efter udstået straf. Men ingen meldte sig. Og ingen anede, hvordan det var sket. De tre holdt tæt. Billedet kom aldrig op mere, og sagen blev henlagt. Da min far engang i begyndelse af 1920 mødte sin gamle lærer fra Hammelev på gaden i Haderslev, kom læreren ind på skandalen i året 1900. Han spurgte, om min far vidste, hvem der havde været med til det. Nu kunne min far fortælle uden at ende i et prøjsisk fængsel, at det havde han og to andre af skolens ældste elever. Læreren svarede, at akkurat de tre havde han mistænkt; men man havde jo aldrig kunnet få en tilståelse frem.

I hjemmet på fattiggården lærte man børnene at bede deres fadervor og at folde hænderne. Man lærte dem at synge danske salmer. Den blå, sønderjyske sangbog blev flittigt benyttet inden for hjemmets fire vægge. Sangen *Det haver så nyligen regnet, det har stormet og pisket i vor lund* sagde i overført betydning det, man tænkte, men ikke måtte sige. De hyggelige sangaftner med familie og venner, når man var samlet om bordet, skabte samhørighedsfølelse og et sammenhold, der var brug for i hverdagens holdning over for det tyske. Man læste Bjørnstjerne Bjørnsons og Henrik Ibsens værker. Man følte sig som danske og som en del af de nordiske folk. Hjemmets avis var *Dannevirke*, der udkom i Haderslev. Fra 1867 havde Hans Rudolf Hiort-Lorenzen redaktionen af bladet, som han ledede med stor dygtighed indtil 1877, da tyskerne tvang ham til at forlade Sønderjylland. I 1879 var bladets redaktør Jes Jørgensen Bjørnshauge, der døde 1891 og afløstes af redaktør Mathies Cornelius Mathiesen. Bladet købtes i året 1900 af *Modersmaalet*, og Nicolaj Svendsen blev nu bladets redaktør.

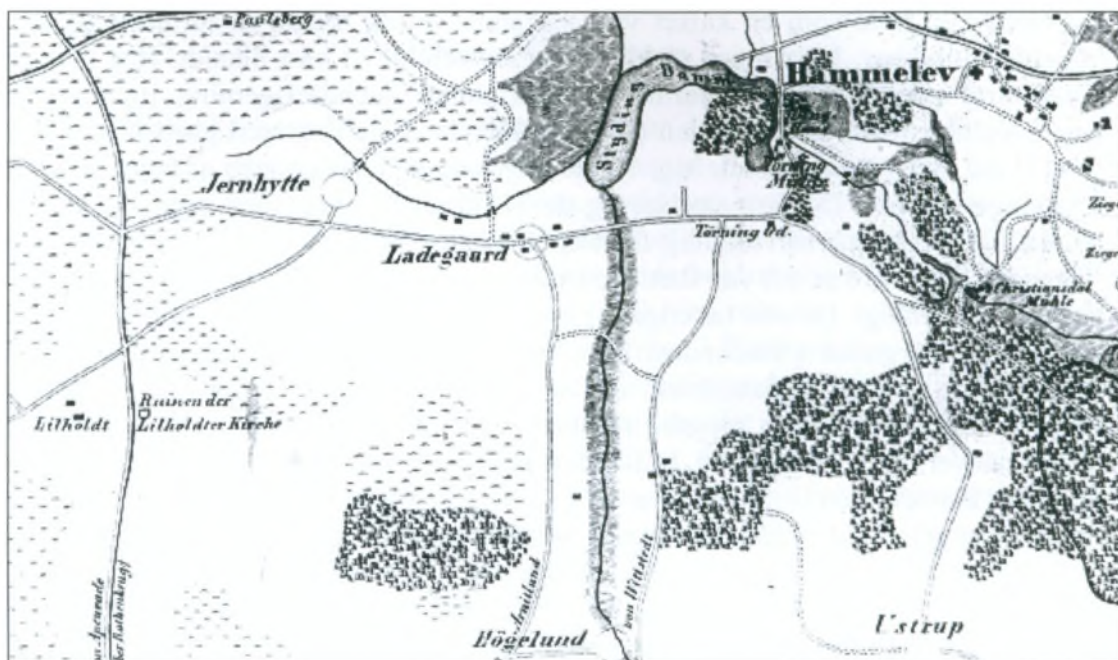
Fjorten år gammel - i året 1900 - blev min far konfirmeret i Hammelev kirke. Da han havde »et godt hoved,« kom han derefter i manufaktur lære hos H. Wolfhechel på Nørregade i Haderslev. Læretiden var fem år, og arbejdstiden fra syv morgen til ti aften - om søndagen dog kun fra ti til tolv og fra fjorten til seksten. Lærlingene fik kost og logi hos læremesteren. Løn var der ikke noget, der hed; men til jul fik hver lærling en ny habit. Dog sørgede principalen for, at når bunden var gået ud af støvlerne, så kom der en ny i, og at lærlingene med passende mellemrum fik klippet håret. Der var ikke noget, der hed ferie. Juleaften havde man åbent til klokken nitten, og derefter holdt man juleaften sammen med principalen og dennes familie. Den obligatoriske handelsskole blev indpasset. Man lærte at bestille noget. Lysten til faget og glæden over efterhånden at kunne klare det skabte tilfredshed og ligevægt i tilværelsen.

Et par år før min far kom i lære, havde han fået sin højre hånd i hakkelsesmaskinen på fattiggården. Et længere sygehusophold i Haderslev fulgte efter denne ulykke. Hånden blev lappet, men han mistede bevægeligheden i pegefingern.

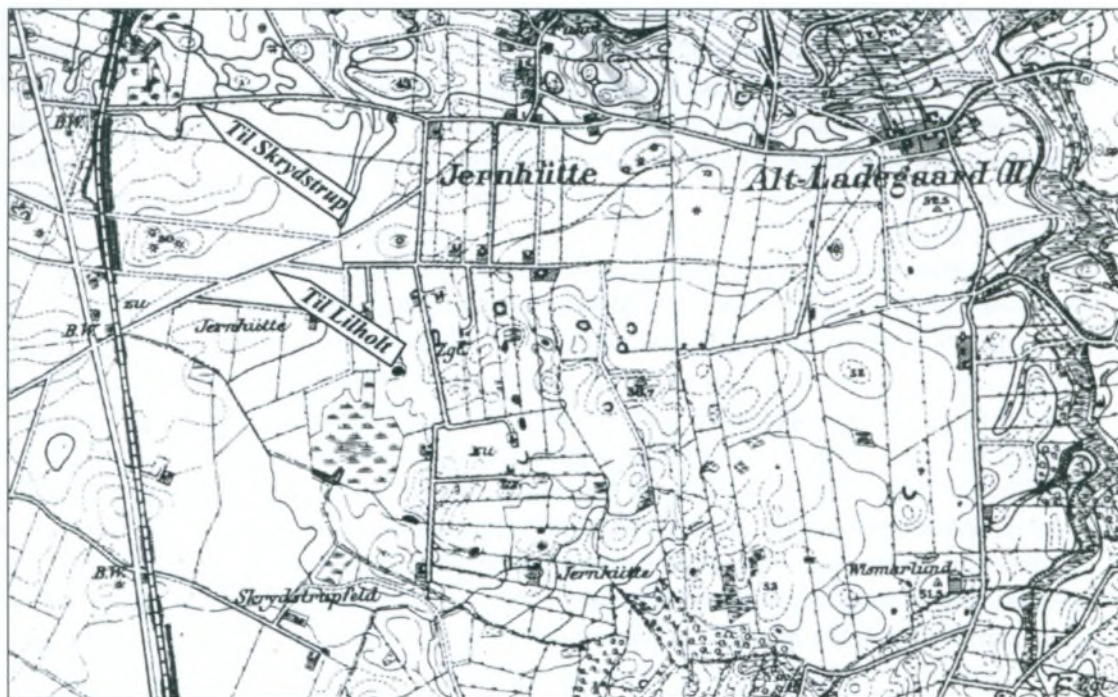
* Hans Mørup har været manufakturhandler i Fåborg på Fyn. Han er i dag over 90 år og bor i Haderslev.

Gamle veje og stier

På et krigskort fra 1848 er de mest betydelige veje vist i Ladegaard-Jernhyt området. Medens vejene er nogenlunde korrekt indtegnet, er markeringen af gårde lidt unøjagtige.

Kort over veje og stier i ca. 1880. – Bemærk især de gamle veje ved Lilholt-vejen.

Specielt er sket store ændringer i Jernhyt-området efter udflytningen af gårdene til Over Jernhyt i ca. 1850-erne. Der var baneoverskæringer ved vejen til Skrydstrup og vejen til Lilholt. Efter lukning af disse overskæringer blev vejen fra Jernhyt til Over Jerstal forbedret og udvidet. Bemærk også den tidligere vejføring til "Vestergård" og "Rønhave" i den vestlige del af Over Jernhyt. – I 1940-erne byggedes omfartsveje både ved Ladegaard og Jernhyt.

Statsbanerne i sognet

I 1864 oprettedes ”Schleswigsche Eisenbahn Gesellschaft”, som byggede den jyske længdebane fra grænsen ved Padborg til den gamle grænse ved Vamdrup. I 1866 byggedes sidebanen fra Vojens til Haderslev med endestation ved Haderslev H, som lå ved Jomfrustien. Denne station blev tillige station for amtsbanerne i 1834.

Vojens Station i den tyske tid

Strækningen Over Jerstal-Vojens gennemskar Jernhyt området. - De fleste i Jernhyt har sikkert benyttet Vojens Station på grund af dens nærhed.

Styding Station

Stationen i Styding var kun et trinbræt. Uden tvivl har folk fra Ladegaard Mark benyttet Styding Station.

Hammelev station

Hammelev station var holdeplads med sidespor. På grund af afstanden har en del af beboerne fra Ladegaard sikkert benyttet Hammelev Station.

Amtsbanerne i Haderslev Amt

- såkaldte "Kleinbahner"

I 1892 blev en preussisk småbanelov vedtaget. I de følgende år blev et stort net af småbaner etableret i hele Sønderjylland. I 1893 blev således i Haderslev Amt nedsat et baneudvalg under navnet "Kleinbahnen des Kreises Hadersleben".

I de følgende år blev i amtet bygget banerne:

Haderslev –Vojens – Rødding (over Ladegaard) – indviet 1899

Haderslev –Christiansfeld – indviet 1899

Haderslev- Årøsund – indviet 1903

Haderslev-Skodborg – indviet 1905

Desuden kunne togene fra knudepunkterne Ustrup, Gram og Arnum køre videre til de yderste dele af amtet.

Allerede i 1897 påbegyndtes afsætningen af linien fra Haderslev til Rødding. Samme år påbegyndtes anlægsarbejderne, og 3. marts i 1899 kunne strækningen fra Haderslev over Ladegaard til Vojens indvies.

Arbejdere ved anlæg af Haderslev-Rødding banen

Amtsbanerne i Haderslev amt:

Det samlede netværk af småbaner i Haderslev amt.

Stationsbygningerne

”Kleinbahnen” havde hovedkontor på Haderslev Amtsbanegaard. Her lå tillige værksteder og den største lokomotivremise. Stationsbygningerne var mange steder ret monumentale og var opført i en bombastisk tysk byggestil ofte med tårne og spir. I alt var der mange stationer i amtet. (Se ovenfor). Stationerne var smykket med Kejser Wilhelms navnetræk på den ene gavl og en sort, rød og hvid stjerne på den anden. Desuden havde hver station en flagstang malet i tyske farver, og de ørnesmykkede flag blev hejst på de tyske nationaldage. Udover billetsalget var på mange af stationerne tillige købmandshandel og undertiden krovirksomhed.

Statsbanestationen ”Haderslev H” blev i 1934 tillige brugt af amtsbanerne.

Sporbredde og materiel

Jernbanen var smalsporet med en bredde på 1,00 m. I 1924 havde banen 24 damplokomotiver, 10 motorvogne, 1 salonvogn, 16 personvogne med 2. og 3. klasse og 43 personvogne med 3. klasse. Desuden var der 34 lukkede godsvogne samt et stort antal åbne godsvogne m.v.

Ansatte

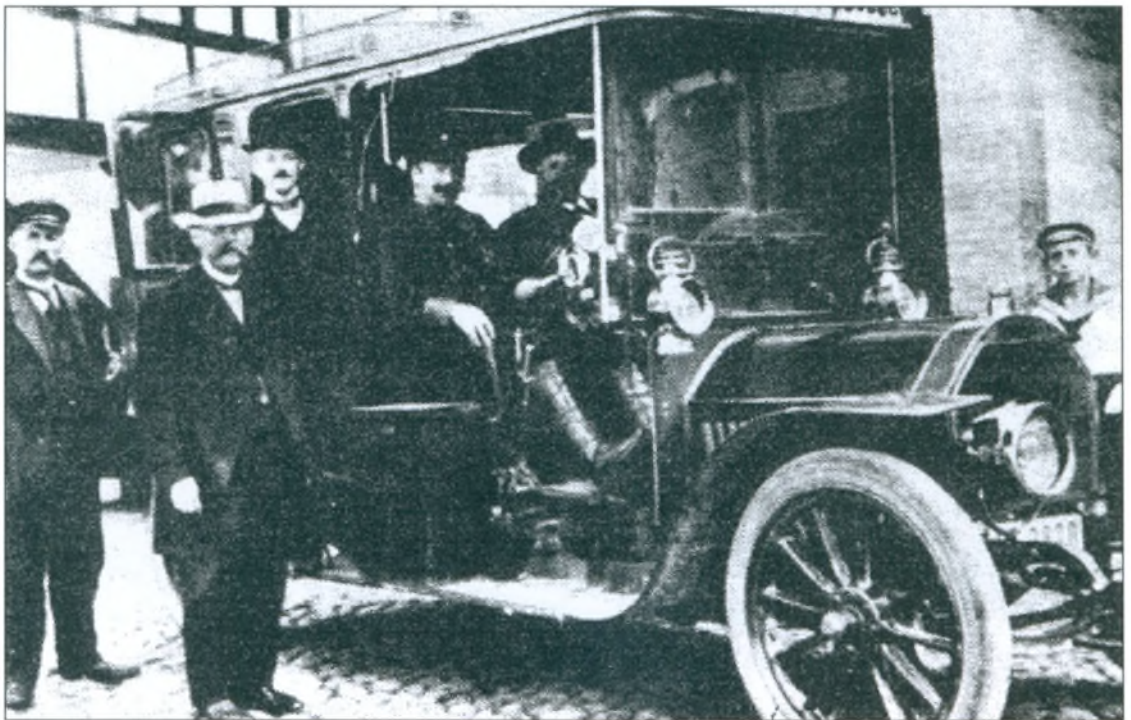
I den danske tid i 1924 havde banen i Haderslev amt 102 fastansatte, 101 løst ansatte og 81 stationsledere.

Godstransporter

Udover persontrafik transporteredes en stor mængde gods. Mange af stationerne havde sidespor og en del havde pakhuse. I 1926 indledtes transporter med mergel fra mergellejerne ved Arnum, Fjersted og Roager. Herfra kørtes mergelen på særlige mergelvogne, og mergelen blev aflæsset direkte på de steder, den skulle anvendes. Mange gange arbejdede mere end fem mergeltog på strækningerne. Transporterne omfattede også kørsel med sukkerroer til sukkerfabrikken i Assens sejlet over fra Årøsund. Desuden omfattede godstrafikken fragtning af tømmer på særlige tømmervogne.

Amtsbanernes nedlæggelse

Bl.a. som følge af landsdelens trafikale forhold og automobilernes gennembrud i tyverne var Sønderjylland på flere områder foregangsland. I Haderslev Amt oprettedes således "Ruteautomobil Aktieselskabet for Haderslev Amt og By". Desuden blev også på den tid etableret mange vognmandsforretninger, som overtog en stor del af godstransporten. Det økonomiske grundlag for amtsbanerne forsvandt hermed, og de blev nedlagt omkring 1939 efter kun 40 års virke.

Rutebilen til Aabenraa 1931

Amtsbanen ved Ladegaard og Jernhyt - kaldtes "æ kringelba'n"

Amtsbanen fra Høgelund over Ladegaard og Jernhyt til Vojens indtegnet på kortet fra 1880 og rettet 1917.

Amtsbanernes linieføring gennem Ladegaard-Jernhyt-området vist optrukket på rettede kort fra 1917. Som det kan ses, er banen meget snoet og kaldtes derfor i folkemunde for "æ kringelba'n", hvor det var værst. Banen fulgte nogenlunde det naturlige terræn og blev kun nedgravet i meget kuperede områder. Spor af banens beliggenhed kan visse steder stadig anes i landskabet, bl.a. ved Wismarlund og Jernhyt.

Stationer på strækningen Vojens-Høgelund

Amtsbanens station i Vojens

Banegården lå i nærheden af Hotel Pauli. Fra Vojens fortsatte banen til Rødding ved krydsning af Statsbanernes længdebane.

Holdeplads ved Jernhyt

Ved Jernhyt var der billetsalg i købmandsforretningen. Desuden havde holdepladsen sidespor.

Banegaarden i Ladegaard

Udover at have billetsalg fungerede stationen som købmandshandel. Desuden havde stationen sidespor med et mindre pakhus.

Banegården i Høgelund

Rejsestalden kan vidne om, at stationen før måske har været en gammel kro.

Om stationerne i Ladegaard og Jernhyt

Ladegaard Station

Udover at være jernbanestation drev stationslederen købmandshandel i stationsbygningen samt passede stationens pakhus, som havde vigespor. Desuden var i forbindelse med butikken indrettet et mindre cafeteria med 6 borde. Her kunne man få sin kaffe, og desuden havde bryggeriet Fuglsang koncession på ølsalg. Om aftenen var stationen samlingssted for byens karle og piger, og af protokoller ses, at mange foreninger afholdt deres møder på stedet.

Som stationens første bestyrer blev Laurids Lykke ansat i 1899. Han efterfulgtes i 1918 af sønnen, Henrik Lykke, der var bestyrer til stationens nedlæggelse i 1939. Han fortsatte dog købmandsforretningen på stedet. (Se omtale under købmænd).

Erindringer:

På kejserens fødselsdage skulle flaget hejses på den tyske flagstang, og det var stationslederens opgave at sørge for hejsningen. Da "Laurits stationsforstander" engang skulle hejse flaget på kejserens fødselsdag, kom en nabo forbi og gjorde Lauritz opmærksom på, at han hejste flaget en dag for tidligt. "Så skal da pokker ha' æt" sagde Lauritz og hejste flaget ned igen. Desværre var det den rigtige dag, og der blev således det år ikke flaget på fødselsdagen, hvilket vakte stor skadefryd på egnen.

I øvrigt var den tyske flagstang med de sort hvide - farver så forhadet, at unge karle fra egnen en nat efter genforeningen savede flagstangen i stumper og stykker. Stationslederens datter, Tinne, der senere blev gift med Jens Møller fra Styding, husker stadig, at man fandt stumperne af flagstangen i deres have.

Jernhyt holdeplads

Jernhyt betegnedes som holdeplads, dog havde stationen vigespor for at kunne modtage og sende varer. Billetsalget foregik i Jernhyts købmandsbutik, der lå umiddelbart nord for banen. (Se omtale af købmandsbutikken under hus nr. 16 i Neder Jernhyt).

Erindringer:

Da der var et lille stykke fra købmanden til holdepladsen, fik købmand Knud Nissen den idé at købe et læskur til de rejsende for egne penge. Læskuret havde været benyttet som skopuderskur på Sønderbro station i Haderslev og havde på fronten en reklame for skosvæerte fra firmaet "Vibe Hastrup". Hver gang toget nærmede sig Jernhyt, råbte konduktøren: "Næste station Vibe Hastrup". Folk fra egnen, der skulle til Jernhyt, forlangte efter den tid altid en billet til "Vibe Hastrup". – Da banen blev nedlagt i 1939, blev skuret stående, men da Skrydstrup flyveplads blev anlagt, blev det pludselig afhentet af en stor lastvogn med generator. Skuret blev herefter anvendt som frokostrum på flyvepladsen. (Erindret af Knud Møller, "Købmandsgården" nr. 15 i Neder Jernhyt).

På grund af manglende hegning blev toget ofte standset af køer på skinnerne.

Køreplan

54. Haderslev-Vojens-Gram-Rødding og omvendt (Privat).

km	Nr.	41	× Hverdage ×				† Søn- og Helligdage †					
			M	43	45	47	49	541	543	545	547	549
0.0	Haderslev Amtsb. 52 Af	612	1050	1500	—	—	1810	730	910	1530	—	2007
1.5	Haderslev Sydb. 52 Af	619	1057	1507	—	—	1818	738	917	1538	—	2015
3.9	Eriev 52 — — — — Af	×	×	1512	—	—	—	×	×	×	—	×
7.5	Marstrup 52 — — — — Af	629	1108	1520	—	—	1829	749	928	1549	—	2028
—	Pamhøje 52 — — — — Af	×	×	×	—	—	—	×	×	×	—	×
11.9	Ustrup 52 — — — — Af	636	1116	1527	—	—	1837	758	938	1557	—	2034
12.9	Høgelund — — — — Af	×	×	×	—	—	—	×	×	×	—	×
16.0	Gl. Ladegaard — — — — Af	×	×	1535	—	—	—	×	×	×	—	×
—	Jernbytt — — — — Af	×	×	×	—	—	—	×	×	×	—	×
19.2	Vojens Amtsb. 43, 44 An	650	1130	1540	—	—	1850	810	948	1412	—	2048
—	Vojens Amtsb. — — — — Af	700	1148	1559	—	—	1858	812	950	1415	—	2058
22.6	Skrydstrup — — — — Af	708	×	1557	—	—	—	819	×	1422	—	×
24.3	Uldal — — — — Af	×	×	×	—	—	—	×	×	×	—	×
26.2	Bækskov — — — — Af	×	×	×	—	—	—	×	×	×	—	×
27.3	Kolsnap — — — — Af	×	×	×	—	—	—	×	×	×	—	×
28.8	Store-Nustrup — — — — Af	723	1205	1613	1750	1912	831	1010	1436	1640	2110	
30.3	Lille-Nustrup — — — — Af	×	×	×	1750	1912	×	×	×	×	—	×
34.3	Østerlindet — — — — Af	734	1215	1624	1750	1923	842	1021	1447	1640	2130	
37.5	Vesterlindet — — — — Af	×	×	×	1750	1923	849	×	×	×	—	×
41.2	Gram — — — — Af	746	1228	1636	1814	1930	856	1033	1500	1705	2143	
42.5	Gram Vest — — — — Af	751	1233	1641	1814	1940	900	1038	1505	—	—	
—	Gram — — — — Af	755	1237	1645	1814	1945	904	1044	1509	—	—	
45.3	Brændstrup — — — — Af	×	1246	×	1830	1950	920	1100	1525	1720	2158	
49.7	Rødding — — — — An	810	1253	1700	1830	1950	920	1100	1525	1720	2158	

km	Nr.	41	43	45	47	49	542	544	546	548	550
0.0	Rødding — — — — Af	623	1015	1315	1710	1930	820	1025	1320	1600	1940
4.4	Brændstrup — — — — Af	×	×	×	1710	1930	×	×	×	×	×
8.5	Gram — — — — Af	651	1032	1333	1710	1946	836	—	1337	—	1956
9.8	Gram Vest — — — — Af	655	1037	1338	1710	1952	840	—	1342	—	2003
—	Gram — — — — Af	700	1041	1342	1726	1958	844	1044	1347	1616	2008
12.2	Vesterlindet — — — — Af	×	×	×	1726	1958	850	×	×	×	×
15.4	Østerlindet — — — — Af	713	1054	1354	1726	2011	857	1055	1359	—	2019
19.5	Lille-Nustrup — — — — Af	×	×	×	1726	2023	×	×	×	×	×
20.9	Store-Nustrup — — — — Af	725	1108	1405	1726	2023	907	1108	1410	1638	2029
22.4	Kolsnap — — — — Af	×	×	×	An	—	×	×	×	An	×
23.5	Bækskov — — — — Af	×	×	×	—	—	×	×	×	×	×
25.4	Uldal — — — — Af	×	×	×	—	—	×	×	×	×	×
27.1	Skrydstrup — — — — Af	×	×	×	—	—	×	×	×	1423	×
30.5	Vojens Amtsb. 43, 44 An	745	1126	1425	—	2043	924	1125	1430	—	2045
—	Vojens Amtsb. — — — — Af	747	1130	1430	—	2050	928	1130	1432	—	2050
—	Jernbytt — — — — Af	×	×	×	—	—	×	×	×	×	×
33.7	Gl. Ladegaard — — — — Af	×	×	×	—	—	×	×	×	×	×
36.8	Høgelund — — — — Af	×	×	×	—	—	×	×	×	×	×
38.4	Ustrup 52 — — — — Af	802	1144	1445	—	2105	937	1144	1446	—	2105
—	Pamhøje 52 — — — — Af	×	×	×	—	—	×	×	×	×	×
42.2	Marstrup 52 — — — — Af	810	1151	1453	—	2113	945	1151	1453	—	2113
45.8	Eriev 52 — — — — Af	×	×	×	—	—	×	×	×	×	×
48.2	Haderslev Sydb. 52 Af	821	1202	1506	—	2124	956	1202	1504	—	2124
49.7	Haderslev Amtsb. 52 An	827	1208	1512	—	2130	1002	1208	1510	—	2130

Til at begynde med var der 6 daglige afgangene i hver retning. På ovenstående plan er vist 4 afgangene, og disse blev på et tidspunkt ændret til 3. På planen kan endvidere ses, at strækningen fra Haderslev til Rødding var ca. 50 km, som blev kørt på 2 timer. Undertiden var der store forsinkelser især i vintertiden. Men også om efteråret, hvor våde blade fik toget til at på glide skinnerne, når der var stigninger. Kom man for sent til toget på én station, kunne man mageligt under normale forhold sagtens nå toget ved at cykle til den næste station.

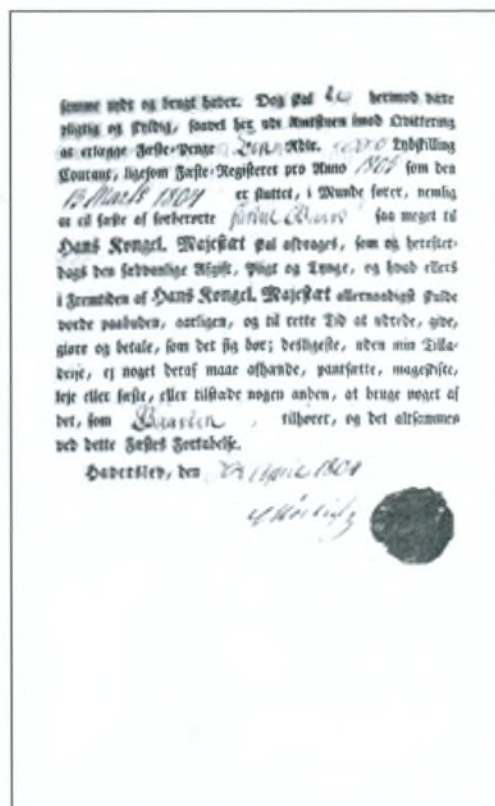
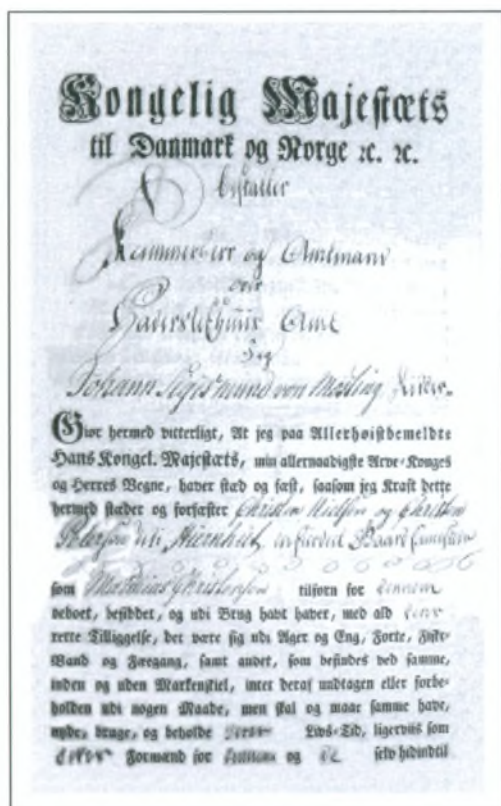

Landbruget

Som nævnt i indledningen er fæstegårdene i Ladegaard og Jernhyt omkring 1500 oprettet på jord fra Tørning slots ladegaard. I alt blev oprettet 8 gårde i Ladegaard og 4 i Jernhyt. Tørning ladegaards jorder blev herved reduceret til ca. 1000 tdr. land, som i 1776 blev udstykket i 8 parceller, hvorefter den resterende Tørninggård var på ca. 360 tdr. land. I 1936 blev gården igen udstykket til ejendomme på Tørning Mark. Disse vil senere muligvis blive omtalt i en særskilt bog.

Fæstebøndernes vilkår har gennem tiderne været væsentligt forskellige, afhængig af, om de var ejet af adelen eller kronen. Således skulle fæstebønderne udføre først avlingshøveri og senere hegningshøveri i form af hånd- og spandtjeneste.

Fæstebreve

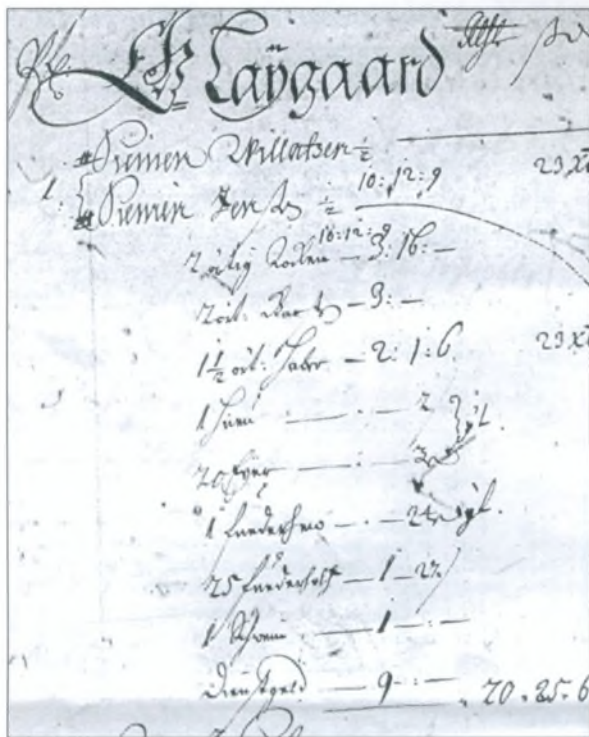
Herover et fæstebrev fra 1804, hvor Christen Nielsen og Christen Petersen (Bett) fæstede fjerdepartsgården nr. 5a i Jernhyt. Fæstet var kun på livstid ligesom forrige fæster Mathias Christensens fæste. Senere indførtes arvefæste på gårdene.

De fleste fæstebreve er efterhånden gået tabt, men endnu opbevares på Landsarkivet fæstebreve for Willatz Thomsen i Jernhyt og smeden Bertel Paulsen i Ladegaard. Desuden er opbevaret 3 fæstebreve for fæstere i Hammelev.

Fæsteafgifter

Ved oprettelsen skulle fæsteren betale en "indfæstningsafgift". Herefter skulle betales en årlig afgift.

Herunder afgifter 1706 fra helgård nr. 1 i Ladegaard og helgård nr. 1 i Jernhyt:

Oversættelse:

Siemen Willatzen 1/2 gård

Siemen Jensen 1/2 gård

2 ørtig Rocken (rug)

2 ørtig Garsten (byg)

1 1/2 ørt Haber (havre)

1 Huen (høne)

20 Eyer (æg)

1 Fuederheu (læs hø)

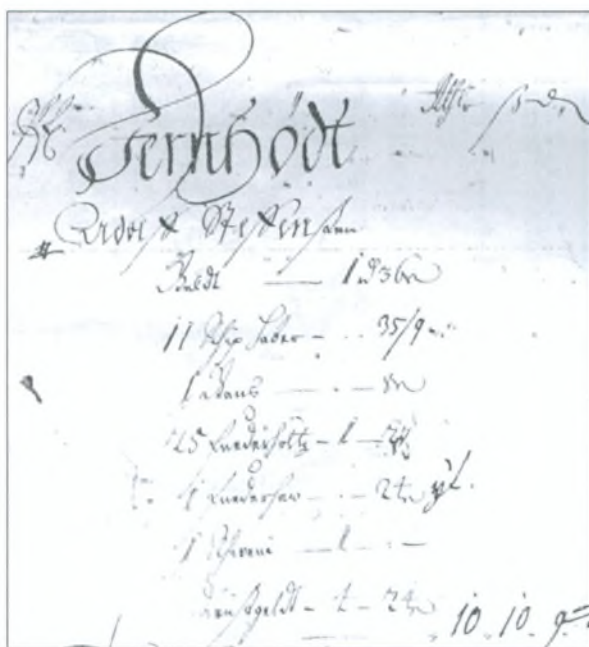
25 Fuederholtz (læs træ)

1 Schwein (svin)

Dienstgeld (gerningspenge 9 mk)

I alt 20 mark 25 skilling 6 pfennig

Helgård nr. 1 i Ladegaard (gård nr. 1 ved udskiftning).

Oversættelse:

Adolf Steffensen

Geldt (pengeafgift)

2 Schip Haber (skæpper havre)

1 Gans (gås)

25 Fuederholtz (læs træ)

1 Fuederheu (læs hø)

1 Schwein (svin)

Dienstgeld 4 mk og 24 sk.

I alt 10 mark 10 skilling 9 pfennig

Helgård nr. 1 i Jernhyt (gård nr. 7 og 8 ved udskiftning).

Dienstgeld (gerningspenge) er betaling for fritagelse for hoveriarbejde.

Fællesdrift af jorden

I middelalderen og lige op til 1792 blev jorden i Ladegaard og Jernhyt drevet i fællesskab. Jorderne var således opdelt i vange, og hver vang var igen opdelt i smalle agre tilhørende hver gård. Medens vange var indhegnet, var hver ager kun adskilt ved en plovfure. Agrene var ofte kun ca. 80 m brede, hvorfor selvstændig drift ikke var mulig. Såbedstilberedning, såning, gødsning og høst skete således i fællesskab, deraf navnet "*fællesdrift*". Udover vangene havde gårdene overdrevene i fællesskab til græsning, samt deres egen toft ved hver gård.

Fællesdriften var en stor hemske, da alt arbejde skulle tilrettelægges i fællesskab, og blev besluttet på bystævner af byens grandelag, som blev ledet af en oldermænd. Ingen måtte begynde eller fuldføre arbejdet, før det var besluttet på bystævnet.

Hver vang var indtil 1792 opdelt i smalle agre, der var ejet af hver gård for sig. Ovenfor er de smalle agre vist på fem vange ved Ladegaard.

Udskiftningen.

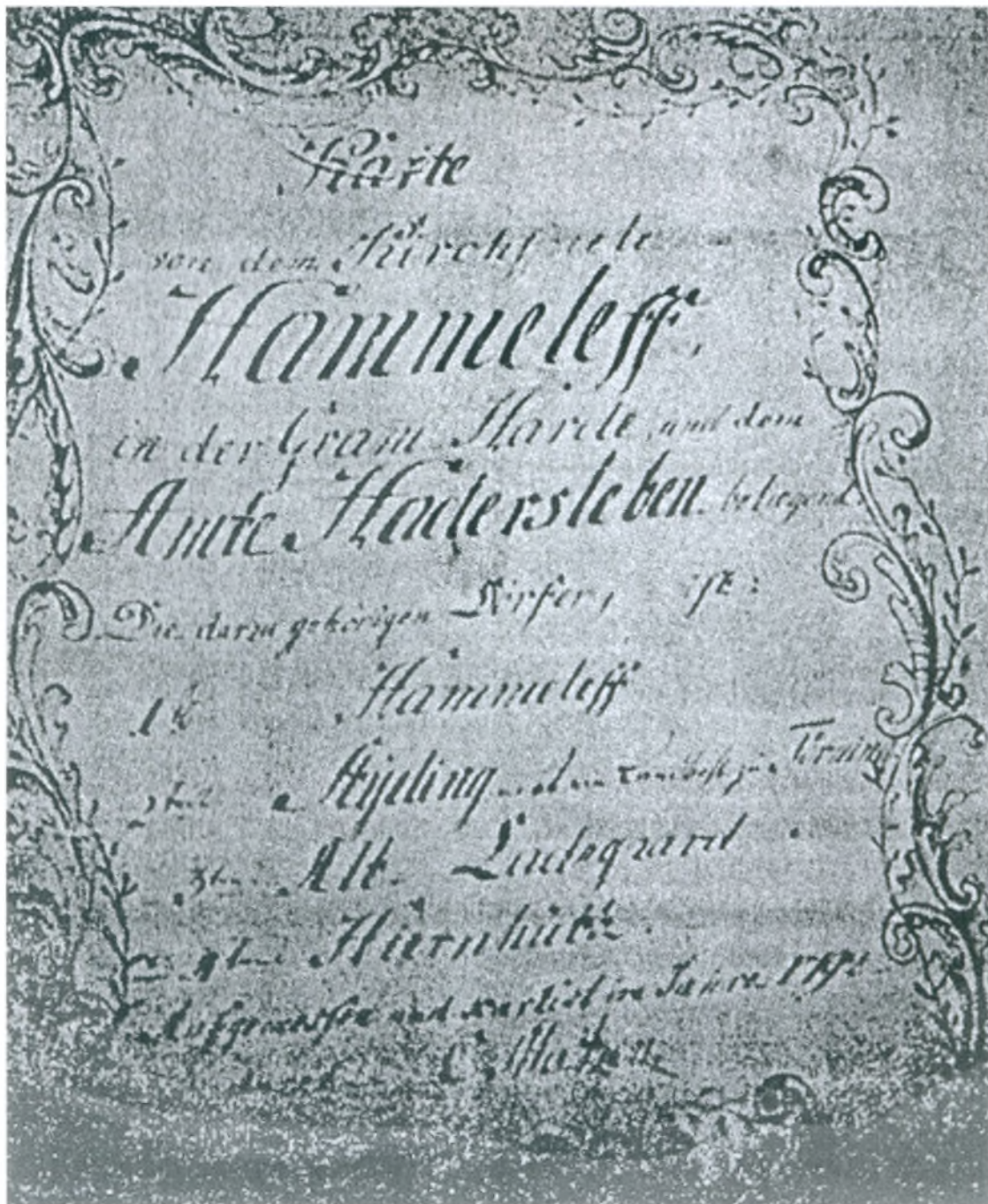
Da fællesdriften var et uhyre tungt system, vedtoges ved en forordning i 1766, at agrene skulle sammenlægges, således at hver gård fik større marker. Denne udskiftning af jorderne blev således en af de største jordfordelinger i Danmarks historie.

En afgørende rolle for den praktiske udførelse af denne forordning fik pudsig nok Nis Hammeleff fra den gamle Hammelevgård på Nørremarken i Hammelev, idet han fra sin tid som inspektør på de Bernstorfske godser fik indsigt i landbrugets forhold. Det kunne han bruge, da han senere fik til opgave at medvirke ved udformningen af landboreformerne i 1766. (Se omtale af Nis Hammeleff under foregangsmænd i bogen "Gamle slægter i Hammelev").

Som resultat af ovennævnte reformer blev udskiftningen startet i Hammelev sogn ca. 1785, og i 1792 forelå det færdige resultat udarbejdet af landmåler Claus Matzen, der stammede fra Grünholz i Angel. Efter arbejdets afslutning købte han Tørninggård af advokat Poul Marcus Holm. Matzen-slægten besad herefter Tørninggård i 4 generationer.

Titelblad til udskiftningskortet

Af udskiftningskortets titelblad ses, at udskiftningen blev foretaget af Claus Matzen, Tørninggård i 1792.

Udskiftningskort 1792 Ladegaard og Jernhyt

Udskiftningskortet er med hensyn til Ladegaard og Jernhyt meget slidt, specielt har retegningen af enkelte af gårdene voldt en del vanskeligheder. I øvrigt blev udskiftningen for en del markers vedkommende stadig ikke gennemført, og af den medfølgende protokol ses, at en del marker stadig blev dyrket i fællesskab.

I ca. 1850-erne blev ca. 8 ejendomme i Jernhyt udflyttet til stedet betegnet "Lycker", som ses i nederste højre del på kortet. Bemærk yderligere grænsen til Lilholdt-området, som sandsynligvis i gammel tid har hørt til Tørning Ladegaard.

Ejerfortegnelse 1792:

Udskiftningsakt fra Gl. Ladegaard og Jernhyt Hammelev Sogn, Gram Herred 1792							
Alt Ladegaard		Quantitet			Bonitet		
1	Peter Iwersen	97	5	6 3/8	19	6	3 1/8
2	Hans Thomsen	102	1	15 3/8	20	5	8 1/8
3	Jens Simonsens enke	102	4	0 3/8	20	1	5 1/8
4	Anders Hansen	98	1	8 3/8	19	2	15 1/8
5	Hans Jørgen Hansen itzu Jesper Jørgensen	98	4	8 3/8	21	5	2 1/8
6	Nis Jürgensen	98	0	9 3/8	21	0	13 1/8
7	Matz Petersen	99	6	3 3/8	19	7	4 1/8
8	Lauritz Christiansen	49	7	11 11/16	9	7	12 9/16
9	Nis Jürgensen, Jens Simonsens Enke og Willatz Jürgensen i Conjunction	51	1	10 11/16	9	7	1 9/16
	Summa	798	1	10	162	4	1
	Landbolen:						
10	Hans Terkelsen	6	7	3	1	1	3
11	Jes Lauritzen (Smeden)		1	15			11
12	Hyrdehuset (Arealet tilhører fællesjorden)						
13	Skolehuset (Arealet tilhører fællesjorden)						
14	Peter Jensen auf Tøringlund	5	4	15	2	0	1
15	Peter Jensen auf Ladegaardlund	8	6	4	2	2	1
	Summa	21	4	5	5	4	0
	Samtlige veje og stier	15	5	3			
	Summa for Alt Ladegaard	835	3	2			

Hiernhütt		Quantitet			Bonitet		
1	Anders Petersen	75	7	7	7	1	12
2	Jürgen Jürgensen	77	0	8	7	2	2
3	Chresten Rasmussen	80	2	11	7	6	1
4	Jonas Petersen	78	0	9	7	3	10
5a	Jonas Petersen	41	4	13 1/2	3	7	6
5b	Niels Christensen	41	7	7 1/2	3	7	6
6	Chresten Petersen	79	6	13	7	4	13
7	Chresten Nielsen	80	0	10	7	6	0
8	Peter Willatzen	79	3	15	8	0	2
	Summa	634	2	14	60	7	4
	Landbolen:						
9	Jürgen Jürgensen itzo Hans Antonnesen	8	6	8	1	6	6
10	Christian Petersen og Jesper Christensen	2	6	6		2	6
11	Peter Jensen		2	1			7
12	Hans Hansen (Smeden)			9			3
13	Hyrdehuset (Arealet tilhører fællesjorden)						
	Samtlige veje og stier	13	1	8			
	Summa for Hiernhütt	659	3	14			

Arealerne er angivet i slesvigske tdr. land og skal ganges med 1,26 for at omregnes til dansk mål.

Kniplingshandel

Kniplingsfremstilling og handel begyndte ca. 1640-erne på Tønder-egnen, men fik først sin guldalder omkring 1770-1780. Medens der således i året 1744 kun var 25 kniplingshandlere på Tønder-egnen, var antallet i 1780-erne dog steget til ca. 200. Efterhånden bredte kniplingsfremstillingen og dermed handelen sig langt op i Jylland.

Til at begynde med blev handelen udført af kniplingsfabrikanterne selv. Disse var uddannet i kniplingsindustrien, sædvanligvis i en 7 årig periode. De udleverede tråd og mønstre til kniplepiger, som boede på egnens gårde.

Efterhånden som kniplingsindustrien udviklede sig, kunne kniplingsfabrikanterne ikke overkomme selv at afsætte kniplingerne. Derfor dukkede mange kategorier af handlende op, bl. a. følgende:

1. Kniplingshandlere, der havde privilegium og boede i byen.
2. Kniplingshandlere, der var fastboende på landet. Disse kunne have bevilling, men mange havde det ikke. Enten købte de kniplingerne hos fabrikanterne, eller de havde selv deres kniplepiger. De sidste var en torn i øjet på fabrikanterne og klædehandlernes laug, idet de beskyldte dem for henholdsvis at stjæle deres mønstre og fratage dem deres privilegerede næring.

Kniplingshandlere i Jernhyt.

Næsten hver by på Haderslev vesterkant havde en kniplingshandler. F. eks. kan nævnes Peter Olufsen Schmidt i Maugstrup, Niels Michelsen Uldall i Uldal og Hans og Peder Jespersen fra Lilholt. I Jernhyt er nævnt Bodil Frank fra gård nr. 1.

I "Sønderjysk månedsskrift" er berettet, at nogle deputerede borgere gav luft for deres harme med følgende indlæg:

"Nogle Bønder driver en betydelig Kniplingshandel, saaledes at der kun er få borgere i Byen, der omsætter saa store summer hvert Aar og har fri Forsendelse; for deres Skyld kan ingenting komme til Byen ... Hvis de anførte Bønder først sælger deres Gaarde, bosætter sig virkeligt i Byen med deres familier og slet ikke som Skinborgere (Scheinbürger), saa især de to største, Niels Michelsen Uldall paa Østergaard og Peter Olufsen Schmidt i Maugstrup, os meget velkomne, nyttige borgere i Byen."

Når kniplingshandlerne nedsatte sig på landet, var det i mange tilfælde for at slippe for de store byskatter. På den måde kunne handelen drives med færre omkostninger. Sådanne kniplingshandlere kunne da også betale kniplepigerne mere, end fabrikanterne og grossisterne kunne.

Der er mange beretninger om kniplingshandlere, der tjente så mange penge, at de kunne forøge deres gårde. Om de største fortælles, at de på deres kniplingsrejser kørte i lukket vogn. Deres pengeskrin var boltet op under vognens bund, og med sig havde de gerne en tjener og et par hunde for at hindre overfald. Mange havde deres egne segl.

Købmandshandel

Ladegaard-Jernhyt

I gamle dage var gårdene selvforsynende med de fleste varer, som brugtes i husholdningen. Man foretog selv slagtning og saltede kødet i store saltbaljer eller røgede det i gårdens eget røgeskab. Ligeledes kærnedede man sit eget smør og fremstillede sit eget øl. Først omkring 1845 oprettedes små høkerier i sognet. Således oprettedes følgende købmandshandler: Styding 1745, Thyrashul kro 1745, Hammelev 1850 og Jernhyt 1854. Ladegaard har muligvis haft en købmand også på denne tid, men det kan også tænkes, at de har handlet hos købmanden i Jernhyt til 1899. I 1851 søgte møller Boysen bevilling til høkeri i forbindelse med oprettelse af Tørning Kro på Hammelev Mark. Bevillingen blev dog afslået, da der allerede var koncession til høkeri i Hammelev.

Friske varer som fisk og kager skulle imidlertid stadig hentes i Haderslev. Mange ældre koner nedsatte sig på den tid som "bykoner", der een eller flere gange om ugen hentede disse varer i Haderslev.

Købmænd i Ladegaard fra 1899

Ladegaard fik købmandshandel på Ladegaard station i 1899. Den første købmand var stationsbestyrer Lauritz Lykke, som i sine unge dage havde været kusk på Tørninggård. Han stammede fra Bevtøft. I 1865 blev han gift med Anne Margrethe Timm fra Vojens. Efter hans død i 1918 overtog hans søn, Henrik Lykke, ledelsen af stationen og hermed også købmandsforretningen. Han blev gift med Anne Margrethe Ungstrup, datter af Kathrine og murer Mads Ungstrup, som boede i hus nr. 24 i Ladegaard. De fik bl.a. børnene Laurids, Christian, Max, Tinne, Anne Marie og Holger.

Købmandsparret Anne Margrete og Henrik Lykke.

Lykke-familien foran Ladegård station. Fra venstre Dilde Ungstrup, døtrene Anne Marie og Tinne, herefter sønnerne Max, Christian og Laurids og til højre forældrene Anne Margrethe og Henrik Lykke. (Billedet taget omkring 1920).

Lykke-familien fik stor udbredelse i sognet. Laurids og Max overtog således ejendomme på Tørning Mark.

I Henrik Lykkes tid nedlagdes stationen i 1939, men købmandsforretningen fortsatte. Efter hans død i 1946 blev den overtaget af Johannes Lind, som stammede fra Maugstrup, hvor faderen var savværksejer. Efter hans tid overtog købmand Jespersen forretningen, som han drev i ½ år, hvorefter den blev overtaget af Egon Nørregård. Han efterfulgtes i 1949 af Anne og Jens Lodbjerg, som fortsatte til 1972, hvorefter forretningen blev nedlagt.

Huset ejedes herefter af forskellige, og i dag ejes det af Jonna Schmidt og Michael Kristiansen.

Som den gamle stationsbygning ser ud i dag.

Købmandshandel i Jernhyt

I 1854 startede Nis Knudsen Nissen købmandsforretning i Jernhyt. Bemærk amtsbanesporene.

Ejendommen er opført efter brand i 1908. Se tillige den oprindelige ejendom vist under smede. Nis Knudsen Nissen blev gift i 1859 med Magdalene Pedersen. De fik sønnen Knud Nissen, som overtog stedet, og datteren, Henriette, som blev gift med Andreas Møller, som overtog stedet efter hendes forældre. (Se også ejendom nr. 15).

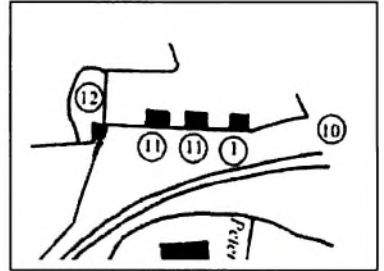
Knud Nissens ny forretning i Neder Jernhyt

Efter afståelsen af "Købmandsgården" til svigersønnen i 1924 byggede Knud Nissen ny forretning. (Se ejendom nr. 16 i Neder Jernhyt). Efter Knud Nissens død i 1939 drev hans kone Anna Magdalene forretningen videre sammen med datteren Anne Marie. Efter moderens død drev Anne Marie forretningen videre til 1967, hvorefter den blev lukket.

Smede i Ladegaard

Den ældste smed, fundet i registre, er Povel Hinrichsen, som er omtalt under ejendom nr. 11. Den var opført på byens "gadejord". (Se omtale under ejendom nr. 11).

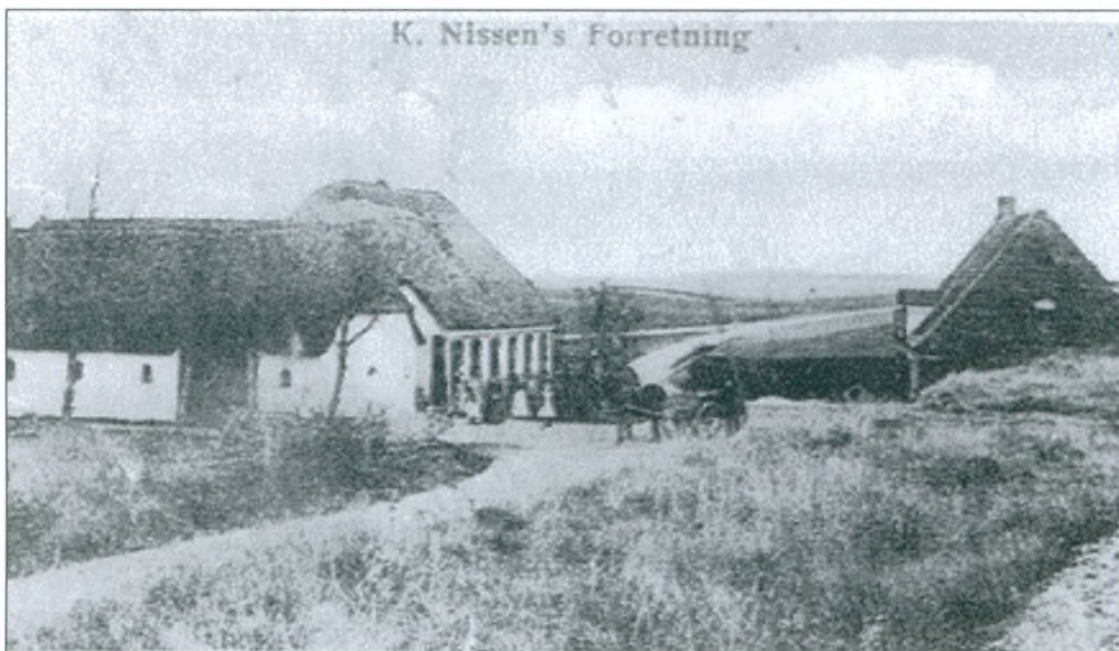
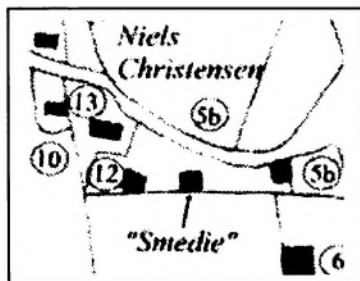
I 1838 var Niels Hansen Beier smed på ejendom nr. 10. Han efterfulgtes af Peter Petersen i 1859 og senere af dennes søn, Nikolai Petersen, hvis familie ses på billedet. (Se omtale under ejendom nr. 10).

I 1944 købte Laurids Westergaard den gamle skole i Ladegaard, hvor han opførte nyt smedeværksted, som ses midt i billedet. (Se omtale under ejendom nr. 10 og nr. 21)

Smede i Jernhyt

Som den første smed i Jernhyt er nævnt Christian Pedersen (Josiassen). Han ejede landboel nr. 5 b med tilhørende smedje. (Se omtale under landboel 5b i Neder Jernhyt).

I 1854 byggede Nis Knudsen Nissen ovenstående landboel i Neder Jernhyt. På stedet drev han tillige købmandshandel og smedje. (Se omtale under "Købmandsgården" nr. 15 i Neder Jernhyt).

I 1923 fortsatte Peter Petersen, der kom fra Strandelhjørn, smedevirksomhed på ejendom nr. 13 i Over Jernhyt. Han kaldtes i daglig tale altid "Bjerresmeden". (Se omtale under ejendom nr. 13 i Over Jernhyt).

Jernudvinding

I gammel tid blev der foretaget jernudvinding af myremalm i moser og lavbundsområder ved Jernhyt. Heraf stammer byens navn Jernhyt, idet navnet "hütten" stammer fra det tyske "at smelte". Selve udsmeltingen, der er beskrevet i flere af nutidens oldtidslandsbyer, foregik i gruber. – Ved anlæg af vejen til Over Jerstal fandtes gamle ovne, som muligvis har været anvendt til jernsmeltningen.

Papirfabrik

Papirdammens beliggenhed er vist på udskiftningskort fra 1792

For at udnytte vandkraften byggedes i begyndelsen af 1700-tallet en dæmning ved Jernhyt bæk op mod skellet til Skrydstrup sogn. En mølle etableret i 1703 brugtes som trækraft til fremstilling af papir af pjalter. Da det kneb med at få tilstrækkeligt med pjalter, blev papirmøllen standset i 1713, men man genoptog papirfremstillingen en kort tid, hvorefter møllen blev endeligt nedlagt. Dæmningen blev herefter nedlagt, hvorefter arealerne igen blev overtaget af gårdene og benyttet som enge. Af panteprotokollen ses i den følgende tid flere handler vedr. engarealet. Bl.a. nævnes i 1811, at Hans Therkelsen Beck fra gård nr. 1 i Jernhyt solgte sin andel af papirdammen til 6 medinteressenter. Han tilbagekøbte imidlertid de 4 andele af Jacob Petersen, Niels Lauridsen Aarøe, Mads Christian Poulsen og Nis Nissen – alle fra Over Jernhyt.

Teglværk i Over Jernhyt

Stuehuset til det gamle teglværk (Bygget ca. 1880)

Omkring 1840-1850 blev de fleste gårde i Neder Jernhyt udflyttet til deres marker i Over Jernhyt. Herved blev der et stort behov for mursten. Dette udnyttede Peter Christensen Petersen fra gård nr. 6 i Neder Jernhyt, som opførte en teglværksejendom nord for "Søndergaard". Ejendommen blev senere overtaget af hans søn, Wil-lads Pedersen. I 1879 blev ejendommen overtaget af Peter Petersen, som muligvis var søn af den sidstnævnte ejer. På et tidspunkt, muligvis 1903, blev ejendommen flyttet op til Jernhytvej overfor "Carlsgaard" og "Poulsminde".(Se ejendom nr. 9 i Over Jernhyt).

På kort fra ca. 1880 er ejendommen betegnet Zgl, som er en forkortelse af det tyske "Ziegelbrennerei", som betyder teglværk. På tegningen til højre ses teglværkets behølse og teglværksbygningen

Digteren, der forberedte Genforeningen

Beretning fortalt af Mikkel Lund

Kun een digter har mit fødesogn fostret. Andreas Gannerup var hans navn. - Han voksede op hos bedsteforældrene i æ Gannerup Grue, en dyb dalsænkning nær Tørning Slotsruin. - Mange ældre på Haderslevengen vil endnu mindes æ Gannerup, som den muntre fortæller og digter han var. Gannerup havde aldrig lært noget ud over, hvad han tilegnede sig hos lærer Holm i den stråtækte tyske skole i Gammel Ladegård. Til gengæld kunne og vidste han mere end de fleste andre i sognet. - Han havde i sine yngre år - vistnok uden større held - forsøgt sig som medhjælper ved landbruget. Han var glarmester, han var maler og meget andet. Men helst ikke mere end absolut nødvendigt til livets opretholdelse. Æ Gannerup boede i en dårlig lejlighed i et gammelt stråtækt hus i Gammel Ladegård. Men han kunne i øvrigt frit komme og gå, spise og drikke på alle egnens gårde. Han var velkommen overalt. Og alle lyttede interesseret til hans beretninger om folk og hændelser - og smådrillerier over for de tyske myndigheder, på hans hjemegn. Juleaften var æ Gannerup fast installeret på Lundsgård. Nytårsaften på nabogården. Og når han var i stuen derhjemme, behøvede mor ikke at sende mig ud og lege. Jeg ville meget hellere blive inden døre og lytte til æ Gannerup. Andreas Gannerup var også fast iscenesætter af de årlige dilettantkomedier i Hammelev Forsamlingshus og til tider en af hovedaktørerne i de lystspil, som opførtes. Han skal således have været en aldeles fortræffelig klokker Link i Johan Ludvig Heibergs »Nej«.

Det, der interesserede Gannerup mest, var dog nok at skrive digte. Som lejlighedsdigter ved familiefester kunne han tjene lidt ekstra til den spartanske husholdning. Men både før og efter, han var flygtet til gamle Danmark under Første Verdenskrig, udgav han digtsamlingerne: »Under Verdenskrigen« og »I Trængslernes Ovn, Sønderjylland under Verdenskrigen«. Begge disse digtsamlinger opbevarer jeg som kære minder om Andreas Gannerup.

Gannerup var ikke tysk statsborger og deltog derfor ikke i verdenskrigen. Men han viste ikke desmindre stor interesse for de befæstningsanlæg, skyttegrave m.m., som tyskerne dengang byggede tværs over Nordslesvig. - Der var vist efterhånden også adskillige, som anede, at Gannerups viden om de tyske befæstninger ad mærkelige veje nåede frem til engelske militærmyndigheder. En af dem, som interesserede sig for Gannerups færden ved de tyske skyttegrave, var den tyske gendarm i Vojens, der en årle morgenstund traf Gannerup ved skyttegravene og interesseret spurgte, hvad han lavede der. »Jeg er bare ude for at få lidt frisk luft«, svarede Gannerup. - Men få dage efter, at han havde indåndet den friske morgenluft, var Gannerup forsvundet fra sin hjemegn. Og vi så ham ikke igen, før han den 10. februar 1920 mødte op ved stemmeurnen i Gammel Ladegård. En kærkommen gæst var nået tilbage til min fødegård.

Krigens sidste år tilbragte Gannerup i Kolding, hvorfra han stadig orienterede engelske myndigheder om forholdene på hans hjemegn, og som vederlag modtog han pengebeløb til dækning af hans ophold nord for Kongeågrænsen. - Efter krigen fortalte han, at pengene fra England engang var udeblevet. Men så skrev Gannerup til kong Christian IX's datter, dronning Aleksandra af England. Og derefter modtog han de penge, han havde tilgode, fra en embedsmand ved det engelske hof. Der er nu gået 60 år siden æ Gannerup skrev sine digte om Sønderjylland under verdenskrigen. Flere af disse digte lærte jeg udenad. Men de fleste har jeg glemt. - Et digt om kejser Wilhelm II gjorde dog et så stærkt indtryk på mit barnesind, at jeg endnu i dag husker de første verslinier;

*Det er mange år og dage siden,
der i Prøjsens stolte kongestad
for en nyfødt prins - endnu så liden –
jubilende blev skudt i Victoria.
Ingen tænkte, som da var i live,
at den lille pøde klædt i hvidt
skulle blive verdens største morder,
verdens største røver og bandit.*

Ja tyskvenlig det var æ Gannerup ikke, og endnu mindre kejser-tro. - Han tænkte og skrev det, som vi andre følte. - Af gode grunde blev Gannerups kejserdigt aldrig trykt. - Men der er vist ingen tvivl om, at Andreas Gannerup ved sit virke og ved sin digtning var én af dem, der var med til at forberede det, som skete i Genforeningsåret 1920. – Derfor skal også han mindes nu 62 år efter Første Verdenskrig.

Stenen i Hammelev, som både er rejst til minde om Genforeningen 1920 og befrielsen 1945.

Genforeningen fejret i Ladegaard

Lærer Madsen hejser det danske flag i anledning af Genforeningen. (Se navne på elever side 309).

Afstemningsfesten skulle have været holdt på Ladegaard skole med spisning, men lærer Madsen ville ikke gå med til, at der skulle nydes vin til maden. Festen blev derfor flyttet til Ladegaard Station.

Et par dage før afstemningen blev børnene sendt op på Vojens Station for at modtage dem, der kom hjem for at stemme dansk. Forud havde de været til sangundervisning på Gl. Ladegård Skole, så alle kunne synge med på sangen, som N.F.S. Grundtvig skrev i 1864:

*Hil dig vor fane!
Korsbanner hvidt!
Holde på Bane
med dig vi skridt,
vis er os Kransen
Gyldenårsglansen
danskerne følger dig frit.*

Også de tysksindede sendte deres børn op på banegården for at modtage de hjemkomne stemmeberettigede med sang og havde endvidere på de tyske jernbanevogne med hvidt kridt skrevet "Wir kommen wieder".

Kort inden afstemningen havde karle fra Ladegaard i nattens mulm og mørke savet den tyske flagstang foran stationen i stumper og stykker, hvorefter en ny hvid flagstang blev rejst.

Tilplantning af Jernhyt hede

I perioden 1942-1948 købte et konsortium, bestående af kontorchef Niels Peter Elbæk-Jørgensen, amtsvejinspektør Karl Arthur Jørgensen, begge ansat ved Haderslev amt og ingeniør O. Kjær, Riisskov, arealer på Jernhyt Vesterhede med det formål at tilplante dem. Uden tvivl var de købt til jagtformål. Arealerne eller hele ejendomme blev købt af Nis Petersen Nissen gård nr. 5, Jernhyt Mark i 1942. Denne ejendom blev hovedsædet for de senere tilkøb af jord fra Martin Pacholski 1942, Johan Junker gård nr. 3 i 1945 og ejendom nr. 6, "Stadt Hamburg" i 1948 – Desuden var af andre lodsejere oprettet en plantningsforening som fik navnet "Jernhyt". Foreningen foretog tilplantning af arealer på Jernhyt Nørre Hede. Bl.a. købtes art. 178 i 1934 fra M.H. Petersen og i 1940 arealer af Jens Christian Jensens ejendom nr. 1 Jernhyt Mark. – Til at forestå tilplantningen på ejendom nr. 5 ansattes plantør Axel Johannes Olsen i 1942.

Om plantør Axel Johannes Olsen

- fortalt af familien

Axel Johannes Olsen var fra Tårnby ved Kastrup, hvor han fødtes 1897. Efter skolegang kom han som kun 13 årig til landbruget, bl. a. fra 1910-1916 på store gårde på Sjælland. Han aftjente sin værnepligt og kom derefter igen til landbruget, og i 1919 rejste han til Oksbøl på Nordals, hvor han i 15 år bestyrede en gård.

I 1934 flyttede han til Alund ved Holsted. Efter giftermål i 1935 flyttede han til Skyggedal ved Holsted i 1939, hvor han arbejdede i skovene omkring Holsted (Stilde Plantage) og på savværket i Skyggedal. Han flyttede herefter til en lejlighed på "De Gamles Hjem" i Holsted By, hvor han blev varmemester samtidig med skovarbejdet.

I 1942 blev han "udnævnt" til plantør og tilbudt arbejde ved Hedeselskabet i det Sønderjydske og flyttede med familien samme år til Nis Petersen Nissens ejendom på Jernhyt Mark, som ovenstående konsortium havde købt af Nis Petersen Nissens kone, Anna Christine, (se under ejendom nr. 5, Jernhyt Mark). Ejendommen lejede Axel J. Olsen med noget mager jord, mest sand. Aftalen med konsortiet blev, at der skulle plantes til på de mest magre jorde og dyrkes på resten til eget forbrug. Der blev anskaffet en enkelt ko og en gris de første år.

Desuden plantede Axel J. Olsen bl.a. de magre jorder ved Stursbøl, Valsbæk og Ø. Lindet. Det værste var under krigen, hvor han ikke måtte køre bil og derfor måtte cykle de lange strækninger i al slags vejr. Man kunne ikke få dæk til cyklerne, men måtte bruge hård gummi, kaldt "dækmandel". Det blev en lang arbejdsdag fra tidlig morgenen til sen aften i perioden fra april til oktober. 3000 planter blev sat i jorden med spade og håndkraft. Med tiden voksede skovene til, hans arbejde bestod herefter i at søge juletræer ud til eksport og til salg, og træerne omkring ejendommen blev solgt til borgerne i byen. Efterhånden blev der så

meget arbejde med skovene, at landbruget på ejendommen blev nedlagt, og alt blev herefter plantet til, undtagen engen. Deraf kom navnet "OLSENS Plantage". Efter at træerne blev store i alle de skove, der var plantet, fortsattes arbejdet med at klippe pyntegrønt til kirkegårde, både til eksport og herhjemme. Derefter oprandt tiden, hvor han skulle fælde nogle af de første træer, han havde plantet.

Axel Johannes Olsen var plantør til 1972 og fik herefter lov til at bo på ejendommen, så længe han levede, hvis han ville holde øje med plantagen, da konsortiets arvinger havde jagten. Således passede og plejede han plantagen i endnu mange år. Han nød sine sidste år og håbede, at kunne lukke sine øjne på den gamle ejendom imellem træerne, han havde plantet. Han døde på ejendommen i 1984 efter et langt og slidsomt liv.

Livet på plantørgården.

Da familien Olsen med kone og to små piger i april 1942 kom fra Holsted til Jernhyt, kom de fra elektrisk lys og centralvarme til en ejendom uden noget indlagt. De skulle ud at finde petroleumslamper, som deres familie eventuelt skulle have liggende i pulterkamre eller på loftet. Et lyspunkt var, at de gik sommeren i møde. Det var under krigen, så petroleum skulle også skaffes. For at kunne se at sy og reparere tøj om vinteren skulle der mere lys til, så der blev anskaffet en karbidlampe. Der blev først indlagt lys på ejendommen i 1950.

På ejendommen stod en pumpe i stalden, hvor der blev pumpet vand i en spand, som blev båret ind til køkkenvasken. Afløbet fra vasken gik igennem et rør i muren til en lille sivebrønd. Når den var fuld, løb det over og videre igennem haven i en smal rille i jorden og videre ned til marken. Vask af tøj foregik i det lille vaskehus nogle meter til venstre for stuehuset. Det var ca. på 6 m² med en gruekedel, og vandet skulle bæres i spande fra stalden og hen til vaskehuset. Når vandet skulle skiftes på vasketøjet, hældtes det ned på gulvet, hvor det løb igennem et hul lige over gulvet og ud i gården i en smal rille hen til ajlebeholderen, der lå ved laden. Den blev fyldt op med jord et par år senere, da det lugtede frygteligt inde i huset. Derefter blev mødding og ajlebeholder etableret bag stalden. Vand blev indlagt i huset i 1952 ved en lille renovering, men stadigvæk var toilettet et bræt i stalden, og badning blev foretaget i en balje i køkkenet. Senere kom et badeværelse til.

Stuehuset blev opvarmet med små kakkellovne i stuerne og et komfur i køkkenet med tørv, som Olsen gravede i mosen vest for ejendommen. Konen og børnene hjalp til med at vende tørvene, som senere blev lagt på en trætrillebør og kørt hjem. Det var småt med brændsel i 40-erne, derfor brugtes bl.a. kogler, der var faldet ned fra de store gamle grantræer, der var læhegn samt kviste, der blev samlet og båret hjem i sække til optænding. Senere kunne der skaffes brunkul og koks.

Madlavningen foregik på komfur med brænde til ca. 1960, hvorefter, der blev anskaffet et gaskomfur, og stuerne opvarmning skete med olieamin.

I det nordøstlige hjørne af haven stod et lysthus med små farvede glasvinduer. I lysthuset stod et lille rundt bord og træstole. Det blev efter krigen fjernet på grund af råd. Haven var anlagt med mange små bede med lave buksbom hække og frugttræer. Uden om haven var et smukt stendige, som måske stadig eksisterer.

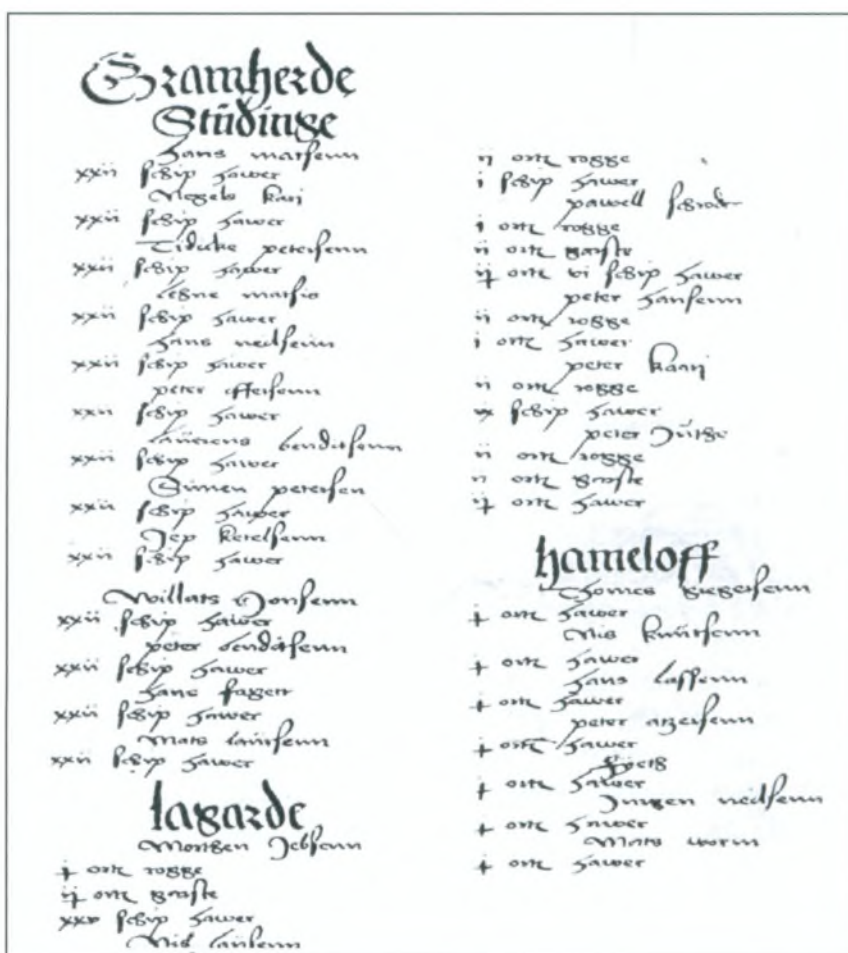

Afsnit III Gårdbeskrivelser

I helt gammel tid var gårdene helgårde under kronen. En helgård i Hammelev var normalt ca. 90-100 tdr. land dansk mål. Ved giftermål deltes gårdene i halve og fjerdedelsgårde og undertiden ottendelsgårde. I gamle overdragelsesdokumenter og i kirkebøgenes føderejster er således ofte anført betegnelserne: "helgård", "halvgård" og "fjerdeparts gård". Undertiden hørte til gårdene tillige et landboelssted, hvilket vil sige en lille ejendom med lidt jord. Senere kaldtes disse for kådnersteder.

De første navne på indbyggerne

Nogle af de første navne på sognets indbyggere finder man i et restanceregister i de slesvigsk-holstenske regnskaber i 1542:

Personerne nævnt i Ladegaard er Nis Lauseann, Pawel Schröder, Peter Hansen, Peter Kari og Peter Jürgen. ?

Oplysninger fra panteprotokollen:

Skyld- og panteprotokollerne giver oplysninger om tidspunkterne for ejendoms- overdragelser, salg og tilkøb vedr. ejendommene, låneforhold og skyldsspørgsmål m.v. – En uddybning findes i panteprotokollernes bibøger. Med undtagelse af nedenstående er oplysninger fra bibøgerne af pladshensyn ikke bragt i nærværende bog.

Eksempel vedr. "Lundsgaards" og "Tørninglunds" oprindelse:**Gram herreds Skyld- og Panteprotokol.**

(21. dec. 1734)

Bind nr. 401, pag 169:

"Anno 1721 dend 9. Febr. er udi Herrens Naun oprettet og sluttet en Venlig og bestandig Contract imellem Salig Lauds Clausens efterladte Enke, nemlig Anne Laudses i **Tørninglund** cum Curator. Boy Laudsen i Høggelund paa dend ene og benevnte Anna Laudses 5 Børn med derris Tilforordnede, nemlig Bodel LaudsDatter med hindses Formynder, Jørgen Jørgensen i Ladegaard, Sindet LaudsDatter med hindses Formynder Hans Andersen i Gammel Ladegaard, Sara LaudsDatter med sin Formynder Willatz Simonsen i Høggelund, Mette Malene LaudsDatter med sin Formynder Mathias Christian af Ustrup, og Johannes Laudsen med sin Forsynder, Hans Jørgensen af Weybøll, paa den anden Side, og det saa som følger:

At saasom Lauds Clausen i fornevnte Tørninglund for nogen sinde ved Døden er afgangen, og Enken med 5 Børn ved sit beboede Toftegods og sin halve Fæstegaard i Ladegaard efterladt, som Enken ikke lenger formaar at holde ved lige eller deraf svares huis (hvad) paabiudes, alt saa haver sig anmeldet Erlig og Velagte Ungekarl, Bunde Nissen af Diernis, som sig erklæret forævnte Toftegods, **Tørninglund kaldet**, med den Ældste Datter, Bodel LaudsDatter at paatage; Og Velagte Ungekarl Jens Simonsen af Ladegaard, som sig erklæret ermeldte ½ Gaard med dend anden Datter, Sindet LaudsDatter at antage, saafrembt det maa skee med Øfrigheds Consens og Samtycke, altsaa er med fornævnte 2de Personer og samtlige Salig Lauds Clausens paarørende Slægtinge og Venners Consens og Samtycke, derhen accorderet og forligt, At Bunde Nissen som mehr bemelte Toftegods med dend Ældste Datter skal tage i possession (latin) , skal for det første beholde hos sig Salig Lauds Clausens Gammele Moder Bodel Clausen, saalænge hun lever og imidlertid forsyne hinde med Klæder, Føde og anden forsvarlig Opvartning og det saaledes som hand for Gud og Øfrigheden agter at ansvare, og naar hun ved Døden afgaae, da skal hand hinde hæderligen lade begrave paa sin egen Bekostning, undtagen en Tønde Øll og 4re Kander Brændevin (en kande er 2 liter!), som hendes Søn, Peter Clausen, Borger og Indvohner i Haderslef, lovet at anskaffe, og huis (hvad) som findes efter hindses Død skal Bunde Nissen tilhøre, videre skal enmelte Bunde Nissen give sin Kierestes Søster, Sara LaudsDatter, naar hindses Ærens Dag skeer, Penger 15 Rd. saa vel dend Kiste, som findes paa Stedet, nok et Skrin, som han hinde af nye skal lade giøre, saa og een Seng saa god som 12 Rd, og desforuden holde hinde hos sig saa længe hun lyster at blive hos samme, og det med Klæder, Føde og Scholegang efter Fornødenhed, nok schal Bunde Nissen bethale til Johannes Laudsen, naar hand bliver sine myndige Aar Penger 16 Rd 32 Sk og desforuden lade hannem være følgagtig sin Salig Faders Klæder og Schrin, naar det af Formynderen, Hans Jørgensen, bliver forlangt. Videre skal Bunde Nissen bethale ald den Geld som findes ved Stedet, som kan bedrage sig ungefæhr til 50 Rd. Hvad den yngste Datter Mette Malene LaudsDatter angaar, da skal Jens Simonsen, som dend halve Feste-Gaard med Søsteren Sindet LaudsDatter skal antage, give hinde efter hindses Sal. Fader udi Penger 15 Rd, 1 Kiste og 1 Skrin, nok en Seng, saa god som 12 Rd., naar hun engang naar et skammesløst Støcke Brød (bliver gift), og holde hinde saavel som hindses Broder Johannes Laudsen hos sig med forskrevne Opdræt saa lenge de lyster at blive hos hannem, ligeledes skal han til sig tage sin Kierestes Moder, Anna Laudses, og holde hinde med ald Livsophold og til sig, saa lenge hun lever, nok et Faar paa Græs og Foder, og naar hun engang ved

Ejendomsbeskrivelser

Døden afgaar skal hand hinde hæderligen lade begrave og siden nyde hvad hun efterlader, nok skal Jens Simonsen betale i dend Kongel. AmtsStue huis Restanter som findes ved førnævnte ½ Gaard, og Bunde Nissen svarer til dend Geld som findes ved Toftegodset, som melt er, og dersom Anna Laudses mod Forhaabning ey skulde kunne liges med hinded Datter eller tilkommendis SchvigerSøn paa Mad og Maal sammen, da skal Jns Simonsen skaffe hinde frit Husværelse og til Hielp til hinded aarlig Ophold give nemblig 1 Tønde Rug og 1 Tønde Gryn Boget (Boghvedegryn) , og Bunde Nissen give hinde 4 Skiepper Malt og 4 Skiepper Havre. Hvad angaar huis Løsvare som findes ved Toftegodset, da skal Jens Simonsen have deraf nemblig 4 Beester, 1 Føl, 2de Køer, 4 Ungnøder, 2 Spedekalve, 7 Faar, 1 Gries og 1 Gaaes, 2 Tønder Sæde Boget, 2de Vogne, nemblig den bedste og den ringeste med ald dieris Tilbehør, nok en Ploug og en Harve, 2de Læsstræer, ald Gøden som findes, undtagen 10 a 12 Læs, nok Hecke og Krøbber til 4 Beester, saavel Halvparthen af de 7 Ege-Blokke som findes, og dersom noget blev brudt itu af Laden som skal. nedbrydes, da skal Jens Simonsen have et Stucke Træ til den Reparation, om noget af det som findes ved Stedet dertil kunde tiene.

Alt reent Korn og anden Husgeraad Skiftes i 2de lige Lodder og Tager enhver sin Parth, som Loddet falder, undtagen en Handquern og en Wefvel (?), som bliver ved Stedet, og naar Jens Simonsen de 10 Fag Ladehus, som hand af Bunde Nissen er tilladt fra Toftegodset til dend ½ve Gaard i Ladegaard at overfløtte, agter at nedbryde, da skal Bunde Nissen hannem hielpe 6 Dage enten naar han nedbryder eller igien opsætter, hvorimod Jens Simonsen skal pløje for Bunde Nissen, hvis han agter denne tilkommende Sommer udi sin Toft at lade Pløje.

At forreschrefne Contract fast og Uryggelig holdes og Efterkommes skal, haver Parterne samme eegenhændig underskreven og venlig ombeden Kgl. Mayst. Fogder i Gramb Herridt samme med deris til Vitterlighed at subschribere. Tørning et supra.

Jens Simonsen
Bunde Nissen

Peter Clausen Schou
Willatz Simonsen

Mathias Christian paa
min Myndlings Vegne

Jørgen Jørgensen

Boy Laussen
Hans Jørgensen

Hans Andersen,

Til Stadfæstelse:
Nicolas Rye

Til Vitterlighed:
Jacobus Holm

Protocolleret d. 21. December 1734.

Deleret den 3. april 1784 efter en Præclusionsdom af samme dato. (Præclusion = retslig udelukkelse).

Gårdbetegnelser

Allerede i 1774 fandtes et kort, hvor Ladegaard og Jernhyts gårde og landboelssteder er indtegnet, dog er på det tidspunkt ikke anført ejernes navne. Først ved udskiftningen i 1792 ved vi helt nøje, hvem der har ejet gårdene og landboelsstederne. Ligeledes er navne på ejerne på gårdene anført på de tyske kort fra 1872. For nemheds skyld er de numre, som gårdene fik ved udskiftningen 1792, anført ved beskrivelsen af de enkelte gårde og landboelssteder. Tillige er efter numrene hovedsageligt anført ejernes navne ved udskiftningen. Senere er indført gårdenes navne.

Navnesystemer.

Indtil ca. 1800 havde man et kompliceret navnesystem. Som eksempel kan nævnes familienavne på gård nr. 2 i Ladegaard, hvor Hans Thammesen var søn af Thomas Hansen. Han blev gift med Bodel Marie Mathiasdatter. Ved Bodel Maries død blev hun i kirkebogen benævnt Bodel Marie Hanses.

Dette navnesystem betød, at især kvinderne umiddelbart ikke kunne henføres til familier. I 1777 indførte Struensee derfor en forordning om "*Bestandige familienavne*", d.v.s. faste familienavne. Hans Thammesens familie tog derfor navnet efternavnet *Hørlyk* som fast familienavn. Efter den tid tog alle familier i sognet faste familienavne. De fleste tog blot det seneste efternavn som fast navn, andre tog navn efter beskæftigelsen, f.eks. kan i Ladegaard og Jernhyt nævnes Muurmann (murer), Timmermann (Tømrer), Schneider (skrædder), Schrøder (skrædder) og Schmidt (smed). En del tog navn efter byen, hvor de var født, f.eks. Todbjerg, Hyrup, Løgum og Mastrup.

Oplysninger fra skyld- og panteprotokollerne

Grundlaget for de efterfølgende beskrivelser af gårdene er hentet fra flere kilder. De tidligste omfatter studier af skatte- og fæsteregistre under Tønning fra perioden 1672-1753. Desuden er hentet oplysninger fra skyld- og panteprotokollerne for Gram Herred fra perioden 1734-1872. Fra 1872 er anvendt den tyske matrikel. Desuden er hentet oplysninger fra folketællingerne i Hammelev sogn i 1840-1845-1855 og 1860. Disse oplysninger er sammenholdt med familier anført i kirkebogen for Hammelev sogn i perioden 1763-1950. Tillige er hentet oplysninger fra mange lokalhistoriske skrifter.

Fæsteoversigter 1672-1790

Først i 1672 nævnes navne, som umiddelbart kan sættes i forbindelse med de følgende familier. Af den grund startes bogens gård- og landboelsbeskrivelserne først på denne tid.

Navne i de første registre er anført i tilfældig rækkefølge, dog er de angivet under helgårde. Registerne er derfor omstående sammenstillet. En hjælp til dette har været, at ved de fleste navne er anført tidligere og efterfølgende ejere. (Betegnelserne *vorher* og *itzo*). Tillige er kirkebogen anvendt ved sammenstillingen, hvor det har været muligt.

Se fæsteoversigter 1672-1792 på de følgende sider.

Oversigt over fæstere i Ladegaard 1672 - 1792

Hel- gård nr.	1672	1706	1716	1734	1740-1750	1753	1770	1792	Bogens gård nr.
1	a Siemen Willatzen	Siemen Willatzen	Siemen Willatzen						1
	b Jep Willatzen	Siemens Jensen	Siemens Jensen	Hans Andersen	Hans Andersen	Hans Andersen	Iver Iversen	Peter Iversen	
2	a Jesper Petersen	Peter Jespersen	Peter Jespersen	Nis Petersen	Nis Petersen	Nis Bonnicksen	Peter Hansen		5
	b Nis Timmermann	Nis Timmermann	Hans Petersen	Hans Petersen	Peter Hansen	Hans Petersen	Peter Hansen	Hans Jørgen Hansen	
3	a Peter Hansen Hjulær	Nis Tomassen	Nis Tomassen	Hans Tomassen	Jens Simonsen	Simon Jensen	Simon Jensen	Jens Simonsen	3
	b Peter Hestholm	Jørgen Jørgensen	Jørgen Jørgensen	Hans Thomassen	Hans Thomassen	Hans Thomassen	Thomas Hansen	Hans Thomsen Hørlük	2
4	a Anders Hansen	Peter Petersen Lygum	Peter Petersen Lygum	Peter Petersen Lygum	Peter Petersen Lygum	Peter Petersen Lygum	Peter Petersen Lygum	Nis Jørgensen	6
	b Nis Lauritzen	Lauritz Petersen	Jørgen Jørgensen	Jørgen Jørgensen	Jochum Jørgensen	Jørgen Jørgensen	Jørgen Jørgensen	Jens Simonsens enke	3
	c			Jens Simonsen	Willats Matzen	Jørgen Jørgensen	Willatz Jørgensen	Willatz Jørgensen	9
5	a Hans Petersen	Hans Petersen	Peter Petersen Lygum	Peter Petersen Lygum	Peter Petersen Lygum	Peter Petersen Lygum	Hans Tjellufsen	Nis Jørgensen	6
	b		Willats Matzen	Jochum Jørgensen	Jørgen Jørgensen	Jørgen Jørgensen	Willatz Jørgensen	Matz Petersen	7
6	a Tielluf Jørgensen	Tielluf Jørgensen	Lauritz Clausen	Jens Simonsen	Jens Simonsen	Simon Jensen	Simon Jensen	Jens Simonsen	3
	b Peter Hansen	Peter Hansen	Peter Hansen	Peter Jespersen	Nis Bonnicksen	Nis Bonnicksen	Simon Hansen	Anders Hansen	4
7	a Hans Nissen	Rasmus Nissen	Rasmus Nissen		Antonie Thomassen	Gregers Hansen	Hans Gregersen	Lauritz Christiansen	8
	b Søren Petersen	Søren Petersen	Søren Petersen	Peter Rasmussen	Peter Hansen	Hans Petersen	Peter Hansen	Hans Jørgen Hansen	5
8	a Hans Clausen	Hans Clausen	Jørgen Jørgensen		Hans Thomassen	Hans Thomassen	Thomas Hansen	Hans Th. Hørlük	2
	b Michel Rasmussen	Michel Rasmussen	Rasmus Nissen	Peter Jørgensen	Hans Hansen	Peter Olufsen			
Land boel	Peter Hestholm	Jørgen Hansen	Jørgen Hansen	Peter Jørgensen	Jørgen Jørgensen	Jørgen Petersen	Jørgen Petersen	Hans Terkelsen	10

Oversigt over fæstere i Jernhyt 1706 - 1792

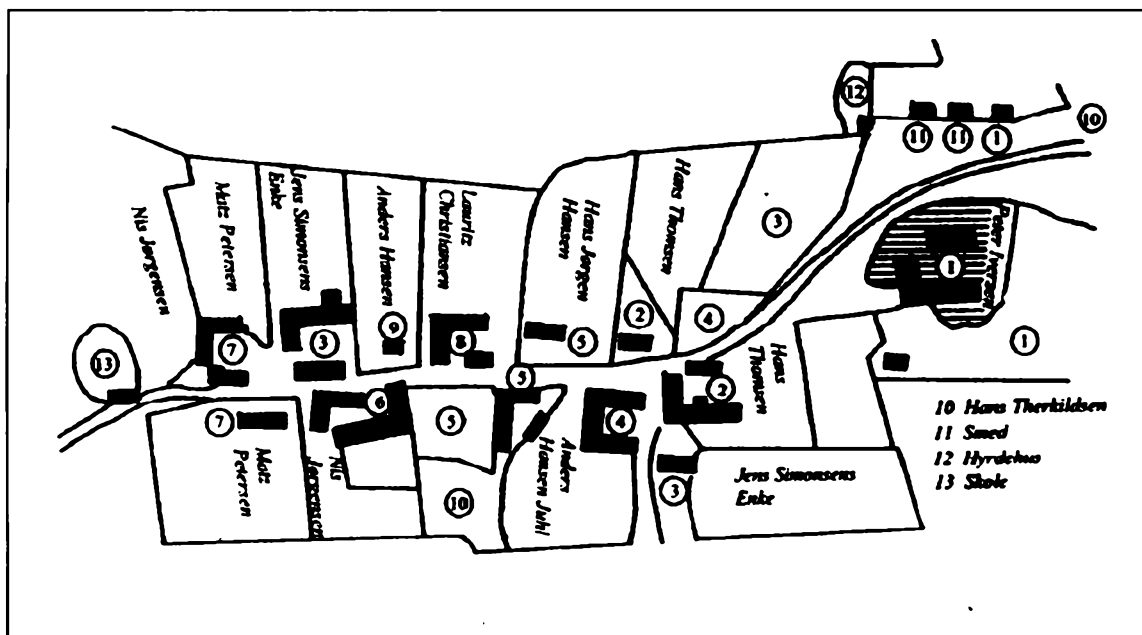
Helgård nr.	1706	1716	1729	1734	1753	1792	Bogens gård nr.
1	Adolf Steffensen	Adolf Steffensen	Jørgen Frantz Prætorius (olim Adolf Steffensen)	Jørgen Frantz Prætorius (olim Adolf Steffensen)	Willatz Petersen (for Jørgen Prætorius)	Peter Willatzen	8
			Truels Petersen	Truels Petersen	Niels Lauritzen (olim Truels Petersen)	Chresten Nielsen	7
2	Jens Jensen	Jens Andersen	Jens Andersen	Niels Andersen	Wolle Jensen (for Niels Andersen)	Jonas Petersen	4
			Niels Andersen	Nis Lauritzen	Wolle Jensen (for Nis Lauritzen)	Chresten Rasmussen	3
3	Ernst Wemmering	Jens Jensen	Niels Rasmussen Hyrup (olim Hans Jensen)	Niels Rasmussen Hyrup	Christian Erichsen (itzo Jens Mathiassen)	Jonas Petersen Niels Christensen Chresten Petersen	5a 5b 6
4	Truels Petersen	Truels Petersen	Anders Petersen	Søren Carstensen	Søren Carstensen	Anders Petersen	1
	Hans Paulsen	Hans Paulsen	Hans Paulsen			Jürgen Jürgensen	2
Toftegods	Jens Jensen	Niels Clausen Jens Andersen	Jens Andersen	Jens Andersen	Hans Tiellufsen	Jürgen Jürgensen	9

Oversigterne over fæstere i Ladegaard og Jernhyt er forsøgt sammenstillet fra kontributionsregistre samt brandregistre. Af pladshensyn er dog kun anvendt en del af registrene. Da ejerne i de enkelte registre er anført i forskellig rækkefølge, er sammenstillingen sket på grundlag af, at der efter ejernes navne er anført betegnelserne "olim" (tidligere), "voher" (før) og "itzo" (efterfulgt af). Som det ses, var der i 1700-tallet 8 og 4 helgårde i henholdsvis Ladegaard og Jernhyt. Som bogens gårdnumre er anvendt udskifningskortets numre for de ældste ejendomme og numrene fra de tyske matrikelkort i 1872 for de yngste. (Registrene er sammenstillet af Michael Uldall).

Gårde i Ladegaard

Gård nr. 1: Peder Iversen

Gård nr. 1 indskraveret på udskiftningskort fra 1792. På den tid ejede Peder Iversen gården.

Gårdens familier

Gård nr. 1 er her i bogen ført tilbage til 1672. Som ejere på den tid er nævnt **Jep og Siemen Willatzen**. I registre 1706-1716 er **Siemen Jensen** (Simon Jensen) nævnt sammen med Siemen Willatzen, som formentlig har været hans svigerfader. Fra Siemen Jensen stammer familien på gård nr. 3 "Lundsgaard" i Ladegaard.

Simon Jensens datter blev gift med **Hans Andersen** fra gård nr. 4 i Styding, som med hende overtog hendes fødegård. Deres datter, Anna-Christina, blev gift med **Iver Iversen**, som med hende overtog gården. Efterkommerne var starten på **Iversen-familierne** på gårdene nr. 4 i Jernhyt og nr. 4 i Over Jernhyt. Fra sidstnævnte familie stammede Iversen-familien på "Tørningrød", Tørning Mark.

I ca. 1810 gik gården på tvangsauktion, hvorefter den blev overtaget af Hans Jensen fra Hoptrup. Han blev stamfader til **Bonde Jensen-familien**, som senere udflyttede gården til "Indvang", Vismarlundvej 6. Af denne familie stammede den kendte sognefoged Hans Bonde Jensen. Gården blev efter hans tid udstykket i ca. 1840. Hovedparcellen med bygninger blev herefter overtaget af **Nicolai Petersen-familien**, som oprindeligt stammede fra gård nr. 7 i Ladegaard.

Gårdens ejere:

Jep og Siemen Willatzen – (register 1672)

Se fæsteoversigt side 84.

Siemen Willatzen og Siemen Jensen – (registre 1706 og 1716)

Siemen Jensen var muligvis Siemen Willatzens svigersøn. Han fik datteren Elsa, som blev gift med næste ejer.

Hans Andersen – (nævnt 1757)

Hans Andersen var søn af Anders Hansen og Anna Pedersdatter fra gård nr. 4 i Styding. Han blev gift med forrige ejers datter, Elsa. De fik bl.a. 6 børn, hvoraf: 1. Anders Hansen, født 1820, gift på gård nr. 5 i Hammelev, (Mastrups gård), 2. Simon Hansen, født 1724, gift på gård nr. 4 i Ladegaard. ("Juhlsgaard"). 3. Peder Hansen blev gårdmand i Ustrup. 4. Hans Hansen. 5. Bodil blev gift med sognedegnen, Hans Jepsen, i Skrydstrup. 6. Anna-Kerstine blev gift med Iver Iversen, som med hende overtog hendes fødegård.

Uddrag fra panteprotokollen:

I panteprotokollen er anført, at Hans Andersen var besidder af en hel fæstegård. I 1757 blev han beskikket som formynder for "Anna Hindrichsens udi Sommersted fraværende Datter."

Hans Andersen er død efter 1757, men før kirkebogens start i 1763, og Elsa Hanses døde 94 år gammel i 1785. Ved hendes død indførtes i Hammelev kirkebog:

Elsa Hanses af Ladegaard, en ægte datter af fordum gaardfolkene Simon Jensen og Anna Simonsdatter udi Ladegaard. Var gift med fordum Hans Andersen af Styding, levede 46 aar i ægteskab og efterlod 4 børn:

1. Anders gift med Anne Margretha Nissdatter i Hammelef, hvoraf lever 4 børnebørn: 1, Hans. Maren, gift med gaardmanden Jörgen Christensen i Hammelef, hvoraf lever 3de børne-børns-børn: 1, Niss. 2, Christian. 3, Anna Maria. 3, Elsa. 4, Anna Kirstina.

2. Simon gift med Anna Mathiasdatter af Ladegaard, hvoraf 4 børnebørn: 1, Niss gift med Marie Hansdatter af Ladegaard. 2, Niels gift med Dorethea Hansdatter af Hiernhött, hvoraf 1 barns barn, Hans. 3, Elsa. 4, Kirsten.

3. Peder, gift med Maren Nisdatter udi Ustrup, hvoraf 5 børnebørn: 1, Hans. 2, Niss. 3, Jens. 4, Anna-Dorothe og 5, Anna-Kirstine.

4. Hans

men dernæst efterlever ogsaa følgende børnebørn: 1, af en datter Bodil som var gift med Hans Jepsen sognedegn udi Skrydstrup, 1 Elsa. 2 Gunder Kirstin. 2, af en datter Anna Kirstina, som var gift med gaardmanden Iwer Iwersen udi Ladegaard, 1, Iwer, som er gift med Birreth-Marie af Bramdrup. 2, Jens.

Hun blev gammel 94 aar.

Iver Iversen – (nævnt 1764)

Iver Iversen, født 1724, søn af gårdfolkene Iver Pedersen og Maren Lauridsdatter, Grosenwiehe, Flensborg Amt. Han blev gift 1. gang i 1759 med Anna-Christina, datter af foregående ejer. De fik 3 sønner, hvoraf : 1. Iver Iversen blev gift i Ørsted, Oksenvad sogn. 2. Jens Iversen, gift i Jels Troldkjær. Hustruen, Anne Christine, døde i barselsseng i 1762. Iver Iversen giftede sig herefter i 1864 med Anne Margrethe Paulsdatter, datter af Paul Hansen og Anna Pauls fra Vesterskov i Tyrstrup sogn. De fik 5 sønner og en datter, hvoraf: 1. Peder Iversen blev gift med Willads Hansens datter fra Bramdrup. 2. Iver Iversen, som boede i Skallebæk. 3. Poul Iversen blev gårdmand på gård nr. 4 i Neder Jernhyt, og 4. Henning Iversen blev gårdmand på Tørning Mark.

Uddrag fra panteprotokollen:

I 1764 blev protokolleret en udsigelseskontrakt for mødrene arv til Iver Iversens 2 sønner, Iver 2 år og Jens Iversen 2½ år.

Anne Margrethe Paulsdatter døde 85 år gammel i 1816, og Iver Iversen døde 97 år gammel i 1821. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Iver Iversen af Ladegaard var født i Grosenwiehe Flensborg Amt, den 1 mai 1724 af ægteforældrene og gaardfolkene Iver Pedersen og Maren Lauridsdatter, tjente efter confirmationen iblandt fremmede, givtede sig første gang den 21 juni 1759 med daværende pige Anna-Christina Hansdatter, Hans Andersens datter i Ladegaard, levede med hende til den 14 april 1762, da hun døde i barselsseng, og avlede med hende 3 sønner, hvoraf de efterlevende ere: 1, Iver Iversen, givt i Ørsted, Oxenvadt sogn, med Birthe Marie Jesdatter af Bramdrup, Moltrup sogn, hvoraf Jes, Anne Margrethe givt i Ladegaard med Anders Madsen Juhl, Kirstin og Iver Iversen. 2, Jens Iversen givt i Jels Troldkjær med Anne Malene Jensdatter, Emanuel Kruses enke. Den afgangne givtede sig anden gang 6 november 1764 med daværende pige Anne Margrethe Paulsdatter, en datter af Paul Hansen i Westerskov Tyrstrup sogn, levede med hende indtil 17 juli 1816, altsaa 51 aar og 8 maaneder og avlede med hende 5 sønner og 1 datter, hvoraf de efterlevende ere: Peder Iversen boende i Skallebæk, givt med Kirsten Willadsdatter af Bramdrup Moltrup sogn, hvoraf Willads og Lorends begge døbte Pedersen. 2, Poul Iversen gift med Maren Christiansdatter, enke efter Christian Prætorius Beck i Jernhytt, hvoraf Lorends og Anne Margrethe, begge døbte Iversen. 3, Henning Iversen, givt paa Tørningmark med Anna Elisabeth Peders af Ladegaard, har Jens Jørgen Iversen. Enkemanden levede i over 30 aar paa aftægt og døde 97 aar, 4 maaneder og nogle dage gammel.

Peder Iversen – (ejer 1789)

Peder Iversen, født ca. 1765, søn af foregående ejer. Han blev gift 1789 med Kirsten Willatzdatter, datter af Anne Marie og Willatz Hansen, Bramdrup. De fik bl.a. følgende børn: Willatz, Lorenz og Peder, alle døbte Pedersen.

Uddrag af panteprotokollen:

I panteprotokollen er Peder Iversen anført som ejer af helgården, "som nu siden den Nye Sætning i Hammelev Sogn blev fuldbyrdet, er Eyendom." I 1789 blev protokolleret, at han skulle betale fædre- og mødrearv til sine 2 brødre, Henning og Lorenz Iversen, og at der skulle ydes aftægt til Iver Iversen og hans hustru, Anna Margrethe.

Gården er tilsyneladende gået på tvangsauktion, og Andreas Seeberg fra Billund har haft budet på den. Et adjunktionsbrev fra ham tilkender, at Hans Jensen overtager

helgården. Peder Iversen-familien er herefter formentlig flyttet til Skallebæk, idet den ikke længere er anført i kirkebogens registre.

Hans Jensen – (ejer 1810)

Hans Jensen, født 1777, søn af landboelsmand Jens Lauridsen og Mette Cathrine Hansen fra Hoptrup. Han blev gift med Anne Margrethe Bonde fra landboel nr. 23 i Hammelev. De fik 3 børn, hvoraf 1. Jens Hansen Bonde Jensen overtog gården efter forældrene, og 2. Sidsel Bonde Jensen blev gift med Jacob Pedersen i Vedsted sogn.

Uddrag af panteprotokollen:

Hans Jensen fra Hammelev overtog i 1810 helgården i henhold til ovennævnte adjunktionsbrev.

Hans Jensen døde 84 år gammel i 1861. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Hans Jensen, enkemand af Ladegaard, søn af landboelsmand Jens Lauridsen og hustru Mette Cathrine Hansen af Hoptrup sogn, født sammesteds d. 20 de juni 1777, og ægteviet den 29 octbr. 1808 med daværende pige Anne Margrethe Bonde. I dette ægteskab blev han fader til 3 børn, hvoraf en søn døde i ung alder og en søn og en datter efterlever, nemlig Jens Hansen Bonde Jensen født d. 7 august 1809, gaardmand i Ladegaard, og Sidsel Bonde Jensen, født d. 6te septbr 1815, gift med Jacob Pedersen i Vedsted sogn. - 84 aar 2 md. 27 dage.

Jens Hansen Bonde Jensen – (ejer 1834)

Jens Hansen Bonde Jensen, født 1809, søn af foregående ejer. Han blev gift 1834 med Karen Jørgensdatter Ravn, datter af gårdmand Jørgen Truelsen og afgangne Cathrine Marie Madsdatter i Maugstrup. De fik børnene: 1. Hans Bonde Jensen, som overtog fødegården. 2. Cathrine Marie Bonde Jensen, f. 1845, gift med gårdmand Wilhelm Tadæus Gabrielmus Andresen, gård nr. 2 ("Hørlyks gård") i Ladegaard. 3. Cecilie Bonde Jensen, født 1847. Sidstnævnte blev gift med Thomas Sørensen, gård nr. 15 "Damgaard" i Hammelev.

Efter Karen Jørgensdatters død i 1848 giftede Jens Hansen Bonde Jensen sig med Maren Benneke fra Nustrup. De fik børnene Carl Bonde Jensen og Jens Bonde Jensen.

Uddrag fra panteprotokollen:

I protokollen er anført, at Jens Bonde Jensen og kæreste Karen Jørgensdatter overtog gården i 1834, med bl.a. forpligtelse til at give forældrene Hans Jensen og hans nuværende hustru aftægt.

Den 28. maj er noteret en revers, hvorefter Jens Hansen Bonde Jensen "med Hensyn til den ham skete Udbetaling af 800 rdl (1200 rbd), som hans Kjereste Karen Jørgensdatter skulle have i Fædre- og Mødrearv, indestaar Matz Jørgensen Ravn i Vejstruprøj for at holde ham skadesløs i enhver Henseende, indtil Karen Jørgensdatter er blevet ægteviet med Debitor og dernæst har Givet Matz Jørgensen Ravn vedbørlig Afkald og Delering for Fæderne og Møderne Arv." Jens Hansen Bonde Jensen har selvfølgelig ikke kunnet kvittere for udbetalingen af arven på Karen Jørgensdatters vegne, før han er blevet viet til hende, derfor har han skullet give kærestens bror et midlertidigt tilsagn, om at holde ham skadesløs.

I 1852 solgte Jens Hansen Bonde Jensen koblet "Lundskifte" på ca. 20 tdr. land til Hans Bonde, Tørning Mark.

Gård nr. 1 - Ladegaard

Maren Jensen døde 89 år gammel i 1908, og Jens Hansen Bonde Jensen døde 61 år gammel i 1870. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

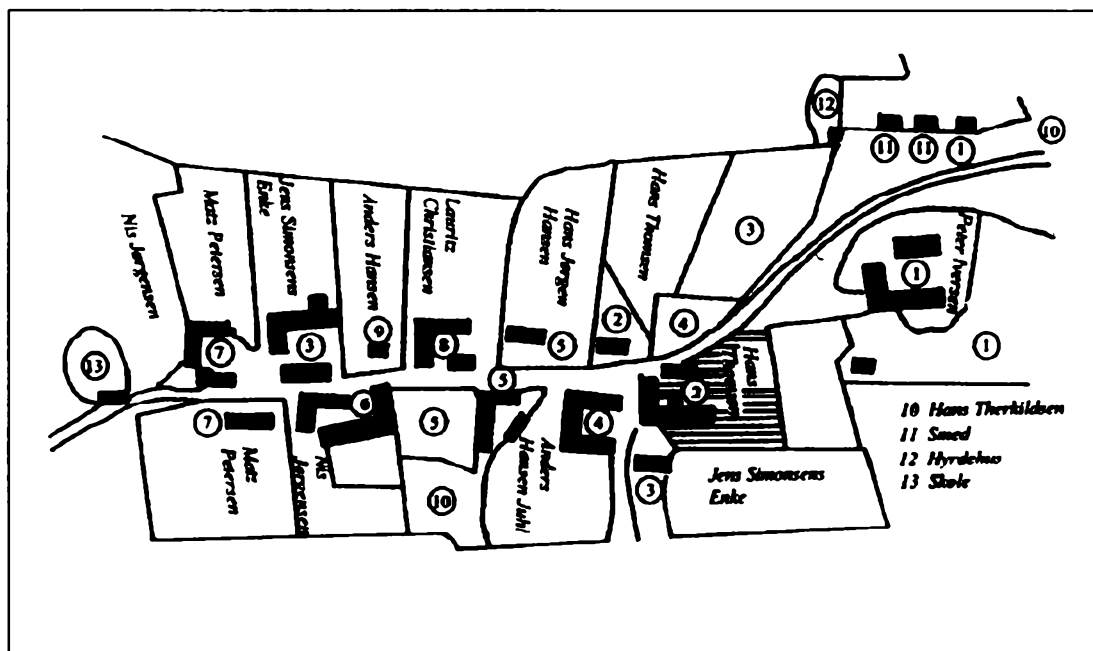
Parcellist og aftægtsmand Jens Hansen Bonde Jensen af Tørningmark, var en søn af landboelsmand Hans Jensen og hustru Anne Margrethe Bunde i Hammeleff, er født sammesteds 7 august 1809. I aaret 1834 indlod han sig i ægteskab med pigen Karen Jørgensdatter Ravn af Weistruproi, Weistrup sogn, i hvilket ægteskab 8 børn fødtes, og af hvilke 3 efterlever, nemlig: 1, Hans Bonde Jensen, gaardmand og sognefoged i Ladegaard, født sammesteds den 18 januar 1837, gift med Johanne Marie Elisabeth Jensen, født Møller. 2, Cathrine Marie Bonde Jensen, født 6 decbr. 1845, gift med gaardmand Tadæus Gabrielmus Andresen i Ladegaard. 3, Cecilie Bonde Jensen, født den 31 decbr. 1847, ugift. – Denne hans hustru afgik ved døden den 20 marts 1848. Den 28 mai 1852 indlod han sig i andet ægteskab med daværende pige, nu efterlevende enke, Maren Jensen, født Benneke fra Nustrup sogn. Dette ægteskab velsignedes med 5 børn, af hvilke 2 børn efterlever, nemlig 1, Carl Bonde Jensen, født d. 11 august 1852 og 2, Jens Bonde Jensen, født den 7de august 1854. Han var i længere tid lidende og ramtes tilsidst af et slagtilfælde. Testament er gjort, hvorved hans jordiske anliggender ere ordnede. Hans alder 61 aar og mindre 23 dge.

Jens Hansen Bonde Jensen udflyttede gården omkring 1840 til "Indvang" syd for Ladegaard. – (Se "Indvang" under gård nr. 18 i Ladegaard)

Jens Hansen Bonde Jensen udflyttede gård nr. 1 i Ladegaard til gården "Indvang" syd for Ladegaard

Gård nr. 2: Hørlycks gård

Gård nr. 2 indskraveret på udskiftningskortet fra 1792. På den tid ejede Hans Thammesen gården.

Gårdens familier

Gård nr. 2 var i gammel tid en helgård, der indtil 1672 var delt i 2 halve gårde, hvoraf den ene ejedes af Peter Hansen Juhler og den anden af Peter Hestholm. (Se fæsteoversigt side 84). I 1706 ejedes begge halvgårdene af **Jürgen Jürgensen**. Hans datter, Bodil Jürgensdatter, blev ca. 1731 gift med **Hans Thomassen** fra Styding. Denne familie blev starten på **Hørlyck-familierne** i Ladegaard, Hammelev og Jernhyt.

Hørlyck-familien havde gården i Ladegaard i 5 generationer, og den sidste ejer, Peter Michaelsen Hørlyck, solgte gården i 1865 og overtog i stedet gården "Tørningrød" på Tørningmark. Gården i Ladegaard blev herefter solgt til **Wilhelm Andreasen**, som var blevet gift med Jens Hansen Bonde Jensens datter fra gård nr. 1 i Ladegaard. I 1874 blev gården udstykket til 14 lodsejere, hvoraf:

Smedemester Peter Petersen, Ladegaard. - (Se under smedeejendom nr. 10 i Ladegaard)

Købmand Nis Knudsen Nissen, "Købmandsgården" i Jernhyt

Landboelsmand Claus Hinrich Wolff fra Hammelev

Gårdmand Mikkel Jensen Lund, gård nr. 3 "Lundsgaard" i Ladegaard

Gårdmand Jørgen Steffensen, gård nr. 8 i Styding

Landboelsmand Nis Chr. Boe i Styding

Gårdmand Peter Michaelsen, gård nr. 7 i Ladegaard

Landboelsmand Niels Andersen Boe, Kragdal, Ladegaard Mark

Gårdmand Hans Chr. Wind, gård nr. 6 i Ladegaard

Gårdens ejere:

Peter Hansen og Peter Hestholm – (nævnt i reg. 1672)

(2 halve gårde)

Jürgen Jürgensen – (nævnt i reg. 1706 og 1716)

Jürgen Jürgensen fik døtrene, Ingeborg, som blev gift med næste ejer og Margrethe, som blev gift med enkemand Simon Jensen, gård nr. 3 "Lundsgaard".

Hans Thamesen – (ejer 1731)

Hans Thamesen, født ca. 1693, søn af gårdfolkene Sara og Thomas Nielsen Hørlyck fra i Styding. Deres gård i Styding var en $\frac{3}{4}$ gård, der lå nord for gård nr. 9 i Styding. Han blev gift med Ingeborg Jürgendatter, datter af foregående ejer. De fik 4 børn, hvoraf: 1. Thomas Hansen overtog fødehjemmet. 2. Jürgen Hansen, som boede i Skovrup. 3. Niels Hansen blev gårdmand på gård nr. 6 i Hammelev. Han blev stamfader til Hørlyck-familien i Hammelev. 4. Sara blev gift med Jens Paysen, gård nr. 9 i Styding.

Uddrag af panteprotokollen:

Af protokollen fremgår, at gården var en helgård bestående af 2 halve gårde. I 1745 blev udstedt en obligation.

Hans Thamesen døde 71 år gammel i 1764. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Hans Thamesen i Gammel Ladegaard, en ægte søn af Thomas Nielsen Hørlyk og Sara Thomases, som haver beboet en $\frac{3}{4}$ gaard i Styding; gift med pigen Ingeborg Jürgensdatter i Ladegaard, gammel 71 aar mindre 4 uger; efterlader 4 børn: 1, Thamas som boer i Ladegaard og har 3 børn, Hans, Ingeborg og Cathrine Maria. 2, Jörgen som bor i Schaurup og har 6 børn. 3, Niels i Hammelef af hvilken der er 3 børn i live, neml. Christian, Hans og Dorethea Sophie og 4, Sara Jenses som bor i Styding.

Thomas Hansen – (ejer 1763)

Thomas Hansen, født 1723, søn af forrige ejer. Han blev gift 1759 med Bodel Jeppesdatter, født 1730, datter af Karen og Jeppe Jeppesen fra Kirkeby, Løjt sogn. De fik 2 sønner og 4 døtre, hvoraf: 1. Hans Thommassen, som overtog fødehjemmet. 2. Cathrine Maria, som blev gift med gårdmanden Anders Hansen, gård nr. 4 "Juhlsgaard" i Ladegaard. 3. Ingeborg blev gift i Simmersted med Peder Fallesen, og 4. Bodel blev gift i Jegerup med Peder Arrild.

Uddrag af panteprotokollen:

I 1763 blev protokolleret aftægt til forældrene Hans og Ingeborg.

Bodel Thomasses døde 63 år gammel 24. juni 1793, og Thomas Hansen døde 70 år gammel i 1793. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Thomas Hansen var født i Ladegaard 1723 af ægteforældrene Hans Thomasen og hans hustru Ingeborg, giftede sig 1759 med pigen Bodel Jeppesdatter af Kirkebye i Løjt sogn, levede med hende i ægteskab i 34 aar, og avlede 6 børn, 2 sønner og 4 døtre, om hvilke alle findes nærmere underretning i døde registeret nr. 12. Hand blev 70 aar gammel.

Hans Thammesen – (ejer 1786)

Hans Thammesen, født 1760, søn af forrige ejer. Han blev gift i 1786 med Ingeborg Fallesen, datter af Birthe og Laues Hansen Fallesen, Øsby sogn. De fik en søn, som døde tidligt. Efter Ingeborg Hanses død i 1790, giftede Hans Thammesen sig i 1791 med Bodel Maria, datter af Johanne og Mathias Pedersen Byg fra Lunding. De fik en søn og 3 døtre, hvoraf Mathias Peter Hørlyk overtog fødehjemmet.

Ingeborg Hanses døde 1790, og Hans Thammesen døde ca. 48 år gammel i 1809. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Hans Thammesen af Ladegaard var født sammesteds den 1te september 1760 af ægteforældrene og gaardfolkene Thammes Hansen og Bodel Jeppesdatter, giftede sig første gang den 22de juli 1786 med daværende pige: Ingeborg Laugesdatter Fallesen, Laues Hansen Fallesen og Birthe Laugesdatter af Raad i Øsbye sogn, levede med hende indtil 24 april 1790, altsaa i henimod 4 aar, avlede med hende en søn, som ved døden er afgaaet; giftede anden gang den 4de november 1791 med daværende pige og efterlevende enke Bodel Marie, Mathias Pedersen Bygs og Johanne Pedersdatter Dr. Strurups datter af Lunding, Starup sogn, avlede med hende 1 søn og 3 døtre, hvoraf de efterlevende ere Ingeborg Hansdatter, Mathias Peter og Johanne Hansdatter, alle døbte Hørlyk, levede med konen i 17½ aar og døde næsten 48 ¼ aar gammel.

Mathias Peter Hørlyk – (ejer 1821)

Mathias Peter Hørlyk, født 1798, søn af forrige ejer. Han blev gift 1819 med Anne Margrethe Michaelsen, datter af gårdfolkene, sognefoged Peder Michaelsen og Maren Hyrup, gård nr. 12 "Herregården" i Styding. De fik 9 børn, hvoraf: 1. Peder Michaelsen Hørlyk blev gårdmand på gården "Tørningrød" på Tørningmark. 2. Niels Mathiesen Hørlyk, som blev gårdmand i Lovrup, Døstrup sogn. 3. Jeppe Mathiesen Hørlyk, som blev gårdmand og sognefoged i Øbjerg, Arrild sogn. 4. Bodil Marie Mathiesen Hørlyk, som blev gift med Peder Michaelsen, gård nr. 7 i Ladegaard, og 5. Anne Margrethe Mathiesen Hørlyk, som blev gift med gårdmand Peder Christian Lamp, Tørningmark.

Anne Margrethe Hørlyk døde 80 år gammel i 1877, og Mathias Peter Hørlyk døde 71 år gammel i 1869. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Aftægtsmand Mathias Peter Hørlyk af Ladegaard, var en søn af afd. gaardfolkene Hans Thomsen og hustru Bodel Marie Mathiasdatter af Ladegaard, født sammesteds den 2 marts 1798. I aaret 1819, den 15 mai indlod han sig i ægteskab med daværende pige nu efterlevende enke, Anne Margrethe Michaelsen af Styding, hvilket ægteskab velsignedes med 9 børn, af hvilke 4re ere forudgaaede faderen i evigheden. De efterlevende børn ere: 1, Peder Michaelsen Hørlyk, født 11 marts 1822. Parcellist paa Tørning Mark, gift i andet ægteskab med Cathrine Margrethe Jessen. 2, Niels Mathiasen Hørlyk, født den 1ste januar 1830, gaardmand i Lourup, Døstrup sogn, gift med Karen Lauridsen. 3. Jeppe Mathiesen Hørlyk, født den 25 april 1832, gaardmand og sognefoged i Øbjerg, Arrild sogn, gift med Kjesten Marie. 4, Bodil Marie Mathiesen Hørlyk, født 12. august 1834, gift med gaardmand Peder Michaelsen i Ladegaard. 5, Anne Margrethe Mathiesen Hørlyk, født 10 juli 1839, gift med parcellist Peder Christian Lamp paa Tørning Mark. Efterat have skrantet hele vinteren, døde han vistnok af alderens svagheit, om endskjøndt brystet tilligemed var

meget angreben. Egentlig formue efterlader han sig ikke, da børnene i grunden i formue haver faaet, hvad han ejede. Hans alder 71 aar 2 maaneder og 20 dage.

Peter Michaelsen Hørlyck – (ejer 1853)

Peter Michaelsen Hørlyck, født 1822, søn af foregående ejer. Han blev gift 1856 med Inge Marie Michaelsen, datter af Anne Margrethe og Peder Michaelsen, gård nr. 7 i Ladegaard. Hun var således hans kusine. De fik børnene: 1. Anne Margrethe, f. 1857. 2. Peder, 3. Inger Marie og 4. Bodel Marie, alle døbte Michaelsen Hørlyck. Efter konens død giftede han sig med Cathrine Margrethe Jessen.

Peter Michaelsen Hørlyck solgte gården i Ladegaard i 1865 og købte herefter gården "Tørningrød" på Tørningmark. Denne gård solgte han i 1876 til Andreas Iversen, der stammede fra gård nr. 4 i Over Jernhyt. Peter Michaelsen Hørlyck flyttede herefter til Jejsing.

Uddrag fra panteprotokollen:

Peter Michaelsen Hørlyck solgte i 1854 ca. 5 tdr. land til Peter Schrøder i Jernhyt og ca. 5 tdr. land af "Nørrehede" til Jens Hansen Bonde Jensen, gård nr. 18.

Wilhelm Andresen – (ejer 1865)

Wilhelm Andresen var formentlig søn af pastor Sievert Andresen fra Maugstrup. Han blev gift med Marie Bonde Jensen. De fik i Ladegaard barnet Sievert Andresen, født 1869.

Uddrag fra panteprotokollen:

Wilhelm Andresen skulle ifølge kontrakt 1865 betale aftægt til Anne Margrethe og Peter Hørlyk. I 1869 solgte Wilhelm Andresen ca. 4 tdr. land af "Skidenager" til Frands Dall Frandsen, gård nr. 5.

I 1874 udstykkede Wilhelm Andresen gården til følgende:

1. Jordlodden "have", 3 2/16 skp, med 9 fag af den østre ende af våningshuset til smed Peter Petersen på Tørninggårds Mark.
2. Jordlodden "Jernhytbæk" 1 tdr. 1 skp, til Nis Knudsen Nissen i Jernhyt.
3. Et lille hus med have (mark) 13/16 skp, kaldet "Lille Have" til Claus Hinrich Wolf i Hammelev.
4. "Grundeng", 1 tdr. 7 8/16 til parcellist Nis Christian Lauritzen på Ustrup Mark.
5. "Søndertoft" med aftægtshus og den halve "Have", i alt 4 5/16 skp., og "Nørretoft", 3 13/16 skp. Tilligemed 9 fag fra kostalden i den østre ende til nedbrydning.
6. Gdr. Mikkel Jensen Lund, "Lundsgård", jordlodden "Vesterkrogskov", 5 tdr. 4 10/16 skp.
7. Gdr. Jørgen Steffensen senior i Styding, "Landmose", 3 tdr. 1 skp.
8. Landboelsmand Nis Chr. Boe i Styding, "Stevningsskift" eller "Mundskift", 1 tdr. 6 14/16 skp.
9. Gdr. Peter Michaelsen, gård nr. 7 i Ladegaard, "Mellembek", 2 tdr. 11/16 skp. Og "Stevning", 2 tdr. 3 8/16 skp.
10. Niels Andersen Boe, kobbelen "Kragdal", 16 tdr. 4 2/16 skp.
11. Hans Chr. Wind, gård nr. 6, „Brunshoiager“ 24 tdr. 4 12/16 skp., "Indvang", 11 tdr. 9/16 skp. "Overlykke", 7 tdr. 3 14/16 skp. I alt 44 tdr. 3/16 skp.
12. Landboelsmand Hans Ravn, Høgelund, kobbelen "Ståsholt", 3 tdr. 6 7/16 skp.
13. Landboelsmand Hans Nørgaard, Høgelund, "Ståsholteng", 1 tdr. 3 6/16 skp.
14. Landboelsmand Peter Thomsen Hansen i Gl. Ladegaard, "Krag", stor 2 tdr. 5/16 skp.

Gård nr. 3: "Lundsgaard"

Lundsgaard.

Gårdens familier

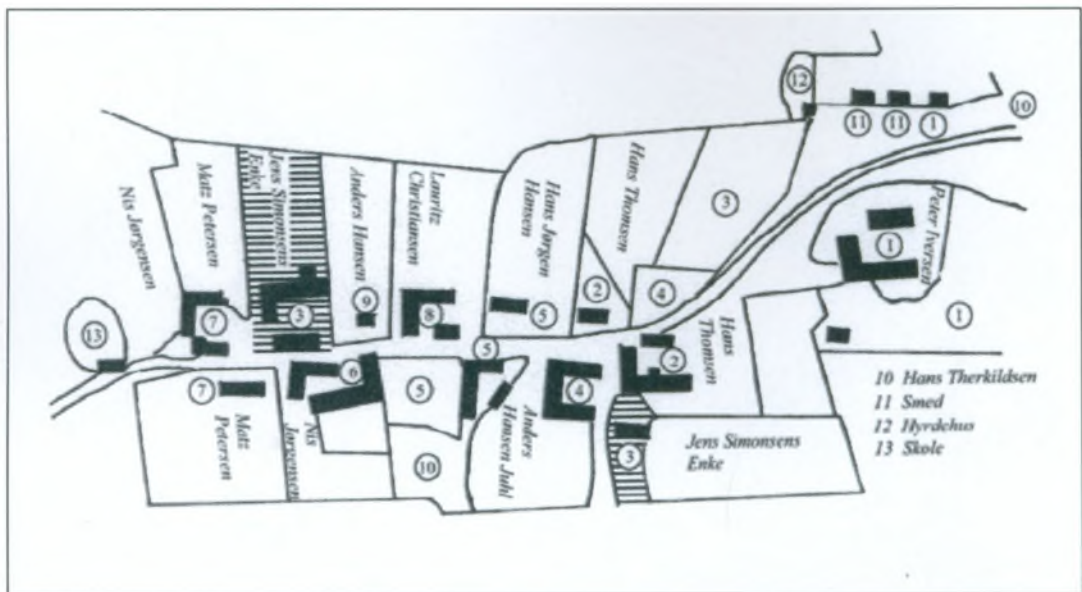
Gården, der i gammel tid var en helgård, bestod i 1670 af to halve gårde, hvoraf den ene ejedes af **Tielluf Jürgensen** og den anden af **Peter Hansen Juhler**. (Se fæsteoversigt side 84). I 1721 overtog **Jens Simonsen** svigerfaderens, **Lauritz Clausens** halve gård, som tidligere ejedes af Tielluf Jügensen og i ca. 1734 Jochum Jürgensens gård, som tidligere ejedes af Peter Hansen Juhler. Jens Simonsen var søn af Anna og Simon Jensen, gård nr. 1 i Ladegaard. Her begynder **Lund-familien** på "Lundsgaard".

Af de to nævnte halvgårde lå den ene i den østlige del af byen (3a) og den anden (3b) i den vestlige del af byen. Begge gårde, der blev sammenlagt flyttedes i 1861 til dens nuværende beliggenhed nord for "Juhlsminde".

Jens Simonsen i 3. generation døde i en alder af kun 27 år. Enken, Dorothea, giftede sig herefter 2 gange. Første gang med **Jørgen Lauritzen** fra Fredsted og anden gang med **Christian Mikkelsen Jacobsgaard** fra gård nr. 17 "Jacobsgaard" i Hammelev. Begge blev indsat som sættegårdmænd, indtil Dorotheas søn med Jens Simonsen, **Jens Simonsen Lund**, blev gammel nok til at overtage gården.

Efter 5 generationer i lige mandslinie blev gården i 1953 overtaget af **Nis Høyer Pors**, som blev gift med Johanne Caroline Lund, datter af Jens Simonsen Lund. Pors-familien er i dag stadig ejer.

Gårdens beliggenhed:

Ved udskiftningen i 1792 bestod "Lundsminde" af 2 halve gårde 3a og 3b, som ses indskraveret. Gården blev først i 1861 flyttet til dens nuværende beliggenhed nord for "Juhlsgaard".

Gårdens ejere:

Tielluf Jürgensen – (nævnt 1672)

Lauritz Clausen – (nævnt 1716)

Lauritz Clausen blev gift med Anna. De fik bl.a. børnene: 1. Bodel, som blev gift med Bunde Nissen. 2. Sindet, som blev gift med Jens Simonsen fra gård nr. 1 i Ladegaard. 3. Sara. 4. Mette 5. Malene og 6. Johanne. – Heraf overtog Sindet og Jens Simonsen gården i Ladegaard, og Bodel og Bunde Nissen overtog gård nr. 14 "Tørninglund".

Panteprotokollens bibog.

Se notat i panteprotokollens bibog under afsnittet "Gårdenes og landbolernes historie" foran i bogen. Bibogen redegør detaljeret for Lauritz Clausens overdragelse af gården til Jens Simonsen.

Jens Simonsen – (ejer 1721)

Jens Simonsen, født ca. 1689, søn af Anna og Simon Jensen, gård nr. 1 i Ladegaard. Han blev gift 1721 med Sindet Lauritzdatter, datter af forrige ejer. Med hende overtog han hendes fødegård. De efterlod 4 sønner og 3 døtre, hvoraf Simon Jensen overtog fødegården.

I 1734 købte han Jochum Jürgensens fjerdedels gård, som lå på "Nørretoften" i den vestlige del af Ladegaard. Her byggede han senere gård nr. 3 b. som vist på udskiftningskortet 1792.

Uddrag fra panteprotokollen:

I protokollen er anført, at han besad en hel fæstegård, som bestod af 2 halve gårde. Han udstedte obligationer i 1749 og 1751.

Ved købet af Jochum Jørgensens gård i 1734 indførtes følgende i panteprotokollen: Jens Simonsen i Gammel Ladegaard har lånt 40 Rigsdaler af "Achte og retfornehme Mand Niels Rasmussen Hyrup i

Jernhøtt boende, hvilcken hand mig til at Indløse og bethale den mig tilforhandlede ¼ parts Gaard af Jochum Jørgensen i Gammel Ladegaard har Laant og forrestragt, hvorfor jeg hermed Lover og mig forpligter for mig, min Hustrue og begge vores Arfvinger, at bemeldte Niels Hyrup, maa nyde og bruge fornævnte ¼ parths halve Huusbygning, saavel dens ½ tilliggende ganske Grund, som dertil ligger, imod at han præsterer deraf huis (hvad) gives bør, saavel til Hans Kongel. Mayst. som 1/3 parts Aftægtet som til Jochum Jørgensen gives skal, mig uden Skade, indtil enten jeg eller Niels Hyrup paa Lovlig maade et halvt Aar tilforn lade advahre og opsige, da jeg forbemeldte 40 Rthl. Rigtig vil afdrage og bethale imod at fierdepartens Bygninger og dens Tilliggende Grund til mig og mine Arfvinger skal være Jemfaldne, quit og fri for hver Mands Tiltale, og det lover ieg ved Hæder og Ære, troe og gode Love ved Forpantelse ermeldte ¼ parts Huusbygning og tilliggende Grund og Retigheder og holde og efterkomme uden nogen Exceptioner af mig og mine Arfvinger at bethale og afdrage, dette til fasholdelse, haver jeg samme ey alene eegenhendig underskrevet, men endog consenterer at samme udi Skyld- og Pandteprotocollen maa indføres. Actum Hadersleff d. 10. Martii 1734." (Red. Niels Hyrup ejede gård nr. 6 i Jernhyt).

Jens Simonsen døde 84 år gammel i 1773. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Jens Simonsen en enkemand af Gammel Ladegaard, en ægte søn af Simon Jensen og Anna Simons ibid. Gift 1721 med pigen Sindet Lauritzdatter af Tørringlund. Gammel 84 og 5 maaneder, efterlader 7 børn, 4 sønner og 3 døtre.

Simon Jensen – (ejer ca. 1752)

Simon Jensen, født 1722, søn af foregående ejer. Han blev gift 1752 med Margrethe Madsdatter fra Gamst i Jylland. De fik 3 sønner og 2 døtre, hvoraf Jens Simonsen overtog fødegården. Efter Margrethe Simons død i 1762 giftede han sig 1763 med Margrethe Jørgensdatter, datter af gårdfolkene Ellen og Jørgen Jørgensen, gård nr. 2 i Ladegaard. De fik 2 sønner og 1 datter. Efter hendes død i 1770 giftede han sig i 1772 med Anne Jørgensdatter, datter af Ellen og Jørgen Hansen fra Kirkeby, Løjt sogn.

Uddrag af panteprotokollen:

I 1855 blev han konstitueret som formynder for Christian Josiassen smeds datter i Ladegaard.

Anna Jørgensdatter døde 1802, og Simon Jensen døde 85 år gammel i 1808. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Simon Jensen af Ladegaard, var født sammesteds den 21 juni 1722, af ægteforældrene Jens Simonsen og Sindet Jenses, gaardfolk, givtede sig første gang den 26 october 1752, med daværende Margrethe Madsdatter af Gamst i Jylland, avlede med hende 3 sønner og 2 døtre, som alle er døde, levede med hende til 1 november 1762; giftede sig derpaa anden gang den 21 juni 1763, med daværende pige: Margrethe Jörgens, gaardfolkene Jörgen Jörgensens og Ellen Jörgens ægte datter sammesteds, han avlede med hende 2 sønner og 1 datter, hvoraf den ene Jörgen Simonsen efterlever ugift, levede med hende til 5te januar 1770; givtede sig tredje gang med daværende pige, Anna Jørgensdatter af Kirkebye, Løyt sogn den 7de novbr 1772, levede med hende til 22de marts 1802 uden livsarvinger. Han opnaaede desuden af den i første ægteskab avlede og den 10 marts 1789 ved døden afgangne søn Jens Simonsen, der var givt med Dorthe Madsdatter af Erløv, en sønnesøn Jens Simonsen Lund, der er blevet opdraget paa fødegaarden. Siden at han til sidst i næsten 60 aar igen havde været enkemand, døde han i en alder af 85 aar og næsten 7 maaneder.

Jens Simonsen – (ejer 1788)

Jens Simonsen, født 1762, søn af foregående ejer. Han blev gift med Dorothea Madsdatter fra Erlev. Hun var datter af gårdmand Mads Pedersen og Ellen Pedersdatter. (Se mulige slægtsrelationer under gård nr. 7 i Ladegaard). De fik sønnen Jens Simonsen Lund, som overtog fødegården. Jens Simonsen døde imidlertid kun 27 år gammel. Enken Dorothea giftede sig herefter 2 gange. Hendes ægtefæller indsattes dog kun som sættegårdmænd, indtil ovennævnte søn blev myndig og kunne overtage gården.

Ved overtagelsen blev protokolleret en aftægtskontrakt for faderen og stedmoderen.

Ved Jens Simonsens død i 1789 indførtes i Hammelev kirkebog:

Jens Simonsen var født i Ladegaard 1762 af ægteforældrene Simon Jensen og Margrethe Simons, han var bestandig hjemme hos sin fader, indtil hand i forrige aar fæstede sin faders gaard i Ladegaard, og giftede sig med pigen, den nu efterlevende enke Dorothea Madsdatter af Erløv, efter en temmelig langvarig og vanskelig sygdom døde hand i en alder af 27 aar.

Jørgen Lauritzen – (sættebesidder 1792)

Dorothea Jensen giftede sig efter Jens Simonsens død med Jørgen Lauritzen, søn af Lauritz Jørgensen og Dorthe Kirstine Marcusdatter i Fredsted. De fik en søn.

Uddrag af panteprotokollen:

Af panteprotokollen fremgik, at Jørgen Lauritzen indsattes på sætteår. I 1792 blev protokolleret: "den til debtors stiftsøn, Jens Simonsen, efter kontrakten tilskrevne opdræt, og desuden hans stiftfaders og moderens reserverede aftægt."

Jørgen Lauritzen, der døde 18. sept. 1796. Ved hans død i 1796 indførtes i Hammelev kirkebog:

Jørgen Lauritzen af Ladegaard, var født i Fridsted i aaret 1759, af ægte forældrene Lauritz Jørgensen og hans endnu levende hustru, Dorthe Kirstine Marcusdatter. Hand giftede sig 1792 med enken Dorothea Jenses af Ladegaard, blev sætte huusbonde paa gaarden, og havde haft en søn som er død, manden opnaaede kun en alder af 37 aar.

Christian Mikkelsen Jacobsgaard – (sættebesidder 1801)

Christian Mikkelsen Jacobsgaard, født 1767, søn af Mikkell Nissen og Marie Christians Hyrup, gård nr. 17 i Hammelev. Han blev gift 1798 med enken Dorothea, enke efter foregående Jørgen Lauritzen. De fik sønnerne Jørgen Christensen Lund og Mads Christensen Lund.

Christian Mikkelsen Jacobsgaards død er ikke fundet i kirkebogen, men Dorothea døde 85 år gammel i 1845.

Uddrag fra panteprotokollen:

Christian Mikkelsen fortsatte Jørgen Lauritzens sættebesiddelse. I 1801 protokolleredes forpligtelserne vedr. stedsønnen Jens Simonsens opdragelse samt det tidligere anførte aftægt.

Jens Simonsen Lund – (ejer 1815)

Jens Simonsen Lund, født 1789, søn af Jens Simonsen og Dorothea. Han blev gift 1815 med Mette Jacobsgaard, datter af Mikkell Nissen og Marie Christians Hyrup, gård nr. 17 "Jacobsgaard" i Hammelev. De fik 8 børn, hvoraf: 1. Dorthea Marie blev gift med gårdmand Hans Christian Stenderup, gård nr. 4 i Hammelev. 2. Mikkell Jensen Lund, som overtog fødegården. 3. Anne Margrethe blev gift med gårdmand Anders Jensen Gade, Brundelund, og 4. Ellen gift med Hans Jessen.

Mette Lund døde 1860, og Jens Simonsen Lund døde 76 år gammel i 1865. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Jens Simonsen Lund, enkemand og forhenværende gaardmand af Ladegaard, var en søn af forhenværende gaardfolk i Ladegaard, Jens Simonsen og hustru Dorthea Madsdatter, født sammesteds den 28 mai 1789. Den 12te octbr. 1815 indlod han sig i ægteskab med daværende pige, for omtrent 5 aar siden afd. hustru, Mette Lund, født Jacobsgaard af Hammelef. Ægteskabet blev velsignet med 8 børn, af hvilke 4 endnu efterlever, nemlig Dorthea Marie, gift med gaardmand Hans Christian Stenderup af Hammelev; Mikkell Jensen, ugift og eier af fødegaarden; 3, Anne Margrethe gift med gaardmand Anders Jensen Gade af Brundelund, Nustrup sogn; 4, Ellen, ugift og hjemme, alle døbte Lund. – Hans alder: 76 aar 1 md. 21 dage.

Mikkell Jensen Lund – (ejer 1861)

Mikkell Jensen Lund, født 1824, søn af forrige ejer. Han blev gift 1869 med Mette Cathrine Schøler, datter af gårdfolkene Christian Schøler og Bodell Marie Degn, gård nr. 7 i Styding. Hun døde 1871. Mikkell Jensen Lund giftede sig herefter 1871 med Caroline Sophie Hansen, født Kloster. De fik børnene: 1. Jens Simonsen Lund, som overtog fødegården. 2. Hans Christian Lund og 3. Mette Lund.

Uddrag af panteprotokollen:

Ved Mikkell Jensen Lunds overtagelse i 1861 var gård nr. 3 på 92 tdr. land. Der var fastsat følgende forpligtelser ved overdragelsen: 1. at svare aftægt til Jens Simonsen for hans livstid. 2. at betale sin søster, Ellen Jensen Lund, 1840 rdl, 4% p.a. 3. at levere det i kontrakten specificerede udstyr. 4. evt. at overlade søsteren aftægtstagerens hus og kålhøve mod at afkorte førnævnte kapital med 160 rdl, samt præstere mælkeleverance. Punkterne 2, 3 og 4 deleres iflg. ægtemandens, Hans H. Jessens, kvittering.

I 1872 har Mikkell Jensen Lund købt 25 tdr. land af Anna Marie Jepsen, født Hansen, mod en købesum på 4000 rdl. cour. - I 1873 solgtes 4 tdr. land af "Nørrehede" til kådner Christian Jepsen Juhl. - I 1874 købtes 2 tdr. land af Frands Dall Frandsen gård nr. 5. - I 1874 købtes ca. 5 tdr. land af Wilhelm Andresens gård nr. 2 fra lodden "Vestervovskrog". - I 1875 købtes koblen "Stevningsskift" på ca. 1 tdr. land af Hans Christian Wind, gård nr. 6, og i 1878 købtes 1,4 ha fra Peter Michaelsen, gård nr. 7.

Caroline Lund døde 1915 og Mikkell Jensen Lund døde 1889. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Mikkell Jensen Lund, gaardeier i Ladegaard, søn af Jens Simonsen Lund og hustru Mette f. Jacobsgaard, f. i Ladegaard d. 4 marts 1824. 1869 gift med Mette Cathrine Schøler d. 1871. 1871 gift i II ægteskab med enken Caroline Sophie Hansen f. Kloster, af hvilket ægteskab efterlever: 1, Jens Simonsen Lund. 2, Hans Christian Lund. 3, Mette Lund. Han døde af blodstyrtning 65 aar 4 md. 28 dg. gl.

Jens Simonsen Lund – (ejer 1900)

Jens Simonsen Lund, f. 1872, søn af foregående ejer. Han blev gift 1903 med Johanne Elisabeth Bonde Jensen, født 1880, datter af Marie Elisabeth og Hans Bonde Jensen,

Gård nr. 3 - Ladegaard

gård nr. 18 "Indvang", Vismarlundvej, Ladegaard. De fik børnene: 1. Mikkel Jensen Lund, født 1904. Han blev politiassessor i Sønderborg. 2. Johanne Karoline Lund, født 1909. Hun blev gift med Nis Olav Høyer Pors, som overtog "Lundsgaard". 3. Karoline Lund, født 1919, gift med Ejler Olesen.

Efter Jens Simonsen Lunds død drev Johanne Elisabeths gården med skiftende forvaltere til 1953.

Jens Simonsen Lund døde 1938, og Johanne Elisabeth Lund døde 1953.

Nis Høyer Pors – (ejer 1953)

Nis Høyer Pors, født 1910 i Øster Lindet, søn af gdr. Mathias Pors og præstedatteren Karen Anne Høyer, gård nr. 17a "Podhave" Nørremarken, Hammelev, senere restauratør på "Hotel Frej" i Christiansfeld. Han blev gift med Johanne Karoline Lund, født 1909, datter af foregående ejer. De fik børnene: 1. Lærer Jens Olav Pors, født 1941. 2. Uffe Pors, født 1943. Han overtog "Lundsgaard". 3. Erling Mathias Pors, født 1946, gift med pædagog Karin Thomsen fra gård nr. 16 "Indvang". 4. Eva Elisabeth Pors, født 1952. - Nis Høyer Pors var en tid forpagter af gården, indtil overtagelsen i 1953.

Nis Olav Høyer Pors døde 1993, og Johanne Karoline Pors døde 1996.

Uffe Pors – (ejer 1993)

Uffe Pors, født 1943, søn af foregående ejer. Han blev gift 1971 med lærer Anne Margrethe Jensen, datter af smedemester Nis Christian Jensen og Annelise fra Sdr. Vilstrup. De har børnene: 1. Nis Christian Pors, født 1972. Han har overtaget gård nr. 4 "Juhlsgaard" i Ladegaard. 2. Henrik Pors, født 1976. 3. Karsten Pors, født 1985 og 4. Jesper Pors, født 1987.

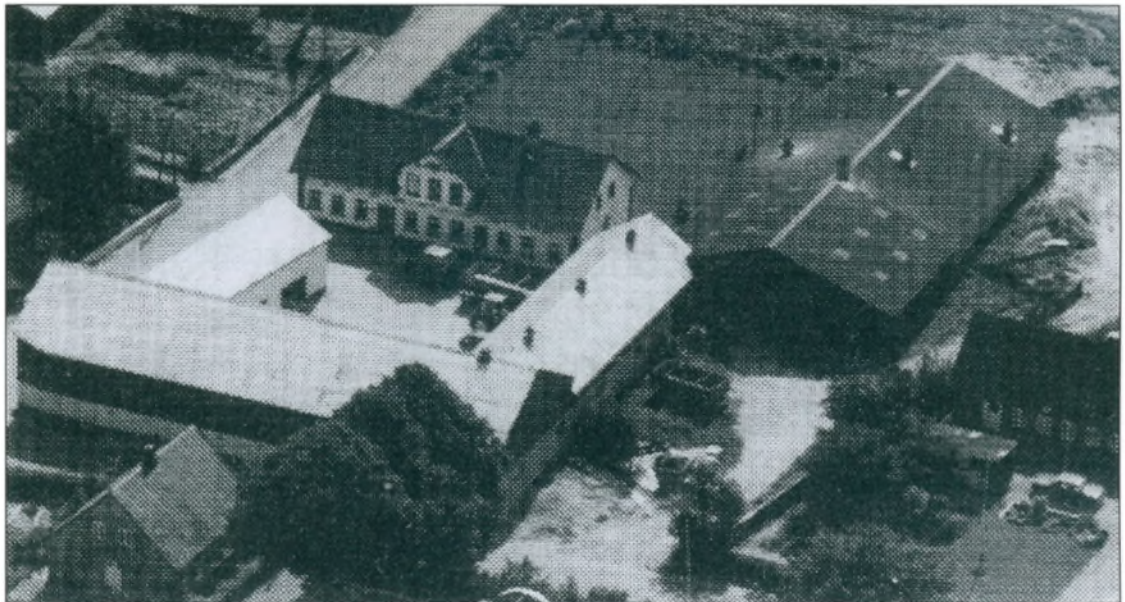
Ved overtagelsen var gården på 80 ha. I 1995 købtes gård nr. 6 "Winds gård" i Ladegaard. "Lundsgaard" er således i dag på 165 ha.

Maleri af "Lundsgaard" før gårdens brand i 1916.

Gård nr. 4: "Juhlsgaard"

"Juhlsgaard" ca. 1940? – Til højre i billedet skimtes stuehuset til gård nr. 5b., som på den tid horte til "Winds gard" nr. 6.

Gårdens familier

"Juhlsgaard" var i 1672 en ½ gård under helgård nr. 6. (Se fæsteoversigt 1672-1792 side 84). På den tid var **Peter Hansen** fæster. Han efterfulgtes af **Jespersen-familien**, som er nævnt i et registre 1716 og 1729.

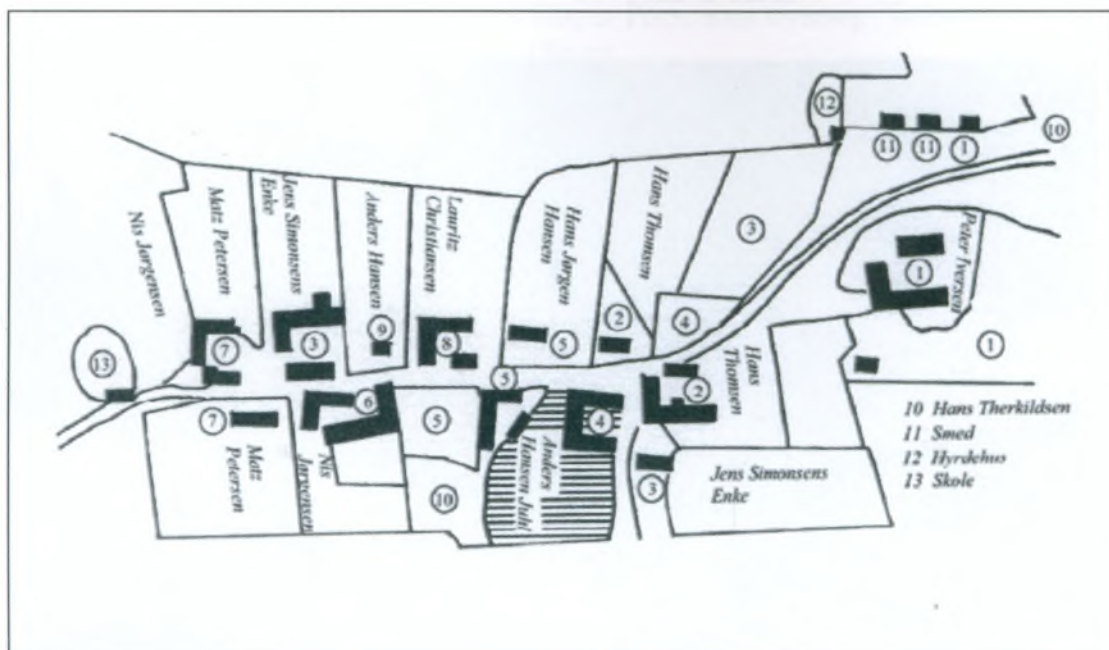
I ca. 1740 overtog **Nis Lauritzen** gården, som han solgte til kromanden **Nis Bonnicksen**. Muligvis havde Bonnicksen forinden en kort tid krobevillingen på Thyrashul kro. I 1762 overtog **Simon Hansen-familien** gården. Simon Hansen var søn af Elsa og Hans Andersen fra gård nr. 1 i Ladegaard.

En kort tid havde kromanden **Peder Jepsen** fra Hammelev gården. Den blev herefter solgt til Anders Hansen fra gård nr. 5b i Ladegaard. Hans enke blev i 1793 gift med Mads Petersen fra Jegerup, og med ham begynder **Juhl-familien** på gården. På den tid var gården trelænget med et tilliggende på 98 slesvigske tdr. land svarende til ca. 120 tdr. land dansk mål.

Juhl-familien havde gården i 5 generationer. Sidste generation, **Jørgen Juhl**, solgte gården i 1966 til **Hans Oluf Knudsen**. I 1976 overtog **Erling Pors** gården. Han var søn af Nis Høyer Pors fra "Lundsgaard" i Ladegaard.

Den nuværende ejer er **Nis Christian Pors**, som er søn af Uffe Pors "Lundsgaard".

Gårdens beliggenhed:

Gården indskraveret på udskiftningskort fra 1792. På den tid ejede Anders Hansen gården.

Gårdens ejere:

Peter Hansen – (nævnt i registre 1672-1706 og 1716)

Peter Hansen blev gift med Karen, de fik sønnen Hans Petersen.

Gården var i Peter Hansens tid ½ gård under helgaard nr. 6. (Se fæsteoversigt side 84).

Peder Jespersen – (nævnt i register 1729)

Peter Jespersen blev gift med Kirsten, som muligvis var en datter forrige ejer. De fik bl.a. børnene Niels Pedersen og Nis Pedersen. Sidstnævnte døde ugift 66 år gammel i 1769.

Peder Jespersen havde tillige gård nr. 5a i Ladegaard. Han flyttede sandsynligvis til Skrydstrup sogn, hvor han overtog en gård. Herfra udgår Jespersen-familierne i Lilholt, Jernhyt og Ladegaard.

Nis Lauritzen – (ca. 1743)

Om Nis Lauritzen vides intet, udover at han overtog halvgården. Han havde tillige ½ gård under gård nr. 7 i Ladegaard.

Uddrag af panteprotokollen:

Nis Lauritzen er i protokollen anført som ejer af 2 halve fæstegårde. I 1743 er udstedt en obligation, hvorfor det antages at være det omtrentlige overtagelsestidspunkt.

Nis Bonnicksen – (nævnt i reg. 1753)

Nis Bonnicksen er i registre benævnt kromand. Det kan tænkes, at han inden gårdens overtagelse har haft bevillingen på Thyrashul kro eller en anden af egnens kroer.

Formentlig blev han gift med enken efter Niels Pedersen, som havde ½ gård under gård nr. 5 (bogens nummer). Nis Bonnicksen overtog tillige denne gård.

Simon Hansen – (ejer 1762)

Simon Hansen, født 1724, søn af Elsa og Hans Andersen fra gård nr. 1 i Ladegaard. Han blev gift 1752 med Kirsten, datter af Maren og Niels Pedersen, gård nr. 5 i Ladegaard. De fik bl.a. børnene: 1. Nis, som overtog forældrenes gård. 2. Niels gift med Dorthe, datter af Hans Jensen og Cathrine Sørensdatter, gård nr. 5 i Neder Jernhyt og 3. Elsa gift med Jacob Jensen i Rougstrup.

Efter Kirsten Simons død giftede Simon Hansen sig i 1770 med Anna Kirstine, datter af Mathias Pedersen, gård nr. 1 i Neder Jernhyt.

Uddrag fra panteprotokollen:

Simon Hansen overtog gården sammen med gæstgiver Niels Bonnicksens steddatter. 1762 indførtes i protokollen: "ommeldte Niels Bonnicksen efter oprettede contract dato 11. hujus tillades aftægt udi alle maader og poster som i ommeldte contract findes omskreven." Desuden protokolleres ved Kirsten Simons død i 1770 en mødre-udsigelsescontract, for hans 3 børn, Nis, Niels og Elsabe. Sønnerne fik hver 50 Mk lybsk, en seng og et skrin. Datteren skulle have 25 Mk lybsk, en kiste og et skrin, samt hendes salig moders samtlige livsklæder. Desuden skulle alle tre have frie klæder, føde og skolegang.

Simon Hansen døde 80 år gammel i 1804. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Simon Hansen af Ladegaard var født sammesteds 1724 af ægteforældrene Hans Andersen og Elsa Hanses; giftede sig første gang den 3 octbr. 1752 med daværende pige Kirsten Nielses, en datter af Niels Pedersen og Maren Nielses i Ladegaard. Levede med hende til den 13 april 1769; og avlede med hende 2 sønner og 1 datter: 1, Nis, gift med Maria, Hans Pedersens og Karen Hansdatters sammesteds, faar ingen børn; 2, afgangne Niels var givt med Dorthe, en datter af Hans Jensen og Cathrina Sørensdatter af Jernhytt, hvoraf Simon Hansen og Peder Simonsen; 3, Elsa givt med Jacob Jensen i Rougstrup, hvoraf Anne Kirstina, Peder, Anna Margrethe og Jens. Anden gang givtede han sig med daværende pige Anna Kirstine, Mathias Pedersens datter af Jernhytt, neml. den 6 juli 1770, avlede med hende Kirsten, givt med Iwer Christensen i Rurup, Branderup sogn, og faar ingen livsarvinger; med sin hustru levede han 34 aar og nogle maaneder, og opnaaede en alder af 80 aar.

Nis Simonsen – (ejer 1777)

Nis Simonsen, født 1752, søn af foregående ejer. Han blev gift 1777 med Maria, datter af Karen og Hans Pedersen, gård nr. 5b i Ladegaard. Efter afståelsen af gården i 1778 fik han en omskiftelig tilværelse bl.a. i Jernhyt og Styding og blev til sidst underholdt af sognet.

Uddrag af panteprotokollen:

Ved overdragelsen blev protokolleret, at han skulle betale sine helsøskende, Niels Simonsen og Elsabet Simonsdatter og halvsøsteren Kirsten Simonsdatter en fædre- og mødrearv. Broderen skulle have 50 Mk lybsk og søsteren 25 Mark lybsk og en forsvarlig egetræskiste. Den yngste søster skulle have 50 Mk. lybsk, hendes moders seng, kiste og skrin. Desuden skulle ydes "opdræt" til dem, og Simon Hansen og Anna Kirstine skulle have aftægt.

Gård nr. 4 - Ladegaard

Maria døde i 1815, og Nis Simonsen døde i 1817. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Nis Simonsen af Ladegaard var født sammesteds den 17de november 1752 af ægteforældrene Simon Hansen og Kirsten Simons, givtede sig den 14de marts 1777 med daværende pige Maria, Hans Pedersens og Karen Hanses datter sammesteds, avlede med hende et for lang tid siden ved døden afgaaet barn, boede først som gaardmand i Ladegaard herefter i Jernhytt, saa som daglejer og tjenestekarl i Ladegaard, levede med konen indtil den 13de october 1815, altsaa 38½ aar, blev i de sidste aar underholdt af sognet og døde hos Laurids Jörgensen i Stjding uden livsarvinger 64½ aar gammel.

Peder Jepsen – (ejer 1778)

Peder Jepsen, født 1754, søn af Jeppe Jørgensen og Ellen Hansdatter fra gård nr. 16 i Hammelev. Han blev gift med Bodil Marie Ravn, datter af Kirsten og Søren Ravn, gård nr. 3 i Hammelev. De fik 7 børn.

Peder Jepsen var en tid kromand på den gamle kro i Hammelev. - (Se familien omtalt under nr. 30, "Den gamle kro i Hammelev").

Uddrag af panteprotokollen:

I 1778 blev Peder Jepsen noteret for en restskyld på 1000 Mk lybsk til Nis Simonsen.

Anders Hansen – (ejer 1787)

Anders Hansen, født 1747, søn af gårdfolkene Hans Pedersen og Karen Jensdatter, gård nr. 5b i Ladegaard. Han blev gift med Cathrine Maria Thomasdatter, datter af Thomas Hansen og Bodil Jeppesdatter, gård nr. 2 i Ladegaard. De fik døtrene Karen og Bodil. Heraf blev Karen gift med degnen Johannes Bergholt fra Hammelev, og Bodil Cathrine blev gift med Jens Leerskov, Gl. Haderslev. – Gården var i deres tid på 98 sl. tdr. land.

Anders Hansen døde 45 år gammel i 1792. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Anders Hansen var født i Ladegaard her i sognet 1747, af ægteforældrene Hans Pedersen og Karen Jensdatter. Hand giftede sig 1783 med pigen Cathrine Maria Thomasdatter af Ladegaard, som endnu tillige med 1 datter ved navn Karen efterlever. Hand var i mange aar sygelig og døde som gaardmand i Ladegaard 45½ aar gammel.

Mads Petersen – (ejer 1793)

Mads Petersen, født 1758, søn af Peder Madsen og Dorothea Hansdatter fra Jegerup. Han blev gift i 1793 med Anders Hansens enke, Cathrine Marie. De fik børnene Anders Madsen Juhl, som overtog gården, og Peder Madsen Juhl.

Uddrag af panteprotokollen:

Ved Mads Petersens overtagelse af gården blev protokolleret fædrearv til hans to stedbørn Karen og Bodil Cathrine, som hver skulle have 226 rdl. og 11 skilling sølv mønt, og den ældste foruden ved gårdens afståelse 50 rdl. Desuden skulle de have fri, forsvarlig "opdræt" med klæder, føde og fornøden skolegang til de blev 19 år.

Cathrine Maria Thomasdatter døde 60 år gammel 1822, og Mads Pedersen døde 69 år gammel i 1828. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Aftægts- og enkemanden Mads Pedersen af Ladegaard, var født i Jegerup i mai maaned 1758 af ægteforældrene Peder Madsen og Dorothea Hansdatter, blev sammesteds confirmeret og givt der 1.novbr. 1793 med daværende Cathrine Marie enke efter Anders Hansen, levede med hende indtil 14. novbr. 1822, altsaa noget over 25 aar og avlede 3 børn, hvoraf de efterlevende ere: 1. Anders Madsen Juhl, givt paa gaarden med Anne Margrethe Ivvari af Ørsted har Birthe Marie, Mads og Iwer alle døbte Juhl. 2. Peder Madsen Juhl er endnu ugift. Den afgangne blev 69 aar, 11 maaneder gammel.

Anders Madsen Juhl – (ejer 1823)

Anders Madsen Juhl, født 1794, søn af foregående ejer. Han blev gift 1819 med Margrethe Ivvari, datter af gårdfolkene Iver Iversen og Kirsten Marie Jesdatter fra Ørsted. De fik 9 børn, hvoraf sønnen Mads Andersen Juhl overtog fødegården.

Uddrag af panteprotokollen:

I protokollen er anført at han overtog gården som besidder, hvilket betød, at fæstet var afløst. Ved overtagelsen blev endvidere protokolleret en udbetaling af købesummen på 480 rdl til broderen Peter Matzen Juhl, samt give ham det aftalte udstyr og forsvarlig madpose, såfremt han skulle blive taget til militæret. I øvrigt frit ophold på gården til han er konfirmeret og til den tid en konfirmationsklædning og derefter en "blår klædning". Desuden skulle han give forældrene Matz Petersen Juhl og hans "nærværende" hustru Cathrine Marie aftægt.

I 1816 solgte han 4 tdr. land af "Kronborg" med hus til Mathias Jørgensen Engeland.

Margrethe Ivvari døde 1881, og Anders Madsen Juhl døde 41 år gammel 1835. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Anders Madsen Juhl, gaardbesidder i Ladegaard, født sammesteds den 6te novbr. 1794 af ægtefolk og gaardfolk Mads Pedersen Juhl og Cathrine Maria Thomasdatter. Den 26de 1819 begav han sig i ægteskab med daværende pige fra Øhrsted, Oxenvad sogn, nu dybtsørgende enke Margrethe Ivvari i Ladegaard. I ægteskabet avledes 9 børn, hvoraf 5, neml. 2 sønner, Mads og Iwer og 3 døtre: Birthe Marie, Cathrine Marie og Ingeborg, tilligemed deres moder sørgeligen efterlever deres fader. Hans alder 41 aar 1 md 8 dage.

Mads Andersen Juhl – (ejer 1854)

Mads Andersen Juhl, født 1823, søn af foregående ejer. Han blev gift med Johanne Kjestine Riis, datter af Hans Jørgen Riis og Dorthe Gottfriedsen fra Rørkjær. De fik bl.a. børnene: Anders Madsen Juhl, født 1876, overtog gård nr. 20 i Ladegaard. Hans Jørgen Juhl, født 1880 overtog "Juhlsgaard". Iver Andersen Juhl blev gårdmand i Ørsted, og Cathrine Marie blev gift Agertoft i Vonsbæk.

Uddrag af panteprotokollen:

Mads Andersen Juhl overtog gården mod følgende forpligtelser: a) at svare sin mor, Margrethe det bestemte aftægt, b) at betale sin bror Iver Andersen Juhl, 1760 Rbd. c) at betale sin søster, Marie Andersen Juhl, 906 Rbd og 64 skilling. d) at betale sin søstersøn Bertel Agertoft, 213 Rbd og 32 skilling. e) at betale søsteren, Ingeborg Andersen Juhl, 960 Rbd. - Mads Andersen Juhl blev i 1871 beskikket som værge for den umyndige Carl Bonde Jensen, født 1852, og broderen Jens Bonde Jensen, sønner af Jens Hansen Bonde Jensen i Gl. Ladegaard.

Mads Andersen Juhl døde 1897. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Mads Andersen Juhl, søn af Anders Madsen Juhl og hustru Margrethe Iversen, var født i Ladegaard 23. maj 1823, i 1872 gift med Johanne Kjestine Riis, af hvilket ægteskab efterlodes Anders Madsen Juhl og Hans Jørgen Juhl.

Hans Jørgen Juhl – (ejer 1908)

Hans Jørgen Juhl, født 1880, søn af foregående ejer. Han blev gift med Karoline Petersen, datter af gårdejer fhv. smedemester Nicolai Petersen, gård nr. 18 "Indvang" i Ladegaard. De fik børnene: 1. Mads Jørgen Andersen Juhl, født 1909. 2. Johannes Nicolai Madsen Juhl, født 1910. 3. Holger Andersen Juhl, født 1912. 4. Marie Johanne Juhl, født 1913. 5. Anton Andersen Juhl, født 1914. 6. Hans Juhl, født 1916. 7. Johanne Kjestine Juhl, født 1921. 8. Anne Dorthea Juhl, født 1922 og 9. Dagmar Juhl, født 1930. - Heraf forpagtede Anton Juhl fødegården og Johannes Juhl overtog forpagtningen efter broderen, der døde ved løbskkørsel. Da han ikke ønskede at overtage gården, blev den overtaget af broderen, Jørgen Juhl. Af de øvrige børn blev Hans Juhl gift med Kjestine (Dinse) Nørgaard, Hammelev, og Anna Juhl blev gift med Niels Michaelsen Petersen, "Herregården" i Styding.

Hans Jørgen Juhl deltog i Verdenskrigen 1914-18 på Vestfronten og var i fransk fangenskab fra 1916 til 1919. Han var revisor for Høgelund andelsmejeri, i bestyrelsen for Vedsted Mergelselskab, været formand for skolekommissionen i 17 år og været kirkeældste 1913-1919. - I hans tid var gården på 100 tdr. land.

Hans Jørgen Juhl døde 1968, og Karoline Juhl døde 1975.

Anton Juhl – (forpagter 1943)

Anton Juhl, født år 1914, søn af foregående ejer, gift med Hedvig Jensen, datter af Anna og Peter Jensen fra Kastvraa. De fik børnene Anna Juhl og Hans Juhl.

Anton Juhl døde år 1948, da han kørte løbsk med heste på vej fra Ladegaard og mod Høgelund.

Johannes Juhl – (forpagter 1948)

Johannes Juhl, født, 1910, søn af Karoline og Hans Jørgen Juhl. Han blev gift med Helga, der var fra Køge-egnen. De fik børnene Ole og Grethe.

Johannes Juhl ønskede ikke at overtage gården, hvorefter han flyttede til Askov.

Jørgen Juhl – (ejer 1956)

Jørgen Juhl, søn af Karoline og Hans Jørgen Juhl. Han blev gift med Lis Petersen. De fik børnene Inge, Bent, Frede og Karen.

Hans Oluf Knudsen – (ejer 1867)

Hans Oluf Knudsen, søn af Knud Sørensen Knudsen og Kirstine, født Holst, fra Ustrup. Han blev gift med Anne Karin Schjøtt, datter af Hans Juul Schjøtt og Anne Elisabeth Skau fra Aastrup. De har børnene Morten, født 1970, Peter, født 1972 og Jens, født 1978.

De solgte "Juhlsgaard" til Erling Pors og købte i stedet "Tørningrød" på Tørning Mark.

Erling Pors – (ejer 1976)

Erling Pors, født 1946, søn af Johanne Karoline og Nis Høyer Pors, ”Lundsgaard” Ladegaard. Han blev gift 1978 med pædagog Karin Thomsen, datter af Marie og Kristian Thomsen, gård nr. 18 ”Indvang”. De har børnene Jens, Ole og Mette.

De har nu en ejendom i Skovby.

Viggo Bode Schmidt – (ejer 1982)

Viggo Bode Schmidt, født 1939, søn af Ella Bode og Hans Peter Schmidt. Han blev gift 1965 med Tove Petersen, datter af Frida og Ole Petersen. De har børnene Elin, Erik og Ulla.

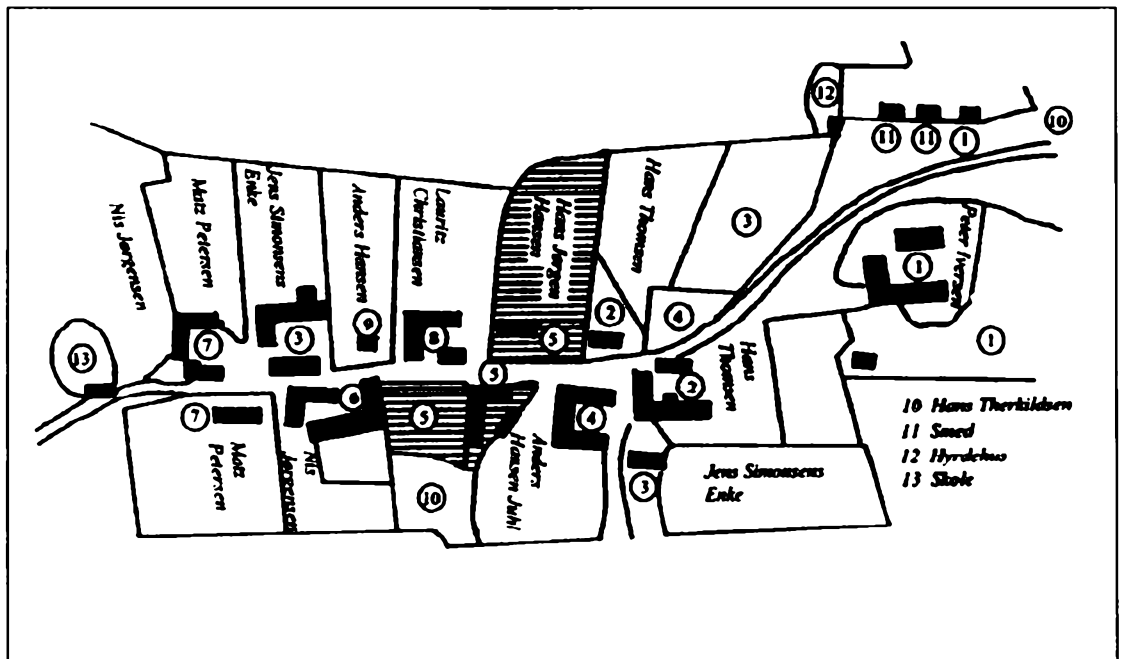
De flyttede til Marstrup.

Nis Christian Pors – (ejer 2002)

Nis Christian Pors, født 1972, søn af Anne Margrethe og Uffe Pors, gård nr. 3 ”Lundsgaard” i Ladegaard. Han bor sammen med Hanne, og de har børnene Rasmus, Frederik og Christian.

Nis Christian Pors har tillige købt en ejendom på Tørninglundvej.

Gård nr. 5a: Hans Jørgen Hansen Dinsen

Gård nr. 5a indskraveret på udskiftningskortet fra 1792. På den tid ejede Hans Jørgen Dinsen gården.

Gård nr. 5a var sammen med gård nr. 5b i gammel tid en helgaard. (Se fæsteoversigt).

Gårdens ejere:

Jesper Petersen – (nævnt i reg. 1672)

Jesper Petersen fik sønnerne Peter Jespersen, som overtog gården og Rasmus Jespersen, som overtog en gård i Uldal. Sidstnævntes søn blev gift med Anne Christine Tjellufsen fra gård nr. 6, ”Winds gård”.

Peder Jespersen – (nævnt i reg. 1706-1716)

Peder Jespersen blev gift med Kirsten. De havde tillige gård nr. 4 ”Juhlsgaard”, som på den tid var en halvgård. De fik sønnen Nis Pedersen, som døde ugift 66 år gammel i 1769, og ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Nis Pedersen, en søn af Peder Jespersen og Kirsten Peders, forhen gaardfolk i Gammel Ladegaard. – Gammel 66 aar 7 mdr og nogle dage.

Peder Hansen – (nævnt i reg. 1729)

Peder Hansen blev gift med Karen. De fik børnene Nis, Hans, Willatz, Niels og Christian alle døbt Pedersen.

Nis Pedersen – (nævnt i reg. 1734)

Nis Pedersen var søn af foregående ejer.

Niels Pedersen – (nævnt i reg. 1734 og 1754)

Niels Pedersen, broder til førnævnte Nis Pedersen. Han blev gift med Maren. De fik bl.a. børnene: 1. Kirsten, som blev gift med Simon Hansen gård nr. 4 ”Juhlsgaard”, og 2. Peder Nielsen, som blev smed på landboel nr. 11 i Ladegaard.

Uddrag af panteprotokollen:

Contract af 25. oct. 1732 mellem salig Peder Hansens efterladte enke i Gl. Ladegaard c.C. Niels Rasmussen Hyrup i Jernhyt og hendes 5 sønner: Nis, Hans, Willatz Pedersen, selvmyndige, og de to yngste, Niels og Christian Pedersen, som endnu er umyndige. Den ældste Nis Pedersen skal beholde sin faders gaard med tilbehør mod at overtage gæld og svare en vis mængde i form af penge og udstyr til sine søskende og aftægt til moderen.

På side 156 er tilføjet: Da ovennævnte overtager af gaarden, Nis Pedersen, og hans bror Niels begge er afgået ved døden, oprettes en ny kontrakt, dateret 6. oct. 1734, hvorefter næstældste søn, Hans Pedersen overtager halvdelen af gården. (Se 5b næste side).

Nis Bonnicksen – (nævnt i reg. 1753)

Nis Bonnicksen, der tidligere havde været gæstgiver, havde tillige gård nr. b. under helgård nr. 6. (Se fæsteoversigt).

Hans Jørgen Hansen Dinsen – (ejer 1786)

Hans Jørgen Hansen Dinsen, født 1748, søn af Hans Dinsen og Maren Poulsdatter fra Simmersted. Han blev gift 1773 med Maren Poulsdatter fra Stenderup, Grarup sogn. De fik 10 børn, hvoraf: 1. Cathrine Marie blev gift med Jesper Jørgensen, som med hende overtog hendes fødegård. 2. Poul Dinsen. 3. Anne Elisabeth. 4. Hans Hansen Dinsen. Efter Maren Dinsens død giftede Hans Jørgen Dinsen sig i 1798 med enken Karen Jørgens fra Kjestrup. De fik ingen livsarvinger.

Hans Jørgen Dinsen havde tillige næstfølgende gård nr. 5b.

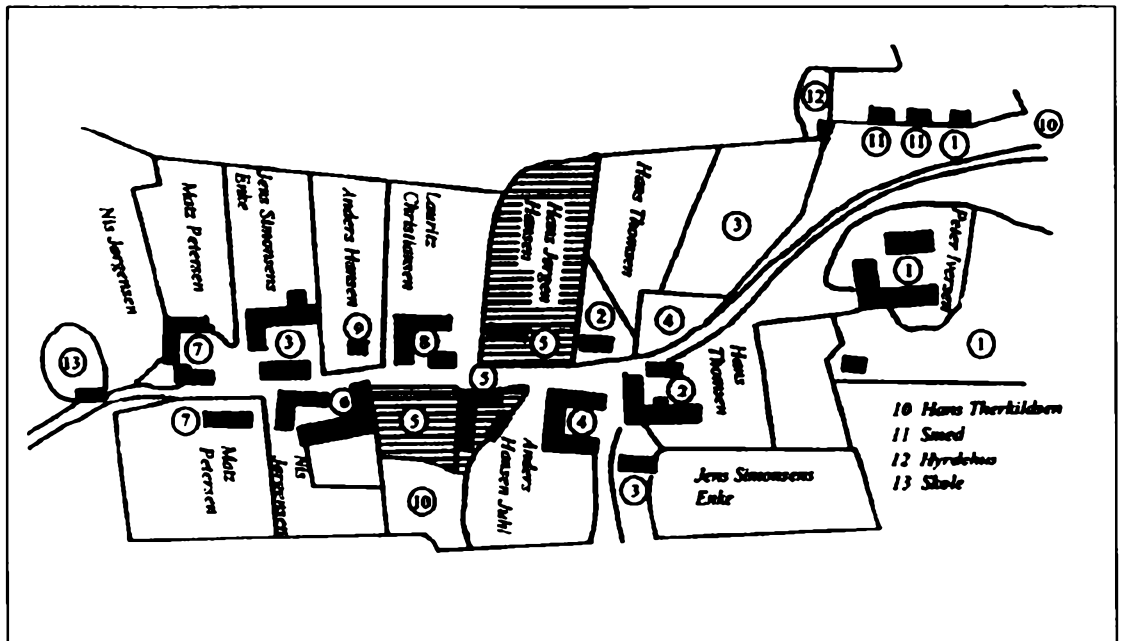
Hans Jørgen Tjellufsen – (ejer 1812)

Hans Jørgen Tjellufsen overtog gård 5a og havde tillige gård nr. 6. Gården blev herefter sammenlagt med denne gård.

Hans Jørgen Tjellufsens svigersøn, Poul Hansen Wind, mageskiftede i 1861 gårdens bygninger og toft med Mikkel Jensen Lund, som flyttede ”Lundsgård” til stedet, hvor han opførte en ny gård.

Gård nr. 5b: Hans Jørgen Hansen Dinsen

Gård nr. 5b indskraveret på udskiftningskortet fra 1792. På den tid ejede Hans Jørgen Dinsen gården.

Gård nr. 5b var en sammen med gård 5a en helgård. (Se fæsteoversigt).

Gårdens ejere:

Nis Timmermann – (nævnt 1672)

Nis Erichsen Timmermann – (nævnt 1706 og 1716)

Peter Hansen – (nævnt 1729)

Peder Hansen blev gift med Karen. De fik børnene Nis, Hans, Willatz, Niels og Christian. Af disse overtog Willatz Petersen gård nr. 9 i Styding.

Nis Petersen og Niels Petersen – (ejere 1732)

Nis Pedersen og Niels var sønner af forrige ejer. De døde unge, hvorfor broderen, Hans Petersen, overtog gården.

Uddrag af panteprotokollen:

I 1732 blev mellem salig Peder Hansens efterladte enke i Gl. Ladegaard, nemlig Karen Peders c.C. Niels Rasmussen Hyrup i Jernhyt og hendes 5 sønner Nis, Hans, Willatz, Niels og Christian Pedersen, hvoraf de to sidste var umyndige. Den ældste Nis Pedersen skal beholde sin faders gård med tilbehør mod at svare gæld og svare en vis mængde i form af penge og udstyr til sine søskende og aftægt til moderen.

Hans Petersen – (ejer 1734)

Hans Petersen, født ca. 1714, søn af Karen og Peder Hansen. Han blev gift med Karen Jensdatter, datter af Jens Paysen, gård nr. 9 i Styding. De fik børnene Peder, Anders, Jens, Cattrina, Marie og Nis. Af disse overtog Peder Hansen forældrenes gård, Anders Hansen overtog gård nr. 4 "Juhlsgaard", og Maria blev gift med Nis Simonsen, gård nr. 4 "Juhlsgaard".

Uddrag af panteprotokollen:

Da ovennævnte overtager af gården, Nis Pedersen, og hans bror, Niels, begge var afgået ved døden, blev oprettet en ny kontrakt i 1734, hvorefter den næstældste søn, Hans Petersen, overtog gården. Gården var i hans tid noteret som en helgaard.

I kontrakten af 1734 blev noteret, at Hans Petersen, den efterladte broder til brødrene Nis og Niels Petersen, og som med øvrighedens tilladelse derefter har overtaget gården, er part på den ene side, mens hans mor, Karen Peters med c.C. Niels Rasmussen Hyrup af Jernhyt, og hans yngre brødre, Willatz (halvmyndig) og Christian Petersen, der som umyndig har Hans Andersen fra Gl. Ladegaard som kurator, er parter på den anden side. Det nævnes i kontrakten at de to brødre i henhold til forrige kontrakt hver skal have 20 rd. og en seng, mens Hans skal overtage gården.

Hans Pedersen døde 63 år gammel i 1777. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Hans Pedersen af Gammel Ladegaard, en ægte søn af Peder Hansen og Karen Peders, fordum gaardfolk i bemeldte bye; gift med pigen og nu efterlevende enke Karen Jensdatter af Stydning, gammel 63 aar 6 maaneder og 18 dage. Efterlader 6 børn, neml: Peder, Anders, Jens og Nis, item Catrina og Maria.

NB. Jens er til skibs, og da der i 7 aar er ingen efterretning kommen fra ham, tvivles derpaa at han endnu lever: De andre er tildels gifte.

Peder Hansen – (ejer 1767)

Peder Hansen, født 1741, søn af foregående ejer. Han blev gift 1771 med Anna, datter af Jens Friedrichsen og Anne Marie Madsdatter, Stenderup, Grarup sogn. De fik ingen livsarvinger. Efter Anna Peders død i 1802 giftede Peder Hansen sig samme år med den 37 år yngre Bodil Marie Degn, datter af Laurids Christiansen og Karen Nisdatter, gård nr. 8 i Ladegaard. De fik 6 børn, hvoraf Anne, Jens og Peder, alle døbte Hansen.

Uddrag af panteprotokollen:

Ved overtagelse af gården 1767 blev protokolleret aftægt til Peder Hansens mor, Karen Hanses.

Bodel Marie Hansen døde 48 år gammel i 1829, og Peder Hansen døde 79 år gammel i 1820. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Peder Hansen – senior af Ladegaard var født sammesteds 1741 af ægteforældrene Hans Pedersen og Karen Jensdatter, var efter confirmationen hjemme paa gaarden, givtede sig første gang 1771 med daværende pige Anna Paul Friderichsens og Anne Marie Madsdatter af Stenderup, Grarup sogn, levede med hende, uden livsarvinger til 9de april 1802. Han givtede sig anden gang den 6te nov. 1802 med Bodel Marie Degn, Laurids Christiansens og Karen Nisdatter af Ladegaard, avlede med hende 4 sønner og 2 døtre, hvoraf de efterlevende ere: Anne Peders, Jens og Peder, alle døbte Hansen. Manden levede altsaa i første ægteskab 31 aar, i andet ægteskab 17 ¼ aar og blev henimod 79 aar gammel.

Hans Jørgen Hansen Dinsen – (ejer 1786)

Hans Jørgen Hansen Dinsen, født 1748, søn af Hans Dinsen og Maren Poulsdatter fra Simmersted. Han blev gift 1773 med Maren Poulsdatter fra Stenderup, Grarup sogn. De fik 10 børn, hvoraf: 1. Cathrine Marie blev gift med Jesper Jørgensen, som med hende overtog hendes forældres gård. 2. Poul Dinsen. 3. Anne Elisabeth, og 4. Hans Hansen Dinsen. Efter Maren Dinsens død, giftede Hans Jørgen Dinsen sig i 1798 med enken Karen Jørgens fra Kjestrup. De fik ingen livsarvinger.

Gård nr. 5b - Ladegaard

Uddrag af panteprotokollen:

Ved overtagelsen af gården protokolleredes aftægt til Karen Hanses og til sælgerne Peder og Anna Hansen.

Hans Jørgen Dinsen døde 53 år gammel i 1801. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Hans Jørgen Dinsen af Ladegaard, var født i Simmersted i Maugstrup sogn i aaret 1748 af ægteforældrene Hans Dinsen og Trine Hanses. Hand giftede sig første gang i aaret 1773 med daværende pige, siden afgangne Maren Pouelsdatter af Stenderup, Grarup sogn; levede med hende i 21½ aar, og avlede med hende 10 børn, af hvilke efterlevende børn: 1, Cathrine Maria, gift med Jesper Jørgensen af Kiestrup i Jægerup sogn, hvoraf en levende datter Maren Sørensen. 2, Paul Dinsen. 3, Anna Elisabeth Peders og 4, Hans Hansen Dinsen. Efter at have været enkemand omtrent i trende aar, giftede han sig anden gang i aaret 1798 med enken Karen Jørgens i Kiestrup, der efterlever ham uden livsarvinger. Hand opholdt sig tilsidst hos svigersønnen og datteren i Ladegaard, hvor hand døde af en tærende sygdom i en alder af 53 aar.

Jesper Jørgensen – (ejer 1798)

Jesper Jørgensen, født 1779, søn af gårdfolkene Jørgen Sørensen og Karen Jespersdatter, Kjestrup, Jægerup sogn. Moderen var uden tvivl ud af den senere Jespersen-familie, som er nævnt på gård nr. 17 ”Jægerslyst” i Ladegaard. Jesper Jørgensen blev gift 1798 med Trine Marie, datter af forrige ejer. De fik 4 børn, hvoraf 1. Maren og 2. Karen, begge døbt Sørensen.

Uddrag af panteprotokollen:

Gården gik på auktion i 1805.

Trine Marie Jespers døde 1804, og Jesper Jørgensen døde som aftægtsmand 38 år gammel i 1818. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Jesper Jørgensen af Ladegaard var født i Kjestrup, Jægerup sogn, den 26 marts af ægteforældrene Jørgen Sørensen og Karen Jespersdatter, gaardfolk, givtede sig den 23de juni 1798 med daværende pige, Trine Maria, afgangne gaardmand Hans Jørgen Hansens af afgangne Maren Paulsdatter i Ladegaard, avlede med hende en søn og 3 døtre, hvoraf de efterlevende ere: Maren og Karen, begge døbt Sørensen, levede med konen til den 11te juni 1804 og siden som enkemand og aftægtsmand, samt døde 38 aar og 10½ maaneder gammel.

Peter Iversen og Peter Hansen – (ejere 1805)

Peter Iversen fra gård nr. 1 og den tidligere ejer Peder Hansen overtog helgården som bestod af 2 halve gårde ved auktionen i 1805. Jesper Jørgensen kunne herefter fortsætte på gården i 1810.

Hans Jørgen Tjellufsen – (ejer 1812)

Hans Jørgen Tjellufsen, født 1781, søn af Nis Jørgensen. Han havde tillige gård nr. 6, som han overtog i 1808 efter faderen. I 1812 købte han halvdelen af gården (5a), og den anden halvdel (5b) solgtes til efterfølgende Morten Frandsen.

Uddrag af panteprotokollen:

Hans Jørgen Tjellesen overtog den halve gård "som lå i fællig" med Peder Hansen. Ved overtagelsen skulle han betale halvdelen af det på gården hæftende aftægt til Peter Hansen og betale halvdelen af de på gården protokollerede børnepenge og udstyr.

Morten Frandsen – (ejer 1817)

Morten Frandsen, født 1788, søn af gårdfolkene Frands Rasmussen og Anne Sophie Mortensdatter fra Skjoldager, Gram sogn. Han blev gift med Mette Christine Fallesen fra Maugstrup. De fik 4 børn, hvoraf: 1. Frands, som overtog gården efter forældrene. 2. Helene, som blev gift med gårdmand Christian Pedersen Beck, gård nr. 4 i Neder Jernhyt, og 3. Anne Sophie blev gift med gårdmand Peter Skøtt, gård nr. 1a. "Jenle", Nørremarken ved Hammelev.

Efter Mette Christine Frandsens død, giftede Morten Frandsen sig i 1821 med Anne Marie Stenderup, datter af gårdfolkene Hans Detlefsen og Johanne Andersdatter fra gård nr. 4 i Hammelev. De fik børnene: 1. Hans Christian Frandsen, som blev gift i Vedsted sogn, og 2. Falle Frandsen, som boede ugift i 1861 i Haderslev.

Uddrag af panteprotokollen:

Ved Morten Frandsens overtagelse i 1817 blev noteret auktionsconditionerne fra 1805. Han overtog gården for 300 rdl. Cour, og desuden skulle han bidrage med den andel til det som Jesper Jørgensens hustrus 2 søskende er blevet udlovet.

I 1831 blev oprettet en udsigelsesakt, hvori 4 børn af første ægteskab, Franz Dall Frandsen, Helene, Anne Sophie og Anne Kirstine sikres deres mødrearv.

Anne Marie Frandsen døde 70 år gammel i 1861, og Morten Frandsen døde 73 år gammel 1861. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Morten Frandsen, enkemand af Ladegaard, søn af gaardmand Frands Rasmussen og hustru Anne Sophie Mortensdatter af Gram sogn, født sammesteds i mai 1788, confirmeret i Gram Kirke 1804, ægteviet 1ste gang med Mette Christine Fallesen af Maugstrup sogn, i hvilket ægteskab fødtes 4re børn, hvoraf 3 efterlever: Frands, gift og boende i Ladegaard, 44 aar gl., Helene 41½ aar gammel, gift i 2det ægteskab i Jernhyt, Anne Sophie 38 ¾ aar gammel, gift i Hammelev, alle døbte Frandsen. Den 12te decbr, 1829 døde ovennævnte hustru og den 26 novbr. 1831 ægteviedes han i 2det ægteskab med pigen Anne Marie Stenderup, der afgik ved døden d. 9de mai d. a. i hvilket ægteskab fødtes 2 efterlevende børn, Hans Christian 29½ aar, gift i Vedsted sogn, Falle 28 aar, ugift i Haderslev, begge døbte Frandsen. – 73 aar 5 maaneder gammel.

Frands Dall Frandsen – (ejer 1849)

Frands Dall Frandsen, født ca. 1817, søn af foregående ejer. Han blev gift med kusinen Kirsten Frandsen, datter af gårdmand Ebbe Frandsen Dall og Kirsten Nielsdatter fra Skjoldager. De fik børnene Mette Kirstine, f. 1854, og Morten, f. 1855. Hun døde 1857. Frands Dahl Frandsen giftede sig herefter i 1858 med Kirsten Østergaard, datter af Gregers Hansen fra Hammelev.

Uddrag af panteprotokollen:

Ved overdragelsen i 1849 protokolleredes: 1. at skulle give søsteren Christine og brødrene Hans Christian og Falle frit ophold og pleje på gården, så længe de er ugifte. De skulle til gengæld lade deres penge blive stående i gården. Desuden skulle han give sin far, Morten Frandsen og hans sidste kone, Anne Marie, aftægt så længe de levede.

Frands Dall Frandsen købte i sin ejertid ca. 4 tdr. land fra Wilhelm Andresens gård nr. 2. I 1872 solgte han en mark på 6 tdr. land på "Nørre Hede" til Bertha Christensen, enke efter Christian Christensen, Ladegårds Mark til forbindelse med hendes kådnersted.

I 1874 udstykkede Frands Dall Frandsen gården til følgende lodsejere:

1. Gårdmand Hans Bonde Jensen 5 tdr. land af "Flavhede" og 3 tdr. land af "Store Hededam".
2. Kådner Andreas Friis i Jernhyt, marken "Grønbjerg" på 5 tdr. land.
3. Kådner Peter Chr. Lamp og hustru Anne Margrethe, født Hørlyk på Tørning Mark. 4 tdr. land af "Nørre Skidenager".
4. Gårdmand Mikkell Jensen Lund, Gl. Ladegaard "Grund" 2 tdr. land.
5. Parcellist Mathias Chr. Boisen, Tørning Mark "Stevning" 1 tdr. land.
6. Kådner Niels Boysen, 2 tdr. land af "Store Hededam".
7. Gårdmand Peder Michaelsen 5 tdr. land af "Bækager", 16 tdr. land. på Vestermarken og 4 tdr. land af "Sønder Skidenager"
8. Gårdmand Hans Chr. Wind resten af gården med samtlige til gården tilhørende bygninger. Byggeplads, have og toft 3 tdr. land "Stadsholt" 1 tdr. land og søndre ende af engen "Stevning" 2 tdr. land.

Hans Chr. Wind brugte herefter ejendommens bygninger som medhjælperbolig.

Gård nr. 6: ”Winds gård”

”Winds gård” i Ladegaard. Til højre i nederste hjørne skimtes stuehuset til Frands Dall Frandsens gård nr. 5b, og øverst i venstre hjørne ses gård nr. 7.

Gårdens familier

Gården kan føres langt tilbage og var til at begynde med en helgård, som i 1672 var blevet delt i 2 halve gårde, hvoraf den her nævnte gård ejedes af **Anders Hansen**. (Se fæsteoversigt side 84). Han solgte gården ca. 1706 og købte gård nr. 4 i Styding. Fra hans familie udgår mange kendte familier i Hammelev sogn.

I 1706 overtog **Lygum-familien** gården. Denne familie købte tillige en halv gård af Hans Pedersen. Den havde gården til omkring 1760, da den blev overtaget af **Hans Tjellufsen**, som blev gift med forrige ejers datter.

I 1774 blev Hans Tjellufsens datter, Margrethe, gift med **Nis Jørgensen** fra gård nr. 7 i Ladegaard. Han overtog med hende hendes fødegård. Deres søn, **Hans Jørgen Tjellufsen**, overtog herefter gården efter forældrene.

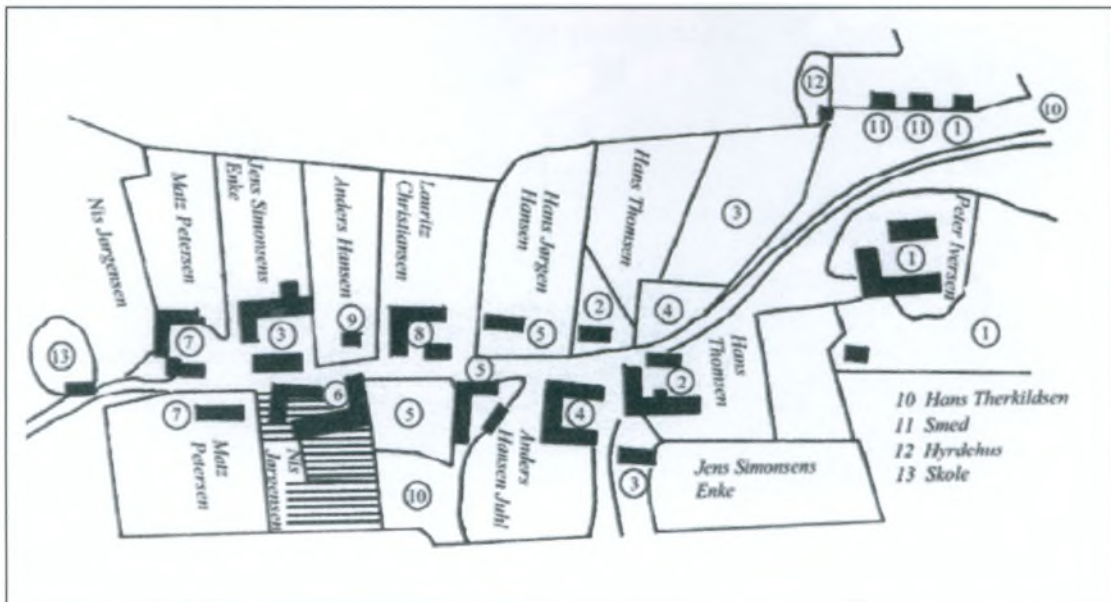
Hans Jørgen Tjellufsens datter, Anne Margrethe, blev gift med Paul Hansen Wind, som kom fra en stor gård i Fjersted ved Spandet. **Wind-familien** havde herefter gården i 4 generationer. Efter sidste generations, Marius og Hans Winds død, solgtes gården i 1995 til **Uffe Pors**, ”Lundsgaard”, som nu driver begge gårde.

Gård nr. 6 - Ladegaard

Gårdens størrelse:

Ved udskiftningen i 1792 var gården på ca. 120 tdr. land (dansk mål). I 1804 var der 100 ha. og i 1940 92 ha. til gården.

Gårdens beliggenhed:

Gård nr. 6 indskraveret på udskiftningskortet fra 1792. På den tid ejede Nis Jørgensen gården.

Gårdens ejere:

Anders Hansen – (nævnt i reg. 1672)

Anders Hansen blev gift med Anna Peders. De fik bl.a. følgende børn, hvoraf: 1. Hans Andersen, blev gift på gård nr. 1 i Ladegaard. 2. Niels blev skoleholder i Styding, 3. Anne blev gift med Nis Nissen, gård nr. 2 "Bondes gård" i Hammelev, 4. Bodil blev gift med Jørgen Bonnicksen, gård nr. 16 i Styding, og 5. Hans Christian overtog gård nr. 13, den gamle "Hammelevgaard", der lå på Nørremarken ved Hammelev.

Anders Hansen solgte gården i Ladegaard omkring 1706 og købte gård nr. 4 i Styding, (senest ejet af Uldall-familien). Anna og Anders Hansen blev udgangspunkt for flere kendte familier i Hammelev sogn, bl.a. Bonde Jensen-familien, Bonnicksen-familien, "Hammeleff-familien" og Jacobsgård-familien.

Peder Pedersen Löyum – (nævnt i reg. 1706 og 1716)

Peder Pedersen Löyum, var, som navnet antyder, formentlig fra Løgum. Han fik sønnen Peder Pedersen Löyum, som overtog gården.

Peder Pedersen Löyum – (ejer ca. 1737)

Peder Pedersen Löyum, søn af forrige ejer. Han blev gift ca. 1737 med Kiersten, født 1709, datter af Oue Rasmussen og Maren fra Høgelund. De fik 9 børn, hvoraf: 1. Maren, og 2. Peder Pedersen, født 1739, begge døbte Löyum. Sidstnævnte blev tingbud ved Gram Herredsting ved Tørning.

Hans Tiellufsen – (nævnt 1768)

Hans Tiellufsen, født 1710 i Brundelund, søn af Tielluf Thomasen og Margrethe Hansdatter Skibelund. Han blev gift 1746 med Anna Pedersdatter, datter af forrige ejer. Parret havde først et "Toftegods" i Jernhyt. (Ejendom nr. 9 i Jernhyt). De fik 2 børn, hvoraf Margrethe blev gift med Nis Jørgensen, som med hende overtog gården.

Hans Tiellufsen døde 79½ år gammel i 1796, som aftægtsmand hos datteren og svigersønnen. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Hans Tiellufsen af Ladegaard var født i Brundelund i Nustrup sogn 1710 af ægteforældrene Tielluf Tomasen og Margrethe Hansdatter, tiente i mange aar iblant fremmede, og giftede sig i Ladegaard 1746 med daværende pige Anna Pedersdatter, avlede med hende 2de børn, af hvilke 1 datter Margrethe efterlever, som er gift med gaardmanden Nis Jörgensen i Ladegaard, og haver 3 børn Hans Jörgen, Anna Kirstina og Ellen Tiellufsen. Som aftægtsmand døde hand hos sin datter i en alder af 79½ aar.

Nis Jørgensen – (ejer 1774)

Nis Jørgensen, født 1749, søn af Ellen og Jørgen Jørgensen, gård nr. 7 i Ladegaard. Inden han giftede sig i 1775 med forrige ejers datter, Margrethe, havde han været skoleholder i Simmersted, Kjelstrup og Vilstrup. De fik 3 børn, hvoraf: 1. Anne Christine Tjellufsen blev gift med gårdmand Jesper Rasmussen i Uldal, Skrydstrup sogn. 2. Hans Jørgen Tjellufsen, som overtog forældrenes gård, og 3. Ellen Tjellufsen, som blev gift med gårdmand Hans Christian Wind, Fjersted, Spandet sogn. Deres søn, Paul Hansen Wind, overtog senere gården i Ladegaard.

Nis Jørgensen købte 1/3 af Jochum Jørgensen gård nr. 9.

Margrethe døde 81 år gammel i 1832, og Nis Jørgensen døde 59 år gammel i 1809. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Nis Jörgensen af Ladegaard var født sammesteds den 31te oktober 1749 af ægteforældrene og gaardfolkene Jörgen Jörgensen og Ellen Jörgens; var først skoleholder i Simmerstedt og dernæst i Kjelstrup, Wilstrup sogn; givtede sig den 17de februar 1775 med daværende pige Margrethe Hansdatter i Ladegaard; levede med hende i 34 ¾ aar og avlede med hende tre børn som ere: 1, Anna Christine Tiellufses, givt med Jesper Rasmussen, gaardmand i Uldal, Schrödstrup sogn, faar 3 børn: Anne Kathrine, Ellen og Margrethe Jespersen. 2, Hans Jörgen Tiellufsen, der endnu lever i ugift stand. 3, Ellen Tiellufsen, givt med gaardmanden Hans Christian Wind i Fjersted, Spandet sogn, har en søn Poul Hansen Wind. Den afdødes udgang af tiden anlignedes efter antagelse med svinsoet 59½ aar gammel

Hans Jørgen Tjellesen – (1808)

Hans Jørgen Tjellesen, født 1781, søn af forrige ejer. Han blev gift 1815 med Hanne Marie Schjøth, datter af Anne Cathrine og Peter Erichsen Schjøth, gård nr. 1 i Hammelev. De fik 5 børn, hvoraf 1. Anne Margrethe, som blev gift med Poul Hansen Wind, som med hende overtog gården, og 2. Anne Cathrine blev gift med Nis Nissen, gård nr. 3 "Hammelevgaard".

Gård nr. 6 - Ladegaard

Uddrag af panteprotokollen:

Hans Jørgen Tjellufsen, der i forvejen ejede gård nr. 5a., overtog gården i 1808 med følgende forpligtelser: 1. at udbetale overladeren, hans fader Nis Jørgensen 1000 rdl. S.H.Q. 2. at udbetale sin yngste søster, Ellen Nisdatter, i fædrene og mødrene arv 200 rdl i gamle penge, og give hende de i contracten specificerede udstyrsposter, 3. at give Nis Jørgensen og hustru fri ophold og underholdning på livstid, eller evt. aftægt.

I 1811 blev Hans Jørgen Tjellufsen konstitueret som formynder for afdøde Hans Thomasens og Bodel Marias efterladte søn, Mathias Peter Hørlyk, 13 år. (Se Hans Thomasen, gård nr. 2 i Ladegaard).

Hanne Marie Tjellufsen døde 61 år gammel i 1847, og Hans Jørgen Tjellufsen døde ca. 53 år gammel i 1834. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Gaardmanden Hans Jørgen Tjellesen af Ladegaard var født sammesteds den 30te jan. 1781 af ægteforældrene Nis Jørgensen og Anne Margrethe Tjellesen. – blev confirmeret i foreværende kirke, og giftede sig den 5te juli 1815 med daværende pige, Hanne Marie Schjøth, Peder Erichsen Schjøths og Anne Cathrine Hansdatter af Hammelef. Avlede med hende 2 sønner og 3 døtre, hvoraf de efterlevende ere: Anne Margrethe og Anne Cathrine, begge døbte Tjellufsen. Døde efter kort sygdom gammel næsten 53½ aar.

Paul Hansen Wind – (ejer 1836)

Paul Hansen Wind, født 1808, søn af gårdfolkene Hans Christian Paulsen Wind og Ellen Nisdatter, født Tjellufsen, Fjersted ved Spandet. Han blev gift med 1836 med Anne Margrethe, datter af forrige ejer. De fik 8 børn, Hvoraf: 1. Hans Christian Wind, som overtog forældrenes gård. 2. Hanne Marie Wind, som blev gift med gårdmand Mads Juhl i Kastvrå. 3. Nis Wind, som overtog gård nr. 7 i Ladegaard. 4. Christine Wind, som blev gift med Hans Schøler i Fjersted. 5. Paul Hansen Wind, og 6. Ellen Wind, som blev gift med Jes Jacobsgaard gård nr. 14 i Styding.

Uddrag af panteprotokollen:

Ved Paul Hansen Winds overtagelse af gården blev protokolleret, at han skulle give Anne Cathrine Tjellesen 2400 rdl S.M. samt det i kontrakten anførte udstyr samt fri opdragelse, indtil hendes 18. år. Desuden skulle han give sin svigermoder, Hanne Marie Tjellesen, aftægt. I 1860 blev han indsat som formynder for Hans Nissen i Hammelev. (Født 1841 – se gård nr. 3 "Hammelevgård").

I 1861 mageskiftedes ca. 4 tdr. land af "Nørretoften" til Jens Simonsen Lund, "Lundsgaard" mod et vederlag på ca. 5 tdr. land. (Jens Simonsen Lund flyttede herefter "Lundsgaard" fra den vestlige placering i byen og til dette sted).

Efter Margrethe Winds død i 1853, giftede Paul Hansen Wind sig i 1870 med Anneken Jacobsgaard, gård nr. 14 i Styding. Anneken var hans datter Ellens svigermoder. De udstykkede gård nr. 14a fra gård nr. 14 i Styding. Han døde i 1872 i Styding. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Paul Hansen Wind, gaardmand af Styding, søn af gaardfolk Hans Christian Paulsen Wind og hustru Ellen Nisdatter f. Tjellufsen, født i Fjersted, Spandet sogn den 4 juli 1808, ægteviet i 1836 med Anne Margrethe Tjellufsen i Gl. Ladegaard, af hvilket ægteskab 5 efterlevende børn: 1, Hans Christian Wind, f. den 22 juli 1841 gaardmand i Gl. Ladegaard, gift. 2, Hanne Marie Wind f. den 28 octbr 1845 gift med gaardmand Mads Juhl i Kastvraa. 3, Nis Jørgensen Wind f. den 3. juni 1847 ugift i Styding. 4, Christine Wind født den 21 juli 1848, gift med gaardmand Hans Schøler i Fjersted. 5, Poul Hansen Wind f. 28 oct. 1849, ugift i Styding.

Moderen døde den 24 juli 1853. – Gift II ægteskab den 4de juli 1870 med Anneken Jacobsgaard f. Steffensen, derefter boede han i Styding, hvor han døde af en mavesygdom. – Alder 64 aar mindre 2 dge.

Hans Christian Wind – (ejer 1870)

Hans Christian Wind, født 1841, søn af foregående ejer. Han blev i 1870 gift med Marie Magdalene Moos, datter af boelsmand Cathrina Maria og Christen Hansen Moos i Ullereup. De fik børnene Poul Hansen Wind, som overtog gården, og Christen Hansen Wind, som blev gårdejer på den 112 tdr. land store gård "Fårhus" i Agerskov.

Uddrag af panteprotokollen:

Ved overtagelsen i 1870 skulle Hans Christian Wind betale 12.600 i købesum. Desuden skulle han til brødrene Nis Jørgensen Wind og Poul Hansen Wind udrede nærmere bestemte udstyrsposter samt yde aftægt til faderen. Desuden skulle han inden et år overdrage det i kontrakten afskrevne areal til faderen eller i stedet betale 2.000 rdl.

I 1872 protokolleredes, at han skulle betale faderen, Poul Wind, det resterende beløb til hans efterlevende børn og datteren Ellens børn følgende beløb: datteren Hanne Marie, gift Juhl i Kastvraa, 1079 rdl. 2. Nis Jørgensen Wind i Styding, 1136 rdl. 3. Christine Wind, gift Schøler i Fjersted, 1680 rdl. 4. Poul Hansen Wind i Styding 6883 rdl og 5. børnene Peder Jacobsgaard og Anne Margrethe Jacobsgaard efter datteren Ellen Wind, gift Jacobsgaard i Styding.

I 1874 købte Hans Christian Wind Frands Dall Frandsens bygninger med lidt jord. (Se under gård 5b).

Marie Magdalene døde i 1891, og Hans Christian Wind døde i 1897.

Poul Hansen Wind – (ejer 1897)

Poul Hansen Wind, født 1871, søn af foregående ejer. Han blev i 1899 gift med mejske Mette Kathrine Bonnicksen, datter af gårdejer Hans Bonnicksen og Marie Jørgensen i Ustrup. De fik sønnerne Marius og Hans Christian Wind, som sammen overtog gården.

Poul Hansen Wind fik privat undervisning hjemme på gården og var senere på Testrup Højskole. Han deltog i 1. verdenskrig og gjorde 1915-18 tjeneste på østfronten. Han var formand og kasserer for Høgelund mejeri, i bestyrelsen for Vojens slagteri samt medlem af menighedsrådet.

Mette Kathrine døde 1929, og Poul Hansen Wind døde 1949.

Hans Christian Wind og Marius Wind – (ejere 1949)

Hans Wind, født 1900, søn af foregående ejer. Han var ugift. Han var elev på Grundtvigs højskole ved Lyngby, Rødding højskole og Gråsten landbrugsskole. Hans Wind har været medlem af Hammelev sogneråd og i 22 år været formand for Hammelev ungdomsforening samt 12 år formand for skolekommissionen.

Marius Wind, født 1904, søn af foregående ejer, og var som broderen, Hans Wind, ugift. Han var på Grundtvigs højskole og på Gråsten landbrugsskole. Begge brødre havde i mange år Marie Kræmer som husholderske. Hun døde i 1997.

Marius Wind døde 1976, og Hans Wind døde 1993.

Gård nr. 6 - Ladegaard

Uffe Pors – (ejer 1995)

Uffe Pors, søn af Nis Høyer Pors. Han har i forvejen gård nr. 3 "Lundsgaard". (Se omtale under denne gård).

Eldre billede af Wind's gard. (Foto fra Danske garde 1940)

Gård nr. 7: Mads Petersen

Gård nr. 7 "Tandrupsgård". I gammel tid var garden en helgard. (Foto 2003).

Gårdens familier

I 1672 var Hans Petersen fæster på gården. Han efterfulgtes af Willatz Matzen, som igen efterfulgtes af Jochum Jürgensen. – Gården var i Hans Petersens tid en hel gård.

Ca. 1740 overtog Jørgen **Jørgensen-familien** gården. Hans søn, Willatz Jørgensen, overtog gården efter forældrene. Han døde uden arvinger, hvorfor gården solgtes til fremmede.

Den næste ejer var **Matz Pedersen-familien** fra Erlev. Denne familie havde gården i 3 generationer, og fra den udgik Nis Jørgensen, som overtog gård nr. 6 i Ladegaard, ("Winds gård"), og Peter Petersen, som var smedemester på ejendom nr. 10 i Ladegaard. Sidstnævnte familie overtog senere "Indvang" efter sognefoged Bonde Jensen.

Sidste generation af Matz Pedersen-familien var **Jørgen Nielsen Kikkenborg**, som inden overtagelse af gården havde været sømand og havde bl.a. deltaget i slaget på Reden i 1801.

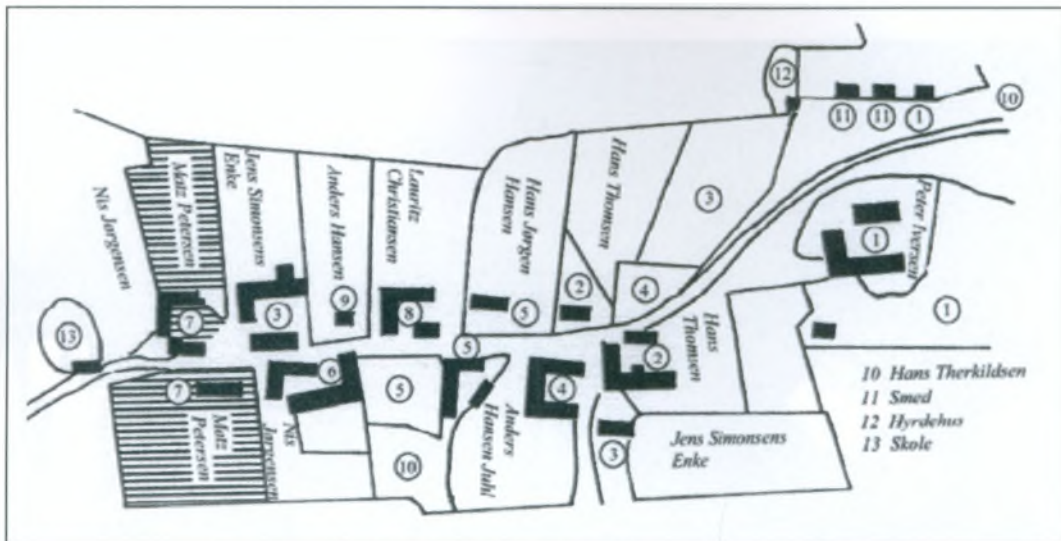
I 1821 blev gården købt af Nis Michaelsen fra "Herregården" i Styding. **Michaelsen-familien** havde herefter gården i 2 generationer, hvorefter de næste to ejere kun havde gården i kort tid. Den blev herefter overtaget af Nis Wind, som var søn fra gård nr. 6. Senest havde **Tandrup-familien** gården i 2 generationer.

I dag er jorden frasolgt og bygningerne er overtaget af ingeniør Flemming Sørensen og Lene Lorenzen.

Gård nr. 7 - Ladegaard

Gårdens beliggenhed:

Gård nr. 7 indskraveret på udskiftningskortet fra 1792. På den tid ejede Mads Pedersen gården.

Gårdens størrelse:

1672: helgård

1792: 123 tdr. land (dansk mål)

1942: 38 tdr. land

Gårdens ejere:

Hans Petersen – (nævnt i reg. 1672)

Willatz Madzen – (nævnt i reg. 1706-1716 og 1729)

Jochum Jürgensen - (nævnt i reg. 1734)

Jürgen Jürgensen – (nævnt i reg. 1744 og 1853)

Jørgen Jørgensen, søn af Maren og Jørgen Jørgensen, Ringtved. Han blev gift første gang med Anna Christina Hansdatter fra Hammelev. De fik børnene Willatz Jørgensen, Hans Jørgensen og Margrethe, af hvilke Willatz overtog forældrenes gård. Hans blev degn i Jegerup, og Margrethe blev gift med Simon Jensen gård nr. 3 i Ladegaard. Efter konens død ca. 1744 blev han gift med Ellen Nisdatter fra Kjelstrup. De fik bl.a. sønnen Nis Jørgensen, som overtog gård nr. 6 i Ladegaard ("Winds gård").

Uddrag af panteprotokollen:

I Jørgen Jørgensens tid var gården betegnet som en hel gård, som bestod af 2 halve gårde. (Den anden halvgård var gård nr. 9). I 1744 blev oprettet en udskiftelsesakt ved Anna Jørgens død. I denne fastsattes mødrearv til Willatz og Hans Jørgensen, samt til datteren, Margrethe.

Jørgen Jørgensen døde 77 år gammel 1774. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Jørgen Jørgensen en enkemand i i Ladegaard, hvis forældre Jørgen Jørgensen og Maren Jørgens ægtefolk har boet i Ringtved: gift første gang med Christina Hansdatter af Hammelev i aaret 1732. Og andet gang 1744 med pigen: Ellen Nisdatter af Kielstrup, og levede med hende udi 30 år: gammel 77½ aar. Efterlever af første ægteskab 2 sønner, nemlig Willatz der var gift i Ladegaard, og Hans, som er degn i Jægerup; og af andet ægteskab en søn ved navn Niss, som ogsaa er gift i Ladegaard, og altsaa faar han 3 sønners børn.

Willads Jørgensen – (ejer 1766)

Willads Jørgensens, født 1733, søn af forrige ejer. Han blev gift med Catrine Hansdatter, datter af Hans Pedersen og Karen fra gård nr. 5. i Ladegaard. De fik ingen livsarvinger, hvorfor gården blev solgt til Mads Petersen fra Erlev.

Uddrag af panteprotokollen:

Willads Jørgensen skulle ved overtagelsen i 1766 betale halvbroderen, Nis Jørgensen 400 Mark L.

Catrine Willadses døde 1809, og Willads Jørgensen døde 73 år gammel i 1807. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Willads Jørgensen af Ladegaard var født sammesteds 1733, af ægteforældrene forud gaardfolkene Jørgen Jørgensen og Anne Jørgens, den 27 juni 1766 givtede han sig med daværende pige Catrine Hansdatter afgangne gaardfolkene Hans Pedersen og Karen Hanses ægte datter sammesteds. Levede med hende henimod 41 aar uden livsarvinger, og døde som aftægtsmand gammel 73 aar og 9 maaneder.

Mads Pedersen – (ejer 1787)

Mads Pedersen, født 1739 i Erlev, søn af Peder Madsen og Dorthe Jensdatter. Han blev gift 1770 i Bjerning kirke med Maren Nicolaisdatter, født 1749, datter af Nicolai Hansen Friis og Anne Margrethe Nielsdatter. De fik 9 børn, hvoraf: 1. Dorthe Pedersen blev gift med Jacob Christensen fra Galsted, som med hende overtog hendes fødegård. 2. Margrethe Pedersen blev gift med Jørgen Nielsen Kikkenborg, som med hende senere overtog gården efter førnævnte. 3. Ellen Pedersen blev gift med smed Jens Jessen Schmidt i Ladegaard, og 4. Peder Pedersen blev gift med Bodel Kähl i Kirkeby, Løjt sogn. Deres søn, Peder Pedersen, overtog smedjen på ejendom nr. 10 i Ladegaard.

Uddrag af panteprotokollen:

Ved overtagelsen i 1787 skulle Mads Pedersen betale 1300 rdl, samt aftægt til Willatz Jørgensen og Catharina Willatzes.

Maren Pedersen døde som aftægtskone 1831, og Mads Pedersen døde 83 år gammel i 1823. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Mads Pedersen af Ladegaard var født i Erlöf, Gl. Haderslef sogn den 12te november 1739 af ægteforældrene Peder Madsen og Dorthe Jensdatter, blev confirmeret sammesteds, givtede sig efter nogle aars tjeneste den 18 october 1770 i Bjerning Kirke med daværende pige Maren Nicolaisdatter af Gl. Haderslef, boede 17den aar i Eriested, kom siden til Ladegaard, levede med hende 52 2/3 aar, og avlede med hende 4 sønner og 5 døtre, hvoraf de efterlevende ere: 1, Dorthe Pedersen, givt med Jacob Christensen i Galsted, Aggerskow sogn, har Bodel Maria, Maren, Bodel, Anne Marie, Dorthe, Mads og Christen alle døbte Christensen. 2, Anne Margrethe Pedersen, givt med Jørgen Nielsen Kikkenborg i Ladegaard, hvoraf Maren, Anne Marie, Trine,

Gård nr. 7 - Ladegaard

Anna Kirstine, Niels Pedersen, Mads Pedersen, Anne Margrethe, Gjertrud Maria, Anne og Helene alle døbte Kikkenborg. 3, Ellen Pedersen, givt med Jens Smidt i Ladegaard, har ingen børn. 4, Peder Madsen Pedersen var givt i Løit Kirkebye med afg. Bodel Köhl af Hoptrup, hvoraf Nicolai, Mette Marie og Peder, alle døbte Pedersen . Den afg. var i de sidste aar, som aftægtsmand meget svagelig, og døde efter 9 dages sengeleie 83 aar 8 maaneder og 7 dage gammel.

Jacob Christensen – (ejer 1798)

Jacob Christensen var fra Galsted, Agerskov sogn. Han blev gift med Dorthe Pedersen, datter af forrige ejer. De fik børnene Bodel Marie, Maren, Bodel, Anne Marie, Dorthe, Mads og Christen, alle døbte Christensen.

Uddrag af panteprotokollen:

Ved overtagelsen i 1798 skulle Jacob Christensen til Mads Petersens "øvrigt" 5 børn Nicolai, Peter, Margrethe, Ellen og Anne Marie det tilskrevne udstyr, samt aftægt til Willatz og Cathrine Jørgensen, samt op- og underhold til Anne Margrethe Nicolajs. Endvidere skulle sælgeren, Mads Petersen og hustru Maren, have op- og underhold.

Dorthe og Jacob Christensen er ikke fundet registret for døde i Hammelev kirkebog, og må derfor være flyttet udensogns.

Jørgen Nielsen Kikkenborg – (ejer 1805)

Jørgen Nielsen Kikkenborg, født 1770, søn af landboelsmand og kromand Niels Pedersen og Anne Marie Jacobsen, landboel nr. 22 i Hammelev. Han blev gift med Anne Margrethe Pedersen, datter af Mads Pedersen og Maren Nicolaisdatter, som er nævnt ovenfor.

Anne Margrethe og Jørgen Nielsen Kikkenborg fik 12 børn, hvoraf: 1. Anne Marie blev gift med Jens Peder Møller, landboel nr. 20 i Ladegaard. 2. Trine Margrethe, gift i Jels. 3. Anne Kirstine, gift i Haderslev. 4. Niels Pedersen, gift i Kolding. 5. Mads Pedersen i Jylland. 6. Anne Margrethe. 7. Gjertrud Marie. 8. Helene, gift i Øster Lindet og 9. Nicoline, gift i Oksenvad.

Jørgen Nielsen Kikkenborg havde været sømand og deltog i slaget på Reden 2. april 1801.

Uddrag af panteprotokollen:

Jørgen Nielsen Kikkenborg overtog gården 1805, men Jacob Christensen forbeholdt sig koblet "Vesterskau" (senere kaldet "Jægerslyst" – se gård nr. 17). Jørgen Nielsen Kikkenborg solgte samtidig med overtagelsen det til gården tilhørende hus med kålhav og toftegrund til Nis Jørgensen, "gård nr. 6. Willatz Jørgensen og hustru skulle stadig have aftægt, og Mads og Maren Pedersen skulle have underhold, indtil de førstnævnte døde, hvorefter de skulle overtage aftægten. (Det nævnte hus med kålhav og toftegrund lå syd for gården. – Det blev sammenlagt med "Winds gård").

Anne Margrethe Kikkenborg døde 74 år gammel 1855, og Jørgen Nielsen Kikkenborg døde 84 år gammel samme år. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Jørgen Nielsen Kikkenborg af Ladegaard enkemand efter den under nr. 8 den 2den marts d.a. afdøde Anne Margrethe Pedersen, var født i Hammelev den 30te septbr. 1770 af forældre Niels Pedersen og hustru Anne Marie Jacobsen. Han var sømand og kæmpede med blandt heltene af 2den april 1801. Han ægteviedes 1805 og blev fader til 12 børn af hvilke 9 endnu efterlever. – 84 aar 6 md. gammel.

Nis Michaelsen – (ejer 1820)

Nis Michaelsen, født 1791, søn af gårdmand og sognefoged Peder Michaelsen og Maren Nielsdatter Hyrup fra gård nr. 12 "Herregården" i Styding. Han blev gift med Inger Marie Petersdatter fra Slethus, Gl. Haderslev sogn. De fik 7 børn, hvoraf. 1. Maren blev gift med gårdmand Nis Pedersen i Agerskov. 2. Birthe Kirstine, gift med Christen Boisen i Nr. Hjarup. 3. Kirsten, gift med gdr. Hans Jegsen Holmer? i Bodum. 4. Peder Michaelsen overtog fødegården. 5. Anne Margrethe, gift med gdr. Hans Fallesen Lilholdt i Barsmark, Løjt sogn. 6. Niels Michaelsen overtog en gård i Skovby, Løjt sogn, og 7. Inger Marie blev gift med Peder Michaelsen Hørlyck, gård nr. 2 i Ladegaard.

Uddrag af panteprotokollen:

Nis Michaelsen overtog gården af Jørgen Nielsen Kikkenborg for en købesum på 800 rdl. SM. Desuden skulle han yde aftægt til Mads og Maren Pedersen. Jørgen Nielsen Kikkenborgs forbehold med hensyn til jordstykket "Bekager" på ca. 4 tdr. land blev indført. I Nis Michaelsens tid blev købt 8 tdr. land i Jernhyt.

Inger Marie Michaelsen, døde 78 år gammel i 1868, og Nis Michaelsen var allerede død i 1833 kun 41 år gammel. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Nis Michaelsen af Ladegaard var født i Styding den 12te juni 1791 af afgangne gaardmand og sognefoged Peder Michaelsen og efterlevende Maria Nielsdatter Hyrup. Blev confirmeret i foreværende kirke, og giftede sig den 20de juni 1820 med daværende pige Inger Marie Petersdatter i Slethus, Gl. Haderslev sogn, og avlede med hende 2 sønner og 5 døtre, hvilke ere: a, Maren, b, Birthe Kirstine, c, Kirsten, d, Peder, e, Anne Margrethe, f, Niels og g, Inger Marie, alle døbte Michaelsen. Døde 41 aar 10½ maaned gammel.

Peder Michaelsen – (ejer 1856)

Peder Michaelsen, født 14. maj 1825, søn af foregående ejer. Han blev gift med Bodil Marie Hørlyk, datter af Mathias Peter Hørlyk og Anne Margrethe Michaelsen, født 12. august 1834. (Se gård nr. 2 i Ladegaard).

Uddrag af panteprotokollen:

Peder Michaelsen skulle yde aftægt til moderen, Inger Marie Michaelsen.

I 1861 solgte han ca. 8 tdr. land i Jernhyt til Christen Petersen Schmidt til oprettelse af et familiested. I 1869 købte han ca. 5 tdr. land af Christian Jepsen Juhl, (toft, byggeplads og have*) til forbindelse med hans gård. I 1874 købte han "Mellembek" ca. 2 tdr. land og af "Stevning" 2 tdr. land fra Wilhelm Andresens gård nr. 2 i Ladegaard. Samme dag blev oprettet en kontrakt med Wilhelm Andresen, ifølge hvilken Peder Michaelsen forpligtedes til at yde enken, Anne Marie Hørlyk, den i kontrakten tidligere beskrevne på Wilhelm Andresens gård hvilende aftægt. - * (Se hus nr. 25 i Ladegaard).

I 1874 købte han af Frands Dall Frandsen 5 tdr. land af "Bekager", 16 tdr. land på Vestermarken og 4 tdr. land af "Sønder Skidenager".

I 1878 er i protokollen indført: "hat Folieinhaber am seinen Schwiegersohn Peter Johansen Boldt und dessen Ehefrau Inger Marie Boldt, geboren Michaelsen, 29 ha. 21 ar 44 kvm überlassen."

Peder Michaelsen døde 6. sept. 1915, og Bodil Marie døde 5. april 1909.

Gård nr. 7 - Ladegaard

Nis Jørgensen Wind – (ejer 1883)

Nis Jørgensen Wind, født 3. juni 1847, søn af Paul Hansen Wind og Anne Margrethe Tjellufsen, gård nr. 6 i Ladegaard. Gift 1887 med Marie Kirstine Riber, datter af lærer og kirkesanger Peder Andersen Riber og hustru Ellen Marie Dam fra Fjærsted skole.

Nis Jørgensen Wind solgte gården i 1906 og købte herefter "Seemgård" ved Ribe. Denne gård var på 285 tdr. land. De fik sønnen Poul Hansen Wind, som overtog "Seemgaard" efter forældrene.

Nis Jørgensen Wind døde 19. august 1932, og Marie Kirstine døde 27. januar 1927. Begge er begravet i Seem.

Hans Christian Hansen Lund – (ejer 1906)

Anton Nørgaard – (ejer 1907)

Eskild Lauritzen Byriel. – (ejer 1914).

Eskild Lauritzen Byriel, født 1872, søn af husmand Jens Christian Byriel og hustru Christine, født Mauritzen, Skovby Mark. Han blev gift med Sinnet Petersen, datter af kaadner Peter Petersen og hustru Marie Kirstine Muurmann i Abkjer. De fik børnene: Anne Christine Marie, født 1902, Marie Kjestine, født 1904 og Hansine, født 1906.

Eskild Byriel havde tidligere haft landboel nr. 3 på Jernhyt Mark.

Eskild Byriel døde i 1944 i Vedbøl, og Sinnet Byriel døde samme sted i 1947.

Søren Jespersen – (ejer ?)

Søren Jespersen, der var ugift, flyttede efter afståelsen af gården til Vojens.

Johan Petersen Tandrup – (ejer 1942)

Johan Petersen Tandrup, født 18. januar 1903 i Aller, søn af skræddermester Michael Petersen Tandrup, Aller. Han blev gift med Else Marie Nissen, datter af Nis Petersen Nissen gård nr. 6 i Over Jernhyt. Ved overtagelsen af gården var den på 46 tdr. land.

Michael Tandrup – (ejer 1985)

Michael Tandrup, født 1931. Han blev gift 1954 med Grethe Sørensen, datter af Karen Marie og Evald Sørensen, Tyrsted ved Horsens. De fik børnene: Bent, født 1956 og Flemming, født 1958.

Michael Tandrup døde i 1998, og gården blev solgt år 2000. Grethe Tandrup boede først i et hus overfor gården. Herfra fortsatte parret maskinstation. Hun har nu købt hus i Hammelev.

Gårdens jord er nu frasolgt, og ingeniør Flemming Sørensen og Lene Lorenzen har overtaget bygningerne.

Se billede af ældre bygninger næste side.

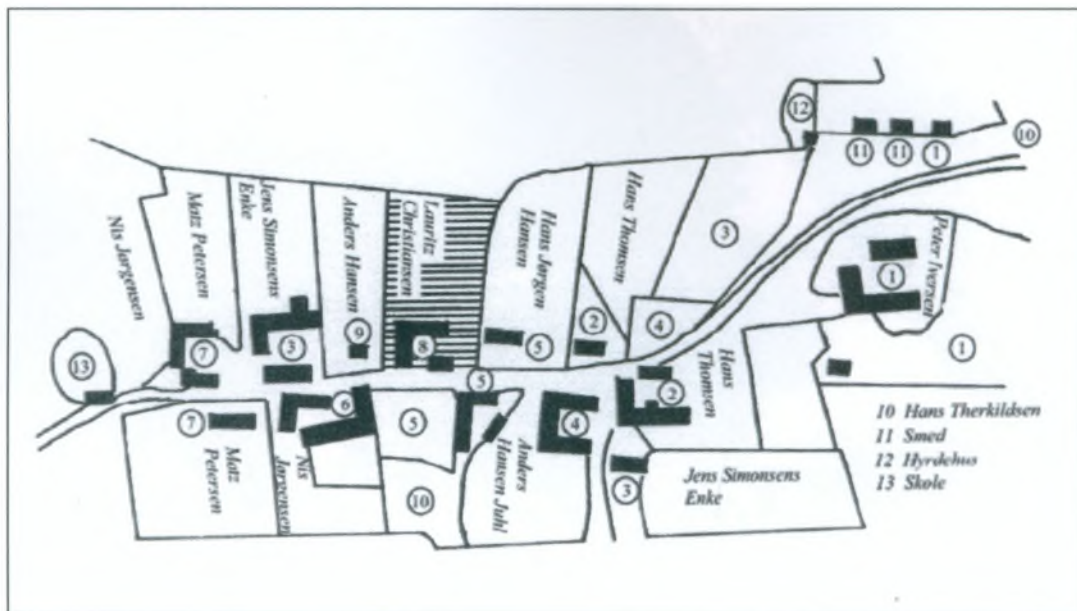
Ældre billede af gård nr. 7.

Gårdens bygninger 1872:

Gård nr. 7 i 1872. På den tid ejede Peder Michaelsen gården. Tillige havde han købt gård nr. 8.

Gård nr. 8: Peder Hansen

Gård nr. 8 indskraveret på udskiftningskort fra 1792. På den tid ejede Peder Hansen gården.

Gården var oprindelig en hel fæstegård, som senere blev delt i 2 halvgårde, hvoraf nedenfor nævnte Hans Nissen ejede den halve. (Se fæsteoversigt).

Gårdens ejere:

Hans Nissen – (nævnt i reg. 1672)

Hans Nissens datter, Inger, blev gift med Anthoni Thomassen, som senere overtog gården.

Rasmus Nissen – (nævnt i reg. 1706-1716 og 1729)

Rasmus Nissen blev gift med Anne. De fik sønnen Peder Rasmussen. - Rasmus Nissen havde tillige ½ gård. (Se gård nr. 8b under helgård nr. 8 i fæsteoversigt).

Peder Rasmussen – (nævnt 1731)

Peder Rasmussen, søn af forrige ejer. Han blev gift med Gertrud Jørgensdatter fra Vedbøl. De fik børnene Andreas, Rasmus og Niels, alle døbt Pedersen. Rasmus Pedersen, fik landboerne nr. 18 og 19 i Hammelev, og Niels Pedersen fik landboel nr. 21 i Hammelev. Han var desuden en tid kromand på den gamle kro i Hammelev.

Uddrag af panteprotokollen:

Peder Rasmussen boende i Gammel Ladegaard har den 17. May 1734 lånt 100 Mark af Christian Christensen i Vejvøl mod pant i sin fæste havende "heele Festegaard" i Gl. Ladegaard, og "Retfornehme Mænd Hans Jørgensen i Styding og Niels Rasmussen (Hyrup) i Jernhøtt" skulle sige god for ham.

Peder Rasmussen døde 73 gammel 1770 hos børnene i Hammelev. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Peder Rasmussen i Hammeleff, en ægte søn af Rasmus Nissen og Anna Rasmusses, som for lang tid siden har beboet en gaard i Ladegaard, men nu begge er døde. Gift med pigen Gietrud Jörgensdatter af Weyböll, som nu er enke: gammel 73 aar 9 maaneder og 14 dage; efterlader 3 sønner, Andreas, Rasmus og Niels, som alle er gifte.

Christian Erichsen – (ejer år ?)

Uddrag af panteprotokollen:

I 1738 blev Matz Willatzens halve gård tillagt gården.

Anthoni Thomassen – (ejer 1742)

Anthoni Thomassen blev gift med Inger, datter af foran nævnte Hans Nissen. Herudover findes om Anthoni Thomassen intet i kirkebogen. Muligvis var han søn af Hans Thomassen, gård nr. 2 ”Hørlyks gaard” i Ladegaard.

Anthonie Thomassen er nævnt som besidder af den halve gård. I 1742 protokolleres en købekontrakt med den skyldige købesum m.v. til Christian Erichsen.

Gregers Hansen – (ejer 1759)

Gregers Hansen, født 1708 i Hjarup, søn af Mette og Hans Knudsen. Han blev gift i 1747 med enken Inger Anthonis, datter af Hans Nissen og Anne Marie. De fik 3 sønner og 3 døtre. Inger Anthonis var født i Hjerndrup i 1706 af ægteforældrene Anna Marie og Hans Nissen. Hun havde tidligere været gift med Antoni Hansen fra Moltrup. Med Gregers Hansen fik hun 5 børn. Sønnen, Hans Gregersen, som blev gift med Maren Jesdatter i Ladegaard, overtog fødegården.

Uddrag af panteprotokollen:

Gregers Hansen blev i 1759 konstitueret som formynder for smedens datter i Mølby.

Gregers Hansen døde 80 år gammel i 1789. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Gregers Hansen var født i Hjarup 1708 af ægteforældrene Hans Knudsen og Mette Hanses, tiende i mange aar paa adskillige steder, givtede sig 1747 med enken Inger Anthonis, som efterlever, avlede med hende 3 sønner og 3 døtre, hvoraf en søn og en datter endnu er i live, han døde 80 aar gammel.

Hans Gregersen – (ejer 1776)

Hans Gregersen, søn af forrige ejer, blev gift med Maren Jesdatter fra Ladegaard. De fik børnene: Jes Hansen, Inger, Anna Maria og Anne Margrethe.

Uddrag af panteprotokollen:

Hans Gregersen overtog gården 3. juli 1776 med aftægt til Gregers Hansen og Inger.

Hans Gregersen solgte gården i 1785 og overtog herefter i 1787 gård nr. 5a. i Neder Jernhyt. (Se omtale under denne gård).

Niels Jensen – (ejer 1785)

Niels Jensen var gift med Malene Pedersdatter. De eneste oplysninger om ham er fundet i Hammelev kirkebog, da sønnen Erich Jensen blev født i 1786.

Laurids Christiansen – (ejer 1787)

Laurids Christiansen, født 1732, søn af Anna Dorothea og Christian Lauridsen fra Skovby. Han blev gift 1763 med Karen, datter af gårdfolkene Nis Fallesen og Mette Hansdatter fra Djernæs. De fik børnene. 1. Nis Lauridsen Degn. 2. Mette Cathrine Degn. 3. Bodel Marie Degn. Af disse blev Mette Cathrine gift med Peder Hansen jun., som med hende overtog hendes forældres gård, og Bodel Marie Degn blev gift med enkemanden Peder Hansen senior.

Laurids Christiansen skulle yde aftægt til Inger og Gregers Hansen.

Karen Lauridses døde 59 år gammel 1799, og Laurids Christiansen døde 76 år gammel i 1808. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Laurids Christiansen en aftægtsmand i Ladegaard var født i marts maaned 1732 af ægteforældrene Christian Lauridsen og Anna Dorthea Christians gaardsfolk i Skovbye, Wedstedt sogn, givtede sig 1763 med den daværende pige Karen, Nis Fallesens og Mette Hansdatters af Djernæs, Hoptrup sogn, levede med hende til 1ste januar 1799, avlede med hende : 1, Nis Lauridsen Degn, der ugift opholder sig i Kjøbenhavn; 2, Mette Cathrine Degn givt med Peder Hansen junior af Ustrup, Wittsted sogn, har paa forældrenes gaard i Ladegaard de efterlevende børn Hans Pedersen, Karen Pedersen, Laurids Pedersen, Kirsten Hansen og Anne Dorothea Hansas, alle døbte Degn. 3, Bodel Marie Degn blev gift med daværende enkemand Peder Hansen senior aftægtsmand i Ladegaard og fødte med ham Anna Peders og Hans begge med tilnavnet Hansen. Den afgangne havde ellers i forveien ved døden mistet 2 døtre af hans 5 børn, havde solgt den ved konen modtagne gaard i Djernæs, og flyttede 1788 til den i Ladegaard tilkjøbte gaard, samt døde meget hastigt 76 1/4 aar gammel.

Peder Hansen – (ejer 1792)

Peder Hansen junior, født 1766 i Skovrup, Vedsted sogn, søn af gårdfolkene Kirsten og Hans Danielsen. Han giftede sig 1792 med Mette Cathrine Degn, datter af forrige ejer. De fik 9 børn alle døbte Degn.

Uddrag af panteprotokollen:

I protokollen er anført: "Peder Hansen, besidder af en halv Gaard i Gl. Ladegaard, som nu, da den nye Sætning i Hammelev lige er fuldført, er Eyendom."

Til efterretning er i panteprotokollen tilføjet: "Fra ovenmeldte gaard har debitor (Peder Hansen) solgt et stykke land "Bekager" kaldet, af Indhold i Quantitet 2 Tdr. 3 14/16 Skp. til samtlige Skoleinteressenter i Gl. Ladegaard og Hiernhøtt."

Peder Hansen døde 61 år gammel i 1827. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Peder Hansen i forrige tid kaldet junior, af Ladegaard var født i Skovrup, Widstedt sogn den 18de novbr. 1766 af afg. ægteforældrene og gaardsfolk Hans Danielsen og Kirsten Wogensdatter, blev confirmeret sammesteds, givtede sig den 10de novbr. 1792 med daværende pige Mette Cathrin, Laurids Christiansens og Karen Nisdatter i Ladegaard, levede med hende 35 aar og avlede med hende 4 sønner og 5 døtre, hvoraf de efterfølgende: a, Laurids Pedersen, b, Kirsten Hansen, c, Anne Dorothea Hansen, d, Mette Cathrine, e, Daniel Hansen, f, og Nis Pedersen, alle døbte Degn, - samt døde 61 aar 1 maaned og 1 dag gammel.

Nis Johannsen Terp – (ejer 1817)

Nis Johannsen Terp, født 1793 i Kastvraa, søn af gårdfolkene Anne Marie og Johann Nissen Terp. Han blev gift 1815 med Birthe Marie Steffensen, datter af gårdfolkene Kirsten og Jørgen Steffensen, gård nr. 6 i Styding. De fik 7 børn, hvoraf: 1. Jørgen Steffensen overtog gård nr. 8 "Hyrups gård" i Styding. 2. Johan Peter Steffensen, som blev landboelsmand på landboel nr. 4, Ladegaard Mark, og 3. Kirsten Marie Steffensen, gift med daglejer Peder Hansen, Ladegaard.

Uddrag af panteprotokollen:

Nis Johansen Terp overtog gården ved auktion i 1817. Kort inden sin død i 1834 frastykkede han 8 tdr. land til Christian Baagø. (Se næstfølgende landboel nr. 8a).

Birthe Marie Steffensen døde 77 år gammel i 1866, og Nis Johansen Terp døde 40 år gammel 1834. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Aftægtsmanden Nis Johannsen Terp af Ladegaard var født 1793 i Kastvraa, Sommerstedt sogn, af afgangne ægteforældre: Johann Nissen Terp og Anne Marie Terkildsdatter. Blev confirmeret sammesteds, og giftede sig den 7de jan. 1815 med daværende pige: Birthe Marie Steffensen af Styding, og avlede med hende 5 sønner og 2 døtre, hvoraf de efterlevende ere: Jørgen, Johan Peter og Kirsten Marie, alle døbte Steffensen. Var omtrent 1½ aar befalden af tæresyge, og døde omtrent 40½ aar gammel.

Inger Marie Michaelsen – (ejer 1833)

Inger Marie Michaelsen var enke efter Nis Michaelsen, gård nr. 7 i Ladegaard. Gården blev herefter drevet sammen med denne gård, indtil hendes søn Peder Michaelsen overtog den i 1856. I 1883 blev begge gårde solgt til Nis Wind, som var søn fra gård nr. 6 i Ladegaard.

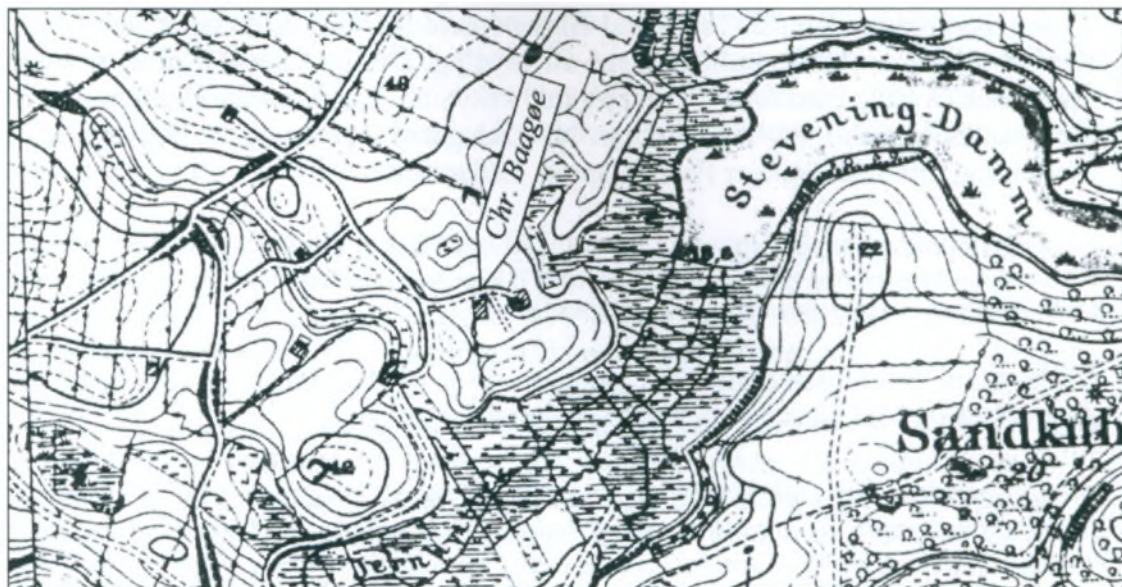
Uddrag af panteprotokollen:

For gård nr. 8 skulle Niels Michaelsens enke, Inge Marie Michaelsen, i 1833 betale en købesum på 233 rdl. 16 sk. til Nis Johansen Terp. Desuden skulle ydes aftægt til sælger og hans hustru.

I Peder Michaelsens tid blev fra gården overdraget 9,48 ha. og fra gård nr. 7 29,2 ha. til svigersønnen, Peter Johansen Boldt, til oprettelse af gård nr. 19, som herefter fik navnet "Pedersminde".

Se i øvrigt den sammenlagte gård under gård nr. 7.

Landboel 8a: Christian Baagø

Boelsstedet blev udflyttet til Ladegaard Mark

I 1828 frastykkede Nis Johansen Terp fra gård nr. 8 ca. 8 tdr. land og 5 fag af gårdens vestre del af stuehuset til Christian Baagø. Nis Johansen Terps kone, Birthe Marie Steffensen, boede formentlig herefter som aftægtskone i den østre del af stuehuset. Boelsstedet blev senere udflyttet til Ladegaard Mark, hvor det lå lidt vest for Christian Hansens gård nr. 4. Boelsstedet er for længst forsvundet.

Landboelsstedets ejere:

Christian Baagø. – (ejer 1828)

Christian Baagø, født 1786, søn af Christen Baagø og Kirstine Matzdatter fra blegefabrikken på Christiansdal. Han blev gift med Maren fra Nustrup. De fik sønnen Christen Baagø, som overtog ejendommen.

Christen Baagø – (ejer ca. 1855)

Christen Baagø var søn af foregående ejer. Han blev gift med Anne Kjestine Lauritsen fra Ølgod. De fik 3 børn. – Christen Baagø var tillige væver.

Mads Wollesen Finnerup – (ejer 1867)

Mads Wollesen Finnerup døde i 1881. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Mads Wollesen Finnerup af Ladegaard, søn af landboelsmand Wollé Nielsen Finnerup og hustru Johanne, f. Melballe, f. i Marstrup, Hoptrup sogn 15 marts 1836. 1860 gift med efterlevende Anne Marie Schmidt.

De fik 7 børn, hvoraf Johanne Sophie blev gift med sognefoged Jørgen Steffensen gård nr. 7 i Hammelev.

Peder Olesen Poder – (ejer 1879)

Peder Olesen Poder blev gift med Johanne Jørgensen. De fik datteren Kjestine Petrea Poder, som blev gift med Wilhelm Møller, gård nr. 3 i Over Jernhyt.

Gård nr. 9 - Ladegaard

Uddrag fra panteprotokollen:

I Jørgen Jørgensens tid var gården betegnet som en hel gård, som bestod af 2 halve gårde. (Den anden halvgård var gård nr. 7). I 1744 blev foretaget en udsigelsesakt ved Anna Jørgens død. I denne fastsattes mødrearv til Willatz og Hans Jørgensen, samt til datteren Margrethe.

Jørgen Jørgensen døde 77 år gammel 1774. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Jürgen Jürgensen en enkemand i Ladegaard, hvis forældre Jürgen Jürgensen og Maren Jørgens ægtefolk har boet i Ringtved: gift første gang med Christina Hansdatter af Hammelef i aaret 1732. Og andet gang 1744 med pigen: Ellen Nisdatter af Kielstrup, og levede med hende udi 30 år: gammel 77½ aar. Efterlever af første ægteskab 2 sønner, nemlig Willatz der var gift i Ladegaard, og Hans, som er degn i Jægerup; og af andet ægteskab en søn ved navn Niss, som ogsaa er gift i Ladegaard, og altsaa faar han 3 sønners børn.

Willads Jørgensen – (ejer 1766)

Willads Jørgensens, født 1733, søn af forrige ejer. Han blev gift 1766 med Catrine Hansdatter, datter af Hans Pedersen og Karen fra gård nr. 5. i Ladegaard. De fik ingen livsarvinger, hvorfor gården blev solgt til Mads Petersen fra Erlev. Sidstnævnte havde tillige gård nr. 7 i Ladegaard.

Uddrag af panteprotokollen:

Willads Jørgensen skulle ved overtagelsen i 1766 betale halvbroderen, Nis Jørgensen, 400 Mark L.

Catrine Willadses døde 65 år gammel i 1809, og Willads Jørgensen døde 73 år gammel i 1807. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Willads Jørgensen af Ladegaard var født sammesteds 1733, af ægteforældrene fordum gaardfolkene Jørgen Jørgensen og Anne Jørgens, den 27 juni 1766 givtede han sig med daværende pige Catrine Hansdatter afgangne gaardfolkene Hans Pedersen og Karen Hanses ægte datter sammesteds. Levede med hende henimod 41 aar uden livsarvinger, og døde som aftægtsmand gammel 73 aar og 9 maaneder.

Johan Christian Beeck – (ejer 1780)

Johan Christian Beeck var tidligere møller på Tørning Mølle. Han købte gård nr. 9 i Ladegaard. Ved hans død i 1789 indførtes i Kirkebogen:

Johan Christian Beeck var født 1712 i Walsburg Mølle af ægteforældrene Hans Jürgen Beeck og Dorthea Beeck, han giftede sig i Aaret 1759 med pigen Anna Dorthea Marie Beeck, avlede med hende 9 Børn, hvoraf hans 2 Døtre tillige med Moderen efterlever. Hand beboede en del Aar Tørning Mølle her i Sognet, boede derefter længe til Leje i Ladegaard, hvor Hand døde 76 Aar gammel.

I 1782 gik han konkurs med gården i Ladegaard. (Se omtale under ”Oprør mod herredsfogeden”).

Nis Jørgensen – (ejer 1782)

Nis Jørgensen, der ejede gård nr. 6 (”Winds gaard”), overtog 1/3-del af gården. Denne part solgtes i 1808 til sønnen Hans Jørgen Tjelleesen. Jorden blev herefter lagt under gård nr. 6.

Landboel nr. 10: Hans Therkelsen

Ejendommen, der ligger hvor den gamle vej til Tørning krydser "Vadsbækken", var helt fra 1670 et landboelssted under Horlyks gård nr. 2 i Ladegaard. - I 1907 overtog smedemester Nicolai Petersen ejendommen. - På billedet ses fra venstre dotrene Karoline og Marie og i døren Nicolai og konen Mette Marie. Foran hækken sønnen Peter og en tjenestepige ("Lille pige") og til højre en karl med hest.

Landboelsstedets familier

I ca. 1670 havde gårdmanden **Peter Hestholm** stedet som kongeligt fæstelandboel under sin gård. (Se gård b under helgård nr. 3 i Ladegaard i fæsteoversigt).

Efter Peter Hestholm blev landboelsstedet overtaget af **Jørgen Hansen-familien** som havde stedet i 7 generationer. 3. generations, Jørgen Pedersens, enke, giftede sig med **Hans Terkelsen Winter**, som var murer, tømrer og snedker i Ladegaard. I 1797 blev han under tilsyn af en brønd i Ladegaard begravet under jordmasserne, som styrtede ned over ham. Han blev herved kvalt inden nogen kunne redde ham. Hans stedsøn, Peder Jørgensen Beck, opførte "Wismarlund" på en mark i landboelslykken, som havde tilhørt stedfaderen, Hans Therkelsen. (Se landboel nr. 16).

Landboelsstedets bygninger i Ladegaard 1792. På den tid ejede Hans Therkelsen stedet. Neders i billedet ses "Vadsbækken".

Ejendommens ejere:

Peter Hestholm – (fæster 1672)

Peder Hestholm havde gård nr. 2, ("Hørlycks gård") i Ladegaard. Til gården hørte det her nævnte landboel nr. 10, som han flyttede til efter salget af sin gård i Ladegaard by.

Jörgen Hansen – (nævnt i reg. 1706 og 1716)

Han fik sønnen Peder Jørgensen, som overtog stedet.

Peder Jørgensen – (fæster fra 1732)

Peder Jørgensen, født i Høgelund. Han blev gift med Karen. De fik sønnen Jørgen Pedersen, som overtog landboelsstedet efter forældrene.

Jørgen Pedersen – (ejer 1753)

Jørgen Pedersen, søn af forrige ejer. Han blev gift med Metha Bonnicksdatter fra gård nr. 16 i Styding. Hun døde 1759. De fik en søn, som døde tidligt. Efter konens død giftede han sig med Giertrud Maria Nisdatter fra Ladegaard. Hun var datter af Nis Trauelsen og Karen fra Kastvraa. De fik ingen børn. Tredje gang giftede han sig 1772 med Maren Pedersdatter, datter af Peder Lygum fra gård nr. 6 i Ladegaard. De fik sønnen, Peder Jørgensen Pedersen Beck, som senere flyttede til "Wismarlund" syd for Ladegaard.

Uddrag af panteprotokollen:

I protokollen var anført at Jørgen Pedersen var besidder af et kongeligt fæste-landboel i Gammel Ladegaard, olim Jürgen Hansen og Peder Jürgensen.

I 1759, ved Metha Jørgens død, protokolleredes mødrearv til sønnen Peder Jørgensen på 10 år. Herved blev fastsat, at han ved sit 18. år skulle have sin mors seng med tilbehør, samt en kiste, et skrin og 20 rdl i rede penge.

Gjertrud Jørgens døde 59 gammel 1772, og Jørgen Pedersen døde 71 år gammel 1781. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Jørgen Pedersen fordum landbohlsmand udi Ladegaard, han var født i Høgelund i Widtsted sogn af ægteforældre: faderen var Peder Jørgensen og moderen Karen Peders som begge er døde. Med samme sine forældre kom han her til sognet, og blev gift første gang med pigen Mettha Bonnichsdatter af Styding, og levede i samme ægteskab 12 aar og avlede en søn hvilken nogen tid efter moderens død er hensovet. Han blev andet gang gift med pigen Giertrud Maria Nisdatter af Ladegaard, og levede i dette ægteskab 13 aar dog uden at avle børn af samme ægteskab. 3die gang blev han gift med pigen Maren Pedersdatter af Ladegaard, og levede i samme ægtskab 8½ aar og avlede en søn Peder Jørgensen Beck som med moderen efterlever. Han blev gammel 71 aar og 3 maaneder.

Hans Terkelsen Winter – (ejer 1782)

Hans Terkelsen Winter, født 1738 i Tirslund, søn af Peder Hansen Winter og Anne Kirstine Terkelsdatter. I 1782 blev han gift med Maren Jørgens, enke efter foregående ejer. De fik ingen børn.

Hans Jørgen Winter var murer, tømrer og snedker. I 1797 omkom han under besigtigelse af en brønd i Ladegaard. Herunder skred jorden over ham, og han døde af kvælning.

Uddrag af panteprotokollen:

Af protokollen i 1782 fremgår, at stedsønnen, Peder Jørgensen, 9 år gammel, skulle have en fædrenerav på 42 rdl, desuden skulle han have sin mors seng og sin stedfars "Handwerkstøy", samt livsklæder m.m.

Ved Hans Terkelsen Winters død i 1797 indførtes i Hammelev kirkebog:

Hans Terkelsen Winter af Ladegaard var født i Tiirslund i aaret 1738 af ægteforældrene Peder Hansen Winter og Anne Kirstine Terkelsdatter. Ernærede sig ved timmer, muur og snedker haandværket, giftede sig 1782 med enken Maren Jørgens af Ladegaard, levede med hende i 15 aar uden livsarvinger. Denne virkelig brave vittige og stræbsomme mand mødte den ulykke at, da hand var nede i en brønd i Ladegaard, hvis gravning hand bestyrede, skød jorden ud paa den ene side, tildækkede ham gandske og qualte ham, uden at de mennisker som dog hastigt ilede ham til hjælp, og anvendte ald mulig flid for at redde ham, var i stand til at kunde opnaa deres ønske. Hans alder 59 ¼ aar.

Efter Hans Terkelsen Winters død blev ejendommen udflyttet af hans stedsøn til landboelsmarkerne syd for Ladegaard og fik navnet "Wismarlund". (Se under landboel nr. 16).

Restejendommen i Ladegaard købtes herefter af smeden Jes Jensen Schmidt.

Jes Jensen Schmidt – (smed 1801)

Jes Jensen Schmidt købte herefter ejendom nr. 10, hvor han oprettede ny smedje. Jes Jensen Schmidt var søn af Jens Jessen Schmidt i Over Aastrup. Han døde 1838 og ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Jes Jensen Schmidt, aftægtsmand i Ladegaard, født i Over-Aastrup af ægtefolk og landbolsfolk sammesteds, smeden Jens Jessen Schmidt og Anne Marie Jenses. Den 2den aug. 1783 indlod han sig i ægteskab med daværende pige fra Wonsbæk, Bodil Marie Jensen, der døde i Ladegaard 21de april 1814. I ægteskabet avledes 6 sønner og 2 døtre, af hvilke nu ikkun efterlever 2de sønner: Knud og Christen, begge døbte Schmidt, og levede i herværende sogn. Han opnaaede en alder af 83 aar.

Jens Jessen Schmidt – (smed 1815)

Jes Jessen Schmidt var søn af forrige ejer. Han blev gift med Ellen Marie Madsdatter fra gård nr. 7 i Ladegaard. Han døde i 1835, og ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Smeden Jens Jessen Schmidt af Ladegaard, var født i Aastrup den 16de febr. 1786 af ægteforældrene smeden Jes Jensen og afgangne Bodil Marie Knudsdatter. Blev i herværende kirke confirmeret, og giftede sig den 15de octbr. 1814 med daværende pige, Ellen Marie Madsdatter i Ladegaard, uden at erlange livsarvinger. Fra militærstand var han for det meste sygelig, og døde 49 aar og 9 dage gammel.

Christen Jessen Schmidt – (smed 1835)

Christen Jessen Schmidt var broder til forrige smed. Han blev gift med Anne Marie Skov, datter af Niels Christensen, gård nr. 5b i Jernhyt.

Christen Jessen Schmidt døde i 1849. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Christen Jessen Schmidt, smed i Gammel Ladegaard, søn af afdøde Jes Jensen Schmidt og hustru Bodil Marie Schmidt i Aastrup – gift siden 1819 med efterlevende enke Anne Marie Skov af Jernhytt; af de otte børn af dette ægteskab lever endnu følgende fire: Niels Christensen, Jes Christensen, Jens Christensen og Rasmus Christensen. – Hans alder 52 aar 8 mdr. 25 dage.

Uddrag af panteprotokollen:

Omkring 1835 købte smeden Jens Schmidt, et inderststed og et areal af Trauels Petersen på Tørring Mark. Formentlig boede smedevenden Niels Hansen Beier i huset. Da smeden Jens Jessen Schmidt døde i 1835, giftede enken Ellen sig med svedevenden, Niels Hansen Beier.

Niels Hansen Beier – (smed 1838)

Niels Hansen Beier, søn af Hans Pedersen Beier og Anne Marie Nielsdatter, Gånsager. Han blev gift 1838 med enken, Ellen, efter den forrige smed, Jens Jessen Schmidt. Han var 31 år yngre end Ellen, og de fik naturligvis ingen børn.

I Niels Hansen Beiers tid købtes jord af Lene Hansen Jensen. - Niels Hansen Beier og Ellen overtog senere ”Jægerslyst” ved Vesterskov syd for Ladegaard.

Hvornår Niels Hansen Beier døde, vides ikke, men Ellen var forinden død 76 år gammel i 1859.

Peter Petersen – (smed 1859)

Peter Petersen, født 1820, søn af Peter Petersen og Bodil Kühl, Løjt. Han blev gift 1859 med Caroline Gonge, datter af gårdmand Peder Andresen Gonge og Anna Barbara Jensdatter, Aarøund. De havde før haft landboel nr. 20 i Hammelev. De fik bl.a. børnene Nicolai Petersen, Anton Petersen og Anne Bothilde Petersen.

Peter Petersens far var fra gård nr. 7 i Ladegaard, og ovennævnte Ellen var således hans faster. – I 1874 købte Peter Petersens et 9 fags hus fra Wilhelm Andresens gård. Muligvis skulle huset bruges til beboelse for smedevende.

Peter Petersen døde 64 år gammel i 1884, og Caroline Petersen døde 67 år gammel i 1895.

Nicolai Petersen – (smed 1907)

Nicolai Petersen, født 1861, søn af smedemester Peter Petersen, Ladegård. Han blev gift 1886 med Mette Marie Aagaard, født 1863, datter af landboelsmand Anders Aagaard og Else Marie Schmidt fra Skrydstrup Mark. De fik børnene: 1. Caroline, f. 1887, gift med Hans Jørgen Juhl, ”Juhlsgaard”, gård nr. 4 i Ladegaard. 2. Else Marie var ugift syerske i Hammelev. 3. Andrea blev gift Schneider på gård nr. 9c ”Humlehave” i Hammelev og 4. Peter Madsen Petersen overtog senere gården ”Indvang”, som faderen havde købt. - Nicolai Petersen overtog i 1907 gård nr. 18 ”Indvang”, som lå ved Vesterskov syd for Ladegaard. Her drev han en tid smedjen videre ved siden af gårdens drift. (Se omtale under ”Indvang”).

Hugo Matzen – (ejer 1909)

Hugo Matzen ejede Tørninggård i perioden 1884-1934. Han har muligvis købt ejendommen til en gift medhjælper, som muligvis var smed.

Laurids Westergaard – (smed 1928)

Laurids Westergaard, født 1896, søn af smedemester Simon Westergaard, Styding. Han blev gift med Agnes Marie Poulina Schmidt, datter af banearbejder Jakob Schmidt, Hovslund. De fik mange børn.

Til smedjen hørte 19 tdr. land, som fortrinsvis lå på begge sider af Vadsbæk. – I 1947 købte Laurids Westergaard Ladegaard gamle skole ved "Bekager" og flyttede smedjen til dette sted.

Laurids Westergaard deltog i Verdenskrigen 1914-19 på Vestfronten som beslag-smed. Han har bl.a. været taksationsmand for husmandsforeningens hesteforsikring, maskintilsynsmand for Hammelev, medlem af skolekommissionen for Ladegaard og i bestyrelsen for Haderslev Østeramts Smedelaug.

Emil Petersen – (ejer 1944)

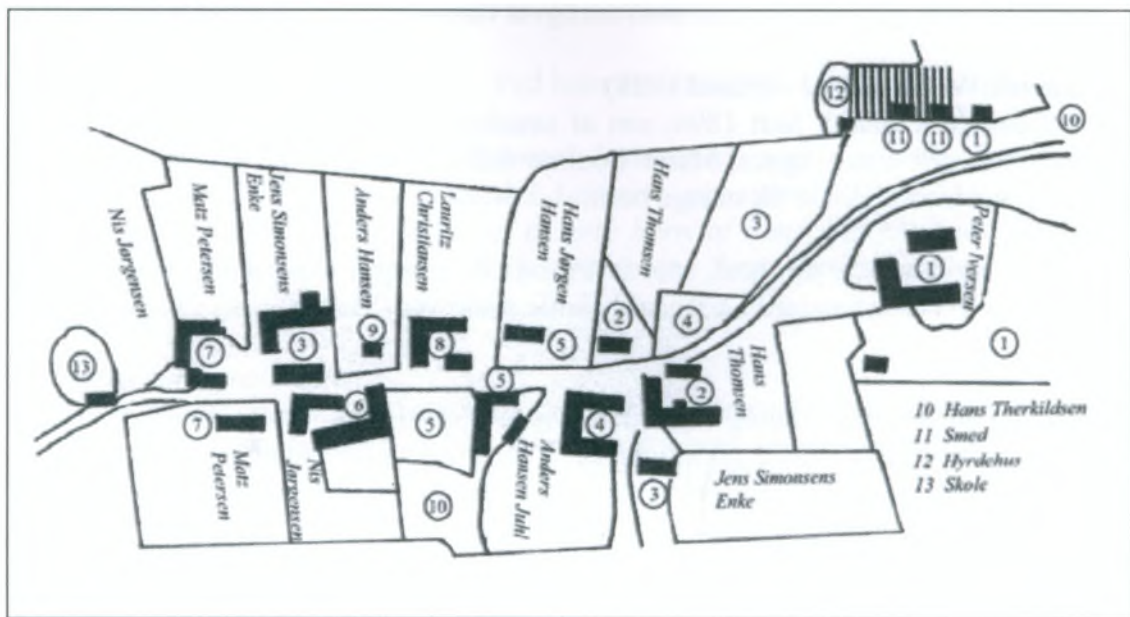
Emil Petersen, født 1910, søn af Margrethe og Troels Petersen, som havde en ejendom i Skrydstrup. Han blev gift 1940 med Frieda Petersen født 1911, datter af Else og Cornelius Nielsen. De fik børnene: 1. Troels, som er adjunkt ved Statsskolen i Sønderborg. Han er gift med Margrethe, og parret bor i Vester Sottrup, og 2. Else, som er pædagog og gift med Bent Hansen, og parret bor i Ladegaard. - Frieda og Emil Petersen havde en ejendom i Skrydstrup. Da den blev eksproprieret af tyskerne til flyveplads, købte de ejendommen i Ladegaard.

Emil Petersen døde 1991, og Frieda er netop flyttet på plejehjem i Vojens, hun er nu 93 år.

Ladegaards tidligere smedje i Emil Petersens tid.

Ejendom nr. 11. Den gamle smedje

Smedjen indskraveret på kort fra 1792. På den tid var Jes Lauritzen smed i Ladegaard. Smedehus og smedje var bygget på "Gammel Ladegaards gadegrund"

Da smedjen er bygget på gadegrunden, er ejerne ikke indført i panteprotokollen. Nedenstående smede er derfor anført på grundlag af optegnelser fra Hammelev sogns kirkebog samt brandprotokoller. For de ældste smedes vedkommende kan rækkefølgen derfor muligvis være anderledes.

Smede:

Jes Lauritzen – (smed til 1770)

Fæstebrev foreligger.

Bertel Poulsen – (smed 1770)

Bertel Poulsen var søn af smeden Jacob Hinrichsen. Han døde 16. marts 1777. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Bertel Poulsen smed i Gammel Ladegaard, en ægte søn af Jacob Hinrichsen fordum smed i samme by, og Karen Jesses i Hiernhütte, som nu er gift med den 3die mand. Han var gift for 10 aar siden med pigen nu efterlevende enke Kiersten Wolles datter af Lildholt: gammel 37½ minus nogle dage, efterlader 2de døtre Inger Pauls og Karen Pauls.

Povel Hinrichsen – (smed år ?)

Gift med Karen Bertelsdatter.

Christian Josiassen – (smed år ?)

Gift med enken Karen Povels. De fik børnene Josias Christiansen, Anna Kirstine Christiansdatter og Marie Christiansdatter.

Peder Nielsen – (smed 1778)

Peder Nielsen var søn af Maren og Niels Pedersen, gård nr. 5a i Ladegaard. Han blev gift 4. juli 1778 med enken Kiersten Bertels, født Wolles. De fik datteren Inger Pedersdatter. Hun døde 2 år gammel i 1781.

Jes Lauritzen – (smed 1790)

Jes Lauritzen, født 1728 i Nørre Jylland, søn af Maren og Laue Jessen. Han giftede sig 1. gang med enken Karen Christians. De fik ingen livsarvinger. Anden gang giftede han sig med Karen Nielsdatter. Han døde 20. marts 1801. Konen Karen Christians døde 1786, og Karen Nielsdatter døde 1788. Ved Jes Lauritzens død indførtes i Hammelev kirkebog:

Jes Lauesen, smed af Ladegaard, var født i Gammelbye i Nørre Jylland i aaret 1728 af ægteforældrene Laue Jessen og hans hustru Maren Laues, ved tiltagende aar kom hand i lære i Haderslev, og hand giftede sig første gang den 30te juni 1756 med enken Karen Christians i Ladegaard, samt levede med hende i 30 aar uden livsarvinger. Efter hendes død giftede hand sig anden gang 2 febr. 1787 med daværende pige, siden afgangne Karen Nielsdatter af Klovtoft i Jels sogn, med hende levede hand 1 aar uden livsarvinger. Efter hendes død giftede han sig tredje gang, med daværende pige, nu efterlevende enke, Karen Jensdatter af smed ligeledes i Jylland den 24 octbr. 1788, og avlede med hende 3 efterlevende børn alle døtre, som ere, Karen, Anne Marie og Maren, alle døbte Holm. Hand opnaaede en alder af 73 aar.

Karen Nielsdatter

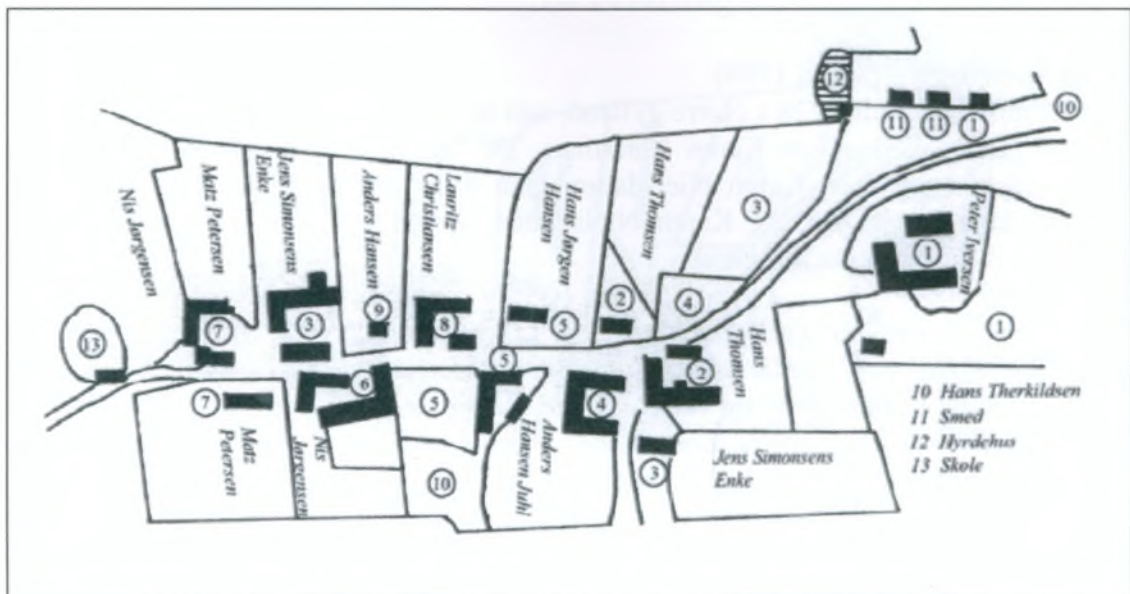
Ved konen Karen Nielsdatters død 19. januar 1788 indførtes i Hammelev kirkebog:

Karen Jesses var født i Thiiset i Gram sogn 1749 af ægteforældrene Niels Jensen og Karen Nielses, hun tiende siden paa adskillige steder blandt fremmede i mange aar, blev gift for et aars tid siden med enkemanden Jes Laudsen smed i Ladegaard. Hun døde i barselsnød uden at blive forløst 38 aar gammel.

Efter Jes Lauritzens død blev den gamle smedje nedlagt. Smedjen flyttede herefter til ejendom nr. 10 i Ladegaard.

Hus nr. 12: Hyrdehus

Hyrdehus nr. 12 indskraveret på udskiftningskort 1792.

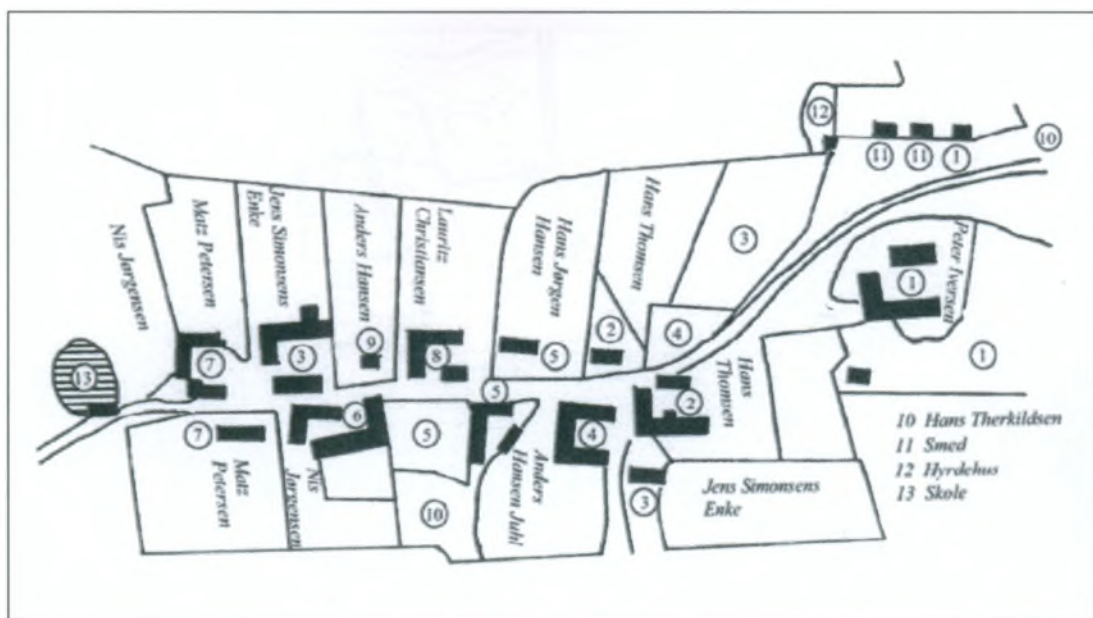
I fællesdriftens tid ansatte landsbyerne en byhyrde i fællesskab. Som beboelse opførte fællesskabet et hus til hyrden.

På den tid blev kreaturerne sendt til græsning på de fælles græsningsarealer og på overdrevene. Da det har været umuligt at indhegne disse arealer, var det byhyrdens opgave at holde kreaturerne inde på markerne. For at kende de enkelte gårdes køer fra hinanden, havde man mange steder hængt klokker på køerne, hvilket tillige var en fordel, når bortløbne køer skulle findes. Selve malkningen blev foretaget af malkepiger fra de enkelte gårde.

I Styding kendes 4 byhyrder, men ingen i Hammelev. I Ladegaard har der sikkert været flere, og af disse kan bl.a. nævnes Andreas Hansen ca. 1765 og Christian Friderichsen, som døde i 1783. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Christian Friderichsen hyrde af Gammel Ladegaard, en ægte søn af fordum Friederich Christiansen udi Jels og sin hustru Anna. Var gift første gang med enken Kirsten af Westerlinnet, med hvilken han levede udi 13 aar, hvoraf en søn endnu skal være i live, dog hvis opholdssted eyhar kunnet angives. Blev anden gang gift med enken Margrethe Laues af Ladegaard, med hende har han levet i 10 aar uden børn. Blev gammel 84 aar mindre 4 maaneder.

Nr. 13: Ladegaards første skole

Ladegaards ældste skole fra ca. 1760 indskraveret på kort fra 1792

Skolens lærere:

Povel Pedersen Todberg – (lærer fra ca. 1760 til 1787)

Povel Pedersen Todberg, født 1707 i Todberg sogn, Nørre Jylland, søn af Anna og Peder Todberg.

Povel Todberg døde i 1792 i Styding. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Povel Pedersen Todberg, var født i Tøybierng sogn i Nørre Jylland i aaret 1707 af ægteforældrene Peder Todberg og hans hustru Anna, giftede sig 1750 med enken Margaretha Johansen af Ørsted, avlede med hende 1 datter, som tillige med moderen længe haver været død. Han giftede sig anden gang 1780 med enken Ingeborg Jörgens af Heisagger, som haver født med ham 3 børn, 2 sønner og 1 datter, af hvilke datteren Anna Margrethe og 1 søn Peder Todberg endnu tilligemed efterlever. Han har i mange aar holdet skole i Gl. Ladegaard, og efter enlediget derfra opholdet sig nogle aar i Styding, hvor han døde i en alder af 85 aar.

Thomas Christensen – (lærer 1792-1807)

Thomas Christensen, født 1761 i Skudstrup, søn af ....? og Mette Marie Hansdatter. Han var ugift.

Ved hans død i 1807 indførtes i Hammelev kirkebog:

Thomas Christensen af Ladegaard, var født i Schudstrup, Schodborg sogn 1761 søn af ægteforældrene ..... og Mette Marie Hansdatter. I en tid af 14 til 15 aar var han beskikket skolelærer ved herværende Nebenskole i Ladegaard og Hjiernhytt. Omtrent et par aar var han befalden med epileptiske tilfælde, og man fandt ham død over en af skolens bænke. Hans alder bragte ham til henimod 46 aar.

Udflyttergårde og huse

(kort 1880)

- 14. Tørninglund
  - 15. Ladegaardlund
  - 16. Wismarlund
  - 17. Jægerslyst
  - 18. Indvang
  - 19. Petersminde
  - 19a. Blæsbjerg
  - 20. Jacob Westergaard
  - 21. Den gamle skole
- Huse nr. 22-25

Ejendom nr 14: "Tørninglund"

Tørninglund 2003. Tørninglund blev oprettet som toftegods i 1721.

Gårdens familier

Lauds Clausen ejede en halv gård i Ladegaard, beliggende øst for nuværende "Juhlsgaard". Gården blev i 1721 overtaget af svigersønnen, Jens Simonsen, som var fra gård nr. 1 i byen. Herfra udgår **Simonsen Lund-familien** på "Lundsgaard".

Lauds Clausen udskilte kort før sin død "Tørninglund" som toftegods, hvilket vil sige en mindre ejendom, der var selvejet og således ikke hørte under fæstevæsenet på Tørning ladegaard. Toftegodset blev overtaget af Lauds Clausens svigersøn, Bunde Nissen. **Bunde Nissen-familien** havde stedet i 2 generationer, hvorefter det blev overtaget af Peder Jensen, som var søn af Simon Jensen, gård nr. 3 senere kaldt "Lundsgaard". Bunde Nissen blev især kendt for en opstand mod herredsfoged Holm, der havde Tørninggård i forpagtning. Opstanden startede, da herredsfogeden forlangte "hånd- og spandtjeneste" udført på Tørninggård. Fæstebønderne mente ikke, han havde hjemmel til det, hvorfor de med Bunde Nissen i spidsen satte sig op mod herredsfogeden. Måske var Bunde Jensen valgt som leder af opstanden, da han som selvejer var uvildig. (Se bogens omtale under "Oprør mod herredsfogeden")

Peder Jensen-familien havde "Tørninglund" i 5 generationer, indtil Peter Greisen købte stedet i 1906. Senere har "Tørninglund" haft skiftende ejere.

I dag ejer Tina og Søren Mose stedet. (læs mere side 148)

”Tørninglunds” ejere:

Lauds Clausen – (nævnt i reg. 1716)

Lauds Clausen blev gift med Anna. De fik 7 børn: 1. Bodel blev gift med Bunde Nissen, som med hende overtog ”Tørninglund”. 2. Sindet, som blev gift med Jens Simonsen gård nr. 3. i Ladegaard. 3. Sara. 4. Mette Malene, 5. Johannes. 6. Claus, som boede først i Haderslev og senere i Over Jerstal og 7. Peder.

Uddrag af panteprotokollens bibog:

I panteprotokollens bibog er hele forløbet ved overdragelse af Lauds Clausens ejendom udførligt belyst. (Se bibogsnotat under ”Gårdenes og landbolsstedernes historie”).

Bunde Nissen – (ejer 1721)

Bunde Nissen, søn af Nis Pedersen Noisen og Anna Peders i Djernæs. Han blev gift med Bodel Lauritzdatter, datter af foregående ejer. De fik børnene: 1. Nis Bundesen, som overtog stedet og 2. Anna Elisabeth Bundesdatter.

Uddrag af panteprotokollen:

Fra 1768 –1770 er udstedt 4 obligationer på i alt 150 rdl og 350 Mark. I 1771 blev han konstitueret som formynder for ”afdøde Claus Lauritzens søn, Bunde i Oberjerstald.”

Bunde Nissen døde 75 år gammel i 1767. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Bunde Nissen i Tørninglund, en ægte søn af Nis Pedersen Noisen og Anna Peders i Diernes, gammel 75 aar, gift med Bodel Lauritzdatter af Tørninglund, og efterlevende 2de børn: Niss Bundesen og Anna Elisabeth, som begge ere gifte.

Nis Bundesen – (1755)

Nis Bundesen, søn af forrige ejer. Han blev gift med Bodil Andersdatter, datter af Kirsten og Anders Knudsen, Kirkeby, Løjt sogn. De fik 8 børn, hvoraf: 1. Anders. 2. Kirsten. 3. Bodil og 4. Anna Elisabeth.

Nis Bundesen døde 49 år gammel i 1781. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Niss Bundesen af Tørninglund, var en ægte søn af fordum Bunde Nissen og Bodel Bundes af Tørninglund. Han blev gift med Bodild Andersdatter en datter af fordum Anders Knudsen og Kirsten Anderses udi Kirkebye i Løjt sogn; var 26 aar udi ægteskab og avlede 2 sønner og 6 døtre, hvoraf 1 søn og 3 døtre ere døde, men efterlever tillige med moderen: 1, Anders. 2, Kirsten. 3, Bodil. 4, Anna Elisabeth. Han døde efter langvarig svaghed gammel 49 aar 39 uger og nogle dage.

Peder Jensen – (ejer 1777)

Peder Jensen, født 1735 af ægteforældrene Sindet og Jens Simonsen, gård nr. 3 (”Lundsgaard”) i Ladegaard. Han blev gift 1777 med Cathrine Christensdatter fra Vedbøl i Vedsted sogn. De fik 4 børn, hvoraf: 1. Anne Pedersen, gift med Peder Hansen, som med hende overtog stedet og 2. Jens Pedersen, som overtog en ejendom på Tørning Mark.

Uddrag af panteprotokollen:

Peder Jensen købte stedet for 1060 Mark lybsk, desuden skulle han give et husværelse til Nis Bundesen.

Peder Jensen døde 70 år gammel i 1805. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Peder Jensen af Tørninglund var født 1735 af ægteforældrene Jens Simonsen og Sindet Jenses i Ladegaard. Giftede sig den 5. april 1777 med Cathrine Christensdatter af Weiböl i Witstedt sogn, avlede med hende 4 børn, hvoraf de efterlevende ere 1, Anne Pedersen Tørninglund, gift med Peder Hansen, Hans Pedersens og Mette Christiansdatters søn af Högelund, Witstedt sogn, hvoraf 1 barn Peder Jensen Hansen. 2, Jens Pedersen Tørninglund er ikke gift. Manden levede med sin kone 28 aar og blev 70 aar og 6 maaneder gammel.

Peder Hansen – (ejer 1806)

Peder Hansen, født i Högelund, søn af Hans Pedersen og Mette Christiansdatter. Han blev 1804 gift med Anna, datter af forrige ejer. De fik sønnen Hans Peder Hansen som overtog stedet.

Uddrag af panteprotokollen:

Peder Hansen skulle betale op- og underhold, evt. aftægt til svigerforældrene mod pant "i det anførte landboelssted og de ham på Tørning Mark beliggende ejendomsparceller." Desuden skulle han give ophold til svigermoderen Cathrine Peders på livstid. I 1826 solgte han sin andel af 3die Tørningsparcel, "Silleholmslykke" til svogeren Jens Petersen på Tørning Mark.

Peder Hansen døde 68 år gammel i 1838. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Peder Hansen af Tørninglund, født i Högelund, Wittsted sogn af afdøde ægtefolk og gaardfolk Hans Pedersen og Mette Christiansdatter. Den 7de juli 1804 indtraadte han i ægteskab med nuværende pige Anna Pedersen i Tørninglund, - i dette ægteskab avledes 5 børn, nemlig 3 sønner og 2 døtre, hvilke alle endnu efterlever deres fader. De efterlevende børns navne: 1, Peder Jensen Hansen, ugift. 2, Hans Peder Hansen, gift med Cathrine Marie Meng fra Sønderballig, nu boende paa stedet, hvoraf er Jens Hansen; 3, Cathrine Hansen, 4, Christian Pedersen Hansen, 5, Mette Pedersen Hansen; de 3 sidste ugifte og hjemme. Hans alder 68 aar minus 20 dage.

Hans Peder Hansen – (ejer 1833)

Hans Peter Hansen, født 1808, søn af forrige ejer. Han blev gift med Cathrine Marie Meng fra Sønderballe. De fik 12 børn, hvoraf: 1. Peder Hansen, som overtog "Tørninglund". 2. Hans Pedersen Hansen, som flyttede til København og 3. Anne Marie, som blev gift på "Ladegaardlund". 4. Anne, som blev gift i København og 5. Marie Caroline, som flyttede til Haderslev.

Cathrine Marie døde 1865, og Hans Peder Hansen døde 1888. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Hans Pedersen Hansen, aftægtsmand, Ladegaard, søn af Peder Hansen og hstr. Anne f. Pedersdatter, f. i Tørninglund d. 2. febr. 1808. 1833 ægteviet til Cathrine Marie Meng død 1865. Efterlevende børn: 1, Peder Hansen paa Tørninglund. 2, Hans Pedersen Hansen i Kjøbenhavn. 3. Anne Marie Nielsen, f. Hansen i Ladegaardslund.

Ejendom nr. 14 - Ladegaard

4, Anne Pedersen, f. Hansen i Kjøbenhavn. 5, Marie Karoline Hansen i Hadersleben. 6, Kathrine Hansen i Ladegaard.

Han døde af alderdomssvaghed 79 aar 11 md. 20 dg. gl.

Peter Hansen – (ejer 1874)

Peter Hansen, født 1839, søn af forrige ejer. Han blev gift 1887 med Kirstine Marie Lauritzen, datter af parcellist Hans Christian Lauritzen og Anne Cathrine Skytt, Hjerndrup.

Uddrag af panteprotokollens bibog:

Af protokollen fremgår, at han skulle betale 80 rdl til faderen Hans Peter Hansen, og give ham mad og mål, eventuelt aftægt, så længe han levede, og til sin bror, som også hed Hans Peter Hansen, 120 rdl. De øvrige 4 søskende, søstre Anne Marie, Anna, Marie Kjestine og Kathrine, skulle have hver 100 rdl. Desuden blev samtidig protokolleret, at han mod pant i det ham tilhørende Ejendomssted med Tilbehør i "Tøringlund" udstedte en obligation på 600 rdl til kromand Ole Schmidt i Hytkjær.

Julius Peter Hansen – (ejer 1899)

Julius Peter Hansen blev gift med Elsabé Andrea Thomsen. Af deres børn blev Ellen Marie gift med Mathias Boldt, gård nr. 19 i Ladegaard.

Peter Grejsen – (ejer 1906)

Peter Grejsen, søn af Jacob Boysen Grejsen og Marie Schmidt Høgelund. – Han havde kun gården i ca. ½ år og købte herefter en ejendom på vejen, der senere fik navnet "Peter Grejsens vej".

Julius Peter Hansen – (ejer 1906)

Gotfred Møller – (ejer 1924)

Gotfred Møller var fra Sommersted. Han overtog ejendommen sammen med frk. Anne Cathrine Møller i Røjbøl. De ejede hver halvdelen.

Herman Hansen – (ejer 1828)

Herman Hansen var fra Haderslev.

Jørgen Christian Heldt – (ejer 1933)

Jørgen Christian Heldt, født i Ravsted 1895, søn af skomager Johannes Heldt og Johanne Jensen, datter af malermester Jens Jensen, Løgumkloster.

I hans tid var ejendommen på 17 tdr. land. Han deltog i 1918 på Vestfronten.

Hans Andersen – (ejer 1950)

Hans Andersen var fra Rougstrup. Efter afståelsen af gården flyttede han til Augustenborg.

Nis Nissen – (ejer 1958)

Nis Nissen, søn af købmandsparret Signe og Hans Nissen fra Hajstrup. Han blev gift med Kathrine Greisen. De havde først Kathrines fars ejendom på Peter Grejsensvej.

I dag ejer Tina og Søren Mose ejendommen, som de overtog 1995 efter Bent Johansen. Tina er fra Nr. Broby og Søren Mose er fra Ringe. Han er teknisk inspektør hos Mærsk.

Gård nr. 15: ”Ladegårdlund”

”Ladegårdlund” blev udflyttet fra Ladegaard i ca. 1780. (Foto 2003)

Gårdens familier

Gården var oprindelig et landboelssted, der lå i Ladegaard by. Boelsstedet, der i 1772 ejedes af **Peder Hansen Frellesen**, blev formentlig solgt til Ladegaards første skolebygning. Efter salget begyndte Frellesen at udflytte ejendommen til ”Ladegaardlund”. Inden udflytningen lejede han bygningerne i Ladegaard. Her døde han imidlertid i 1778, og nåede således ikke at flytte til den nye ejendom, som blev overtaget af hans kone, Maria Simonsdatter.

Enken, Maria Simonsdatter, giftede sig herefter med **Peder Christian Jensen**, som var søn af kromanden på ”den gamle kro” i Hammelev. Hans søn med Maria overtog ejendommen efter dem.

I 1819 solgtes ejendommen til **Mathias Henningsen** fra Oldersbek ved Husum, og i 1827 solgtes den til **Hans Nissen Thomsen Lund** fra Tirslund.

Efter ovennævnte fulgte 3 generationer af **Lilholt-familien**, som havde ejendommen til 1866, da den blev købt af **Christen Nielsen** fra gården ”Skovhus” i Over Jernhyt. Hans søn, Simon Hansen Nielsen, overtog gården efter ham. Hans svigersøn, Peter Thomsen Hansen, overtog herefter gården

Gårdens seneste ejere var Anders Hansen og Walter Jacobsen. – I dag har **Carl Marcussen** gården.

Gårdens ejere:

Peder Hansen Frellesen – (ejer 1772)

Peder Hansen Frellesen var søn af Hans Hinrichsen fra Lendemark ved Burkal. Han blev gift med Maria Simonsdatter, datter af gårdfolkene Simon Sørensen og Maren fra Bjærndrup. De fik børnene: 1. Kirsten Frellesen, som blev gift med Hans Lauritzen gård nr. 16 i Styding. 2. Jens Frellesen, som boede ugift i Stubbum og 3. Simon Frellesen.

Peder Frellesen havde først et landboelssted i Ladegaard by. Boelsstedet solgte han formentlig til byens første skole. Herefter påbegyndte han udflytningen til Ladegaardlund. Han nåede dog ikke at flytte, da han pludselig døde kun 43 år gammel. Inden udflytningen havde han midlertidigt lejet sig ind i bygningerne til det gamle boelssted i Ladegaard.

Maria Simonsdatter giftede sig efter Peder Frellesens død med Peder Christian Jensen, som med hende overtog gården.

Peder Hansen Frellesen døde 43 år gammel i 1778. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Peder Hansen Frellesen, som paa nærværende endnu sad til lejehuus i Gammel Ladegaard, en ægte søn af for lang tid bortdøde Hans Hinrichsen og Kirsten Hanses i Lændmark udi Buurkal sogn. Han var gift 1772 med pigen Maria Simonsdatter af Bierndrup i Stepping sogn. Gammel 43 aar og efterlader næst enken 3 børn, 2 sønner og en datter.

Peder Christian Jensen – (ejer 1780)

Peder Christian Jensen, søn af kromanden Jens Pedersen på den gamle kro i Hammelev. (Se kroen omtalt under nr. 30 i Hammelev). Han blev gift 1780 med Peder Hansen Frellesens enke, Maria. De fik sønnerne: Peder Pedersen Lund, som overtog ejendommen og Jens Pedersen.

Peder Pedersen Lund – (ejer 1805)

Peder Pedersen Lund, søn af foregående ejer. Han blev gift med Bodil Højer. De fik børnene: 1. Anne Maria Christina Lund, f. 1806. 2. Christian Lund, f. 1811. 3. Peder Nielsen Lund, f. 1816, og 4. Kirstine Lund, f. 1918.

Peder Pedersen Lund solgte i 1819 til Mathias Henningsen og flyttede herefter muligvis til Ustrup.

Uddrag af panteprotokollen:

I 1812 blev noteret at Peder Pedersen år 1800 havde udstedt et adjunktionsbrev, hvorefter han blev ejer af den andel i den 2den Tørring parcel, som havde tilhørt tingbudet ved tingstedet i Tørring, Peder Løyom.

Ved overtagelsen af "Ladegaardlund" i 1805 blev noteret følgende forpligtelser: 1. at udbetale den stipulerede overtagelsessum på 600 rdl med 200 rdl. til faderen Peder Christian Jensen, og 100 rdl. til hver af dennes 3 stedbørn: a. Kirsten Pedersdatter, gift med Hans Lauritzen i Styding, b. Hans Pedersen, der tjente på egnen, og c. Simon Pedersen, som deres fædre- og mødrearv, og til hans egen søn, Jens Pedersen, 100 rdl., når han blev myndig. Peter Christian Jensen og hustru skulle ydes aftægt.

Til efterretning er anført, at Debitor har igen solgt den ovenfor anførte parcelandel til Andreas Niemann i Skrydstrup iflg. kontrakt af 13. maj 1816.

Mathias Henningsen – (ejer 1819)

Mathias Henningsen, født 1775 i Oldersbek, Milsted sogn ved Husum, søn af bygmester Claus Henningsen og Cathrine Hansen. Han blev gift med Helene Jessen fra Genner. De fik 5. børn: Cathrine, Jes, Claus, Botille og Magdalene.

Mathias Henningsen døde 50 år gammel i 1826. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Matthias Henningsen af Ladegaardlund var født i Oldersbek, Mildsted sogn, Husum amt den 26de maj 1775 af ægteforældrene bygmesteren Claus Henningsen og Cathrine Hansen, blev confirmeret sammesteds, var derefter blandt fremmede, giftede sig i Haderslev den 12 december 1816 med daværende pige Helene Jessen af Gjenner, Øster Løgum sogn, boede først i Haderslev, derefter i Schrydstrup og siden 1818 i herværende sogn, avlede med hende 2 sønner og 2 døtre, nemlig: Cathrine, Jes, Claus og Botille, alle døbte Henningsen, samt efterlod konen frugtsommelig, og døde 50 aar 9 md og 18 dage gammel.

Hans Nissen Thomsen Lund – (ejer 1827)

Hans Nissen Thomsen Lund, søn af gårdmand Thomas Nissen og Sidsel fra Tirslund. Han blev gift 1828 med Helene Jessen, enke efter Mathias Henningsen.

Uddrag af panteprotokollen:

Ved overdragelsen 1827 forpligtigede han sig til at betale sine 5 stedbørn: Cathrine 9 år, Jes 7½ år, Claus 5½ år, Botilla 2½ år og Magdalene ½ år, deres ophold og opdragelse m.m.

Falle Hansen Lilholt – (ejer 1831)

Falle Hansen Lilholt blev gift med Johanne Kirsten Madsdatter Jepsen. Ved folketællingen 1845 var de begge 59 år gamle. De fik børnene: Hans Fallesen Lilholt, Christian Fallesen Lilholt, født 1833, og Silla Cathrine Lilholt, født 1835.

Hans Fallesen Lilholdt - (ejer 1851)

Hans Fallesen Lilholt, søn af forrige ejer.

Mads Fallesen Lilholt – (ejer 1853)

Mads Fallesen Lilholt, født ca. 1836 i Maugstrup. Han blev gift med Mette Petersen fra Vedsted. De fik børnene: 1. Johanne Kjestine, født 1854 og 2. Sara, født 1856. (Sidstnævnte døde 2 år gammel).

Mads Fallesen Lilholdt var væver.

Christen Nielsen – (ejer 1866)

Christen Nielsen, født 1808, søn af Ellen og Christen Nielsen, landboel nr. 12 i Over Jernhyt. Han blev gift 1. gang med Anna Hansdatter og 2. gang med Gunder Marie Hansen. I første ægteskab fødtes Simon Hansen Nielsen, som overtog gården, og i 2. ægteskab fik han sønnerne Christian Hansen Nielsen og Carl Nielsen.

Christen Nielsen døde 1890. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Christen Nielsen, aftægtsmand på Tørningmark, søn af Christen Nielsen og hustru Ellen Nielsen, født i Jernhytt d. 8. juni 1808, gift i I ægteskab med xx, af hv. Ægteskab efterl. Simon Hansen Nielsen, Tørningmark. I II ægteskab med efterl. Gunder Marie Nielsen. Efterl. Børn: Christian Hansen Nielsen, Tørningmark. Carl Nielsen, Amerika.

Han døde af influenza 81 aar 5 md 4 dg.

Uddrag af panteprotokollen:

Christen Nielsen overtog ejendommen i 1866. I 1869 købtes 7 10/16 skp. af Daniel Boysens gård i Høgelund til sammenlægning med sin ejendom.

Simon Hansen Nielsen – (ejer 1879)

Simon Hansen Nielsen, f. 7. april 1845 i Arnitlund, søn af forrige ejer. Han blev gift 1880 med Anne Marie Hansen, datter af Hans Peder Hansen og Cathrine Marie Meng fra Tørninglund. De fik datteren, Cathrine Marie Nielsen, som blev gift med næste ejer.

Uddrag af panteprotokollen:

I 1879 købtes landboelstedet med tilkøbt land, samt kobbelet "Tørninglund" på 1 td. 7 14/16 skp. Ejendommen fik i grundbogen betegnelsen art. 41 i Ladegaard og artikel 25 i Høgelund.

Simon Hansen Nielsen døde 74 år gammel i 1920.

Peter Thomsen Hansen – (ejer 1910)

Peter Thomsen Hansen født i Raade 1. aug. 1878, søn af skibskaptajn Jens Peter Hansen, Raade, Øsby. Gift 1910 med Cathrine Marie Nielsen, født 30. okt. 1883, datter af forrige ejer.

Peter Thomsen Hansen havde, inden overtagelsen opholdt sig i Amerika fra 1900-1910. Gården var i hans tid 15 tdr. land.

Anders Hansen – (ejer 1946)

Anders Hansen kom fra Skrydstrup.

Walter Jacobsen – (ejer 1950)

I Walter Jacobsens tid blev oprettet forpagtningskontrakt med landmand Peder Jørgen Marcussen fra Egersund.

Peder Jørgen Marcussen – (ejer 1953)

Peder Jørgen Marcussen blev gift med Erna Jacobsen fra Bredebro. De fik børnene Carl Marcussen, som overtog gården, og Niels Peter Marcussen, som har "Køkkengaarden" i Hammelev.

Carl Marcussen – (ejer 1985)

Carl Marcussen, født 1956, søn af foregående ejer. Han er gift med Lone Mathiesen, som er bogholder. De har børnene Brian, født 1984, og Heidi, født 1988.

I 1990 var gården på 12 ha., og der var forpagtet 37 ha. Carl Marcussen er tillige skoventreprenør.

Ejendom nr. 16: "Wismarlund"

"Wismarlund" blev udflyttet i 1795 fra landboel nr. 10 i Ladegaard.

Ejendommens ejere:

Peder Jørgensen Beck – (ejer 1798)

Peder Jørgensen Beck, født 1773, søn af Jørgen Pedersen og Maren fra landboel nr. 10 i Ladegaard. Han blev gift 1795 med Inger, datter af Anne og Hans Christensen, Hostrup sogn, Ribe Stift. De fik 4 sønner og 2 døtre, hvoraf: 1. Hans Terkelsen Beck blev gift med Gjertrud Marie Frank fra gård nr. 1 i Neder Jernhyt. Med hende overtog han hendes fødegård i Jernhyt. 2. Hans Jørgen Pedersen Beck, som overtog fødestedet. 3. Anne Marie Beck. 4. Inge Marie Beck og 5. Jørgen Pedersen Beck.

Uddrag af panteprotokollen:

Ifølge protokollen skulle moderen, Maren Hanses, have op- og underholdning, eller evt. aftægt.

Inger Peders døde 1827, og Peder Jørgensen Beck døde 48 år gammel 1821. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Peder Beck af Wismarlund var født i Ladegaard den 4 mai 1773 af ægteforældrene og landbohlsfolkene Jørgen Pedersen og Maren Löyums, blev confirmeret den 5 april 1789, givtede sig den 27 februar 1795 med daværende pige Inger, en datter af Hans Christensen og Anne Madsdatter i Kværs, Hostrup sogn, Ribe stift, levede med hende 26½ aar, og avlede med hende 4 sønner og 2 døtre, hvoraf efterlevende ere: 1, Hans Terkelsen Beck, givt med Gjertrud Marie Frank, Niels Hansens datter i Jernhytt. 2, Hans Jørgen Pedersen Beck. 3, Anne Marie Beck. 4, Inger Marie Beck. 5, Jørgen Pedersen Beck. Den afgangne fik en rørelse i den höire side og døde 48 aar 3½ maaned gammel.

Hans Jørgen Pedersen Beck – (ejer 1827)

Hans Jørgen Pedersen Beck, gift 1824, søn af forrige ejer. Han blev gift med slægtingen Anne Marie Frank fra gård nr. 1 i Neder Jernhyt. De fik 11 børn, hvoraf: 1. Inger Marie. 2. Niels Hansen Beck, som overtog fødestedet. 3. Bodil Marie. 4. Peder Hansen. 5. Hans Jørgen. 6. Jørgen Hansen. 7. Anne Kirstine. 8. Inger Cathrine. og 9. Hans Terkildsen, alle døbte Beck.

Hans Jørgen Beck døde 49 år gammel i 1848. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Hans Jørgen Petersen Beck, landboelsmand af Ladegaardmark, søn af afdøde Peter Jörgensen Beck og hustru Inger Hansdatter, - copuleret d. 3 juli 1824 med Anne Marie Frank (nu efterlevende enke) af Jernhytt. Af de 11 børn af dette ægteskab lever følgende: 1, Inger Marie, 2, Niels Hansen. 3, Bodil Marie. 4, Peder Hansen. 5, Hans Jørgen. 6, Jørgen Hansen. 7, Anne Kirstine. 8, Inger Cathrine. 9, Hans Terkildsen, alle døbte Beck. Hans alder 49 aar 5 maaneder 20 dg.

Niels Hansen Beck – (ejer 1856)

Niels Hansen Beck, født 1826, søn af forrige ejer. Han blev gift med Anne Marie Thøgesen. De fik ingen børn, hvorfor ejendommen blev overtaget af fremmede. Niels Hansen Beck var væver, og søsteren tjente hos ham.

Uddrag af panteprotokollen:

Ifølge arveforlig 1856 fremgik, at moderen, Anna Marie Frank, skulle have det tilskrevne aftægt, og at han skulle betale hver af sine søskende, Inge Marie, Bodel Marie, Inger Cathrine og Jørgen Hansen Beck 53 rdl 32 sk.

Niels Hansen Beck døde 51 år gammel i 1878. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Niels Hansen Beck, landbolsmand af Ladegaardsmark, søn af landbolsmand Hans Jørgen Beck og hustru Anne Marie, født Frank; - f. Ladegaard den 9 decb. 1826 . - 1866 gift med Anne Marie Thøgesen, af hvilket ægteskab ingen børn efterlevende.

Peter Christensen Duus – (ejer 1878)

Om Peter Christensen Duus har ikke kunnet findes oplysninger i Hammelev kirkebog. – Han blev især kendt som biavler og var med til at starte ”Wismarlund biavlforening”.

Uddrag af panteprotokollen:

Peter Christensen Duus skulle betale en købesum på 2850 til Anne Marie Beck, enke efter Niels Hansen Beck.

Alexander Grejsen – (ejer 1909)

Alexander Grejsen, født i Høgelund 10. februar 1882, søn af gdr. Jakob Boysen Grejsen og Maria Schmidt, sammesteds. Han blev gift med Anne Marie Kirstine Madsen, født 30 novbr. 1878, datter af gdr. Conrad Madsen, Badstrup, Vamdrup. De fik datteren, Marie Margrethe, som overtog stedet.

Ved overtagelsen var ejendommen på 22 tdr. land. I deres tid tilkøbtes 8 tdr. land. Grejsen var i årene 1808-1809 forpagter af Vedsted Landbohjem. Han var medlem af menighedsrådet og i vandsynet for Hammelev sogn.

Anne Marie Grejsen døde 1953, og Alexander Grejsen døde 1964.

Marie Margrethe Grejsen – (ejer 1957)

Marie Margrethe Grejsen, født 1910, datter af foregående ejer. Hun blev gift 1957 med Johan Rytz, født 1906 i Fole, Gram sogn.

Johan Rytz døde 1994, og Marie Margrethe Rytz døde 1997. Begge døde på "Vismarlund".

I dag ejer Else Marie Juhler Rosendahl og hendes datter Christina ejendommen, som de overtog 2001 og nu har et tilliggende på 2,5 ha. De kom fra Augustenborg på Als.

"Vismarlund" set fra gardsiden år 2004. Ejendommen er under renovering bl.a. med nyt stratag.

Gård. nr. 17: "Jægerslyst"

"Jægerslyst" fotograferet 2003. Driftsbygningerne er opført efter brand i 1938.

Gårdens familier

Gården, der til at begynde med var et landboelssted på 9 tdr. land, blev af Jacob Christensen, der ejede gård nr. 7 i Ladegaard, udflyttet i 1805 til Vesterskovlund syd for Ladegaard. Gård nr. 7 er i bogen benævnt "Tandrups gård".

I 1809 blev stedet overtaget af **Jørgen Madsen-familien**. Gården blev herefter overtaget af Jeppe Jespersen, som blev gift med Jørgen Madsens datter.

Senere overtog brødrene Hans og Jesper Jespersen gården. **Jespersen-familien** var ud af en gammel Ladegaardslægt, der i fæsteoversigt 1672-1792 kan spores tilbage til 1672 på helgård nr. 2a og i 1729 på helgård nr. 5b i 1729 ("Juhlsgaard") i Ladegaard by. Senere fik de gårde i Skrydstrup og Lilholt.

I kortere perioder havde smeden **Niels Hansen Beier** og senere møllebygger **Hans Nielsen Kappel** gården.

Gården blev herefter i 1863 overtaget af **Mastrup-familien**, hvoraf Anders Nissen Mastrup var kommuneforstander. Hans søn overtog stedet efter faderen. Efter Mastrup-familien fulgte i 1909 **Nis Michaelsen Boldt**, som var søn fra "Petersminde" gård nr. 19 i Ladegaard. (Bogens nr.).

I 1919 overtog **Jespersen-familien** igen gården, som de siden har haft i 4 generationer. Sidste generation, Steen Jespersen, er nuværende ejer.

Gårdens ejere:

Jacob Christensen – (ejer 1805)

Jacob Christensen kom fra Galsted. Han blev gift med Dorthe Petersen fra gård nr. 7 i Ladegaard. De fik børnene Bodel Maria, Maren, Bodel, Anne Marie, Dorthe, Mads og Christen, alle døbt Christensen.

Jacob Christensen drev svigerforældrenes gård fra 1798 til 1805. Ved salget til Jørgen Nielsen Kikkenborg i 1805 forbeholdt han sig ret til at frastykke ca. 9 tdr. land i Vesterskovlund med det formål at bygge et landboelssted på jorden. Han solgte stedet allerede i 1809 og flyttede fra sognet.

Jørgen Madsen – (ejer 1809)

Jørgen Madsen, født 1783, søn af gårdmand Mads Bodum fra Øsby. Han blev gift 1809 med Cathrine Madsen fra Høgelund. De fik 7 børn, hvoraf: 1. Nis Madsen, som blev gift i Hostrup, Egvad sogn. 2. Hans Jørgen Madsen, som blev skræddermester i Haderslev, og 3. Marie Kirstine, som blev gift med Jeppe Jespersen, som med hende overtog gården efter hendes forældre.

Jørgen Madsen døde 75 år gammel i 1859. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Jørgen Madsen, aftægtsmand paa Ladegaard Mark, søn af daværende gaardmand Mads Bodum og hustru Maren af Øsby sogn, født sammesteds i sept. 1783; gift 1809 med efterlevende enke Cathrine Madsen født Nisdatter af Høgelund. Vedsted sogn. I dette 49½ aar lange ægteskab fødtes 7 børn, hvoraf 4 efterlever: Nis Madsen, gift i Hostrup, Egvad sogn, Hans J. Madsen, skræddermester i Haderslev, Christian Madsen, ungarl, tjenende i Vedsted sogn, Marie Kirstine Madsen, gift med gaardbesidder Jeppe Jespersen i Lilholt, Skrydstrup sogn. 75 aar 4 md gl.

Jeppe Jespersen – (ejer 1846)

Jeppe Jespersen, født 1821, søn af gårdfolkene Peder Jespersen og Ellen Rasmusdatter i Lilholdt. Gift 1846 med Marie Kirstine, datter af foregående ejer. De fik bl.a. børnene: Cathrine, født 1849 og tvillingerne, Peter og Jørgen Jespersen. Han overtog senere forældrenes gård i Lilholt, hvorefter broderen, Hans, overtog ”Jægerslyst”.

Hans Jespersen – (ejer 1851)

Hans Jespersen, født 1824, søn af gårdfolkene Peder Jespersen og Ellen Rasmusdatter i Lilholt. Han var således broder til foregående ejer. Han blev gift 1851 med Karen Petersen Lang fra Strandelhjørn. De fik, i 1852 i Ladegaard, sønnen Peder Jespersen. I 1854 er han formentlig flyttet ud af sognet.

Jesper Jespersen – (1854)

Jesper Jespersen født ca. 1816, søn af Peder Jespersen og Ellen Rasmusdatter i Lilholt. Han blev gift med Karen Junker fra Vedsted. De fik børnene: Jesper f. 1854 i Ladegaard, Karen, Peder, Andreas, Rasmus og Jeppe, alle døbte Jespersen. - Muligvis har han mageskiftet med Niels Hansen Beier, som overtog gården efter ham.

Niels Hansen Beier – (ejer 1855)

Niels Hansen Beier, født i Gaansager, søn af Hans Pedersen Beier og Anne Marie Nielsdatter, Gånsager, Vodder sogn. Han blev gift 1838 med, Ellen, enke efter smedemester Jens Jessen Schmidt, som døde 49 år gammel i 1835 i Ladegaard. (Se under landboel nr. 10 i Ladegaard).

Niels Beier, der efterfulgte ovennævnte smed Jens Jessen Schmidt, er tillige omtalt under smede på ejendom nr. 10 i Ladegaard.

Hans Nielsen Kappel – (ejer 1859)

Hans Nielsen Kappel, søn af Niels Hansen Kappel og Johanne Jensdatter fra Grambjerg Mark. Han blev gift med Maren Hammeleff, datter af landboelsmand Jørgen Hammeleff fra Maugstrup. De fik børnene Johanne Kirstine Nielsen Kappel, født 1860, og Jørgen Nielsen Kappel, født 1862.

Efter Marens død giftede han sig i 1868 i Styding med søsteren, Marie Caroline Hammeleff. (Vedr. Maren og Marie Caroline Hammeleff - se gård nr. 4 og 15 i Styding).

Hans Nielsen Kappel, der var møllebygger, er muligvis flyttet til Maugstrup sogn.

Anders Nissen Mastrup – (ejer 1863)

Anders Nissen Mastrup, født 20. marts 1826, søn af gårdfolkene Nis Mastrup og hustru Kirstine Jensdatter fra gård nr. 5 i Hammelev. Han blev gift med Gertrud Johansen, datter af bødker Peter Johansen og Anne Marie Petersen, landboel nr. 21 i Hammelev. De fik sønnen Nis Andersen Mastrup, som overtog ejendommen. – Anne Marie Petersen var søster til Jacob Petersen fra gård nr. 7 i Over Jernhyt.

Anders Nissen Mastrup var styrmand og foretog gennem årenene lange rejser, inden han overtog gården, som han gav navnet "Jægerslyst". Han var kommuneforstander for Ladegaard kommune i perioden 1890-1900.

Nis Andersen Mastrup – (ejer 1892)

Nis Andersen Mastrup, født 1864, søn af forrige ejer. Han blev gift med Mette Lamp fra Tørning Mark.

I et register 1921 er han benævnt skovfoged (førster) på Tørning Mark.

Nis Michaelsen Boldt – (ejer 1909)

Nis Michaelsen Boldt, født 1882, søn af Peter Johansen Boldt og Inger Marie, født Michaelsen fra gård nr. 19 "Petersminde" i Ladegaard. Han blev gift med Marie Kirstine Abkjer, datter af Kathrine og Hans Abkjer fra Bolderslev. De fik i Ladegaard sønnen August Ernst Boldt, født 1917. – Efter salget af "Jægerslyst" overtog Niels Michaelsen Boldt "Renbækgård" ved Bolderslev.

Johannes Christensen Jespersen – (ejer 1919)

Født 1860 i Fyrskov ved Jegerup, søn af Rasmus Jespersen og Johanne Skøtt, gård nr. 11 "Søndergaard" i Over Jernhyt. Han blev gift med Mette Cathrine Juhl, datter af landmand Hans Olufsen Juhl og Mette Marie Juhl, født Hansen fra Bjerndrup. De fik 12 børn, hvoraf: 1. Rasmus Jespersen blev smed, først i Hammelev og senere i Flensborg, hvor han dræbtes, da hans smedje blev ramt af bomber. 2. Johannes

Christian Jespersen, f. 1903, overtog gården. To sønner, Johan og Peter, faldt i 1. verdenskrig, og Marius døde i 1927 kort før sit bryllup med Kirstine Petersen, datter af Carl Petersen, gård nr. 5. "Carlsgaard" i Over Jernhyt. Af de øvrige børn døde fire som små.

Johannes Christensen Jespersen overtog til at begynde med forældrenes gård nr. 11 "Søndergaard" i Over Jernhyt fra 1894-1913 og havde en kort tid herefter en ejendom i Thorsbjerg ved Over Jerstal.

Johannes Christensen Jespersen døde 1938, og Mette Cathrine døde 1949.

Johannes Christian Jespersen – (ejer 1928)

Johannes Christian Jespersen, født 31. maj 1903 på "Søndergaard" i Over Jernhyt, søn af foregående ejer. Han blev gift 1928 med Diederikke Hansine Beck, datter af gdr. Hans Ottesen Beck, "Vedmosegaard", Over Jerstal. De fik børnene: Marie Cathrine, f. 1929, gift Westphal, Johannes Peter Jespersen, som overtog "Jægerslyst", og Kathrine Rasmine Jespersen, født 1933, gift Nissen.

Johannes Christian Jespersen døde 1953, og Diederikke Jespersen døde 1992.

Johannes Peter Jespersen – (ejer 1959)

Johannes Peter Jespersen, født 1931, søn af foregående ejer. Han blev gift 1958 med Inga Jacobsen, datter af Marie og Lars Jacobsen, Bjergby, Mygdal sogn ved Hjørring. De har børnene Steen og Eva Jespersen.

Gården var i hans tid på 17 ha., og en årrække var "Wismarlund" tilforpagtet.

Johannes Jespersen har været på Langelands Landbrugsskole og været medlem af bestyrelsen for landboudom, kasserer i Lokalhistorisk forening for Vojens Kommune og er i bestyrelsen for LOF. – Inga og Johannes Jespersen bor nu i en villa i Hammelev.

Steen Jespersen – (nuv. ejer 1996)

Steen Jespersen, søn af forrige ejer, er nuværende ejer af gården. Han er gift med Lene, datter af Paula og Niels Johnsen, Lindved ved Vejle. De har børnene Rasmus, født 1996, Maiken, født 2000, og Lærke, født 2002. – Steen er tømrer på Flyvestation Skrydstrup, og Lene er farveriassistent. – Jorden er nu pagtet ud.

*Gårdens bygninger 1880 i Anders Mastrups tid.
Dengang lå driftsbygningerne nord for
gårdens stuehus.*

Gård nr. 18: "Indvang"

"Indvang" er udflyttet ca. 1840 fra gård nr. 1 i Ladegaard. Gårdens stuehus er opført i 1860.

Gårdens familier

Gården er udflyttet fra gård nr. 1 i Ladegaard. Denne gård er i nærværende bog ført tilbage til 1672, da **Willatzen-familien** ejede gården. Den blev herefter overtaget i ca. 1734 af **Hans Andersen** fra Styding. I 1810, i **Peder Iversens** tid, gik gården på tvangsauktion, hvorefter Hans Jensen fra Hammelev overtog gården. Med ham starter **Bonde Jensen-familien** i Ladegaard. Hans søn Hans Bonde Jensen udflyttede gården i Ladegaard til gårdens marker kaldet "Indvang", som lå lidt nord for Ladegaard Vesterskov. Gården fik herefter navn efter markernes navn.

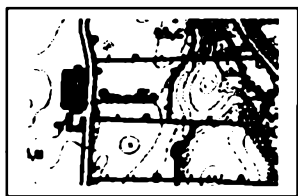
Bonde Jensen-familien havde gården i 3 generationer. Sidste generation, Hans Bonde Jensen, blev sognefoged og var tillige en tid kommuneforstander for Ladegaard kommune, der også omfattede Tørning Mark.

Efter Hans Bonde Jensen blev "Indvang" udstykket i 1907. Hovedparcellen med bygninger blev herefter overtaget af smedemester **Nicolai Petersen**, der havde drevet byens smedje. Efter overtagelsen af gården fortsatte han en tid stadig smedjen på gården, indtil smedemester Lauritz Westergård i 1928 etablerede sig som smedemester i den gamle smedje i Ladegaard.

Nicolai Petersen-familien var ud af en gammel Ladegaard-familie, der oprindeligt stammede fra gård nr. 7 i Ladegaard. Hans søn, Peter Petersen, overtog gården efter faderen, og hans datter, Marie Petersen, blev gift med **Christian Thomsen**, som med hende overtog gården.

I dag ejes gården af **Brian Thomsen**, som er 4. generation af Petersen-familien, men en del jord er nu udforpagtet eller frasolgt.

Gårdens bygninger:

Gårdens bygninger ca. 1907 i Nicolai Petersens tid. Ved siden af driften af landbruget fortsatte han smedevirksomheden i gårdens have.

Gårdens ejere:

Jens Hansen Bonde Jensen – (ejer 1834)

Jens Hansen Bonde Jensen, født 1809, søn af gårdfolkene Hans Jensen og Anne Margrethe Bonde, gård nr. 1 i Gl. Ladegaard. Han blev gift med Anna Jørgensdatter Ravn fra Vejstruprød. De fik 8 børn, hvoraf kun 3 efterlevede faderen, nemlig; 1. Hans Bonde Jensen, som overtog gården. 2. Cathrine Marie Bonde Jensen, som blev gift med Wilhelm Andresen, gård nr. 2 i Ladegaard, og 3. Cecilie Bonde Jensen, som blev gift på gård nr. 15 ”Damgaard” i Hammelev. – Jens Hansen Bonde Jensen giftede sig efter konens død 1848 med Maren Benneke (Bennedsen) fra Nustrup. De fik 5 børn, hvoraf: 1. Carl Bonde Jensen. 2. Jens Bonde Jensen og 3. Mads Jørgensen Jensen.

Jens Hansen Bonde Jensen udflyttede gården ca. 1840 til markerne kaldet ”Indvang” syd for Ladegaard.

Jens Hansen Bonde Jensen døde 61 år gammel i 1870. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Parcellist og aftægtsmand Jens Hansen Bonde Jensen af Tørning Mark var en søn af landboelsmand Hans Jensen og hustru Anne Margrethe Bonde i Hammelev, er født sammesteds den 7 august 1809. I aaret 1834 indlod han sig i ægteskab med pigen Anna Jørgensdatter Ravn af Weistruproi, Weistrup sogn, i hvilket ægteskab 8 børn fødtes, og af hvilke 3 efterlever, nemlig: 1. Hans Bonde Jensen, gaardmand og sognefoged i Ladegaard, født sammesteds 1837, gift med Johanne Marie Elisabeth Jensen, født Møller - ; 2. Cathrine Marie Bonde Jensen, født den 6 decbr. 1845, gift med gaardmand Tadæus Gabrielmus Andresen i Ladegaard; 3. Cecilie Bonde Jensen, født den 31 decbr. 1847, ugift.

Denne hans hustru afgik ved døden 20. marts 1848. Den 28 maj 1852 indlod han sig i andet ægteskab med daværende pige, nu efterlevende Maren Jensen, født Benneke, født i Nustrup sogn: Dette ægteskab velsignedes med 5 børn, af hvilke 2 børn efterlever, nemlig: Carl Bonde Jensen, født d. 11 august 1852 og 2. Jens Bonde Jensen, født den 7de august 1854.

Han var i længere tid tid lidende og rantes tilsidst af et slagtilfælde. Testament er gjort, hvorved hans jordiske anliggender ere ordnede. – Hans alder: 61 aar mindre 23 dage.

Hans Bonde Jensen – (ejer 1865)

Hans Bonde Jensen, født 18/1 1837, søn af foregående ejer. Gift 1866 med enken Johanne Marie Elisabeth Møller, født 30 maj 1839, datter af gårdmand Hans Peter Møller og Kirsten Madsen, Surballe, Gl. Haderslev sogn.

Gård nr. 18 - Ladegaard

De fik børnene:

Jens Peter Jensen, f. 1867. Han fik en mindre gård ved Åbenråvej i Haderslev.

Mathilde Caroline Kjestine Jensen, f. 1869, gift Autzen i Emmerske.

Caroline Margrethe Jensen, f. 1870, gift Iversen, Åbenråvej, Haderslev.

Kirstine Marie Jensen, f. 1872, død ung.

Mathias Bonde Jensen, f. 1873. Han blev gårdejer på "Mariendal" i Vonsbæk.

Kjestine Marie Jensen, født 1876, gift med Nis Christian Mikkelsen, Simmersted. (født 1876, død 1910).

Marie Hansine Jensen, født 1878, gift i Haderslev.

Johanne Elisabeth, født 1880, gift med Simon Jensen Lund, "Lundsgaard" i Ladegaard.

Gården blev i 1907 udstykket til forskellige, hvoraf smedemester Nicolai Petersen overtog gårdens bygninger samt 21,5 ha.

Uddrag af panteprotokollen:

I 1909 blev bl.a. noteret følgende i panteprotokollen: 21,5 ha solgt til smedemester Nicolai Petersen, Gl. Ladegaard, 2,5 ha til gård nr. 17 "Jægerslyst" og 2,5 ha af "Overlykke" til Nis Andersen Mastrup, samt en del andre arealer, bl.a. til Christian Thy, Tørring Mark.

Hans Bonde Jensen var kommuneforstander for Ladegaard kommune år 1871-1890 og sognefoged i Hammelev sogn. Han døde 86 år gammel 3. febr. 1923 hos datteren, som var gift på "Nørgård", Simmersted. (Nuværende ejer af "Nørgaard" er borgmester Nis Christian Mikkelsen i Vojens kommune). Johanne Marie Elisabeth døde 27. marts 1921. Begge er begravet på Hammelev kirkegård.

Nicolai Petersen – (ejer 1907)

Nicolai Petersen, født 1861, søn af smedemester Peter Petersen, Ladegaard. (Se under smede landboel nr. 10 i Ladegaard). Han blev gift 1886 med Mette Marie Aagaard, født 1863, datter af landboelsmand Anders Aagaard og Else Marie Schmidt fra Skrydstrup Mark. De fik børnene: 1. Caroline, f. 1887, gift med Hans Jørgen Juhl, gård nr. 4 "Juhlsgaard" i Ladegaard. 2. Else Marie, født 1889. 3. Andrea f. 1893, gift med Jørgen Schneider "Humlehave", gård nr. 9c i Hammelev, og 4. Peter Madsen Petersen, født 1901. Sidstnævnte overtog "Indvang" efter forældrene.

Nicolai Petersen var uddannet smed og overtog faderens smedevirksomhed på ejendom nr. 10 i Ladegaard. Efter købet af Bonde Jensens gård "Indvang" fortsatte han en tid smedevirksomhed på gården formentlig indtil 1928, da Laurids Westergård startede smedevirksomhed på ejendom nr. 10 i Ladegaard.

Nicolai Petersen døde i 1937, og Mette Marie døde 1917

Slægten stammede oprindeligt fra gård nr. 7 i Ladegaard. ("Tandrups gård").

Peter Madsen Petersen – (ejer 1937)

Søn af foregående ejer, født 19. juni 1901, gift med Anne Marie Michaelsen, datter af Hans Michaelsen og Athalie Friis, gård nr. 10 i Styding. De fik børnene: 1. Nicolaj, f. 1929, han boede ugift i Ladegaard. 2. Marie, f. 1933, gift med Christian Thomsen. De overtog gården. 3. Hans, f. 1935, gift med Kirsten Fogh. De boede i Pamhule. 4. Iver, f. 1937, han boede ugift i Haderslev. 5. Adda, f. 1939, gift med Hans Erik Fisker i Ustrup og 6. Michael, f. 1947, gift med Else Dokkedal i Horsens.

I Peter Petersens tid var gården på 40 tdr. land. Han var på Lyngby Højskole 1919-1920. Var formand for skolenævnet, i bestyrelsen for mejeriet og kredsformand for landboforeningen.

Peter Madsen Petersen døde 1980, og Anne Marie Petersen, født Michaelsen, døde 1994.

Christian Thomsen – (ejer 1968)

Christian Thomsen, født 1924, søn af landmand Hans Thomsen og Louise Bruhn, Vojensmark. Gift 1953 med Marie Petersen, født 1933, datter af foregående ejer. De har børnene: 1. Brian, f. 1955, gift med Jonna Larsen. De har overtaget ”Indvang”, og 2. Karin, f. 1960. Hun er pædagog og er gift med Erling Pors. De overtog ”Juhlsgaard” i 1976, men er nu flyttet til en ejendom i Skovby.

Marie og Christian Thomsen drev en tid hans forældres gård på Vojensmark, inden de overtog ”Indvang” efter hendes forældre.

Brian Thomsen – (ejer 1980)

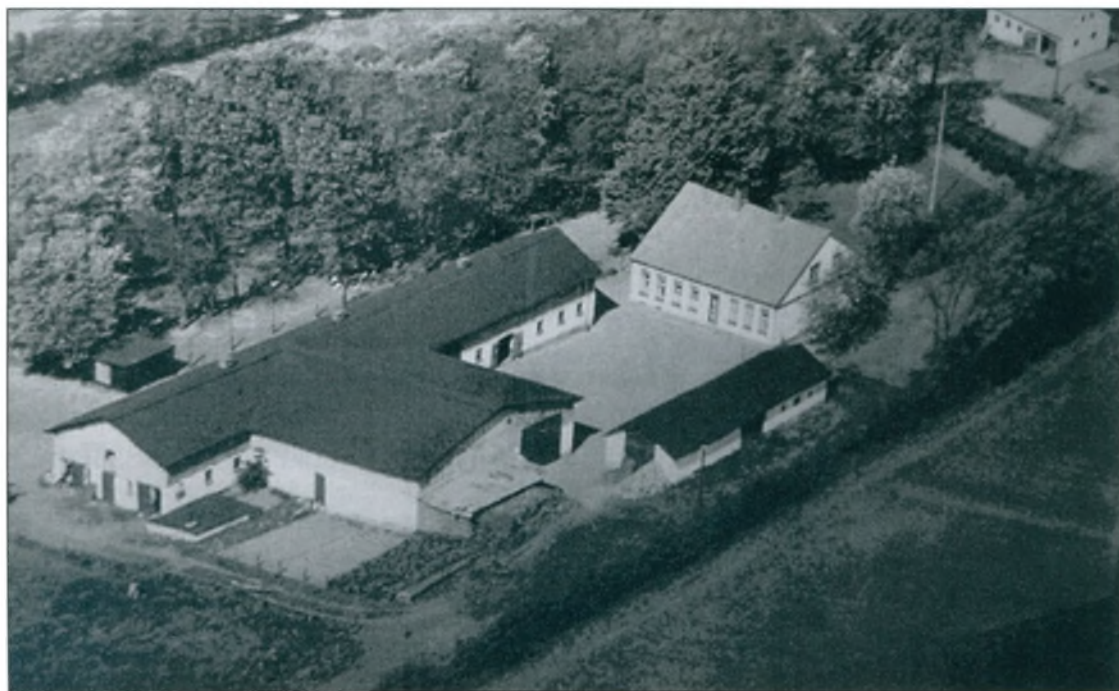
Brian Thomsen, født 1955, søn af foregående ejer. Gift 1983 med Jonna Larsen, født 1960, datter af Inge-Marie og Børge Larsen. I 1990 blev gårdens 20 ha. plus 50 ha. i forpagtning drevet med 50 årskøer og planteproduktion.

Brian Thomsen, der nu er inseminør, har stadig gården, men jorden er nu udforpagtet og en del er solgt.

Gammelt billede af ”Indvang”, som gården har set ud i Hans Bonde Jensens tid. Stuehuset er opført i 1860.

Gård nr. 19: "Petersminde"

"Petersminde" blev bygget i 1901. Tidligere lå gården syd for Krogagervej. I dag har Bent Boldt bygget en stor ny stald umiddelbart sydvest for gården. Bemærk Lauritz Westergaards gamle smedje i øverste højre hjørne.

Gården er udstykket fra Peder Michaelsens gård nr. 7. Heraf kom 29,2 ha. fra gård nr. 7 og 9,5 ha. fra Peder Michaelsens tilkøbte gård nr. 8.

Gårdens ejere:

Peter Johansen Boldt – (ejer 1878)

Peter Johansen Boldt, født 1847 i Nr. Ønlev, Rise sogn. Han blev gift med Inger Marie Michaelsen, f. 1857, datter af Peder Michaelsen og Bodil Marie, født Hørlyk fra gård nr. 7 i Ladegaard. De fik 13 børn: Bothilde Marie, Anne Margrethe, Peter Johansen, Marie Frederikke, Nis, Mathias, Iver, Inger Petrine, Johannes, Bertha, Niels, Alma Dusine og Frieda. - Af disse udvandrede Peter Johansen Boldt til Amerika, Nis Michaelsen Boldt overtog "Jægerslyst" og senere "Renbækgaard" ved Bolderslev, Mathias Michaelsen Boldt overtog fødehjemmet, og Niels Michaelsen Boldt blev dyrlæge.

Inger Marie og Peter Johansen Boldt byggede gården på markerne syd for "Krogagervej". Da denne gård brændte på grund af lynnedslag, blev den flyttet op til nuværende beliggenhed. Mursten fra den gamle gård kan stadig findes i marken.

Uddrag af panteprotokollen:

I protokollen er anført følgende: Peter Johansen Boldt og Inger Marie f. Michaelsen er ifølge kontrakt af 28. okt. 1878 ejere af 29,2144 ha, hvilket areal fra Peder Michaelsens gård er "abgefernet wordet" og allerede er bebygget.

I 1883 blev 9,4848 ha af Peter Michaelsens gård nr. 8 tillige overdraget til Inger Marie og Peter Johansen Boldt.

Peter Johansen Boldt døde i 1931 i Ladegaard, og Inger Marie døde 1941 i Bolderslev hos sønnen Nis Michaelsen Boldt.

Mathias Michaelsen Boldt – (ejer 1910)

Mathias Michaelsen Boldt, født 1885, søn af foregående ejer. Han blev gift med Ellen Marie Hansen, født 1897 i Raade, datter af Julius Hansen og Elisabeth Andrea Thomsen, Arnitlund. De fik 10 børn: Peter, Julius, Inger Marie, Hans, Ejnar, Iver, Johanne Margrethe, Anker, Frieda og Viggo. – Af disse overtog Julius Boldt fødegården, Inger Marie blev gift med en gårdmand i Thorsberg, Vedsted sogn, Hans Boldt overtog en gård i Mølby ved Spandet, Frieda blev bankuddannet og gift med en forsikringsassurandør og Viggo blev lærer.

Da Mathias Michaelsen Boldt overtog gården, var den på 84 tdr. land. Heraf solgte han i 1936 23 tdr. land til Jens Jørgen Petersen, som byggede gården ”Blæsbjerg” på arealet. (Se næstfølgende gård).

Mathias Michaelsen Boldt døde i 1966, og Ellen Marie Boldt døde i 1984.

Julius Michaelsen Boldt – (ejer 1950)

Julius Michaelsen Boldt, født 1924, søn af foregående ejer. Han blev gift med Gertrud Silbernagel, datter af Jenny og Eduard Silbernagel. De har børnene Bent og Lone.

Ved overtagelsen var gården på 45 ha.

Bent Boldt – (nuv. ejer 1992)

Bent Boldt, der er søn af forrige ejer, har netop bygget en ny moderne kvægstald til 100 sdm køer. Gården er nu på 85 ha., og hertil kommer forpagtninger.

”Petersminde” ca. 1901

Gård nr. 19a: "Blæsbjerg"

"Blæsbjerg" er udstykket fra Mathias Boldts gård "Petersminde" i 1936

Gårdens ejere:

Jens Jørgen Petersen – (ejer 1936)

Jens Jørgen Petersen, født 1899, søn af Andreas Petersen, gård nr. 10 "Mosegaard" i Over Jernhyt. Han blev gift med Inge Marie Skøtt, datter af Johannes Skøtt, Dybdal ved Styding. De fik børnene: 1. Anna Karoline, født 1924. 2. Karoline, født 1925. 3. Andrea Johanne, født 1927. 4. Johannes, født 1928. 5. Inger Marie, født 1930, og 6. Andreas, født 1931. – Heraf blev Andrea gift med Jørgen Petersen, gård nr. 7 "Jørgensgaard" i Over Jernhyt, og Andreas overtog "Blæsbjerg".

Gården var i hans tid på 23 tdr. land. – Han deltog i Verdenskrigen 1917-19 og var i fransk fangenskab.

Andreas Petersen – (ejer 1963)

Andreas Petersen, født 1931, søn af foregående ejer. Han blev gift med Valborg Christiansen, datter af Christian Christiansen fra Simmersted. De har børnene Bodil, Birgitte og Jens.

Erling Poulsen – (nuv. ejer 1989)

Erling Poulsen er gift med Lisse Lyng, datter af Ruth og Verner Lyng. De har børnene Ane, født 1976 og Jeppe, født 1982. - Erling Poulsen er tømrermester.

Gård nr. 20: Jacob Westergaard

Gården er af Jørgen Nielsen Kikkenborg udstykket fra gård nr. 7 i 1820.

Gårdens ejere:

Jørgen Nielsen Kikkenborg – (ejer 1821)

Jørgen Nielsen Kikkenborg ejede før gård nr. 7, som i bogen er benævnt ”Tandrups gård”. I 1821 udstykkede han 9 tdr. land ved ”Bekager”. Her byggede han et kådnersted. (Se omtale af Jørgen Nielsen Kikkenborg under gård nr. 7).

Jens Peter Møller – (ejer 1829)

Jens Møller, født 1803, søn af gårdmand Peter Jensen og Maren Hansdatter fra Jelling. Han blev gift med Anne Marie Kikkenborg, datter af foregående ejer. De fik 6 børn, hvoraf Jørgen Petersen Møller blev skrædder, og August Wilhelm Pedersen Møller overtog fødehjemmet.

Jens Peter Møller døde 1856. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Jens Peter Møller af Ladegaard, landboelsmand, søn af gårdmand Peter Jensen og hustru Maren Hansdatter af Jellinge, var født sammesteds 1803, confirmeret i Jellinge kirke 1818. Han forlod sit fødesogn 1824, opholdt sig dernæst 2 aar i Aller sogn og senere i Haderslev. I 1829 ægteviiede han sig med pigen Anne Marie Kikkenborg af Ladegaard, i hvilket ægteskab fødtes 6 børn af hvilke 3 efterlever: Jørgen Peter Møller 25 aar gl., August Wilhelm Møller, 19 aar gl. og Anne Margrethe Møller, 16 aar.

August Wilhelm Pedersen Møller – (ejer 1862)

August Wilhelm Pedersen Møller, gift 1861 med Elisabeth Helene Juul, datter af gårdmand Nis Pedersen Juul og Helene Møller fra Ørsted. De fik sønnen Nis Jensen Møller, som overtog fødehjemmet, og Helene Møller, der blev gift Rathenborg i Haderslev.

August Wilhelm Pedersen Møller døde 1906.

Nis Jensen Møller – (ejer 1891)

Nis Jensen Møller, født 1865, søn af forrige ejer. Han blev gift med Abigail Lovise Petersen Rathenborg, datter af landboelsmand Niels Petersen og Cathrine Rathenborg fra Skrydstrup.

Nis Jensen Møller døde 47 år gammel i 1911.

Anders Madsen Juhl – (ejer 1910)

Anders Madsen Juhl, født i Ladegaard 1876, søn af gdr. Mads Andersen Juhl, Ladegaard, gård nr. 4 ”Juhlsgaard”. Han var ugift, men havde Anne Helene Christensen, som husbestyrerinde.

I hans tid var gården på 27 tdr. land. Han deltog i krigen 1915-1918 og var i bestyrelsen for husmandsforeningen.

Jacob Christensen Westergaard – (ejer 1958)

Jacob Christensen Westergaard, født 1921, søn af smedemester Lauritz Westergaard og Agnes Westergaard. Han blev gift med Ida Olga Jacobsen, datter af Lis og Johannes Jakobsen. De fik sønnen Svend Westergaard, født 1972.

Gårdens areal var i hans tid 21 ha. - Gården er nu sat til salg.

21. Smedje i den gamle skole

I 1947 købte Laurids Westergaard den gamle skole i Ladegaard af Hammelev sogneråd. Han efterfulgtes af sønnen Lauritz. Hans søn Henrik drev en tid smedjen sammen med broderen, men har nu ændret stedet til mekanikerværksted. Broderen er herefter smed i Hammelev.

I dag er smedevirksomheden ændret og udvidet til mekanikerværksted. Den gamle smedje ses midt i billedet.

Gamle huse i Ladegaard

Hus nr. 22

Ejendommen vart tidligere et landboelssted på ca. 6 ha, som er udskilt fra Wilhelm Andresens gård nr. 2 i 1874. I 1883 blev det overtaget af Mikkel Nissen Mikkelsen-familien. I dag ejer Benny Helth Fogtmann og Kathrine Jorgensen Fogtmann huset. De kom fra henholdsvis Ribe og Kastrup.

Hus nr. 23

Huset ejedes i 1874 af snedker Claus Heinrich Wolf. Det blev i 1894 overtaget af Lauritz Lykke, som senere blev købmand og stationsleder på Ladegaard banegaard. Efter hans tid blev huset overtaget af hans datter.

Hus nr. 24

Huset er bygget af Mads Ungstrup på jord fra Winds gård. Hans datter, Anne Margrethe, blev gift med købmand Henrik Lykke i Ladegaard. I dag bor Gunde Nissen i huset, som hun sammen med sin mand overtog efter svigerforældrene Magdalene og Leonhard Nissen.

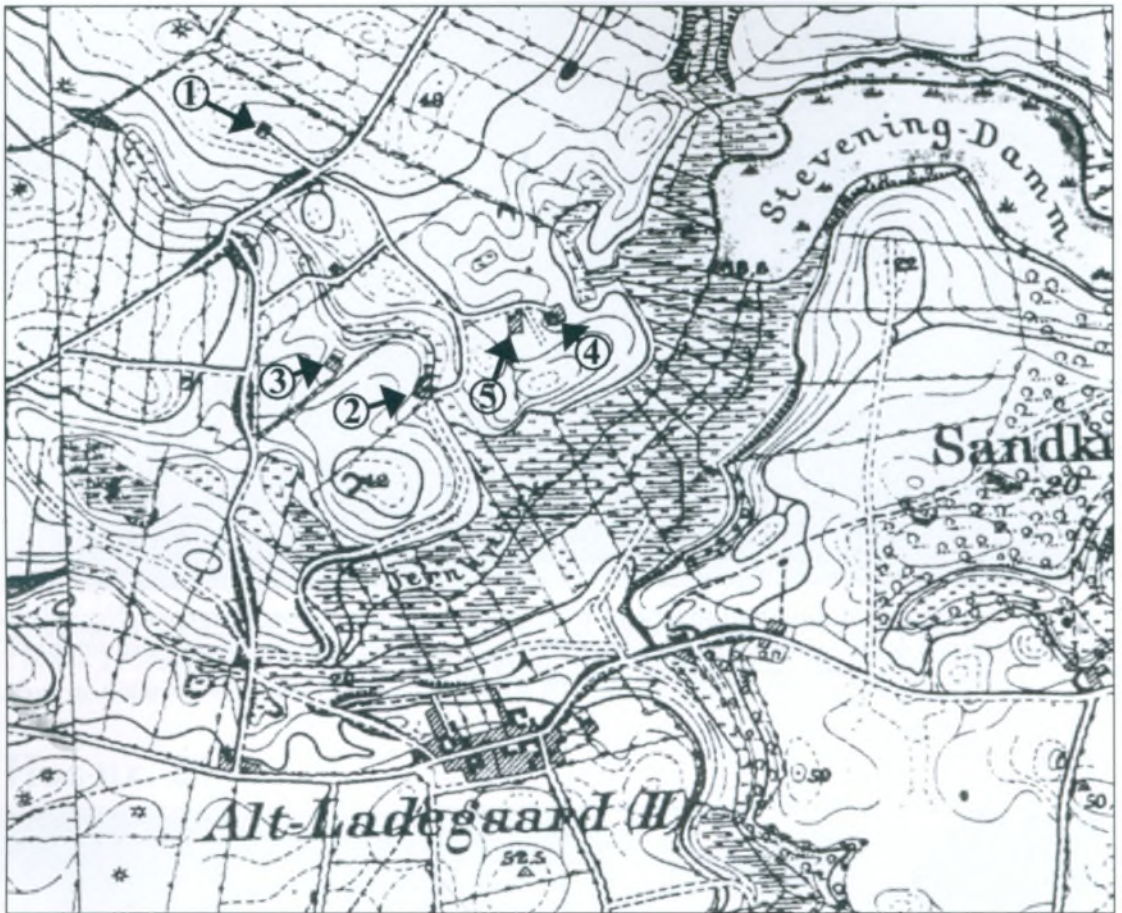
Hus nr. 25

Huset er et tidligere kadnersted udskilt 1862 fra Juhlsgaard til Christian Jepsen Juhl. Huset ejedes senere af Jorgen Petersen-familien, der kom fra Skrydstrup. Jorgen Petersen kaldtes altid "Jorgen Bækmand". Hans son, Thomas, overtog ejendommen efter forældrene. I dag ejer Inge og Flemming Jensen stedet. De kom fra Bække, og han er uddannet VVS-mand, og hun er bestyrer af "Hammelev Forsamlingshus". I deres tid er huset væsentligt moderniseret.

Ejendomme på ”Ladegaard Nørre Hede” – Ladegaard Mark

(Kort ca. 1880)

Ejerfortegnelse ca. 1880:

- 1. Niels Andersen Boe, („Kragedalgaard“)**
- 2. Niels Boisen, (Johan Boisens gård)**
- 3. Andreas Christian Christensen, (Peder Nielsens gård)**
- 4. Johann Peter Steffensen, (Christian Hansens gård)**

Gamle nu nedlagte ejendomme:

5. Peder Olsen Poder (solgt til Jens Simonsen Lund, gård nr. 3 i Ladegaard og Niels Boe gård nr. 1 ”Ladegaard Nørre Hede”)
6. Trine Jacobsgaard (solgt til gård nr. 4 ”Ladegaard Nørre Hede”)
7. Steffen Hundevadt (solgt til gård nr. 4 ”Ladegaard Nørre Hede”)

1. ”Kragedalgård”

Ingeborg og Martin Andersens gård på Ladegaard Nr. Hede. Gården lå tidligere nærmere Dybdalvej.

Gården er udstykket 1873 fra Wilhelm Andresens gård nr. 2 i Ladegaard.

Gårdens størrelse: 1873: 11,5 ha. 1920: 15,0 ha

Gårdens ejere:

Niels Andersen Boe – (ejer 1874)

Landboelsmand Niels Andersen Boe, f. 1843, søn af landboelsmand Anders Boe og Christine Jørgensen, Povlsbjerg, Jegerup sogn. Han blev gift i 1880 med Caroline Friedrike Christine Lübker, datter af skomager Christian Friedrich Lübker og Anne Sophie Cathrine de la Haye, født i Lütjenburg 1842. De fik sønnen Anders Christian Boe, født 1881.

Ludvig Johannes Marschal – (ejer 1908)

Ludvig Johannes Marschal blev gift med Kjestine Persdatter. *

Christian Lassen – (ejer 1910) *

Christine Markussen – (ejer 1915) *

Niels Petersen – (ejer 1919) *

* Oplysninger har ikke kunnet findes i Hammelev kirkebog.

Johan Peter Andersen – (ejer 1920)

Johan Peter Andersen, søn af Hans Christian Andersen og Ingeborg Marie, f. Sahl, gård nr. 14 i Styding. Han blev gift med Margrethe Poulsen. De fik børnene: Jørgen, Christian, Erik, Ingeborg og Viggo.

"Kragedal" – Ladegaard Mark

Johan Peter Andersen ejede kun gården i ca. 11 mdr. og blev herefter ansat i broderens "H.C. Andersens bageri" i Haderslev. I mange år havde han en "brødtur" for firmaet. Kundekredsen var egnens bageriudsalg og private kunder. Han kaldtes derfor aldrig andet end "Johan Bager".

Johannes Andersen – (ejer 1920)

Johannes Andersen var broder til gårdens forrige ejer. Han havde gård nr. 14 i Styding. Gården på Ladegaard Mark blev herefter bestyret af Martin Andersen, som senere blev gift med hans datter Ingeborg. De overtog gården i 1936.

Ingeborg Marie og Martin Andersen - (ejere 1936)

Martin Andersen, født 1906 i Broager, søn af overpakkemester Niels Peter Andersen og Carhrine, født Andresen, Vojens. Han blev gift med Ingeborg Marie Andersen, født 1909, datter af forrige ejer. De fik børnene: Johannes, Niels Peter, Jørn Frederik og Hans Christian.

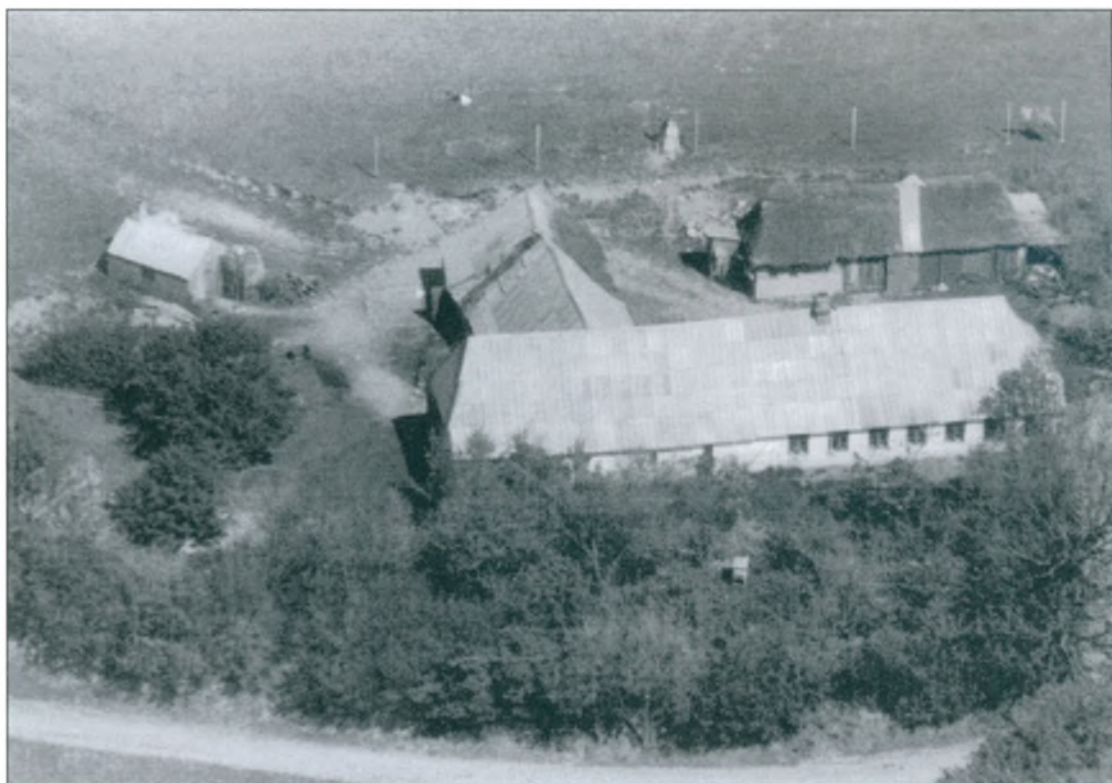
Martin Andersen døde i 1967, og Ingeborg døde 1991.

Bo Andersen – (ejer 1987)

Bo Andersen, født 1959, søn af Petra og Hans Christian Andersen, gård nr. 14 i Styding.

Bo Andersen døde i 1994 ved en tragisk ulykke på gården.

Gård nr. 2: Johan Boisen

Gården er udflyttet ca. 1848 af Johan Jørgensen Boisen fra Ladegaard til Ladegaard Mark.

Gården er af Mathias Engelund i 1834 købt ud fra Anders Madsen Juhls gård nr. 4 "Juhlsgaard" i Ladegaard. På den tid lå ejendommen i Ladegaard.

Gårdens størrelse: 1873: 18,2 ha. 1931: ca. 25 ha.

Gårdens ejere:

Mathias Jørgensen Engelund – (ejer 1834)

Mathias Jørgensen Engelund, født i Lemvig. Han blev gift med Johanne Marie Schjøtt fra Jernhyt. De fik børnene Christina Engelund, Jørgen Engelund, Peder Engelund og Martin Engelund.

Uddrag af panteprotokollen:

I protokollen er anført: Deb. Mathias Jørgensen Engelund i Gammel Ladegaard, Besidder af et Grundstykke "Kronborg" kaldet på 4 tdr. 11/16 med den derpaa staaende Bygning, som er købt af Anders Matzen Juhls Gaard sammesteds ifølge kontrakt af 30. Dec. 1834.

Johan Jørgensen Boisen – (ejer 1848)

Johan Jørgensen Boisen, født 1825 i Neder Jerstal, søn af gårdmand Lauge Boisen og Marine Ellen Sophie Boysen. Han blev gift 1848 med Kirsten Nielsdatter. De fik børnene Lauge Boisen og Niels Boisen, begge født Ladegaard Mark. (Nørre Hede).

Johan Jørgensen Boisen udflyttede landboelsstedet i 1848 til Ladegaard Mark.

Niels Boisen – Ladegaard Mark

Uddrag af panteprotokollen:

Til efterretning er i protokollen anført, at Johan Jørgensen Boisen af Jens Hansen Bunde Jensen i Gl. Ladegaard i 1848 har købt 10 tdr. land 2 8/16 skp. til forbindelse med sin ejendom

4. dec. 1871 er noteret en kontrakt, hvorefter Johan Jørgensen Boisen har købt noget af "Nørrehede", 9 tdr. 7 13/16 skp., af Hans Jensen Bonde Jensen.

Johan Jørgensen Boisen døde 78 år gammel i 1904.

Niels Boisen – (ejer 1873)

Niels Boisen, født 1851. Søn af forrige ejer. Han blev gift med Cathrine Marie Degn, født i Kastvraa, datter af gårdejer Hans Hansen Degn og Anne Marie Flindt. De fik børnene Johan og Kirstine.

Uddrag af panteprotokollen:

Niels Boisen købekontrakt 19. sept. 1873 ejer af det af Johan Jørgensen opførte ejendomskådnested på Ladegaard Mark. – i 1874 købte han 2 tdr. 5/16 skp. af "Store Hededam" af Frands Dall Frandsen (gård nr. 5 i Ladegaard).

Niels Boisen døde 1915, og Cathrine Marie døde 1939.

Johan Jørgen Boisen – (ejer 1913)

Johan Jørgen Boisen, søn af foregående ejer. Han blev gift med Cathrine, datter af Ernst og Kirstine Jahn. De fik sønnen Ernst Friedrich Jahn Boisen, som overtog gården.

Johan Jørgen Boisen døde 1969, og Cathrine døde 1982.

Ernst Friedrich Boisen, søn af forrige ejer. Han er gift med Antje, datter af Klara og Joachimsmeier fra Hallig-Haage, Tyskland. De har børnene Karl-Johan og Kirsten.

Gammelt maleri af Boisens gård

3: Peter Nielsens ejendom

Ejendommen er udstykket 1836 fra Jens Simonsen Lunds gård nr. 3 "Lundsgaard" i Ladegaard.

Gårdens størrelse: 1873: 9,7 ha. 1931: ca. 22 ha.

Ejendommens ejere:

Jens Christian Thøgersen – (ejer 1836)

Jens Christian Thøgersen, søn af Thøger Madsen og Anne Kirstine Nielsdatter, Adsbøl, Vejen sogn. Han blev gift med Anne Marie Berg, datter af Thomas Michel Petersen (fhv. gårdmand på gård nr. 6 i Neder Jernhyt). De fik bl.a. børnene Anne Kirstine, Thomas og Kirsten.

Uddrag af panteprotokollen:

I protokollen er anført, at Jens Christian Thøgersen i 1836 købte "Kragdalslykke" af Jens Simonsen Lund, mod forpligtelse til at sørge for op- og underhold af sin svigerfar Thomas Michel Petersen, som tidligere havde ejet gård nr. 6 i Neder Jernhyt.

Andreas Christian Christensen – (ejer 1841)

Andreas Christian Christensen, født 1809, søn af Cecilie og Christian Andresen, Olstrup. Han blev gift 1841 med Birthe Christensen Boe fra Jegerup. De fik sønnen Christen Andresen, som overtog ejendommen.

Uddrag af panteprotokollen:

I protokollen er til efterretning anført at Andreas Christian Christensens enke, Birthe Christensen, som sad i uskiftet bo, også besad et Kobbelt "Nørrehede", købt 1870 af Frands Dall Frandsen, gård nr. 5 i Ladegaard. Dette areal på 6 tdr. land blev tillagt hendes landboelssted.

Andreas Christensen – Ladegaard Mark

Andreas Christian Christensen døde 46 år gammel i 1857, og Birthe Christensen Boe døde 1883.

Andreas Christian Christensen, landboelsmand af Ladegaard Mark. Søn af huusmand Christian Andresen og hustru Cecilie Andresen af Olstrup, født sammesteds den 2den juli 1809, confirmeret i Hover Kirke 1824, og ægteviet den 24 Octbr. 1841 med efterlevende Birthe Christensen, født Boe i Jægerup Kirke. I dette ægteskab fødtes flere børn, alle uconfirmerede. – Død af brystsyge 48 aar 2 md. 21 dg.

Christen Andresen – (ejer 1883)

Christen Andresen, født 1845, søn af Birthe og Andreas Christensen.

Christen Andresen døde 68 år gammel 1913.

Niels Peter Emil Nielsen – (ejer 1911)

Niels Peter Emil Nielsen, født 1873 i Skellebjerg sogn, Holbæk amt, søn af arbejdsmand Erik Nielsen og Ellen, født Olsen. Han blev gift med Mette Marie Skøtt, født 1874.

Niels Peder Emil Nielsen døde 1947, og Mette Marie døde 1965.

Peter Nielsen – (ejer 1944)

Peter Nielsen, født 1903, gift med Marie Nielsen, født 1908. Peter Nielsen døde 1974 og Marie døde 1985.

Nis Christian Jensen – (ejer 1973)

Nis Christian Jensen, der er født 1913, er forhenværende smed i Sønder Vilstrup. Han har købt ejendommen til jagtformål. Den er nu udlejet.

Gård nr. 4: Christian Hansen

Christian Hansens gård er udflyttet fra smedenes landboel nr. 11 i Ladegaard.

Landboel nr. 11 i Ladegaard ejedes af Ellen Peders, enke efter smeden Jens Jessen Schmidt. Hun solgte i 1843 landboelsstedet til Jens Jørgensen Lund fra Kolsnap.

Gårdens størrelse: 1873: 9,7 ha. 1920: ca. 20 ha.

Gårdens ejere:

Jens Jørgensen Lund – (ejer 1843)

Jens Jørgensen Lund var fra Kolsnap, søn af Nis Nielsen og Anne Margrethe Madsdatter. Han blev gift 1. gang, med Anne Schmidt fra Skrydstrup og 2. gang, med Maren Sørensen fra Jegerup. Jens Jørgensen Lund døde i 1877 uden at efterlade sig livsarvinger.

I hans tid blev landboelsstedet udflyttet til "Nørreheden" på Ladegaard Mark.

Johann Peter Steffensen – (ejer 1868)

Johann Peter Steffensen, født 1820, søn af Nis Johannsen Terp og Birthe Marie Steffensen, gård nr. 8 i Ladegaard. Han blev gift 1866 med Marie Margrethe Westergaard, datter af degnen Mauritz Westergaard og Maria Kirstine Enemark i Branderup. De fik ingen arvinger.

Marie Margrethe Steffensen døde 1885. Hvornår Johann Petersen Steffensen er død er ikke fundet i kirkebogen.

Mads Paulsen Kudsk – (ejer 1888)

Mads Paulsen Kudsk, født 1860, søn af Falle Hansen Kudsk og Ingeborg Madsen hus nr. 27 i Styding. Han blev gift med Oline Schüler, datter af Karen og Claus Schüler fra Haderslev.

Andreas Peter Hansen – (ejer 1890)

Andreas Peter Hansen, født 1860, søn af smedemester Mathias Hansen og Marie Lauritzen, Styding. (Se smedjehus nr. 26 i Styding). Han blev gift med Marie Thy fra Tørning Mark. De fik børnene Christian Hansen, Mathias Hansen og Anne Marie Hansen.

Andreas Peter Hansen døde i 1904, og Marie Thy døde 1918.

Mathias Christian Hansen – (ejer 1913)

Mathias Hansen var søn af forrige ejer. Han faldt 1915 ved Somme i 2. Verdenskrig. Herefter overtog broderen, Christian Hansen, gården.

Mathias Christian Hansen tilkøbte naboejendom art. nr. 111 ejet af Jørgen Friedrich Hundevadt, som herefter flyttede til Vojens Mark.

Christian Hansen – (ejer 1920)

Christian Hansen, født 1894, søn af Andreas Peter Hansen og Marie, født Thy. Han blev gift med Kirsten Legart, født Marquard fra Østprøjsen. De fik ingen arvinger.

I Christian Hansen tid tilkøbtes naboejendommen, art. 68, ejet af Hans Christiansen, gård nr. 14a i Styding.

Lisbeth Hansen døde 1953, og Christian Hansen døde 1964.

Gården blev efter Christian Hansen overtaget af forskellige. I dag ejer Brian Thomsen, der er pilot på Flyvestation Skrydstrup, stedet. Han er gift med Jannie Just Jensen. - Brian Thomsen er fra Vinderup og Jannie er fra Smørum Nedre.

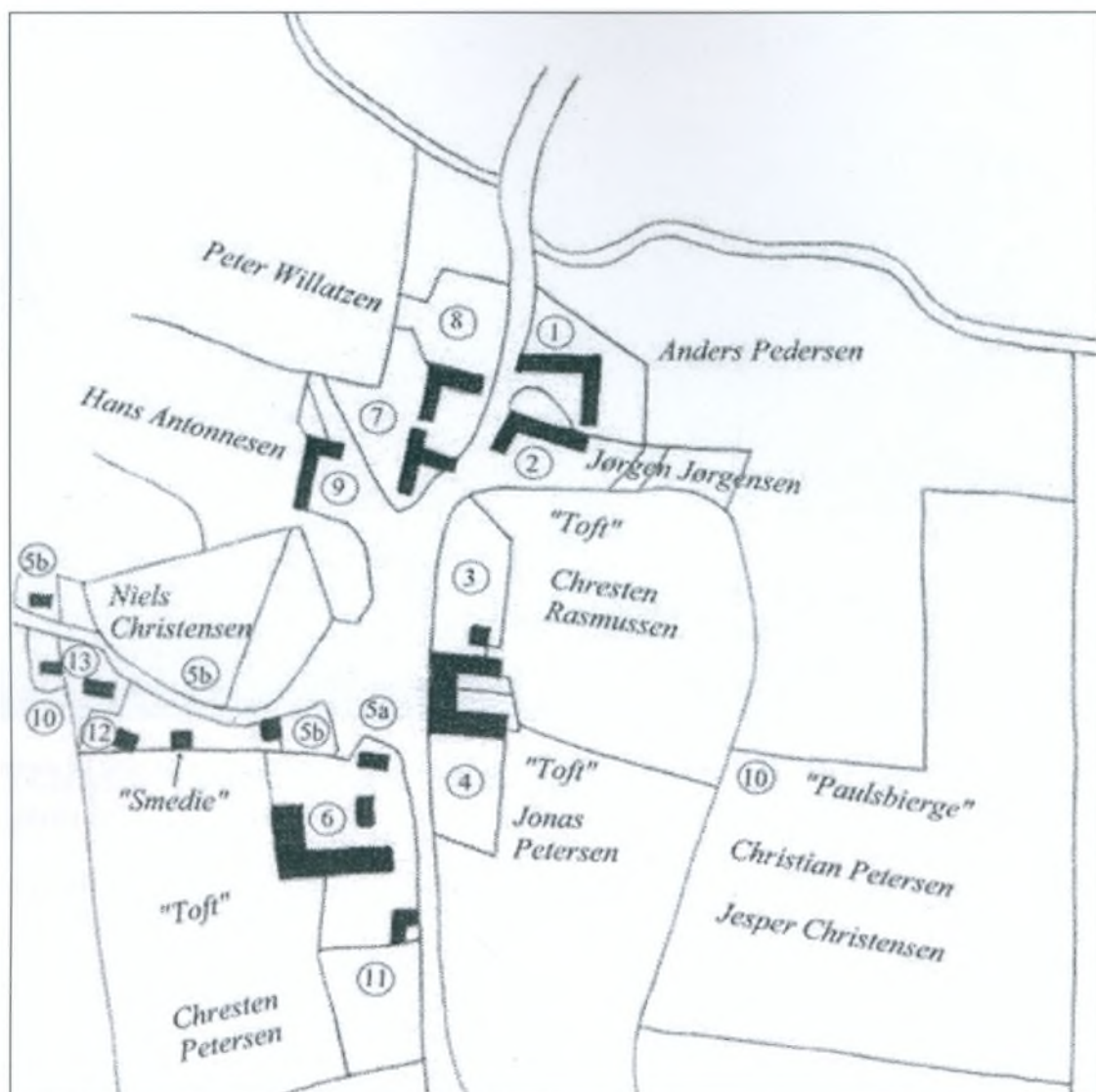
Christian Hansens gård set fra gårdpladsen. Foto 2003. (Se ældre billede næste side).

Ældre billede af gården i Christian Hansens tid. Øverst til venstre i billedet skimtes Styding og øverst til højre ses "Stevning Dam".

Gårde i NederJernhyt

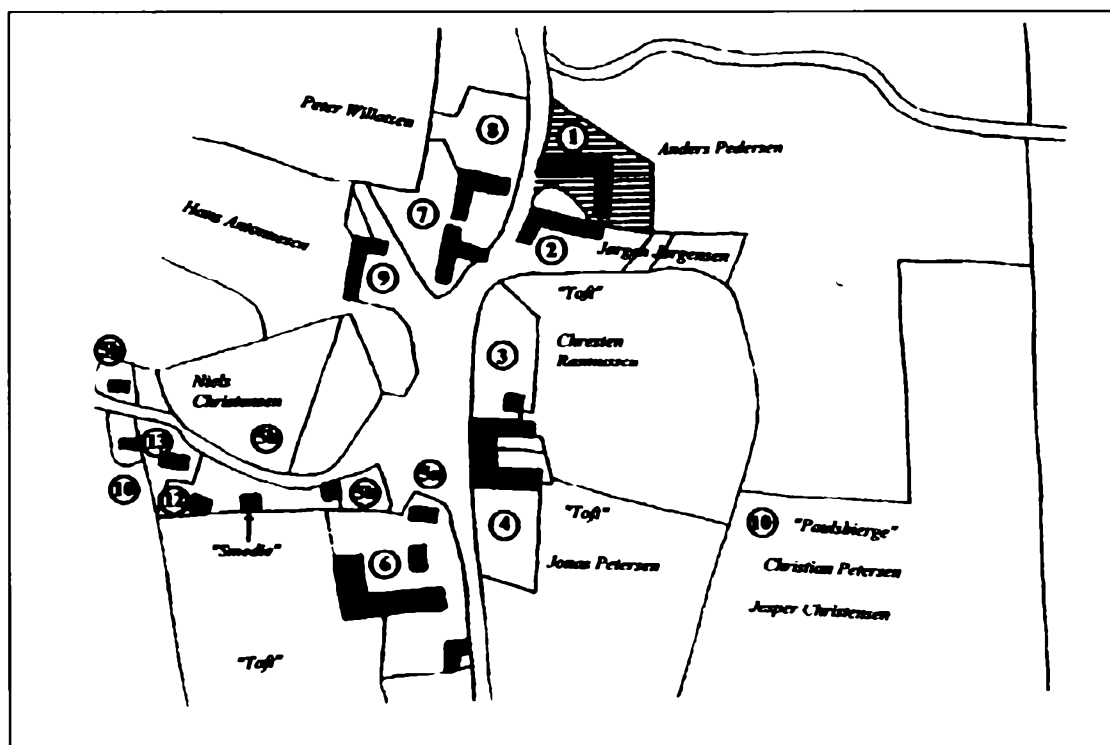

(Kort 1792)

Ejerfortegnelse 1792:

1. Anders Petersen	7. Christian Nielsen
2. Jørgen Jørgensen	8. Peter Willatzen
3. Chresten Rasmussen	9. Hans Antonnesen
4. Jonas Petersen	10. Jesper Christensen
5a. Jonas Petersen	11. Peder Jensen
5b. Niels Christensen	12. Smeden
6. Chresten Petersen	13. Hyrdehus

Gård 1: Anders Pedersen

Gård nr. 1 indskraveret på udskiftningskortet fra 1792. På den tid ejede Anders Pedersen gården. I 1869 blev den solgt til oprettelse af "Fattiggården" i Over Jernhyt.

Gården var oprindelig en helgård bestående af gård 1 og 2. (Se fæsteoversigt Jernhyt 1706-1792).

Gårdens ejere:

Truels Petersen – (nævnt i reg. 1706-1716)
(½ gård)

Anders Petersen – (nævnt i reg. 1729)
(½ gård)

Søren Carstensen – (ejer 1730)
Ejede også gård nr. 2.

Jørgen Nielsen – (ejer 1759)
Ejede også gård nr. 2. Var muligvis Søren Carstensen's svigersøn. - Han gik konkurs i 1761.

Mathias Pedersen – (ejer 1761)
Mathias Pedersen, født i Fjelsø, søn af gårdfolkene Peder Powelsen og Kirstina Peders, Fjelsø. Han blev gift med Ellen, datter af Anders Christensen og Mettha Cathrine Jørgensdatter. De fik bl.a. børnene: 1. Kirstine, som blev gift med Jørgen Nissen. De overtog gård nr. 2, som var halvdelen af forældrenes helgård. 2. Anna, som blev gift med Simon Hansen, gård nr. 4 i Ladegaard ("Juhlsgaard").

Efter Ellens død, giftede Mathias Pedersen sig med enken, Margrethe Nielses, fra Bøjskov. De fik børnene: 1. Ellen, der blev gift med Anders Petersen, som med hende overtog hendes forældres halve gård. 2. Maria, som blev gift med Peder Jensen, som overtog landboel nr. 11. Efter Margrethe Nielses død, giftede Mathias Pedersen sig med degnedatteren Charlotte Amalie.

Mathias Pedersens gård var en helgård, der deltes i 2 halve gårde, som hver blev overtaget af svigersønnerne Anders Pedersen og Jørgen Nissen.

Charlotte Aamalie døde 74 år gammel i 1787, og Mathias Pedersen døde 86 år gammel i 1782. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Mathias Pedersen forstum gaardmand udi Hiernhött var født udi Fielsøe Bye udi Jylland af ægteforældrene Peder Povelsen og Kirstina Peders forstum gaardfolk samme steds. Blev første gang gift med pigen Ellen en datter af forstum Anders Christensen og sin hustru Mettha Cathrine Jørgens datter, med hvilken han levede udi ægteskab 12 aar hvoraf 2de døtre ere i live, 1. Kirstine gift med gaardmanden Jørgen Nissen i Hiernhött, hvoraf en datter søn og lever navnlig Jørgen. 2. Anna gift med Simon Hansen udi Ladegaard hvoraf en datter datter Kirstina er i live. Andet gang gift med enken Margrethe Nielses fra Beuschov Skov hvoraf en datter Ellen var gift med gaardmanden Anders Pedersen udi Hiernhött hvoraf efterlever 2de børne børn: 1, Peder. 2, Margrethe. 3, Maria gift med en smaa Mand Peder Jensen i Hiernhött hvoraf lever en datter datter Cathrina, var i ægteskabet 18 aar. 3die gang gift med pigen Charlotte Amalie en datter af forstum sognedegnen Peder Kærstensen udi Cliplef og sin hustru Sindet Pedersdatter, med hvilken han levede i 29 aar, og efterlod hende i enkestand. Blev gammel 86 aar og 4re maaneder.

Anders Pedersen – (ejer 1763)

Anders Pedersen, født 1737 i Skrydstrup, søn af Peder Pedersen og Maren Jepes. Han blev gift 1763 med Ellen, datter af forrige ejer. De fik 5 børn, hvoraf: 1. Peder Andersen overtog fødegården, og 2. Margrethe blev gift med Hans Erichsen fra Ladegaard. De overtog gård nr. 4 i Neder Jernhyt.

Efter Ellens død i 1773, giftede Anders Pedersen sig med Anneken, datter af Christian Hansen og Gertrud Christiansdatter fra Maugstrup. De fik 2 sønner og 11 døtre, hvoraf: 1. Maren blev gift med Andreas Madsen, Jernhyt, og 2. Gjertrud blev gift med Lauds Schjøth i Jernhyt.

Uddrag af panteprotokollen:

Anders Pedersen er noteret som ejer af den halve fæstegård af helgården, førhen ejet af Peder Mathiesen og Jørgen Nielsen. I en note 1868 er anført, at han er konstitueret som formynder for afdøde Peder Mathiesens datter, Maren.

I 1874 er protokolleret: "*Dend Debitoris 2de Børn efter Udsigelse Contract de dato den 13de Juny a.c. tilskrevne Mødrene Arv, nemlig Sønnen, navnlig Peder Andersen, 50 Mk. lybsk, og Datteren, Margretha Andersen, derimod 25 Mk.l. og hendes sal. Moders Livsklæder, samt deres forsvarlige Opdræt.*"

Anneken døde 1816, og Anders Pedersen døde 1818. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Anders Pedersen af Jernhytt var født i Skrydstrup i juli maaned 1737 af ægteforældrene Peder Pedersen og Maren Jeppes. Blev der confirmeret og giftede sig første gang den 13. maj 1763 med daværende pige Ellen, Mathias Pedersens og Margrethe Mathiases i Jernhytt avlede med hende 5 børn hvoraf de efterlevende ere 1. Peder Andersen i Tirslund gift med Kathrine Marie Jensdatter af Ørsted har Ellen Karen og Kathrine Pedersen. 2, Margrethe Andersen, gift i Ladegaard med Hans Erichsen, har Sindet, Ellen, Anders og Else, alle døbte Birk. Han levede med konen indtil 19. novbr. 1773. Anden gang giftede han sig den 25. juni 1774 med daværende pige: Anneken, Christian Hansens og Gertrud Christiansdatter af Maugstrup, avlede med hende 2 sønner og 11 døtre, hvoraf de efterlevende ere: Maren gift med Anders Madsen i Jernhytt, har: Anne og Anneken, begge døbte Madsen. 2, Gjertrud gift med Lauds Schjöth i Jernhytt, har Jesper Jørgensen og Peder Pedersen Schjöth. Han levede med den anden kone til 6. februar 1817, omtrent 20 aar paa aftægt, og døde omtrent 81 aar gammel.

Peder Andersen – (ejer 1793)

Peder Andersen, søn af foregående ejer, født 29. oktober 1763. Han blev gift 13. sept. 1792 med Cathrine Marie, datter af Anders Nielsen i Ørsted. De fik børnene: 1. Ellen Gott, f. 1794, 2. Anders Pedersen Bork, f. 1796, 3. Anders Pedersen Gott, f. 1797, 4. Anders Pedersen Gott, f. 1799, 5. Karen Pedersen Gott, f. 1803 og 6. Cathrine.

Peder Andersen overtog forældrenes halve gård, som han i 1796 byttede med ”Toftegods nr. 9”, som ejedes af Hans Antonissen. I 1801 sad familien til leje i Jernhyt, men er senere muligvis flyttet til Tirslund ved Bevtøft.

Uddrag af panteprotokollen:

I 1793 blev protokolleret, at hans halvsøstre, Ellen, Maren, Malena og Gjertrud skulle have: fyrkister og én vinters fri kost, og forældrene Anders Pedersen og Anneken skulle have aftægt.

Hans Antonisen – (ejer 1796)

Hans Antonisen var muligvis søn af Antoni Hansen fra Moltrup. (Se under Hans Gregersen, gård nr. 8 i Ladegaard). Han blev gift med Sara Pedersdatter. De fik følgende børn i Ladegaard: 1. Antoni Kling, f. 1794, og 2. Peder Kling, f. 1797.

Hans Antonisen havde i Neder Jernhyt før haft ”Toftegods nr. 9”, som han byttede med ovenstående Peder Andersen.

Uddrag af panteprotokollen:

Hans Antonisen er i 1796 nævnt som besidder af den af Peter Andersen tiltuskede ½ Feste-Gaard udi Hiernhyt.

Hvor og hvornår Hans Antonisen er død, er ikke fundet i Hammelev kirkebog.

Jens Christopher Bock – (ejer 1797?)

Ingen oplysninger har kunnet findes i Hammelev kirkebog.

Ellen Jacobs – (ejer 1798)

Enken Ellen Jacobs blev gift 16. juni 1798 med Niels Pedersen Klog, Peder Nielsens og Mette Marie Peders ægte søn af Toftlund. (Muligvis var han fra Ørsted).

Uddrag af panteprotokollen:

I 1798 lånte Ellen Jacobs 133 rdl og 16 skilling af Haderslev Provstis Kirke-Casse.

Niels Hansen Frank – (ejer 1799)

Niels Hansen Frank, søn af landboelsmand Hans Madsen og Anne Marie Nielsen fra Bæk, Nustrup sogn. Han blev gift med Bodil Marie Holm fra Ørsted. De fik 4 børn: 1. Hans Frank, seminarist. 2. Gjertrud Marie Frank, gift på fødegården. 3. Anne Marie Frank, gift på "Wismarlund" ved Ladegaard, og 4. Marie Kjestine Frank, gift med gårdmand Niels Nielsen, gård nr. 12 "Skovhus" i Over Jernhyt.

Bodil Marie Frank, født Holm, beskæftigede sig i mange år med kniplingshandel i amtet.

Uddrag af panteprotokollen:

I 1799 protokolleredes med hensyn til Poul Nielsen Frank (en bror?) en i mødre- og fædrearv, samt for afståelsen af fæsteretten, i alt 23 rdl og 27 skilling uden renter. Desuden fik han "fri Tilflugt ved Stavnen i ugift Stand, med fælles Seng, Ild og Lys."

I 1811 solgte Niels Hansen Frank sin "Andel af Papirdammen" på 1½ tdr. land til 6 medinteressenter. (Se omtale af papirfabrikken under erhverv).

Bodil døde 1830, og Niels Hansen Frank døde 1855. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Niels Hansen Frank, enkemand af Jernhyt, søn af for længst afdøde landboelsmand Hans Madsen og Anne Marie Nielsen af Nustrup sogn, født sammesteds d. 25. juni 1875. I ægteskab med hans afdøde hustru Bodil Marie Holm af Ørsted, Oxenvad sogn fødtes 4 børn af hvilke 2 døtre efterlever som enker i Jernhyt, Gjertrud Marie, 54 aar, enke efter gaardmand Hans Therkelsen Beck og Anne Marie, 51 aar, enke efter Hans Jørgen Beck. 80 aar, 5 md, 23 dage gl.

Hans Terkelsen Beck – (ejer 1826)

Hans Terkelsen Beck, født 1795, søn af landboelsmand Peter Jørgen Beck og Inger Hansdatter, landboel nr. 10 "Wismarlund", Ladegaard. Han blev gift med Gjertrud Marie Frank, datter af forrige ejer. De fik 5 børn: 1. Peter Beck, skolelærer. 2. Inger Marie, som blev gift med gårdmand og kromand Hans Iversen i Skrydstrup. 3. Niels. 4. Jørgen og 5. Hanne Cathrine – alle døbte Beck.

Uddrag af panteprotokollen:

Ved overtagelsen 1826 blev protokolleret en kontrakt vedr. aftægt til Niels Hansen Frank og hans "nærværende" hustru.

Hans Terkelsen Beck døde i 1852. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Gaardmand Hans Terkelsen Beck af Jernhyt, søn af for længst afdøde forældre landboelsmand Peter Jørgensen Beck og Inger Hansdatter paa Ladegaard Mark, født sidstnævnte sted den 1ste oktbr. 1795. 1821 blev han gift med sin efterlevende enke

Gjertrud Marie Frank af Jernhyt. Af dette ægteskab efterlever 5 børn, nemlig Peter Beck, skolelærer i Haderslev, 30 aar, Inger Marie, 25 aar, gift med kromand Iversen i Skrydstrup. De øvrige Niels, 20 aar, Jørgen, 18 aar og Hanne Cathrine Beck 13 aar, er hjemme. Han døde efter længere tids lidelser af mavekræft, 56 aar, 6 maaneder og 26 dage gammel.

Uddrag af panteprotokollen:

Efter Hans Therkildsen Becks død udfærdigedes en legimationskendelse i 1858, hvorefter arvingerne overtog gården. Efter ministeriel bevilling af 1853 havde Hans Therkildsen Beck tilbagekøbt 4 andele af "papirdammen" af Jacob Petersen, Niels Lauridsen Aarøe, Mads Christian Poulsen og Nis Nissen.

Jørgen Hansen Beck – (ejer 1859)

Jørgen Hansen født 23. april 1834, søn af foregående ejer. Han blev gift 1859 med Christiane Knudsen Lund, datter af Knud Knudsen Lund og Elsabé Kirstine Simonsdatter. De fik datteren, Elisabeth, som døde 1866.

Jørgen Hansen Beck udflyttede gården til gård nr. 8 i Over Jernhyt og solgte gården i Neder Jernhyt til broderen, Niels Hansen Beck.

Uddrag af panteprotokollen:

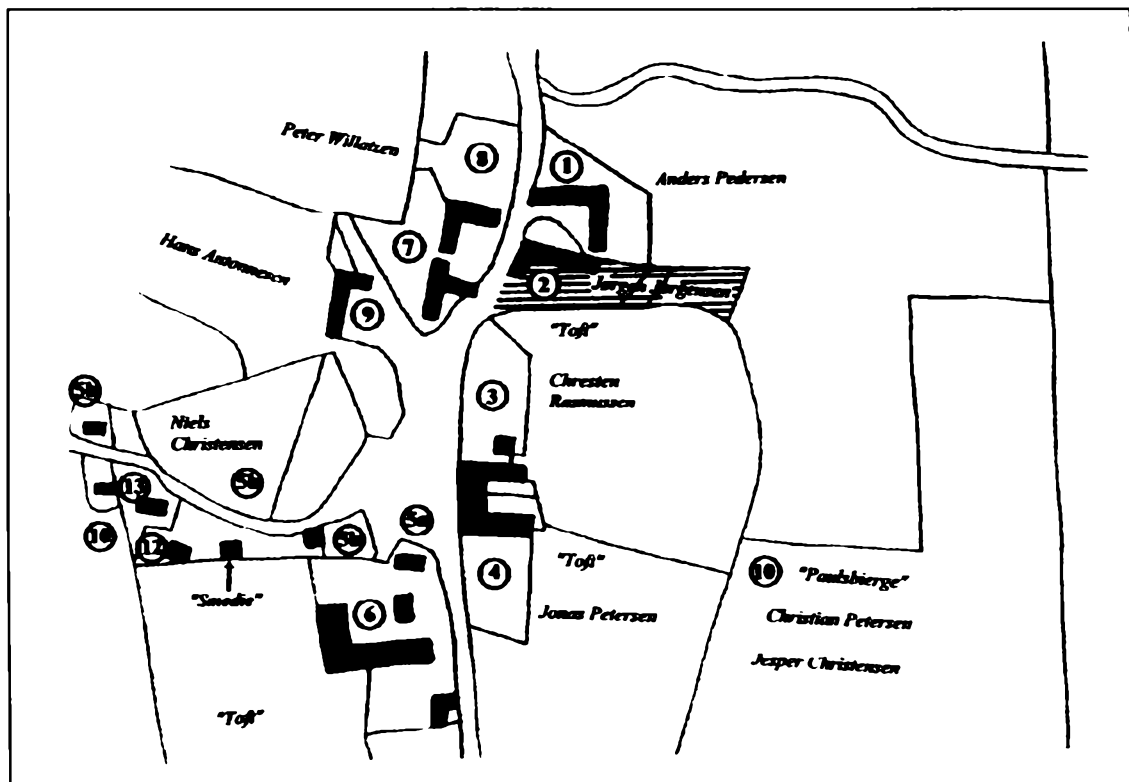
Jørgen Hansen Beck overtog gården med undtagelse af ca. 29 tdr. land med forpligtelserne: 1. at svare sin moder Gertrud Marie Beck aftægt på livstid. 2. at betale til sine medarvinger, skolelærer Peter Hansen Beck og gårdmand og kroejer Hans Iversen Hansen af Skrydstrup 700 rdl til deling med rente på 4% fra 1. nov. 1858 og ½ års opsigelse.

Med ministeriel bevilling 1859 solgte Jørgen Hansen Beck 29 tdr. land til broderen Niels Hansen Beck. Ligeledes solgtes i 1862 7 tdr. land til Peter Christian Petersen, gård nr. 6, til opførelse af en aftægtsejendom. (Senere kaldet "Plantørgården").

Jørgen Hansen Beck solgte i 1869 sin ejendom i Over Jernhyt til Hammelev sogns fattigkommission til oprettelse af fattiggård.

(Se "Jernhyt Fattiggård" side 279).

Gård nr. 2: Jürgen Jürgensen

Gård nr. 2 indskraveret på udskiftningskortet 1792. På den tid ejede Jürgen Jürgensen gården. I 1851 blev den udflyttet til gård nr. 7 "Jørgensgaard" i Over Jernhyt.

Gården var oprindelig en helgård bestående af ovenstående gård 1 og 2.

Gårdens ejere:

Hans Paulsen – (nævnt i reg. 1706 -1716 og 1729)

(½ gård)

Søren Carstensen – (fæster fra 1730)

Søren Carstensen havde også gård nr. 1.

Uddrag af panteprotokollen:

I protokollen er anført, at debitor Søren Carstensen i Jernhyt besad en hel fæstegård. Desuden er øverst på siden indføjet: "Nedenstaaende Debitor Peder Hansen, besidder af den heele gaard, den halve, og den anden halve Gaard Anders Pedersen." (Se efterfølgende Peder Hansen, som overtog halvdelen af gården i 1770).

Jørgen Nielsen – (ejer 1759)

Jørgen Nielsen overtog helgården. Han var muligvis Søren Carstensen's svigersøn. I 1761 gik han konkurs.

Uddrag af panteprotokollen:

I 1759 blev protokolleret, at Jørgen Nielsen "til Sælgeren Søren Carstensen for denne Gaard skal betale 1000 Mark lybsk i Kiøbesum." Samme år udstedte han en obligation på 200 Mark til Jens Jørgensen, og derefter var anført følgende i et notat: "Debitors, Jørgen Nielsens, Gaard er gaaet

Concurs og Creditor, Jens Jørgensen, har ikke kunnet faa noget ud af denne Concurs, som destribueret af 11. Juli 1761”.

Mathias Pedersen – (ejer 1761)

Mathias Pedersen, født i Fjelsø, søn af gårdfolkene Kirstina og Peder Povelsen. Han blev gift med Ellen, datter af Anders Christensen og Metha Cathrine Jørgensdatter. De fik bl.a. børnene: 1. Kirstine, som blev gift med Jørgen Nissen, som med hende overtog hendes forældres gård. 2. Anna, som blev gift med Simon Hansen på gård nr. 4 i Ladegaard – senere kaldt ”Juhlsgaard”.

Efter Ellens død, giftede Mathias Pedersen sig med enken Margrethe Nielses fra Bøjskov Skov. De fik børnene: 1. Ellen, som blev gift med Anders Pedersen, og de overtog gård nr. 1 i Neder Jernhyt. 2. Margrethe. 3. Maria, som blev gift med Peder Jensen, landboelsmand på landboel nr. 11 i Neder Jernhyt.

Tredje gang giftede han sig med Charlotte Amalie, datter af sognedegn Peder Kærstensen fra Kliplev.

Han overtog helgården, som efter hans tid deltes i 2 halvgårde, hvoraf svigersønnen, Anders Pedersen overtog den ene (gård nr. 1), og sønnen Peder Mathiesen overtog her nævnte gård nr. 2.

Charlotte Amalie døde 74 år gammel 1787, og Mathias Pedersen døde 86 år gammel i 1782. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Mathias Pedersen fordem gaardmand udi Hiernhött var født udi Fielsøe Bye udi Jylland af ægteforældrene Peder Povelsen og Kirstina Peders fordem gaardfolk samme steds. Blev første gang gift med pigen Ellen en datter af fordem Anders Christensen og sin hustru Mettha Cathrine Jørgens datter, med hvilken han levede udi ægteskab 12 aar hvoraf 2de døtre ere i live, 1. Kirstine gift med gaardmanden Jørgen Nissen i Hiernhött, hvoraf en datter søn og lever navnlig Jørgen. 2. Anna gift med Simon Hansen udi Ladegaard hvoraf en datter datter Kirstina er i live. Andet gang gift med enken Margrethe Nielses fra Beuschov Skov hvoraf en datter Ellen var gift med gaardmanden Anders Pedersen udi Hiernhött hvoraf efterlever 2de børne børn: 1, Peder. 2, Margrethe. 3, Maria gift med en smaa Mand Peder Jensen i Hiernhött hvoraf lever en datter datter Cathrina, var i ægteskabet 18 aar. 3die gang gift med pigen Charlotte Amalie en datter af fordem sognedegnen Peder Kærstensen udi Cliplef og sin hustru Sindet Pedersdatter, med hvilken han levede i 29 aar, og efterlod hende i enkestand. Blev gammel 86 aar og 4re maaneder.

Peder Mathiassen – (ejer 1763)

Peder Mathiesen, født 1733, søn af forrige ejer. Han blev gift med Metha Maria fra Skrydstrup. De fik børnene: 1. Peder. 2. Ellen og 3. Maren.

Peder Mathiesen overtog halvdelen af forældrenes hele gård. – Han døde 35 år gammel i 1768. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Peder Mathiassen gaardmand i Hiernhötte, en søn af Mathias Pedersen ibid, og hans afdøde hustru Ellen Mathiases. Gift med pigen nu efterlevende enke Mettha Maria Peders datter af Skrydstrup; gammel 35 aar 8 uger og nogle dage. Efterlader næst enken 3 børn Peder, Ellen og Maren, som alle 3 ere umyndige og smaa.

Peder Hansen – (ejer 1770)

Peder Hansen var fra Dalby. Han blev gift 24. okt. 1769 med Metha Maria, enke efter foregående ejer, Peder Mathiassen.

Uddrag af panteprotokollen:

Den 25. april 1770 udstedte Peder Hansen en obligation på 100 Mark, som blev deleret 31. dec. 1783. Se yderligere notat-tilføjelse under foran nævnte Søren Carstensen.

Jürgen Nissen – (ejer 1773)

Jørgen Nissen, født 1726 i Uge, søn af Maren og Nis Hansen. Han blev gift med Kirstina Mathiasdatter, datter af forrige Mathias Pedersen og Margrethe Nielses. De fik 11 børn, hvoraf den ældste søn, Jørgen Jørgensen, overtog gården.

Uddrag af panteprotokollen:

Jørgen Nissen udstedte en obligation på 50 Mark til rådmand Peter Raben i Haderslev.

Kirstina døde år 1800, og Jørgen Nissen døde 73 gammel samme år. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Jörgen Nissen af Jernhytt, var født i Uege i aaret 1726 af ægteforældrene Nis Hansen og hans hustrue Maren Nisses, tiende i nogle aar, 1750 begav hand sig i ægteskab med pigen nu afg: Kirstina Mathiasdatter af Böyskov ved Graasten, levede med hende i 49 aar, og avlede med hende 11 børn neml: 7 sønner og 4 døtre, hvoraf den eene og ældste søn, Jörgen, efterlever og er gift paa gaarden i Jernhytt med Maria Gotfridsdatter af Uldallund og haver 3 børn, Jörgen, Gotfred og Mathias Lund, de andre 10 børn er alle bortdøde. Den afdøde døde efter langvarig sygeleje, og blev 73½ aar gammel.

Jørgen Jørgensen – (ejer 1787)

Jørgen Jørgensen, født 1765, søn af foregående ejer. Han blev gift med Maria Gottfriedsdatter, datter af gårdfolkene Gottfred Jørgensen og Herlich Andersen fra Uldallund ved Skrydstrup. De fik 10 børn, hvoraf: 1. Jørgen overtog forældrenes gård. 2. Gotfred og 3. Mathias – alle døpte Lund.

Uddrag af panteprotokollen:

I 1787 blev protokolleret en aftægtskontrakt til forældrene Kjestine og Jørgen Nissen.

Maria Gottfriedsdatter døde 1828, og Jørgen Jørgensen døde 87 år gammel i 1853. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Forhenværende gaardmand Jørgen Jørgensen i Jernhytt, siden 1828 enkemand, født i Tombøll, Feldsted sogn, den 12the juni 1765 af daværende gaardfolk Jørgen Nissen og hustru Mette Kirstine, kom 2½ år gammel med forældrene til Jernhyt, hvor han siden bestandig har levet. 1786 indgik han ægteskab med pigen Marie Gotfreds datter, af hvilket ægteskab 6 sønner og 3 døttre, der alle ere døde. Den gamle mand havde tidligere afleveret gaarden til én af sine afdøde sønner. Han levede sine sidste aar hos dennes datter, gift med Jacob Pedersen af Hammelev. Hans alder var 87 aar, 9 maaneder, 11 dage.

Gottfred Jørgensen Lund – (ejer ca. 1818)

Gottfred Jørgensen Lund, søn af Jørgen Jørgensen og Marie Gottfredsdatter. Han blev gift i 1818 med Mette Marie Lund, datter af Iver Jørgensen og Kirsten Margrethe Lund fra Grønnebæk. De fik 2 børn: 1. Jørgen Jørgensen Lund, som overtog fødegården og 2. Kjestine Margrethe Lund, gift med Jacob Pedersen fra Hammelev.

Uddrag af panteprotokollen:

1833 solgtes 8 tdr. land til Nis Michaelsen, gård nr. 7 i Ladegaard.

Mette Marie døde 1842, og Gottfred Jørgensen Lund døde 52 år gammel i 1846. Ved hans død indføres i Hammelev kirkebog:

Gottfred Jørgensen Lund, halvgaardsmand i Jernhyt, søn af endnu levende Jürgen Jürgensen og afdøde hustru Marie Gottfredsdatter sammesteds. - Han havde været gift med Mette Marie Laudsen, Grønnebæk, Jels sogn, som er død for 5 aar siden. I dette ægteskab avledes 2 børn. Jørgen Jørgensen Lund og Kirsten Margrethe Lund, som endnu lever. Hans Alder 52 aar 4 mdr. 7 dage.

Jørgen Jørgensen Lund – (ejer 1848)

Jørgen Jørgensen Lund, født 1820, søn af forrige ejer. I forbindelse med krigen i 1848 var han sygevagtt på lazarettet i Sønderborg. Her pådrog han sig en langvarig sygdom og døde i 1851.

Uddrag af panteprotokollen:

Jørgen Jørgensen Lund overtog gården ved kontrakt 1848 og 1850, hvorefter han skulle betale sælgerens gæld og udrede medgift i penge og udstyr til søsteren, Kjesten Margrethe Lund, og give aftægt til faderen på livstid.

Jørgen Jørgensen Lund døde ugift i en alder af kun 31 år i 1851. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Ungkarl og gaardmand Jørgen Jørgensen Lund, søn af afdøde forældre Gotfred Jørgensen og hustru Mette Marie Lund, født i Jernhyt d. 19. maj 1820; død af krampeslag efter lang tids forudgaaende ildebefindende, formedentlig foraarsaget ved hans tjeneste som sygevagter paa lazarettet i Sønderborg. Hans gamle bedste-fader og en yngre søster var hans nærmeste efterlevende slægtninge. Hans alder 31 aar 6 dage.

Kjestine Margrethe Lund og Jacob Petersen – (ejere 1851)

Kjestine Margrethe Lund, født 1823, søster til forrige ejer. Hun blev gift med Jacob Petersen, søn af hjuler Andreas Petersen og Gjertrud, født Kikkenborg, landboel nr. 21 i Hammelev. De fik børnene: 1. Jørgen Petersen, som overtog forældrenes gård. 2. Andreas Petersen, som blev landboelsmand på landboel nr. 10 "Mosegaard" i Over Jernhyt. 3. Gottfred Petersen, som blev lærer i Abkjær og 4. Carl Petersen, som blev uddannet snedker og overtog senere gård nr. 5 "Carlsgaard" i Over Jernhyt.

Uddrag af panteprotokollen:

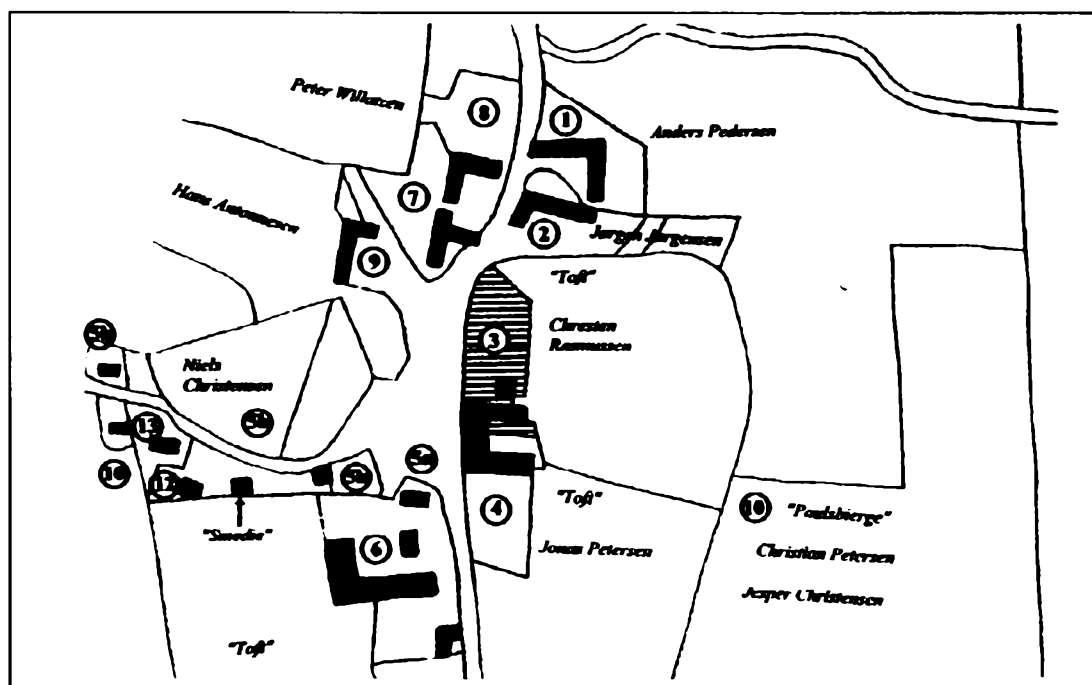
Kjesten Margrethe Lund og hendes mand Jacob Petersen overtog gården ved kontrakt af 1851. I 1852 blev aftægt til Jørgen Jørgensen protokolleret. I 1856 blev ca. 2 tdr. land af kobbelen "Grønbjerg" solgt til Peter Petersen God i Jernhyt. Ligeledes blev samme år solgt ca. 2 tdr. land til Hans Therkildsen Becks arvinger. I 1871 solgtes byggeplads og Kålgård samt en ager i Anders Petersens Toft på i alt ca. 2 tdr. land til Andreas Friis i Jernhyt til forbindelse med hans kådnersted.

Kjestine Margrethe Petersen, født Lund, døde 80 år gammel i 1903, og Jacob Petersen døde 73 år gammel i 1886. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Jacob Petersen, gaardmand i Jernhytt, søn af Andreas Petersen og hustrue Gjertrud, f. Kikkenborg, f. i Hammelev den 21. februar 1843, 1851 ægteviet til Kirstine Margrethe, f. Lund af hvilket ægteskab efterlever, Jørgen Petersen, gaardmand i Jernhytte, Andreas Petersen, landboelsmand sammesteds, Gottfred Petersen, skolelærer i Abkjær, Carl Pedersen i Haderslev. Han døde af alderdomssvaghed 73 aar 2 mdr. 17 dg.

Gården blev udflyttet 1851 til gård nr. 7 "Jørgensgaard" i Over Jernhyt. Se side 276.

Gård nr. 3: Christen Rasmussen

Gård nr. 3 indskraveret på udskiftningskort fra 1792. På den tid ejede Christen Rasmussen gården. Den blev udflyttet ca. 1850 til gård nr. 4 "Hørlyksminde" i Over Jernhyt.

Gården var oprindelig en helgård. (Ovenstående gård nr. 3 og 4).

Gårdens ejere:

Niels Andersen – (nævnt i reg. 1729)

Niels Andersen blev hyrde i Jernhyt efter afståelsen af gården. (½ gård).

Nis Lauritzen – (fæster fra 1734)

Nis Lauritzen ejede også gård nr. 4, som sammen med den her nævnte gård nr. 3 var en helgaard.

Olluf Jensen – (ejer 1735)

Olluf Jensen, kaldet "Wolle", født ca. 1699, søn af Jens Ebsen og Karen Jenses i Skrydstrup. Han blev gift med Beeg Jesdatter i Jernhyt. De fik bl.a. børnene: 1. Anna Maria. 2. Cathrina Christina, og 3. Hans Wollesen, som blev gift med Karen. De fik datteren Kirsten, som blev gift med Thomas Mikkelsen Petersen, som overtog gård nr. 6 i Jernhyt. (Hans Wollesen flyttede til Strandelhjørn, men Karen døde 9. nov. 1810 på Tørring Mark hos svigersønnen, Thomas Mikkelsen Petersen).

Anden gang blev Olluf Jensen gift med Anne Margrethe Hinrichs fra Vejvøl. De fik ingen børn.

Uddrag af panteprotokollen:

Olluf Jensen i Hiernhøtt. Besidder af en hel Fæstegaard. I 1741 lånte han penge, som blev deleret 1746.

Olluf Jensen "Wolle" døde 72 år gammel 21. okt. 1771. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Wolle Jensen i Hiernhytte, en ægte søn af Jens Ebsen og Karen Jenses i Skrydstrup: gift første gang med pigen Beeg Jesdatter af Hiernhytte, efterlader af dette ægteskab 2de døtre Anna Maria og Cathrina Christina, som begge er gifte i Hiernhytte. Anden gang gift med Anna Margrethe Hinrichs af Weibüll, dog uden børn med hinanden. Gammel 72½ aar.

Johann Iversen – (ejer 1764)

Johann Iversen, født 1733 i Storeviehe ved Flensborg, søn af gårdfolkene Iver Pedersen og Maren Lauridsdatter. Han blev gift med Cathrina Christina, datter af forrige ejer. De fik 9 børn, hvoraf: 1. Iver Johannsen, som overtog gården efter forældrene. 2. Oluf gift i Storeviehe sogn ved Flensborg. 3. Anne Margrethe gift i Ladegaard med Laurids Lauridsen Aarøe, (se søn gift på gård nr. 2 "Vestergaard" i Over Jernhyt). 4. Broder, som boede i Genner. 5. Jens gift i Bredstedt og 6. Karen.

Uddrag af panteprotokollen:

Johann Iversen udstedte 1764 en obligation på 150 Mark. I 1773 blev den ene halve gård (gård nr. 3) solgt til Christen Rasmussen og den anden halve gård nr. 4 blev overtaget af Johann Iversens søn, Iver Johannsen..

Kathrine Kirstine døde 1811, og Johann Iversen døde 76 år gammel i 1810. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Johann Iversen af Hiernhyt var født i Storeviehe Flensborg Amt, den 20de october 1733 af ægteforældrene og gaardfolkene Iver Pedersen og Maren Lauridsdatter. Tjente ved tilstevnede aar iblant fremmede, giftede sig den 18de juni 1756 med daværende pige Kathrine Kirstine, Wolle Jensens og Beeg Wolles datter, levede med hende i 54 aar og avlede med hende 5 sønner og 4 døtre, hvoraf de efterlevende ere: Iver gift i Schrydstrup med Kirsten Bojesdatter af Maugstrup, har børnene: Kathrine, Anne Kirstine og Maren alle døbte Ivers. 2, Oluf, gift i Schubüll, Storeviehe sogn, med Elsbe Lauesdatter, samme sogn, faar Kathrine Kristina, Lorents og Johanne, alle døbte Johannsen. 3, Anne Margrethe gift i Ladegaard med Laurids Lauridsen Aarøe af Aarøe i Øsbye sogn, har: Kirsten, Kathrine, Laues, Jörgen og Anne, alle døbte Aarøe. 4, Broder, enkemand i Gjenner, Lojum sogn, efter afgangne Lene Jessdatter i Loit, faar børnene: Johann og Jess, døbte Iversen. 5, Jens, gift med Kathrine Henrichs i Bredstedt, faar Johann og Peder. 6, Karen Ivers i Hiernhytt er ugift. Siden den afgangne 1780 havde afstaaet gaarden, levede han som aftægtsmand og døde 76 aar og 8 maaneder gammel.

Christen Rasmussen – (ejer 1773)

Christen Rasmussen, født 1731 i Kastrup, søn af Anne og Rasmus Hansen. Han blev gift i 1761 med Malene, datter af Mathias Paysen gård nr. 7a i Styding. De fik 7 børn, hvoraf. 1. Mathias, som blev gift i Jernhyt med Ellen, datter af Anders Pedersen og Anneken Christensdatter, gård nr. 1 i Jernhyt. 2. Rasmus gift med Maria Povelsdatter fra Vojens Mark. 3. Jens og 4. Anne, som blev gift med gårdmand Truels Petersen, gård nr. 8 i Neder Jernhyt.

Uddrag af panteprotokollen:

Christen Rasmussen er noteret som besidder af den halve fæstegård købt af Johann Iversens 2 halve gårde.

Malene døde 1804, og Christen Rasmussen døde 68 år gammel i 1799. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Christen Rasmussen af Jernhytte var født i Castrup 1731 af ægteforældrene Rasmus Hansen og hans hustrue Anne, tiende blant fremmede i en del aar indtil hand 1761 giftede sig med pigen, nu efterlevende enke, Malene Mathiasdatter af Styding, levede med hende i 38 aar, og blev fader til 7 børn, nemlig 3 sønner og 4 døtre, af hvilke 3 døtre var døde. De efterlevende børn ere 1, Mathias gift i Jernhytte med Ellen Andersdatter haver endnu ingen børn. 2, Rasmus gift med Maria Povels datter paa Wøjens Mark have ingen børn. 3, Jens endnu ugift. 4, Anne gift med halvgaardsmanden Truels Petersen i Jernhytte, haver 2 børn, Anne Marie og Malene begge døbte Bek, den afdøde blev 68 aar gammel.

Mathias Christensen – (ejer 1796)

Mathias Christensen, født 1765 i Skovby, søn af forrige ejer. Han blev gift med Ellen, datter af Anders Pedersen og Anneken Christensdatter, gård nr. 1 i Jernhyt. De fik 4 sønner, hvoraf: 1. Christian Pedersen Rasmussen og 2. Christen Rasmussen.

Efter Ellens død i 1811, blev Mathias Christensen gift 1811 med Anne Marie, datter af Maren og Jordan Andersen. (Se under nedenstående Andreas Jordansen Falk). De fik sønnen Jordan Andersen Rasmussen.

Muligvis, på grund af uoverensstemmelser med familien, måtte han året efter afstå gården til sin yngre bror, Jens Christensen Paysen. Han overtog herefter i stedet i Neder Jernhyt gård nr. 5a, som var en fjerdepartsgård. (Se videre omtale under denne gård).

Uddrag af panteprotokollen:

Den 30. april 1796 protokolleredes aftægt til Mathias Christensen forældre, Magdalene og Christen Rasmussen.

Jens Christensen Paysen – (ejer 1797)

Jens Christensen Paysen, født 1775, broder til førnævnte Mathias Christensen. Han blev gift med Kirsten Jenses fra Vejebøl. De fik 11 børn, hvoraf: Jochum, Magdalene, Kirsten og Anne efterlevede faderen. Heraf blev Magdalene gift med Michael Nissen Jacobsgaard, Brundelund – senere Hammelev.

Uddrag af panteprotokollen:

Jens Christensen Paysen fik kontrakt på gården i 1797. I 1806 udstedte han en obligation på 33 rdl. til provst Strodtmann mod pant i hans halve gård. I 1808 udstedtes en obligation på 83 rdl. til Peter God i Jernhyt. I 1810 udstedtes en obligation på 166 rdl. til Nis Christiansen i Ringtved mod pant i gården og andel i en Tørring parcel. Sidstnævnte parcel tilligemed et 5 fags ladehus blev solgt i 1815 til Henning Iversen, søn fra gård nr. 1 i Gl. Ladegaard.

Jens Christensen Paysen døde 68 år gammel i 1844 hos datteren i Hammelev. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Jens Christensen Paysen, enkemand i Hammelev. Han var født i Jernhyt, den 15de oct. 1775 af daværende gaardbesidder Christen Rasmussen og Magdalene Christens. – Den 5. juni 1800 indlod han sig i ægteskab med daværende pige Kirsten Jenses fra Weibøll, som for en 3 aar siden er gaaet foran ham ind i evigheden. I dette ægteskab avledes 11 børn, af hvilke kun 4 efterlever deres forældre, neml. Jochum, Magdalene,

Gård nr. 3 – Neder Jernhyt

Kirsten, som ere gifte, - og Anne, som er ugift. – 10 dage før hans dødelige bortgang blev han angrebet af brystsyge samt ophovnlse i legemet, især benene. Han døde i en alder af 68 aar og 10 maaneder.

Andreas Jordansen Falk – (ejer 1821)

Andreas Jordansen Falk, født 1786, søn af landboelsmand Jordan Andersen og Maren Jep Nissensdatter fra Overby Aastrup. Han blev gift med Karen Pedersen fra Styding, datter af landboelsmand Peder Klausen og Anne Marie Nisdatter, Styding. De fik 6 børn, hvoraf: 1. Peder Andreasen. 2. Jørgen Andreasen, som blev gift i Vedsted sogn, og 3. Niels Andreasen, som blev landboelsmand på landboel nr. 4 på Jernhyt Mark.

Efter Karens død i 1838 giftede han sig med Maria Madsen, enke efter Andreas Madsen, landboel nr. 4 på Jernhyt Mark. De fik ingen børn.

Uddrag af panteprotokollen:

Andreas Jordansen Falks forpligtelser vedrørende overtagelsen blev protokolleret 1821. Heri blev fastsat, at han skulle betale Jens Christensen Paysen eller arvinger en købesum på 213 rdl og 32 skilling. Han solgte i 1831 ca. 2 tdr. land til Søren Petersen, landboel nr. 3a i Jernhyt. (Aftægts hus til gård nr. 3).

Andreas Jordansen Falk døde som aftægtsmand 82 år gammel i 1869. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Aftægtsmand Andreas Falk i Jernhyt, enkemand, var en søn af afdøde forældre landboelsmand Jordan Andersen og hustru Maren Jep Nissensdatter af Overbye Aastrup, født den 23 octbr. 1786. Den afdøde har to gange været gift. Første gang indlod han sig i ægteskab med daværende pige Karen Pedersen af Styding den 29 decbr. 1810. I dette ægteskab fødtes 6 børn, af hvilke 3 efterlever 1, Peder Andreasen, født den 22 decbr. 1818, ugift, tjenende hos J.H. Beck i Agerskov sogn; 2, Jørgen Andreasen, født 26 novbr. 1827, gift med Kirstine, boende i Vedsted sogn; 3, Niels Andreasen, født den 18 august 1832, landboelsmand paa Jernhyt Mark, gift med Anne Margrethe Bodum; alle fødte Falk. Hans hustru døde den 1ste novbr. 1836. Anden gang indlod han sig i ægteskab den 18 januar 1838 Maria Madsen, født Søndergaard, enke efter Andreas Madsen, landboelsmand paa Jernhyt Mark. I dette ægteskab fødtes ingen børn. Denne hustru afgik ved døden den 12 februar 1855 efterlod 3 børn af første ægteskab. Den 7de august d.a. snublede han og brak det ene been, som nærmest var aarsagen til døden. Formue efterlader han ikke. Hans alder: 82 aar, 9 mdr. og 23 dage.

Lorenz Iversen – (ejer 1845)

Lorenz Iversen, født 1817, søn af Paul Iversen og Maren Christensdatter, gård nr. 4 i Neder Jernhyt. Han blev gift 1844 med Maren Andresen Falk, datter af forrige ejer. De fik børnene: Karen, Andreas, Maren og Paul. – Heraf overtog Andreas Iversen "Tørningrød" på Tørning Mark, og Maren Iversen blev gift med Laurids Hørlyck, som med hende overtog den af Lorenz Iversen udflyttede gård nr. 4 til Over Jernhyt. (Gård nr. 4 "Hørlycksminde").

Efter Marens død giftede Lorenz Iversen sig i 1864 med Marie Kjestine Kjær, datter af Karen og Niels Lauritzen Kjær, Vodskovhus ved Sommersted. De fik ingen børn.

Uddrag af panteprotokollen:

Lorenz Iversen overtog gården i 1845 med følgende forpligtelser: at give sælgerens børn: Peter Andersen Falk, Jørgen Andersen Falk og Niels Andersen Falk henholdsvis 100, 80 og 80 rdl samt "tilsøg" til stedet. – I 1870 har han lejet noget jord ud til Jes Schmidt og hustru Anne Marie, født Detlefsen for resten af deres levetid. Lejekontrakten blev dog allerede ophævet 1874, da Lorenz Iversen købte det af Jes Schmidt opførte hus., men mod at de frit må blive boende resten af deres levetid. Da Jes Schmidt imidlertid døde kort tid efter, blev huset solgt til arbejdsmand Nicolaj Christian Dam og hustru Anne Petersen til oprettelse af et nyt familiested.

Kjestine Iversen, født Kjær, døde 49 år gammel i 1867, og Lorenz Iversen døde 73 år gammel i 1890 hos sønnen Andreas Iversen, "Tørningrød", Tørning Mark. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Lorenz Iversen aftægtsmand på Tørning, søn af Paul Iversen og hustru Maren Christensdatter, f. i Jernhyt d; 7. april 1817. 1844 ægteviet i i ægteskab med Maren Andresen Falk. Efterladte børn: Andreas Iversen, parcellist i Tørning, Maren Hørlyck f. Iversen i Jernhyt. 1864 i II ægteskab med Marie Kjestine Kjær, hvis ægteskab forblev barnløst. Døde af mavesygdom 73 aar 5 dg.

Gården blev i Lorenz Iversens tid udflyttet 1852 til gård nr. 4 "Hørlyksminde" i Over Jernhyt - Se side 268.

Ejendommen i Neder Jernhyt blev herefter solgt til væveren Niels Lyngby. (Se efterfølgende landboel 3a).

Landboel nr. 3a: Andreas Friis

Efter Lorenz Iversens udflytning af gården til gård nr. 4 "Hørlyksminde" i Over Jernhyt solgtes ejendommen i Neder Jernhyt i 1852 til væveren Niels Lyngby.

Niels Lyngbys svigermoder, Christiane Hansdatter Skausgaard, ejede tidligere gårdens aftægtshus med ca. 2 tdr. land jord. Ved Niels Lyngbys køb af gård nr. 3 er denne ejendom sandsynligvis tillagt hans egen ejendom.

Landboelsstedets ejere:

Christiane Hansdatter Skausgaard – (ejer 1842)

Christiane Hansdatter Skausgaard, født 1786, datter af Hans Christensen og hustru Johanne Andreasen af Holstebro. Hun blev gift 1810 med dyrlæge Christian Jensen Christensen, Hjerm (separeret). De fik børnene: 1. Hans Christensen. 2. Christen Jensen. 3. Johanne Cecilie, og 4 og 5. Christen og Christiane – alle døbte Christensen. Heraf blev Johanne Cecilie gift med Mathias Schrøder. (Se omtale under nr. 15 "Købmandsgaarden"), og Christiane blev gift med Niels Lyngby, som overtog gård nr. 3 i Neder Jernhyt, efter Lorenz Iversens udflytning til gård nr. 4 "Hørlyksminde" i Over Jernhyt.

Christiane Hansdatter Skausgaard døde 73 år gammel i 1860.

Niels Lyngby – (ejer 1852)

Niels Lyngby fra Frørup, født ca. 1829. Han blev gift med Christiane, datter af foregående ejer. De fik børnene: Christine, Frederik, Anne Cathrine og Christian.

Niels Lyngby var, foruden at drive landbruget, også væver.

Andreas Friis – (ejer 1864)

Andreas Friis, født 1829 i Stepping, søn af Jens Andresen Friis og Anne Christine Madsdatter. Han blev gift med Anne Johanne, født Petersen. Hendes far var lærer.

De fik børnene: 1. Karen Johanne Friis, født 1866, gift med Jens Kehlet. 2. Jens Peter Friis, født 1869 på Jernhyt Mark. 3. Sara Kirstine Friis, født 1872. 4. Cathrine Thede, født 1875. 5. Jørgine Friis, født 1879. 6. Jørgen Andresen, født 1884, og 7. Andrea Sophie, født 1886. - Heraf overtog Jens Peter Friis ejendommen. - Udover at drive kådnerstedet var Andreas Friis skrædder.

Andreas Friis døde 83 år gammel i 1913, og Anne Johanne døde i 1914.

Jens Peter Friis – (ejer 1897)

Jens Peter Friis, født 1869, søn af foregående ejer. Han blev gift Mette Mathiesen, datter af kådner Knud Mathiesen og Lene, født Hansen fra Ø. Løgum. De fik ingen børn. - Mette Friis døde 1939, og Jens Peter Friis døde 1953.

Johannes Friis – (ejer 1939)

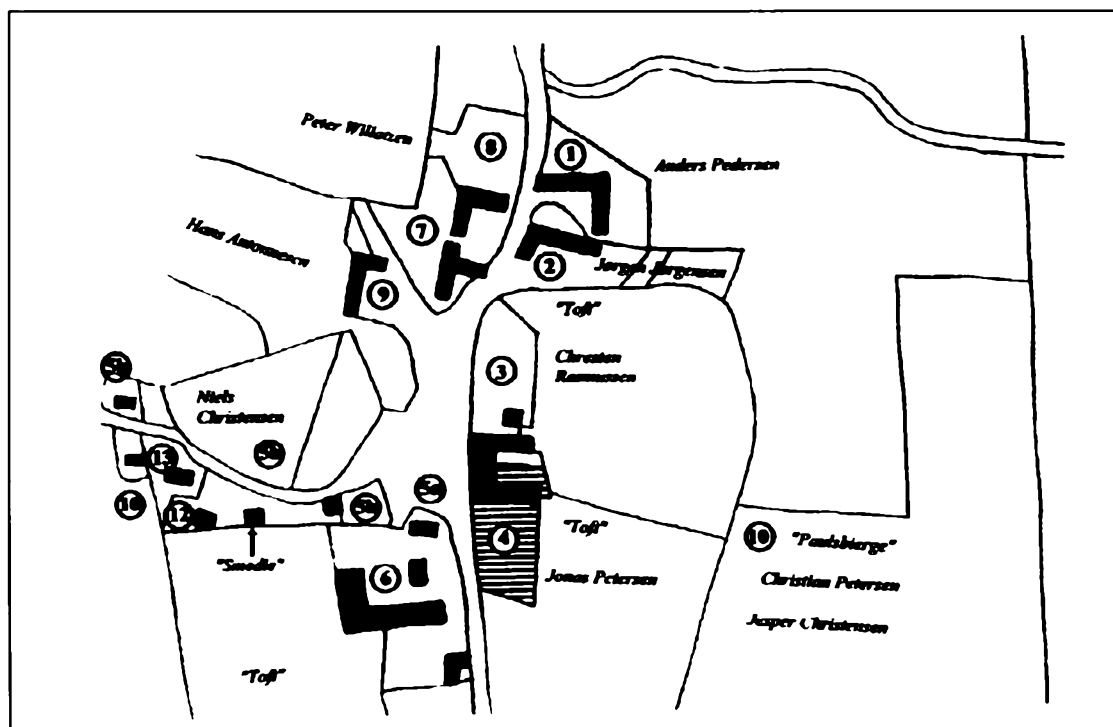
Johannes Friis, født 1901, søn af Karen Johanne Friis, datter af førnævnte skrædder Andreas Friis. Han blev gift med Johanne Christine Boysen. De fik børnene Jens Christian, født 1929, og Christian Boysen Friis, født 1930. - Johannes Friis havde tidligere haft ejendom nr. 7 på Jernhyt Mark (1929-1939). Han døde 1995, og Johanne Christine døde 1996. - Sønnen Andreas Friis solgte til forsvaret i 1963.

I dag ejer Dorthe og Povl-Erik Weitling ejendommen, som de overtog efter postbud Jørgen Henningsen. – Povl-Erik Weitling, der er murer, er fra Haderslev, og Dorthe, f. Schultz, er fra Bæk ved Nustrup. – De kom fra Starup.

Ældre billede af ejendommen.

Gård nr. 4: Jonas Petersen

Gården indskraveret på udskiftningskort fra 1792. På den tid ejede Jonas Petersen gården. Den blev ca. 1850 udflyttet til gård nr. 5 "Carlsgaard" i Over Jernhyt.

Gården var i gammel tid en helgård. (Ovenstående gård nr. 3 og 4).

Gårdens ejere:

Jens Jensen – (nævnt i reg. 1706)

Jens Andersen – (nævnt i reg. 1716 og 1729)

Niels Andersen – (nævnt i reg. 1729 og 1734)

Niels Andersen blev hyrde efter gårdens afståelse.

Olluf Jensen – (ejer 1735)

Olluf Jensen, kaldet "Wolle", født ca. 1699, søn af Jens Ebsen og Karen Jenses i Skrydstrup. Han blev gift med Beeg Jesdatter i Jernhyt. De fik bl.a. børnene: 1. Anna Maria. 2. Cathrina Christina og 3. Hans Wollesen, som blev gift med Karen. De fik datteren Kirsten, som blev gift med Thomas Mikkelsen Petersen, som overtog gård nr. 6 i Jernhyt. (Sidstnævnte, Hans Wollesen, flyttede til Strandelhjørn, men Karen døde 9. nov. 1860 hos svigersønnen Thomas Mikkelsen Petersen, som var flyttet til Tørning Mark).

Anden gang blev han gift med Anne Margrethe Hinrichs fra Vejrbøl. De fik ingen børn.

Olluf Jensen ejede også gård nr. 3, som sammen med den her nævnte gård nr. 4 udgjorde en helgård.

Uddrag af panteprotokollen:

Olluf Jensen er noteret som besidder af en hel fæstegaard. (Senere tilføjet: ikkuns ½ Gaard). I 1741 har han lånt penge.

Olluf Jensen "Wolle" døde 72 år gammel 21. okt. 1771. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Wolle Jensen i Hiernhytte, en ægte søn af Jens Ebsen og Karen Jenses i Skrydstrup: gift første gang med pigen Beeg Jesdatter af Hiernhytte, efterlader af dette ægteskab 2de døtre Anna Maria og Cathrina Christina, som begge er gifte i Hiernhytte. Anden gang gift med Anna Margrethe Hinrichs af Weibüll, dog uden børn med hinanden. Gammel 72½ aar.

Johann Iversen – (ejer 1764)

Johann Iversen, født 1733 i Storeviehe ved Flensborg, søn af gårdfolkene Iver Pedersen og Maren Lauridsdatter. Han blev gift med Kathrine Kirstine, datter af forrige ejer. De fik 9 børn, hvoraf: 1. Iver Johannsen, som overtog gården efter forældrene. 2. Oluf gift i Storeviehe sogn ved Flensborg. 3. Anne Margrethe gift i Ladegaard med Laurids Lauridsen Aarøe. 4. Broder, som boede i Genner. 5. Jens gift i Bredstedt og 6. Karen. - (Se Laurids Lauridsen Aarøe omtalt under gård nr. 2 "Vestergaard" i Over Jernhyt).

Uddrag af panteprotokollen:

I 1773 blev den ene halve gård (nr. 3) solgt til Christen Rasmussen. I 1764 udstedte han en obligation på 150 Mark.

Kathrine døde 1811, og Johann Iversen døde 1810. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Johann Iversen af Hiernhyt var født i Storeviehe Flensborg Amt, den 20de october 1733 af ægteforældrene og gaardfolkene Iver Pedersen og Maren Lauridsdatter. Tjente ved tilstevnede aar iblant fremmede, giftede sig den 18de juni 1756 med daværende pige Kathrine Kirstin, Wolle Jensens og Beeg Wolles datter, levede med hende i 54 aar og avlede med hende 5 sønner og 4 døtre, hvoraf de efterlevende ere: Iver gift i Schrydstrup med Kirsten Bojesdatter af Maugstrup, har børnene: Kathrine, Anne Kirstine og Maren alle døbte Ivers. 2, Oluf, gift i Schubüll, Storeviehe sogn, med Elsbe Lauesdatter, samme sogn, faar Kathrine Kristina, Lorents og Johanne, alle døbte Johannsen. 3, Anne Margrethe gift i Ladegaard med Laurids Lauridsen Aarøe af Aarøe i Øsbye sogn, har: Kirsten, Kathrine, Laues, Jörgen og Anne, alle døbte Aarøe. 4, Broder, enkemand i Gjenner, Lojum sogn, efter afgangne Lene Jessdatter i Loit, faar børnene: Johann og Jess, døbte Iversen. 5, Jens, gift med Kathrine Henrichs i Bredstedt, faar Johann og Peder. 6, Karen Ivers i Hiernhytt er ugift. Siden den afgangne 1780 havde afstaaet gaarden, levede han som aftægtsmand og døde 76 aar og 8 maaneder gammel.

Iver Johannsen – (ejer 1785)

Iver Johannsen, søn af forrige ejer. Han blev gift 1781 med Kirsten Bojesdatter fra Maugstrup, datter af gårdfolkene Boje Hansen og Kirsten, f. Lauritzdatter. De fik børnene: 1. Cathrine, f. 1782. 2. Anna Kirstine, f. 1783. 3. Boje, f. 1784. 4. Johann, f. 1786. 5. Kirstine, f. 1789. 6. Maren, f. 1793, og 7. Kirsten, f. 1796.

Iver Johannsen købte tillige kvartgård nr. 5a af Hans Greisen i 1788. – I 1792 betegnedes Kirsten og Iver Johansen som lejefolk i Jernhyt.

Uddrag af panteprotokollen:

I 1785 blev i en kontrakt bestemt følgende: hans "2de Sødskende, nemlig Johan og Karen Ivers sikres Opdræt med Klæde, Føde og fornøden Skolegang, indtil de have været til Confirmation, saa og Debtors Fader Johann Iversen og Moder Catharine Johans tilskrevne Aftægt."

Jonas Petersen – (ejer 1793)

Jonas Petersen blev gift med Anna Jørgensdatter. De fik børnene: 1. Kirsten Jona Lund, født 1794, og 2. Cathrine Marie Lund, født 1797.

Jonas Petersen døde 68 år gammel 10. maj 1812 i Strandelhjørn, Bevtoft sogn.

Hans Erichsen – (ejer 1798)

Enkemand Hans Erichsen blev gift med Margrethe, Anders Pedersens datter, fra gård nr. 1. i Jernhyt. De fik bl.a. børnene: 1. Anders Hansen Birk f. 29/5 1799. 2. Anders Hansen Birk, f. 29. dec. 1801, og 3. Elsabé Birk. f. 30. maj 1805.

Gården var i hans tid ½ gård.

Margrethe og Hans Erichsen betegnedes 1801 som lejefolk, og i 1805 som landboelsfolk.

Uddrag af panteprotokollen:

Hans Erichsen udstedte i 1798 en obligation på 166 rdl. til Haderslev Provstis Kirkekasse.

Willatz Peter Christiansen – (ejer 1801)

Willatz Peter Christiansen, født 1781, søn af gårdfolkene Chresten Petersen og Cathrine Willatzdatter, gård nr. 6 i Jernhyt. Han blev gift med Kirsten Marie, datter af Christen Pedersen og Gjertrud Nielsdatter, Endrupskov. De fik 6 børn, hvoraf kun 1 efterlevende søn, nemlig 1. Peder Christensen Petersen og 2. Dorothea Cathrine, som blev gift med Rasmus Hansen Lassen i Galsted.

Uddrag af panteprotokollen:

Ved købet i 1801 var faderen værge for Willatz Petersen. Ved overtagelsen af gården indgik han på følgende forpligtelser: 1. som sin egen gæld at overtage Haderslev Provstis Kirkekasse skyldige Sum af 166 rdl og 32 skilling. 2. at betale sælgeren, Hans Erichsen, eller hans Arvinger Rest af Købesummen med 66 rdl og 32 skilling. 3. at svare det paa Gaarden hæftende Aftægt til Johann Iversen og Hustru efter Kontrakt 1785.

I 1805 solgte han gården, og i 1808 overtog han forældrenes gård nr. 6 i Jernhyt.

Kirsten Marie døde 1845, og Willads Pedersen døde 59 år gammel i 1841. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Willads Pedersen i Jernhytt, ægtesøn af daværende ægteforældre og gaardbesiddere, Chresten Pedersen og Cathrine Willadsdatter. Den 29de octbr. 1808 indlod han sig i ægteskab med pigen Kirsten Marie Christens datter fra Endrupskov, og avlede i ægteskabet 6 børn, neml 5 sønner og 1 datter, hvoraf ikkun efterlever 1 søn, Peder Christensen Pedersen og 1 datter Dorothea Cathrine Pedersen, gift med Rasmus Hansen Lassen i Galsted. Sønnen er gift paa fødegaarden med Ellen Marie Bek, og har sin moder, som nu er enke, hos sig. Den afdøde blev for rigelig 1 aar siden blastet med gift og døde i en alder af 59 aar og 10 maaneder.

Chresten Petersen og Christopher Hansen – (ejer 1805)

Chresten Petersen og Christopher Hansen havde hver halvparten af gården.

Uddrag af panteprotokollen:

I 1805 blev protokolleret en skyld på 600 rdl. eller samme værdi i Slesvig-Holstensk Courant til sælgeren, Willatz Peter Christiansen.

Senere ejerskaber i den tid gården var delt.

4a: ¼ gård

Chresten Petersen – (ejer 1805)

Christian Prætorius Beck - (ejer 1808)

Paul Iversen – (ejer 1816)

do.

4b: ¼ gård

Christopher Hansen – (ejer 1805)

Christian Saatrup (ejer 1806)

Christian Bertelsen (ejer 1815)

Christian Christiansen – (ejer 1819)

Paul Iversen – (ejer af 4a og 4 b i 1820)

Chresten Petersen Prætorius Beck – (ejer 1808)

Chresten Petersen Prætorius Beck, født 1787, søn af gårdfolkene Peder Willadsen og Anne Marie Trauelsdatter, gård nr. 8 i Neder Jernhyt. Han blev gift 1808 med Maren Christensdatter, datter af Christen Petersen og Gjertrud Nielsen Sørensen, Enderupskov. De fik sønnen Christian Pedersen Beck, som senere overtog gården.

Uddrag af panteprotokollen:

Ved overtagelsen af gårdsandelen efter Christen Pedersen betalte Christian Petersen Prætorius Beck 500 rdl, nemlig 133 rdl og 16 skilling Sl.H.C og 366 rdl og 32 skilling DBB, eller samme værdi i Slesvig-holstensk courant.

Chresten Petersen Prætorius Beck døde 1815. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Christen Petersen Prætorius Beck af Jernhytt var født sammesteds den 9? oktober 1787 af ægteforældrene og halvgaardsfolkene Peder Willadsen og Anna Marie Trauelsdatter: givtede sig ved junitid 1808 i Gram med daværende pige Maren Christensdatter: af Endrupskov i derværende sogn, avlede med hende 1 søn og 1 datter, hvoraf Christian Pedersen Beck efterlever og enken er tillige frugtsommelig i den meste Tid mandens ægteskab varede; var han i tjeneste ved slesvigske infanteri regiment og døde efter anfald af tæresygdom næsten 27½ aar gammel.

Efter Chresten Petersen Prætorius' død i 1815, giftede enken, Maren Christensdatter, sig med Paul Iversen fra gård nr. 1 i Ladegaard.

Paul Iversen – (ejer 1820)

Paul Iversen, født 1766, søn af Iver Iversen og Anne Margrethe Paulsdatter fra gård nr. 1 i Ladegaard. Han blev gift med Maren Christensdatter, enke efter forrige ejer. De fik 3 børn: 1. Lorentz, som overtog gård nr. 4 i Neder Jernhyt. 2. Anne Margrethe og 3. Cathrine Marie.

Paul Iversen købte tillige gård nr. 4b, således at gården igen var en halv gård.

Uddrag af panteprotokollen:

I protokollen er anført, at Maren Christens og dennes Kærester Paul Iversen, besidder af den Gaardpart i Hiernhyt, hvoraf Christian Prætorius Beck har været ejer, ifølge kontrakt af 21 juni 1816 med forpligtelsen at beholde deres respektive børn og stedbørn, nemlig Christian, 2 aar, og Gjertrud Maria, ¼ aar, hos sig paa stedet til deres konfirmation, og videre tilstede dem tilsøg i sygdomstilfælde, og give dem ved deres myndigheds alder deres arveandele. – Dette er deleret 1858 for så vidt angår Christian Pedersen Beck og Gertrud Marie Beck, samt hendes ægtemand Peter Petersen God, (landboel nr. 7a i Neder Jernhyt).

Endvidere er anført overtagelsen af halvparten tilhørende Christian Prætorius Beck i 1816 og Paul Iversens køb af den anden halvpart tilhørende Christian Christiansen i 1820. Samme år protokolleredes de forpligtelser Paul Iversen havde med hensyn til enken Anne Marie Christens, evt. til hendes 2 børn.

Paul Iversen døde 67 år gammel i 1834. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Halvgaardsmanden Paul Iversen af Jernhytt var født i Ladegaard den 28. aug. 1766 af ægteforældrene Iver Iversen og Anne Margrethe Paulsdatter. Blev confirmeret den 24. marts 1782. Tjente iblandt fremmede. – Giftede sig den 29de juni 1816 med Maren Christensdatter, enke efter Christen Prætorius Bek i Jernhytt. Avlede med hende en søn og 2 døtre, som ere: 1, Lorentz, 2, Anne Margrethe og 3, Cathrine Marie, alle døbte Iversen. Hans sygdom begyndte med feber, og gik over til en stinge i hans höire side. Han døde 67 aar 4 maaneder og 12 dage gammel.

Christian Pedersen Beck – (ejer 1846)

Christian Pedersen Beck, født 1813, søn af foranstående gårdmand Christian Prætorius Beck og Maren Christensen. Han blev gift med Helene Frandsen, datter af Morten Frandsen og Mette Christine, gård nr. 5b i Ladegaard. De fik 4 børn: 1. Poul, født 1846. 2. Morten, født 1849. 3. Christian, født 1852, og 4. Falle, født 1854 – alle døbte Beck.

Uddrag af panteprotokollen:

I protokollen er anført Christian Pedersen Becks forpligtelser ved overtagelsen, nemlig: 1. at betale til hver af sine 3 søskende: Lorenz, Margaretha og Cathrine Marie Iversen 200 Mark lybsk, i alt 200 rdl eller 320 rbd. 2. at præstere sine søskende fri tilflugt til gården i sygdomstilfælde og yde til sin mor, Maren Iversen, det i kontrakten beskrevne aftægt.

I 1858 solgtes et areal på ca. 27 tdr. land til Christen Petersen Skjøtt til oprettelse af et nyt familiested.

Christian Pedersen Beck døde 44 år gammel i 1858. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Christian Pedersen Beck, gaardmand i Jernhyt, søn af gaardmand Christian Prætorius Beck og hustru Maren Christensen sammesteds, født 20de septbr. 1813, ægteviet 1844 med efterlevende Lene Beck, født Frandsen i hvilket ægteskab fødtes 4 sønner: Poul, født d. 10. octbr. 1846, Morten født 15de juli 1849, Christian født 18de april 1852 og Falle, født 5te novbr. 1854, alle døbte Beck.

Lene Beck giftede sig 2. gang i 1859 med Christen Christensen, ”Toftegods nr. 9” i Neder Jernhyt. Han blev indsat som sættegårdmand til Lene Becks søn, Morten, kunne overtage gården.

Christian Pedersen Beck udflyttede gården ca. 1850 til gård nr. 5 ”Carlsgaard” i Over Jernhyt. – Se side 271.

Restejendommen blev overtaget af Peter Petersen God fra landboel 7a. Han var gift med Gertrud Marie Beck, som havde overtaget jorden i arv efter faderen, Christen Petersen Prætorius Beck.

Gård 5 og 6: Hyrups helgård

„Som helgårdens stuehus muligvis har set ud helt fra 1700-tallet.

Gårdens familier

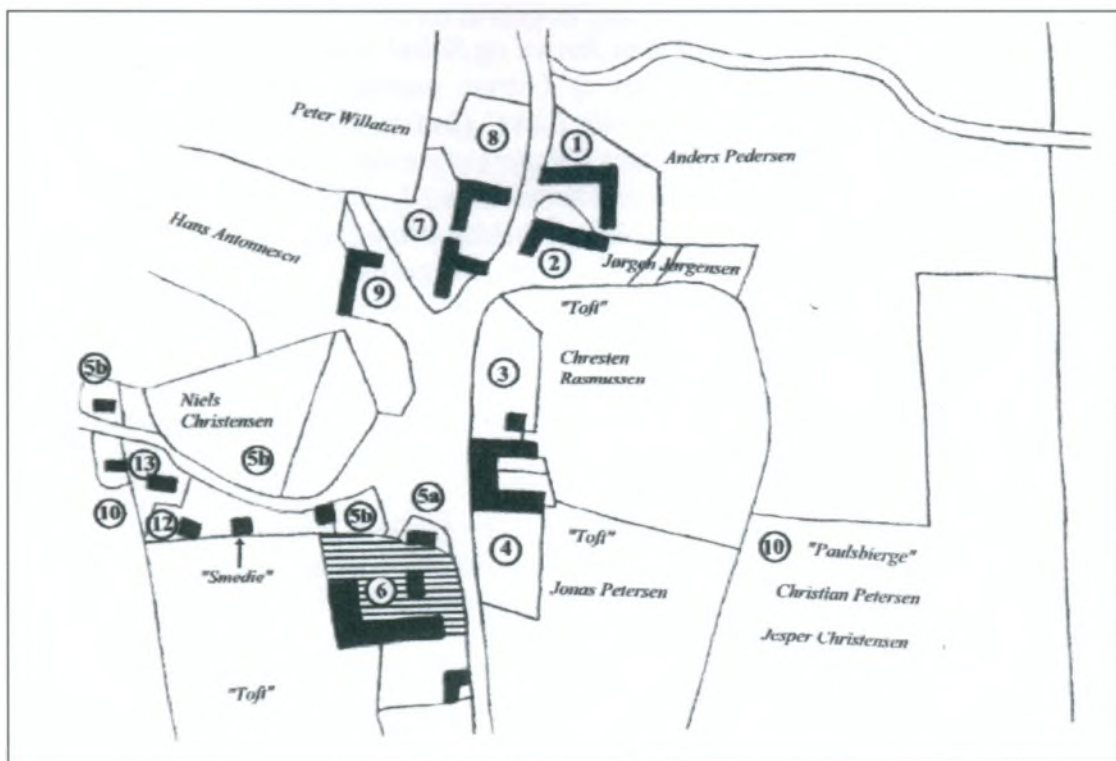
Gården ejedes i begyndelsen af 1700-tallet af **Ernst Wennering**. I jordebogen er anført, at han kun skulle betale delvis skat. Dette kunne tyde på, at han havde overtaget gården efter at have haft en stilling på Tørning ladegaard. Det kan tænkes, at han havde været ladefoged, og derfor havde fået gården i fæste på favorable vilkår.

Efter Wennering købte **Jens Jensen** gården. Hans søn, Hans Jensen, overtog den ca. 1716, hvorefter faderen overtog en gård i Hammelev. Sønnen, Hans Jensen, overtog senere gård nr. 3 i Styding. – Fra Jens Jensen-familien udgik mange betydelige familier i Hammelev sogn.

Efter Jens Jensen familien købte **Niels Rasmussen** Hyrup fra Brøstrup gården. Han havde indtil da haft en gård i Hyrup ved Bevtoft. Han efterfulgtes af sønnen Christian Nielsen Hyrup, som senere i 1752 overtog gård nr. 8 i Styding.

En kort tid havde **Christian Erichsen** gården, som han solgte til **Jens Mathiassen** fra Bøjskov, Tyrstrup sogn. Sidstnævntes to sønner, Hans og Knud Jensen, havde herefter halvdelen af gården, som igen deltes i to kvarte gårde. Den anden halve gård blev overtaget af Christen Pedersen, som havde været kromand i Hammelev.

Gårdens beliggenhed:

Gård nr. 5 og 6 var indtil ca. 1765 en helgaard. Ved udskiftningen i 1792 var gård nr. 5 delt i to kvarte gårde 5a og 5b som vist på kortet. På den tid ejedes gård nr. 5a af Jonas Petersen og 5b af Niels Christensen. Gård nr. 6 var i 1792 en halvgård, som ejedes af Chresten Petersen.

Helgårdens ejere:

Ernst Wennering – (nævnt i reg. 1706)

(Se fæsteoversigt 1706-1792 i Jernhyt).

Jens Jensen – (nævnt i reg. 1716)

Jens Jensen gift med Sidsel. De fik sønnen Hans Jensen, som overtog forældrenes gård i Jernhyt.

Sidsel og Jens Jensen overtog senere gård nr. 10 i Hammelev.

Hans Jensen – (ejer ca. 1716)

Hans Jensen, søn af forrige ejer. Han blev gift med Margrethe Thomasses fra Ustrup. De fik børnene: 1. Sidsel, som blev gift med Greis Jensen, gård nr. 10 i Hammelev. 2. Bertel Hansen, som overtog gård nr. 3 i Styding. 3. Ingeborg, som blev gift i Haderslev. 4. Jens Hansen, som overtog en gård i Løjt Kirkeby. 5. Maren, som blev gift i Ringtved, og 6. Thomas Hansen, som overtog en gård i Fredsted. - Af disse fødtes Sidsel og Bertel Hansen i Jernhyt. - Hans Jensen solgte 1720 gården i Jernhyt og overtog gård nr. 3 i Styding. Denne gård blev senere udflyttet til "Skøvlinggaard", Styding Mark. Fra denne familie udgår mange af den tids familier i Hammelev sogn.

Hans Jensen døde 85 år gammel i 1765 i Styding. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Hans Jensen i Styding, en søn af Jens Jensen og Sidsel Jenses gaardfolk i Hammelef, gift med pigen Margrethe Tomasses af Ustrup, gammel 85 aar mindre 10 uger, efterlader 4 børn, som er gifte, nemlig Sidsel Greises i Hammelef, Bertel Hansen kirkeværge i Styding, Ingeborg Peters i Haderslef og Jens Hansen af Kirkebye, Loit sogn og 15 børnebørn, item 2 børne-børns-børn: 1, Sidsel faar 3 børn af første ægteskab: Hans Jörgensen, Trinek Nisses, og Margrethe Hanses. 2, Sin afdøde datter Maren Jeppes i Ringtved har tvende døttre, Margretha og Cathrina og en datter datter Maren Friderichsdatter i Styding. 3, Bertel Hansen har 2 døttre: Cathrina Margrethe og Christina; it. 1 datter datter Anna Margrethe Nielses i Styding, neml. ved navn Maren. 4, efter hans afdøde søn Thomas Hansen i Fridstedt, er 4 børn: Margretha, Christina, Hans og Maren, og 5, saa har Jens Hansen 4 børn: Hans, Margretha, Jendre og Jens.

Niels Rasmussen Hyrup – (ejer 1720)

Niels Rasmussen Hyrup, søn af Rasmus Gurresen og Elsabé fra Brøstrup. Han blev gift med Metha Christiansdatter fra Styding, datter af Christian Jessen gård nr. 7a. Styding. De fik sønnen Christian Nielsen Hyrup, som først overtog forældrenes gård i Jernhyt, men senere flyttede til Styding. – Hyrup-navnet stammer fra, at Niels Rasmussen havde en gård i Hyrup, inden han overtog gården i Jernhyt.

Af panteprotokollerne fremgår, at han gennem tiden udlånte penge til områdets folk og var vel egentlig, det man på den tid kaldte en ”pengeudlåner”.

Niels Rasmussen Hyrup døde 83 år gammel i 1766. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Niels Rasmussen Hyrup af Hiernhütt, en ægte søn af Rasmus Gurresen i Bröstrup og Elsabé Rasmusses, gift med Mettha Christiansdatter i Styding, som nogle aar før ham er død; men efterlever en eneste søn Christian Nielsen Hyrup i Styding. Hans alder 83 aar og nogle dage.

Christian Nielsen Hyrup – (ejer 1734)

Christian Nielsen Hyrup, født 1710 i Hyrup, Bevtoft sogn, søn af foregående ejer. Han blev gift med Maren Jensdatter, datter af Jens Paysen, gård nr. 9 i Styding. De fik 11 børn, hvoraf Niels Hyrup overtog forældrenes gård i Styding.

Christian Nielsen Hyrup overtog forældrenes helgård i Jernhyt, men flyttede 1752 til Styding, hvor han overtog gård nr. 8, som også var en helgård.

Christian Nielsen Hyrup døde 83 år gammel i 1793. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Christian Nielsen Hyrup en aftægtsmand i Styding var født i Hyrup i Bevtoft sogn 1710 af ægteforældre Niels Rasmussen og hans hustru Mette, giftede sig 1734 med pigen Maren Jensdatter af Styding, levede med hende 59 aar og 6 uger og avlede 11 børn see nr. 27 i forrige aars register pag: 406, hvortil kand lægges endnu 1 af de 8 sønner ved navn Niels Hyrup som for nogle aar siden døde som gaardmand i Styding, var tvende gange gift, først med pigen Anna Margrethe Bertelsdatter af Styding, af

hvilket ægteskab 1 datter Maren lever og er gift med gaardmanden Peder Michaelen af Styding, dernæst med pigen Gyde Cathrine Jeppesdatter af Ausböll som er død og har efterladt en søn Jeppe Hýrup arving til gaarden i Styding. Christian Hýrup blev næsten 83 aar gammel.

Christian Erichsen – (nævnt i reg. 1753)

Christian Erichsen havde først gård nr. 8 i Ladegaard, som han solgte til Anthoni Thomassen. Hans Antonissen, der senere overtog ”Toftegods nr. 9” i Neder Jernhyt, var en muligvis en slægting til Anthoni Thomassen.

Jens Mathiassen – (nævnt i reg. 1753)

Jens Mathiassen, født ca. 1708 i Bøjskov, Tyrstrup sogn, søn af Mathias Nielsen og Anna Hansdatter. Han blev gift 1733 med Bodel Knudsdatter fra Fjelstrup. De fik 6 børn, hvoraf: 1. Hans overtog gården. 2. Knud efterfulgte broderen på gården efter dennes død. 3. Kirsten og 4. Ingeborg.

Efter Anna Hansdatters død giftede Jens Mathiassen sig 2. gang med Dorthea Christensdatter fra Strandelhjørn. De fik ingen livsarvinger. – 3. gang giftede han sig med Maren Erichsdatter fra Langetved, Skrave sogn. De fik heller ingen livsarvinger.

I Jens Mathiasens tid var gården stadig en helgård, som bestod af gård nr. 5 og 6.

Jens Mathiassen døde 85 år gammel i 1793. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Jens Mathiassen af Jernhütte en aftægtsmand var født i Bøyskov i Tyrstrup sogn 1708, af ægteforældrene Mathias Nielsen og Anne Hansdatter, giftede sig 1733 med pigen Bodel Knudsdatter af Fielstrup, levede med hende i 18 aar og avlede 6 børn, 2 sønner og 4 døtre af hvilke 1 søn Hans og 2 døtre Kirsten og Ingeborg efterlever. Anden gang giftede hand sig med pigen Dorthea Christensdatter af Strandelhjørn; levede med hende 15 aar uden livsarvinger. Hand indgik i 3de ægteskab med Maren Erichs datter af Langetved i Skrave sogn, der nu som enke efterlever uden livsarvinger. Han opnaaede en alder af 85 aar.

Hans Jensen – (ejer 1765)

Hans Jensen, søn af forrige ejer. Han blev gift med Cathrine, datter af Søren Carstensen? De fik datteren Dorothea, født 16. febr. 1765, hun blev gift med Niels Simonsen, søn fra gård nr. 4 i Ladegaard. (”Juhlsgaard”).

Uddrag af panteprotokollen:

Hans Jensen er i panteprotokollen noteret som ejer af en halvdel af faderens gård, som han overtog efter stedmoderen, som var blevet enke. Ifølge kontrakt 1765 overtog han halvdelen af helgårdens gæld.

Knud Jensen – (ejer 1768)

Knud Jensen var broder til forrige ejer. Han blev gift med Maren, født Nielsdatter. De fik bl.a. børnene: 1. Jens, f. 1767, 2. Niels, f. 1769, og en datter Kirsten, som blev gift 2. okt. 1884 med Peder Andreasen, søn af hyrden Andreas Hansen.

Uddrag af panteprotokollen:

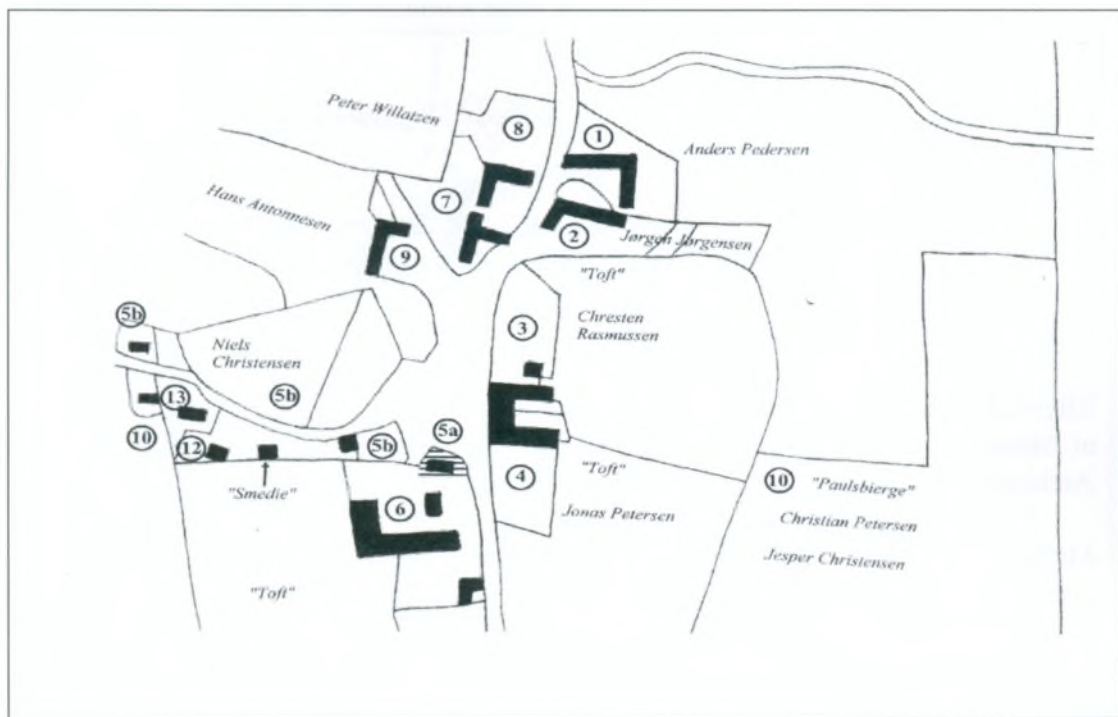
Knud Jensen udstedte en obligation på 24 rdl i 1768. I margenen er anført, at han solgte 1/4-del af gården.

Gård nr. 5 blev herefter delt i to kvarte gårde 5a og 5b, hvoraf 5a i 1787 overtoges af Hans Gregersen og 5b overtoges i 1777 af smeden Jes Lauridsen. (Se omtale de følgende sider).

Gård nr. 6, der fortsatte som en ½ gård, blev herefter overtaget af Simon Hansen. (Se side 218).

Gård nr. 5a: Jonas Petersen

Gård nr. 5a på udskiftningskort fra 1792. På den tid ejede Jonas Petersen gården. Den var på det tidspunkt en fjerdepartsgård.

Gård nr. 5a var en fjerdepartsgård udskilt fra Knud Jensens halve gård nr. 5. (Se omtale under Hyrups gård nr. 5 og 6).

Gårdens ejere:

Hans Greisen - (ejer 1787)

Hans Greisen var søn af Gregers Hansen og Inger, gårdfolk nr. 8 i Ladegaard, gift med Maren Jesdatter af Bramdrup. De fik børnene: Jes Hansen, Inger, Anna Maria og Anne Margrethe. - Anne Marie blev gift med Peder Smed i Nustrup.

Hans Greisen købte tillige fjerdepartsgård nr. 5b af smeden, Jens Hansen.

Iver Johannsen – (ejer 1788 ?)

Iver Johannsen, søn af Johanne Iversen. (Helgård nr. 3-4 på ovenstående kort). Han blev gift 1781 med Kirsten Boysesdatter fra Maugstrup, datter af gårdfolkene Boÿe Hansen og Kirsten, f. Lauritzdatter. De fik børnene: 1. Cathrine, født 1782. 2. Anna Kirstine, født 1783. 3. Boÿe, født 1784. 4. Johann, født 1786. 5. Kirstine, født 1789. 6. Maren, født 1793, og 7. Kirsten, født 1796 - alle døbte Iversen.

Iver Johannsen overtog tillige halvdelen af faderens helgård. (Gård nr. 4 på ovenstående kort).

Efter afståelsen af de nævnte gårde betegnedes Kirsten og Iver Johannsen, som lejefolk i Jernhyt.

Jonas Petersen – (ejer 1792)

Jonas Petersen er nævnt som ejer ved udskiftningen i 1792. Han blev gift med Anna Jørgensdatter. De fik børnene: 1. Kirsten Jona Lund, f. 20. aug. 1794, og Cathrine Marie Lund, f. 13. marts 1797.

Jonas Petersen, der overtog gård nr. 4 og 5a, døde 10. maj 1812 i Strandelhjørn.

Mathias Christensen – (ejer 1799)

Mathias Christensen, født 1765 i Skovby, søn af Malene og Christen Rasmussen, gård nr. 3 i Neder Jernhyt. Han blev gift med Ellen, datter af Anders Pedersen og Anneken Christensdatter, gård nr. 1 i Neder Jernhyt. De fik 4 sønner, hvoraf: 1. Christian Pedersen Rasmussen og 2. Christen Rasmussen.

Efter Ellens død i 1811 blev Mathias Christensen gift i 1811 med Anne Marie, datter af Maren og Jordan Andersen. (Se omtale under gård nr. 4). De fik sønnen Jordan Andersen Rasmussen.

Muligvis på grund af uoverensstemmelser med familien måtte han afstå gård nr. 3, som han overtog i 1796 efter forældrene. Han overtog herefter i stedet den her nævnte fjerdepartsgård.

Uddrag af panteprotokollen:

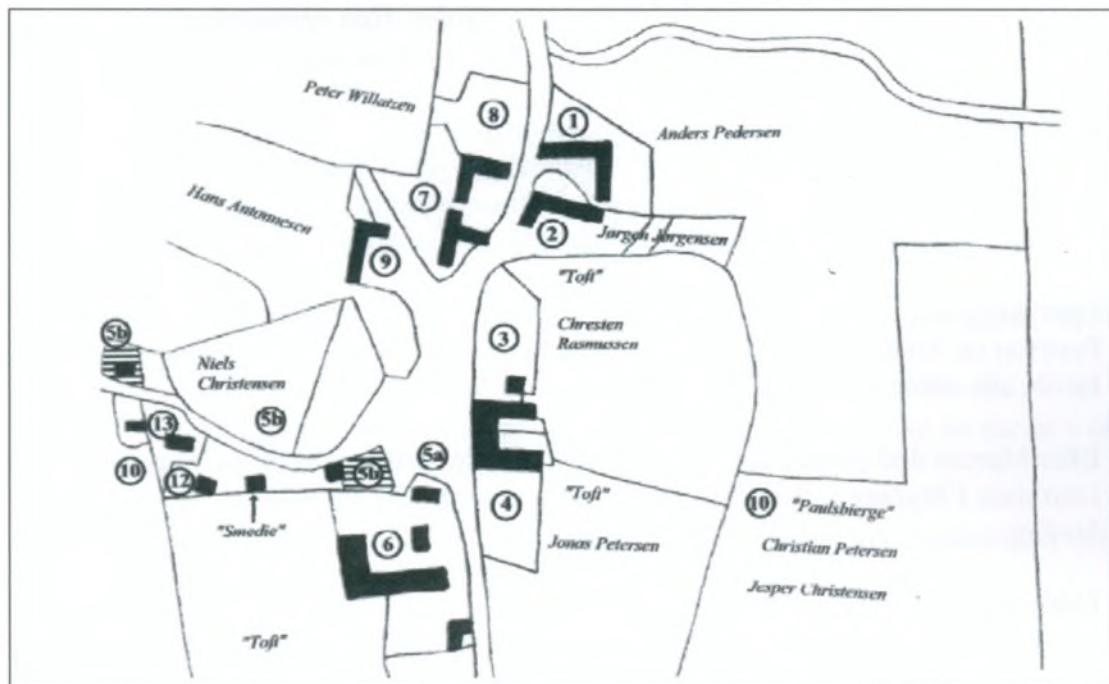
Mathias Christensen overtog $\frac{1}{4}$ -parts gården i 1799. I 1801 overtog han tillige forpagtningen af et areal, som Peter Andersen, Andreas Petersen og Christen Petersen God hidtil havde haft.

Ellen døde i 1811, og Mathias Christensen, der begik selvmord, blev begravet 7. juni 1812. I kirkebogen blev indført følgende:

Mathias Christensen af Hiernhyt var født i Skaubye, Wittstedt sogn, den 26de decbr. 1765, givtede sig første gang den 28. april 1798 med daværende pige, Ellen Peders, Anders Pedersens og Anneken Christensdatter i Hiernhyt, avlede med hende 4 sønner, hvoraf efterlever Christian Pedersen og Christen med tilnavnet: Rasmussen, levede med denne kone indtil 25 febr. 1811, giftede sig anden gang den 27 julius 1811 med daværende pige Anne Marie Jordans, Jordan Andersens og Maren Jeppesdatter i Hiernhyt, avlede med hende: Jordan Andersen Rasmussen, skal efter sigende af fortrydelse over hans medfart i et anfald af febersygdommens raseri selv haver betaget sig livet, som han da og fandtes i en tørve grøvt paa marken staaende paa hovedet, hvorfor hans dødsdag, da den ikke kan bestemmes med fuld vished, ikke heller er tilføjet, blev 46 aar og 5 maaneder gammel, samt begravet i stilhed.

Gården blev efter Mathias Christensen tid delt i to ottendedelsgårde, som overtoges af henholdsvis Christian Petersen Bett (Junker) og Christian Nielsen. (Se fortsættelse under henholdsvis gård nr. 14 "Teubners gård" i Neder Jernhyt og gård nr. 12 "Skovhus" i Over Jernhyt.

Gård 5 b: Niels Christensen

Gård nr. 5b på udskiftningskort 1792. På den tid ejede Niels Christensen gården.

Gård nr. 5 b var en kvartgård, der blev udskilt fra Knud Jensens halvgård nr. 5. Se omtale under Hyrups helgaard, (gård 5 og 6). Gården var indtil 1787 ejet af smede, som tillige havde hus nr. 12, som anvendtes til skiftende smedesvende.

Christen Pedersen – (smed før 1756)

Christen Pedersen (Josiassen), smed i Jernhyt, gift med Karen. De fik datteren, Anne Kirstine, som blev gift med smeden, Hans Hansen, der senere overtog smedjen.

Jes Lauesen – (smed 1770)

Jes Lauesen, født 1728 i Nørre Jylland, søn af Maren og Laue Jessen. Han blev gift med Karen Christians, enke efter foregående smed. De fik ingen livsarvinger. – Efter hendes død giftede han sig 1787 med Maren Nielsdatter fra Klovtoft ved Jels. De fik børnene Karen, Anne Maria og Maren, alle døbt Holm. – Jes Lauesen overtog smedevirksomheden i Ladegaard 1780.

Uddrag af panteprotokollen:

”Jes Lauesen smed af Hiernhøtt, besidder af $\frac{1}{4}$ parts kongelig feste gaards Landerier, som han har købt ud af Knud Jensens $\frac{1}{2}$ gaard.” – I 1777 er protokolleret skyldige købepenge 400 Mk. lybsk. til sælger Christen Pedersen.

Jes Lauesen døde 73 år gammel i 1801. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Jes Lauesen, smed af Ladegaard, var født i Gammelbye i Nørre Jylland i aaret 1728 af ægteforældrene Laue Jessen og hans hustru Maren Laues. Ved tiltagende aar kom hand i lære i Haderslev og han giftede sig første gang den 30te juni 1756 med enken Karen Christians i Ladegaard, samt levede med hende i 30 aar uden livsarvinger.

Efter hendes død giftede han sig anden gang den 2 februar 1787 med daværende pige, siden afgangne Karen Nielsdatter af Klautoft i Jels sogn, med hende levede han 1 aar i Jylland til 24 octbr. 1788, og avlede med hende 3 efterlevende børn, som ere Karen, Anne Maria og Maren, alle døbte Holm. Han opnaede en alder af 73 aar.

Hans Hansen – (smed 1780)

Hans Hansen, født 1751 i Brabek, Aller sogn, søn af Hans Jacobsen og Kirsten Lauridsdatter. Han blev gift i 1780 med Anne Kirstine Christiansdatter, datter af smeden Christian Josiassen og Karen i Jernhyt. De fik et dødfødt barn.

Efter Anne Kirstines død i 1781 giftede han sig med enken Maren Jenses, datter af Jes Petersen og Anna i Skrydstrup. De fik 5 børn, hvoraf: Anna Kirstina, Kirsten, Jens og Jacob, alle døbte Hansen.

Efter Marens død giftede han sig med Bodil Marie, datter af Laurids Hansen og Anna Lauridses i Styding. – I øvrigt var Hans Hansen broder til smeden, Jacob Hansen, i Styding.

Uddrag af panteprotokollen:

I 1780 blev protokolleret en aftægt til Jes Lauesen og hans hustru, Karen Jesses.

Hans Hansen døde 54 år gammel i 1805. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog: (Han druknede ved "Tingstokken" ved Tørning).

Hans Hansen, Aller: smed af Jernhyttt, var født 1751 i Brabek, Aller sogn, af ægteforældrene Hans Jacobsen og Kirsten Lauridsdatter: givtede sig første gang den 4. juli 1780 med daværende pige Anne Kirstine Christiansdatter, hvis fader var Christian Pedersen smed og moderen Karen Christians i Jernhytt; han avlede med hende et dødfødt drengbarn, hvorefter moderen døde den 11 marts 1781. Anden gang givtede han sig den 13oktober 1781 med daværende enke Maren Jenses, en datter af forudm Jes Pedersen og Anna Jesses i Skrydstrup, avlede med hende fem børn, hvoraf de de efterfølgende lever: Anna Kirstina, Kirsten, Jens og Jacob alle døbte Hansen, og levede med hende i 22 aar og 4 maaneder. Tredje gang givtede han sig med pigen Bodil Marie Lauridses en ægte datter af Laurids Hansen og Anna Lauridses i Styding, levede med hende i omtrent 8 maaneder og ved tilsidst at have været hyrde i Jernhytt, druknede han – kommende fra Haderslef, ved den herværende Tingstok paa hesten i en alder af 54 år.

Jens Hansen – (ejer 1784)

Jens Hansen var muligvis en søn af forrige ejer. Han solgte kvartgården til Hans Greisen, som tillige havde købt kvartgård nr. 5a.

Uddrag af panteprotokollen:

I 1784 blev protokolleret faderens tilgodehavende på 150 mark for ejendommen.

Hans Greisen – (ejer 1787)

Hans Gregersen (Greisen), søn af Gregers Hansen og Inger Anthonis, gård nr. 8 i Ladegaard. Han blev gift med Maren Jesdatter. De fik børnene: Jes Hansen, Inger, Anna Maria og Anne Margrethe.

Til at begynde med havde han fra 1776 forældrenes gård i Ladegaard, indtil han i 1787 overtog gård nr. 5b i Jernhyt, som han havde købt af smeden, Jens Hansen. Han havde tillige gård nr. 5a, som var en fjerdepartsgård.

Niels Christensen – (nævnt 1792)

Niels Christensen var muligvis fra Skodborg, han blev gift med Margrethe Rasmusdatter Gundesen, datter af Anne Margrethe og Rasmus Gundesen fra Skrydstrup. De fik børnene: 1. Anne Marie Skau, som blev gift med smeden Christen Jessen Schmidt i Jernhyt. De overtog hus nr. 12, som hørte til smedjen, og 2. Gunder Kirstine Skau, som blev gift med Hans Nielsen Lund i Jernhyt, som overtog kvartgården ca. 1810.

Efter afståelsen af smedjen og kvartgården købte Niels Christensen "Toftegods" nr. 9 i Neder Jernhyt.

Niels Christensens død har ikke kunnet findes i kirkebogen, men han er nævnt i en folketælling 1840. Han var på det tidspunkt 70 år gammel.

Margrethe Rasmusdatter Gundersen døde 73 år gammel i 1836. Ved hendes død indførtes i Hammelev kirkebog:

Margrethe Rasmusdatter Gundersen af Jernhytt. Hun var født i Schrydstrup af nu afgangne ægteforældre Rasmus Gundesen sammesteds og Anne Margrethe Gundersen. I aaret 1794 indlod han sig i ægteskab med daværende ungarl, nuværende enkemand Niels Christensen i Jernhytt. I ægteskabet avledes 2 døtre, nemlig Anne Marie Skau, gift med smeden Christen Jessen Schmidt i Jernhytt, - og Gunder Kirstine Skau, gift med Hans Nielsen Lund i Jernhytt. Hun opnaaede en alder på 73 aar 4 mdr. 15 dage.

Nis Knudsen – (ejer 1843)

Knud Nissen – (ejer ca. 1845)

Knud Nissen, født 1794, søn af Marie Kirstine og Nis Jørgensen, Vinderup, Tyrstrup sogn. Han blev gift 1819 med Anne Marie Knudsen, født Boysen. De fik børnene: 1. Nis Knudsen Nissen, som overtog smedjen og senere blev købmand på gård nr. 15 i Jernhyt, 2. Bodil Marie Nissen, 3. Johanne Marie Nissen blev gift med Niels Lauridsen Aarøe. De overtog gård nr. 2. "Vestergaard" i Over Jernhyt og 4. Sara Knudsen Nissen.

Anne Marie døde 1855, og Knud Nissen døde 63 år gammel i 1857. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Enkemand Knud Nissen af Jernhyt, søn af Nis Jørgensen og hustru Marie Kirstine af Hvinderup, Tyrstrup sogn, født sammesteds den 4de maj 1794, døbt den 5te maj samme aar og ægteviet den 23de octbr. 1819 med afdøde hustru Anne Marie Knudsen, født Boisen, ligeledes af Hvinderup: jfr. Nr. 12. – 63 aar gl. 2 m. 4 dage.

Gården blev i Knud Nissens tid udflyttet til gård nr. 2 "Vestergaard" i Over Jernhyt. (Se side 262). Ejendommen i Neder Jernhyt solgtes herefter til Christian Lund og Ellen Beck. (Se næste side)

Christian Lund og Ellen Beck - (ejere 1865)

Christian Lund, født 1825 i Højer. Han blev gift i 1864 med Ellen, datter af Peter Jespersen Beck og Lene. De fik børnene Lene Marie Lund, Peter Petersen Lund og Jacob Mikkelsen Lund.

Ellen døde i 1895, og Christian Lund døde 77 år gammel i 1902.

Jens Jørgensen - (ejer 1889)

Jens Jørgensen kom fra Haderslev.

Christian Jespersen Lund - (ejer 1914)

Julius Svendsen - (ejer 1919)

Julius Svendsen, født 1873 i Ødis Bramdrup, søn af Nis Svendsen og Dorthe Marie, født Petersen. Han blev gift med Karen Marie Jørgensen. De fik 9 børn. (Se under hus nr. 13 i Neder Jernhyt).

Julius Svendsen, der var baneformand, havde til at begynde med fra 1903 en ejendom, der lå på den modsatte side af vejen (Art. 47). Muligvis var det byens tidligere "Hyrdehus". (Se under ejendom nr. 13 i Neder Jernhyt). Julius Svendsen døde 1956.

Christian Svendsen - (ejer 1951)

Christian Svendsen, søn af foregående ejer. Han blev gift 1934 med Kjestine Marie Svensson, fra Fjelstrup. Han blev skilt fra hende i 1951 og giftede sig herefter i 1952 med Margrethe Juhl fra Nybøl. De boede i et lille hus i haven.

Julius Svendsen - (ejer 1956)

Julius Svendsen, født 1903, broder til forrige ejer. Han blev gift med Agnes. - Julius Svendsen døde 1973.

Mogens D. Jensen – (ejer 1981)

Ansæt ved militæret.

Torben Dahl – (ejer 1990)

Torben Dahl er slagter.

Peter Caspersen – (ejer 1995)

Ansæt ved militæret.

Steen Hansen – (nuv. ejer 2002)

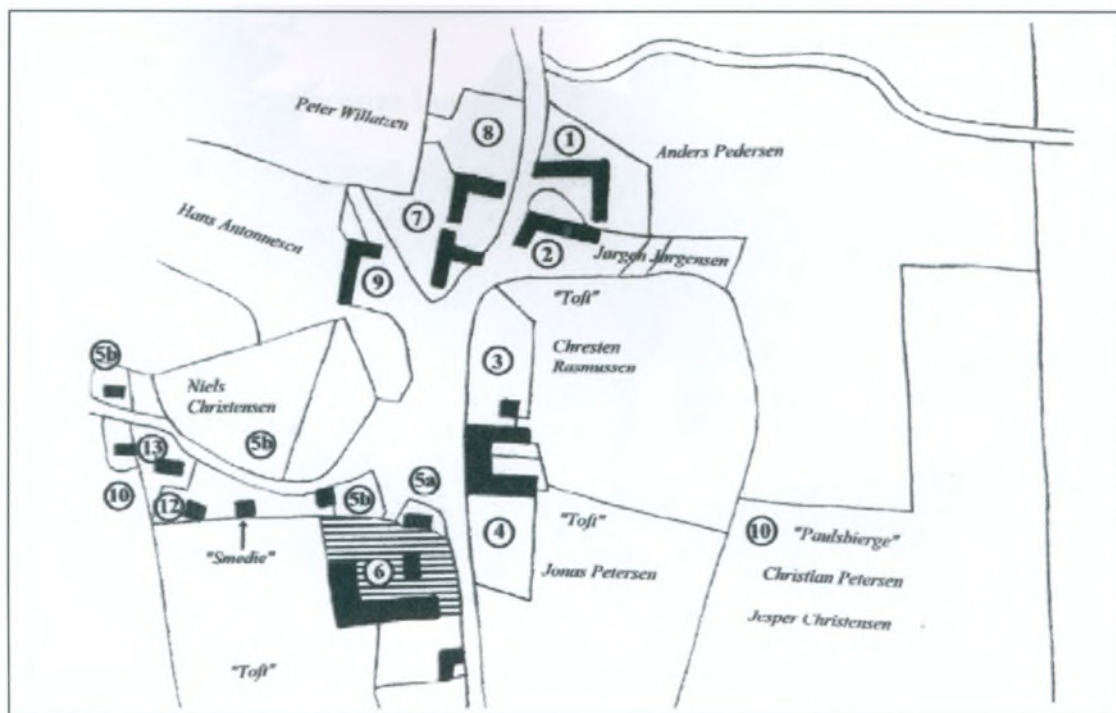
Steen Hansen er naskinarbejder.

Nutidigt billede af ejendom nr. 5b. (Foto 2003).

Gård nr. 6: Chresten Petersen

Gård nr. 6 indskraveret på udskifningskort fra 1792. På den tid ejede Chresten Petersen gården.

Gårdens ejere:

(Fortsat fra Hyrups gård nr. 5-6).

Simon Hansen – (ejer 1765?)

Simon Hansen, født 1725 i Vesterskov, Tyrstrup sogn, søn af Mette og Hans Simonsen. Han blev gift 1765 med Kirsten Jensdatter, datter af Bodel og Jens Mathiassen, nævnt under Hyrups gård. De fik følgende børn: 1. Bodel, f. 1766. 2. Hans, f. 1771. 3. Jens Schausen, f. 1774. 4. Hans Schausen, f. 1775. 5. Metha Maria Schausen, f. 1778 og 6. Jens Schausen, f. 1780.

Simon Hansen døde 72 år gammel i 1796. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Simon Hansen af Tørning var født i Vesterskov i Tyrstrup sogn 1725 af ægteforældrene Hans Simonsen og Mette Albrechtsdatter. Han giftede sig 1765 med den daværende pige, nu efterlevende enke Kirsten Jensdatter af Jernhytte, levede med hende i ægteskab i 32 aar, og blev fader til 6 børn, 4 sønner og 2 døtre, hvoraf 1 søn og begge døtre endnu lever. Han var sygelig i mange aar, laa omtrent 1 aar til sengs, og døde 72 aar gammel.

Efter Kirsten og Simon Hansens afståelse af gården, betegnedes de som lejefolk i Jernhyt.

Christen Pedersen – (ejer 1774)

Christen Pedersen, født 1745 i Skrydstrup, søn af Peder Pedersen og Maren Jeppesdatter. Han blev gift 1770 med Kirsten Hansdatter fra Skrydstrup, datter af sognedegn Hans Jepsen og Bodil.

Efter Kirstens død i 1771 giftede Christen Pedersen sig i 1774 med Cathrine Willadsdatter, datter af Dorothea og Willads Pedersen, gård nr. 8 i Jernhyt. De fik 7 børn, hvoraf: 1. Willads Pedersen blev gift med Kirsten Marie Christensdatter fra Endrupskov. Inden de overtog forældrenes gård, havde de gård nr. 4 i Neder Jernhyt, og 2. Dorthe Pedersen blev gift i Endrupskov med Peder Christensen.

Før Christen Pedersen overtog gården i Jernhyt, var han kromand på den gamle kro i Hammelev, (se hus nr. 30 i Hammelev). - Året efter, at han blev gift med Kirsten Hansdatter, opstod i 1771 en **ildebrand på kroen**, og Kirsten, der var højgravid, og hendes søster, indebrændte.

Cathrine Willadsdatter døde 1828, og Christen Pedersen døde 67 år gammel i 1813. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Christen Pedersen af Hiernhytt var født i Skrydstrup 1745 den 10de december af ægteforældrene Peder Pedersen og Maren Jeppesdatter, giftede sig første gang 1770 med daværende pige Kirsten Hansdatter af Skrydstrup, levede siden i Hammelef, hvor denne natten mellem 21. og 22. oktober 1771 omkom ynkelig ved en opkommen ildebrand; giftede sig anden gang 21. oct. 1774 med daværende pige Cathrine Willadsdatter i Hiernhytt avlede med hende 7 børn, hvoraf følgende arvinger: Willads Pedersen gift i Hiernhytt med Kirsten Marie Christensdatter af Enderupskov Gram sogn, har: Peter Christensen Petersen, 2. afgangne Dorthe Pedersen, der blev gift i Enderupskov Gram sogn med daværende ungarl Peder Christensen, efterlod børnene Anne Cathrine og Christen Christensen. – Levede med den sidste kone 38 ¼ aar og døde 67 aar og 8 maaneder gammel.

Thomas Michel Petersen – (ejer 1798)

Thomas Michel Petersen, født vistnok i Arnitlund, søn af landboelsmand Peder Clausen og Mette fra Styding. Han blev gift 1795 med Kirsten Hansdatter, datter af gårdfolkene Karen og Hans Wollesen fra Strandelhjørn. De fik 5 børn: 1. Mette Cathrine Berg, som blev gift 1.g. med Jeppe Iversen fra Løjt. De fik sønnen Jørgen Iversen, som blev skomager i Styding. 2.g. giftede hun sig med Jens Larsen i Hejls. 2. Hans Thomsen Berg, som blev gift med Bodil Marie Pedersen fra Hellevad. 3. Anne Marie Berg, som blev gift med Jens Christian Thøgesen, landboel nr.3, Kragdal, Ladegaard Mark, og 4. Marie Kirstine, som blev gift med Christen Petersen Schmidt i Ladegaard.

Muligvis har Hans Wollesen sat penge i gården, i hvert fald fik han og konen aftægt på stedet. Kirsten Hansdatter døde 1830 "*sandsynlig af Skræk ved Mandens Wanheld med løbske Heste*", som der står i kirkebogen.

Uddrag af panteprotokollen:

I protokollen er følgende anført: "Thomas Michel Petersen besidder af forbemeldte ½ Festegaard, olim Chresten Pedersen." – i 1798 blev protokolleret en skyldig rest på 366 rdl. samt aftægt til Chresten Petersen og hustru Cathrine. – i 1798 blev protokolleret aftægt til svigerfaderen Hans Wollesen og Karen.

Thomas Michel Petersen døde hos sin datter, Anne Marie, der var blevet gift med landboelsmand Jens Christian Thøgersen, landboel nr. 3 i Kragdal, Ladegaard Mark.

Thomas Michel Petersen døde 67 år gammel 1839. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Thomas Michel Petersen af Kragdal ved Ladegaard. Han skal være bleven født i Arnitlund, Wittstedt sogn af ægteforældrene Peder Clausen og Mette Peders. I aaret 1795 indlod han sig i ægteskab med daværende pige, nu siden 9de mai 1830 afdøde kone Kirsten Hansdatter af Ladegaard, og avlede 1 søn og 3 døtre, hvilke alle efterlever forældrene. – Hans alder 67 aar.

Den afdødes børn: 1. Mette Cathrine Berg, gift med Jens Larsen i Heils, 2. Hans Thomsen Berg, som er gift med Bodil Marie Pedersen, 3. Anne Marie, gift med Jens Christian Thøgesen, 4. Marie Kirstine Berg, gift med Christen Petersen Schmidt i Ladegaard.

Willatz Christensen Pedersen – (ejer 1808)

Willatz Christensen Pedersen, født 1781, søn af ovennævnte gårdbesidder Chresten Pedersen og Cathrine Willadsdatter. Han blev gift med Kirsten Marie Christensdatter fra Endrupskov, datter af Chresten Pedersen og Gjertrud Nielsdatter, Endrupskov. De fik 6 børn, hvoraf: 1. Peder Christensen Pedersen overtog gården og 2. Dorothea Cathrine, som blev gift med Rasmus Hansen Lassen i Galsted.

Inden Willatz Christensen Pedersen overtog fødehjemmet, havde han gård nr. 4 i Neder Jernhyt.

Uddrag af panteprotokollen:

I 1808 blev indført aftægtskontrakt vedr. hans forældre Chresten Pedersen og Cathrine.

Kirsten Marie døde i 1845, og Willatz Pedersen døde 59 år gammel i 1841. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Willads Pedersen i Jernhytt, ægtesøn af daværende ægteforældre og gaardbesiddere, Chresten Pedersen og Cathrine Willadsdatter. Den 29de octbr. 1808 indlod han sig i ægteskab med pigen Kirsten Marie Christens datter fra Endrupskov, og avlede i ægteskabet 6 børn, neml 5 sønner og 1 datter, hvoraf ikkun efterlever 1 søn, Peder Christensen Pedersen og 1 datter Dorothea Cathrine Pedersen, gift med Rasmus Hansen Lassen i Galsted. Sønnen er gift paa fødegaarden med Ellen Marie Bek, og har sin moder, som nu er enke, hos sig. Den afdøde blev for rigelig 1 aar siden belastet med gigt og døde i en alder af 59 aar og 10 maaneder.

Peter Christensen Pedersen – (ejer 1843)

Peter Christensen Petersen, søn af forrige ejer. Han blev gift 1. gang 1834 med Ellen Marie Beck, datter af Truels Pedersen og Anne Christiansdatter gård, nr. 8 i Neder Jernhyt, 2. gang 1855 med Dorothea Cathrine, datter af Christen Petersen og Jeng, f. Hansen fra Lintrup. – Han fik i 1. ægteskab sønnen, Willads Petersen, født 1837. Han overtog forældrenes gård.

Efter afståelsen af gården til sønnen, byggede Peter Christensen Petersen ejendom nr. 5 – senere kaldt "Plantørgaarden" - på Jernhyt Mark. Desuden havde han ejendom nr. 9 i Over Jernhyt. Her drev han en tid teglværk.

Kirsten Marie døde 1854, og Dorthea Cathrine døde 1894. Peter Christensen Petersen døde 83 år gammel i 1893. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Peter Christensen Petersen aftægtsmand i Jernhyt, søn af afdøde gaardfolk Willads Petersen og hustru Kirsten Marie Christensen. Født i Jernhyt 24. aug. 1809. - 1836 gift med Ellen Marie, af hvilket ægteskab ingen børn efterlever. I II ægteskab med Dorthea Cathrine Petersen, som efterlever barnløs. Døde af alderdomssvækkelse 83 aar 6 mdr. 20 dg.

Willads Petersen – (ejer 1878)

Willads Petersen, født 1857, søn af foregående ejer. Han blev gift med Marie Kirstine Volqvardsen, datter af landboelsmand Christen Pedersen og Inger Hansdatter, Bramdrup Mark.

Willads Petersen er ikke anført død i Hammelev kirkebog, men ved faderens død 1893 er noteret, at *ingen børn efterlever*.

Året efter overtagelsen udstykkede han gården. Resten af ejendommen med bygninger og lidt jord blev herefter overtaget af Carl Schneider. (Se landboel 6a).

Gården udstykket 1879

Uddrag af panteprotokollen:

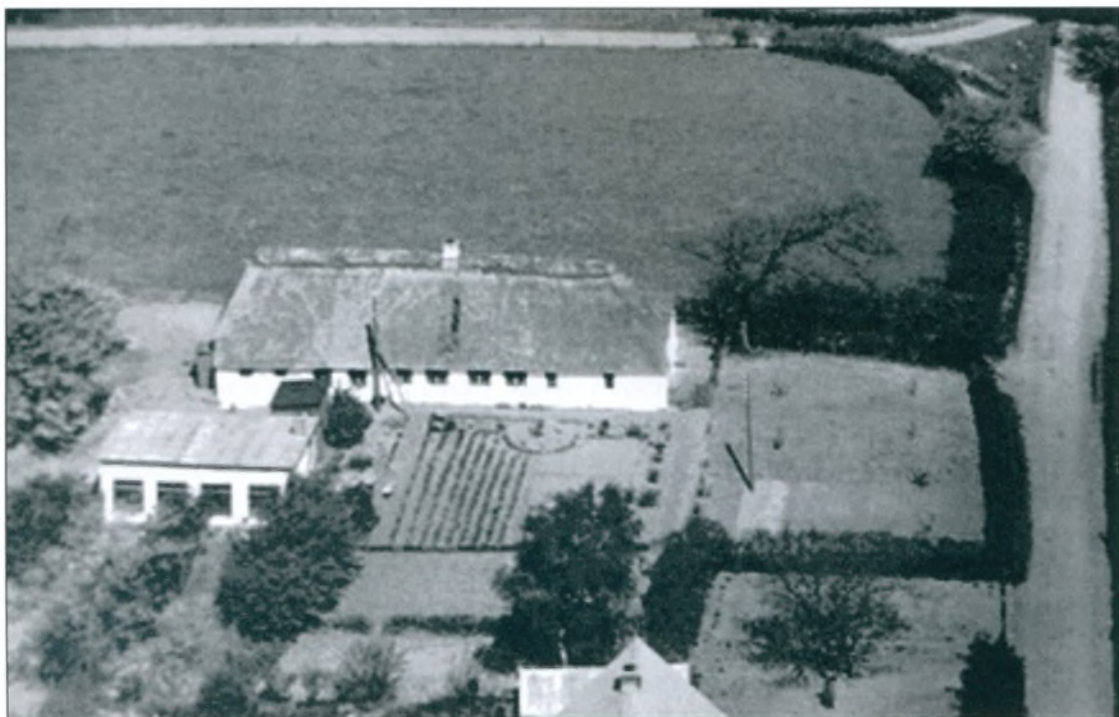
I protokollen 1879 er anført, at Willads Petersen af Jernhyt fuldstændig har solgt gården, og udparcelleret den til nedenfor anførte:

1. Johan Junker på Jernhyt Mark, parcellen "Gammelmandeng" 0,6722 ha. og af "Vestemark" 7,5838 ha.
2. Christen Christensen, Jernhyt "Vestemark" 6,1959 ha., og af "Gademai" 0,2847 ha.
3. Nis Hørlyck, Jernhyt, af "Skovlykke" 5,0804 ha.
4. Andreas Friis, Jernhyt, af "Vestemark" 7,5838 ha.
5. Gårdmand Andreas Iversen, Tørningmark, af "Vestemark" 0,5230 ha.
6. Truels Petersen Nissen, Jernhyt, af "Trineng" 1,7726 ha.
7. Jørgen Hansen, Jernhyt, af "Storetoft" 1,5679 ha.
8. Carl Schneider og hustru Maren, f. Wiborg, i Jernhyt, af "Vestemark" 5,4747 ha. "Storetoft" 1,7743 ha., samt gårdsplads, have og "Lilleteft" på i alt 1,4487 ha. og med på sidstnævnte parcel beliggende bygninger.

I alt 39,9620 ha.

Landboel 6 a: Carl Clausen Schneider.

I 1879 blev bygninger med ca. 9 ha. jord fra gård nr. 6 solgt til Carl Clausen Schneider. (Foto 1948)

Landboelsstedets ejere:

Carl Clausen Schneider – (ejer 1879)

Carl Clausen Schneider, født 1851 i Sdr. Stenderup, søn af arbejdsmand Claus Schneider og Abelone Schmidt. Han blev gift med Maren Viborg, født 1844 i Jels Skov. De fik børnene: Jes Viborg Schneider, født 1875. Karen Schneider, født 1882. Jørgen Clausen Schneider, født 1884. Marius Clausen Schneider, født 1890. – Heraf overtog Jes Viborg Schneider "Teubners gård" nr. 14 i Neder Jernhyt. Karen Schneider overtog fødehjemmet, og Jørgen Clausen Schneider overtog "Humlehave" gård nr. 9c ved Hammelev.

Maren Viborg døde 1922, og Carl Schneider døde 1931.

Karen Schneider – (ejer 1922)

Karen Schneider var datter af foregående ejer. Hun blev gift i 1909 med Christopher Scherrich fra Holsten. -

Carl Schneider – (tilbagekøbte stedet i 1922)

Manne H. Jelchin – (ejer 1923)

Manne Jelchin, født 1892 i Nustrup, søn af gårdejer Helve Jelchin og Dorthe Valide Fischer. Han blev gift 1923 med Ane Petersen Poder, datter af Peder Olsen Poder og Mette Johansen, født Jørgensen, Bevtoft. (De sidstnævnte havde tidligere en ejendom på Ladegaard Mark).

Jørgen H. Thomsen – (ejer 1956)

Jørgen H. Thomsen var fodermester på Tørninggård.

Chr. Schulz – (ejer 1957)

Smørekseptør Thorvald Jensen, Vojens – (ejer 1960)

Peter H. Svendsen – (nuv. ejer 1961)

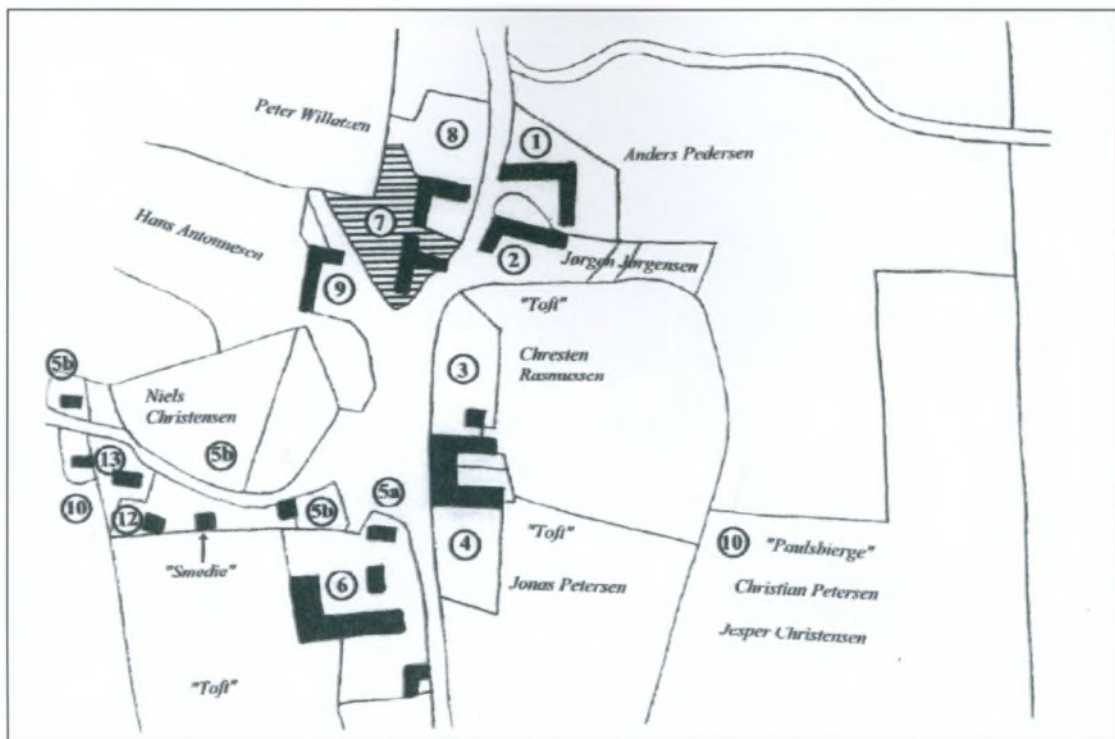
Peter H. Svendsen, født 1929, søn af Bodil og Chresten J. Svendsen, Halk. Han blev gift 1956 med Ida Jørgensen, datter af Anne og Egon Jørgensen, Skrydstrup. De har børnene: Flemming H. Svendsen, født 1958 i Bevtoft, Erling Svendsen, født 1960 i Ravsted, og Inger Svendsen, født 1961 i Jernhyt.

Peter Svendsen har tidligere været ansat på Vojens Slagteri, hvor han i en del år var tillidsmand. Han er nu pensionist, og hans store interesse er lokalhistorie med særligt kendskab til Jernhyts nutidige historie.

Huset i Ida og Peter Svendsens tid. (Foto 1983)

Gård nr. 7: Christian Nielsen Muurmann

Gård nr. 7 indskraveret på udskiftningskort fra 1792. På den tid ejede Christian Nielsen gården, der var en halv gård. Den blev udflyttet ca. 1850? til gård nr. 6 "Poulsminde" i Over Jernhyt.

Gårdens ejere:

Trouels Petersen – (nævnt i reg. 1729)

Trouels Petersen havde tidligere haft bogens gård nr. 1. (Se fæsteregister 1706-1792).

Niels Lauritzen – (fæster fra 1734) ½ gård

Niels Lauritzen, født ca. 1774, søn af gårdfolkene Mette og Lauritz Nielsen, Rødning. Han blev gift 1735 med Metha-Christina, datter af Iver Lauritzen, Jernhyt. De fik 5 døtre: 1. Metha-Maria, 2. Anna Christina, 3. Maria blev gift med Christian Nielsen Muurmann, 4. Anna og 5. Maren. Sidstnævnte blev gift med Hans Mathiesen, Simmersted.

Uddrag af panteprotokollen:

I panteprotokollen er anført, at gården var en ½ fæstegaard. I 1746 udstedte han en obligation på 92 rdl. til Niels Rasmussen Hyrup.

Niels Lauritzen døde 59 år gammel i 1765. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Niels Lauritzen, en ægte søn af Lauritz Nielsen og Mette, forðum gaardfolk i Rødning. Gift 1735 med pigen Metha-Christina, Iver Lauritzens datter af Hiernhøtte, hvor den afdøde har været besidder af ½ gaard indtil sit endeligt, 59 aar 6 maaneder gammel, efterlader 5 døtre: Metha-Maria, Anna Christina, Maria, Anna og Maren. Og af den sidste datter, som er gift med Hans Mathiesen af Simmersted, 2 børne børn: Mathias og Iwer.

Christian Nielsen (Muurmann) – (ejer 1767)

Christian Nielsen, født 1740 i Skudstrup, Skodborg sogn, søn af gårdfolkene Anne og Niels Christensen. Han blev gift med Maria, datter af forrige ejer. De fik børnene: 1. Anna, gift med Christian Pedersen fra Jegerup. 2. Marie. 3. Laust, 4. Henrik og 5. Peder, alle døbte Muurmann. En afdød datter, Mette Kirstine, blev gift med Johannes Hansen, som med hende overtog gården.

Uddrag af panteprotokollen:

Christian Nielsen udstedte en obligation på 200 Mark til rådmand Peter Ravn i Haderslev.

Christian Nielsen døde 68 år gammel i 1808. Ved hans død-indførtes i Hammelev kirkebog:

Christian Nielsen af Hjernhytt var født 1740 i Schudstrup, Schodborg sogn af ægteforældrene Niels Christensen og Anne Nielses, gaardfolk sammesteds; givtede sig efter at have tjent blandt fremmede, den 11te nov. 1766 med daværende pige: Maria, gaardfolkene Niels Lauridsens og Metha Kirstines datter i Hjernhytt, levede med hende noget over 41 aar, avlede med hende: 1, Anna givt siden den 10de september 1791 med Christian Pedersen af Jægerup, har Maren, Peder Christensen, Bodel Marie, Christian og Anne Kirstine, alle døbte Junker; 2, Maren; 3, Laust og 4, Peder med det tilnavn: Muurmann; disse tre sidste var endnu i ugift stand, og én af de afdøde døtre, der paa gaarden var givt med Johannes Hansen efterlod ingen livsarvinger. Den afdøde levede tilsidst paa aftægt og gualsoet syntes at medføre hans endeligt da han var næsten 68 aar gammel.

Johannes Hansen – (ejer 1795)

Johannes Hansen blev gift ca. 1794 med Mette Kirstine, datter af forrige ejer. Mette Kirstine døde i 1795 efter barsel med sit første barn, som også døde. Han giftede sig herefter med Karen, datter af Hans Hansen Dinsen og Trine Hansdatter fra Simmersted. De fik datteren Trine Kirstine, født 1797.

Uddrag af panteprotokollen:

Svigerfaderens, Christian Niensens, 2 yngste sønner, Henrik og Peter blev tilskrevet "opdræt med klæder, føde og skolegang", ligesom svigerfaderen og svigermoderen samt deres søn, Christen Christensen, skulle ydes aftægt.

Jep Nissen Jordansen Juhler – (ejer 1804)

Jep Nissen Juhler, født 1777 i Ørby, Vonsbæk sogn, søn af Jordan Andersen og Maren Jeppesdatter. Han blev gift med Maren Nielsdatter Lund fra Tirslund. De fik 10 børn, hvoraf: Anne, Jeppe, Anders, og Christian, alle døbte Juhler.

Maren Nielsdatter døde 1831. Samme år giftede Jep Nissen Juhler sig med Christine Lerskov, datter af Bodil Marie og Jens Lerskov fra Gl. Haderslev. De fik datteren Bodil Marie Juhler.

Uddrag af panteprotokollen:

Ved salget af gården reserverede Johannes Hansen en parcel på Tørnig Mark og flyttede senere til dette sted.

Jepp Nissen Juhler døde 63 år gammel i 1840. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Jepp Nissen Juhler af Jernhytt, født i Ørbye Wonsbæk sogn den 8. maj 1777 af ægteforældrene: Jordan Andersen og Maren Jeppesdatter. Han var gift 2de gange: 1, med Maren Nielsdatter Lund fra Tirslund, som døde 11te februar 1831. I dette ægteskab fødtes 7 sønner og 3 døtre, hvoraf ikkun efterlever 3 sønner og 1 datter; - 2, siden den 16. decbr. 1831 med Christine Lerskau fra Gammel Haderslev, og avlede med hende 1 datter, nemlig Bodil Marie Juhler. De efterlevende børn af første ægteskab: 1, Anne, 2, Jepp, 3, Anders og 4, Christian, alle døbte Juhler. Han efterlader ogsaa den sidste kone som enke, og døde i en alder af 63 aar 4 maaneder.

Jordan Andersen Juhler – (ejer 1835)

Jordan Andersen Juhler, født 1809, søn af forrige ejer Jepp Nissen Juhler og Maren. Han blev gift 1833 med Mette Frandsdatter, datter af Frands Bertelsen og Sophie Jensdatter, Ribe Stift. De fik 2 børn, hvoraf Maren Juhler.

Uddrag af panteprotokollen:

Jordan Andersen Juhler overtog gården med følgende forpligtelser: at give sine 3 søskende: Christian, Anders og Jep Juhler fri forsvarlig opdragelse, indtil de var konfirmeret og at yde forældrene aftægt.

Jordan Andersen Juhler døde kun 26 år gammel i 1836. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Jordan Andersen Juhler, gaardbesidder i Jernhytt, en søn af nuværende aftægtsmand, Jepp Nissen Juhler og afgangne Maren Nielsdatter sammesteds. Den 24de aug. 1833 begav han sig i ægteskab med daværende pige, nu efterlevende enke, Mette Frandsdatter i Jernhytt. I ægteskabet avledes 2de børn, hvoraf 1 datter, ved navn Maren Juhler, endnu med moderen efterlever. Han døde i en alder af 26 aar 11 maaneder og 8 dage.

Anna Lauritzen – (ejer 1838)

Anna Lauritzen, enke efter Lauritz Peter Lauritzen, Ølgod. Deres datter, Anna Elisabeth, blev gift med Mads Christian Poulsen, som med hende overtog gården, som moderen havde købt til dem.

Uddrag af panteprotokollen:

I 1839 solgte Anne Lauritzen 11 tdr. land til Jep Nissen Juhler.

Mads Christian Poulsen – (ejer 1842)

Mads Christian Poulsen, født ca. 1807, søn af gårdmand Poul Madsen og Anne Marie fra Bøvl, Sønder Omme sogn. I 1832 blev han gift med Anne Elisabeth Lauritzen, datter af forrige ejer. De fik 5 børn, hvoraf Else Marie Poulsen blev gift med Nis Nissen, som med hende overtog hendes fødegård.

Uddrag af panteprotokollen:

I henhold til kontrakt af 1842 forpligtede han sig til at yde aftægt til sælgerinden, Anna Lauritzen.

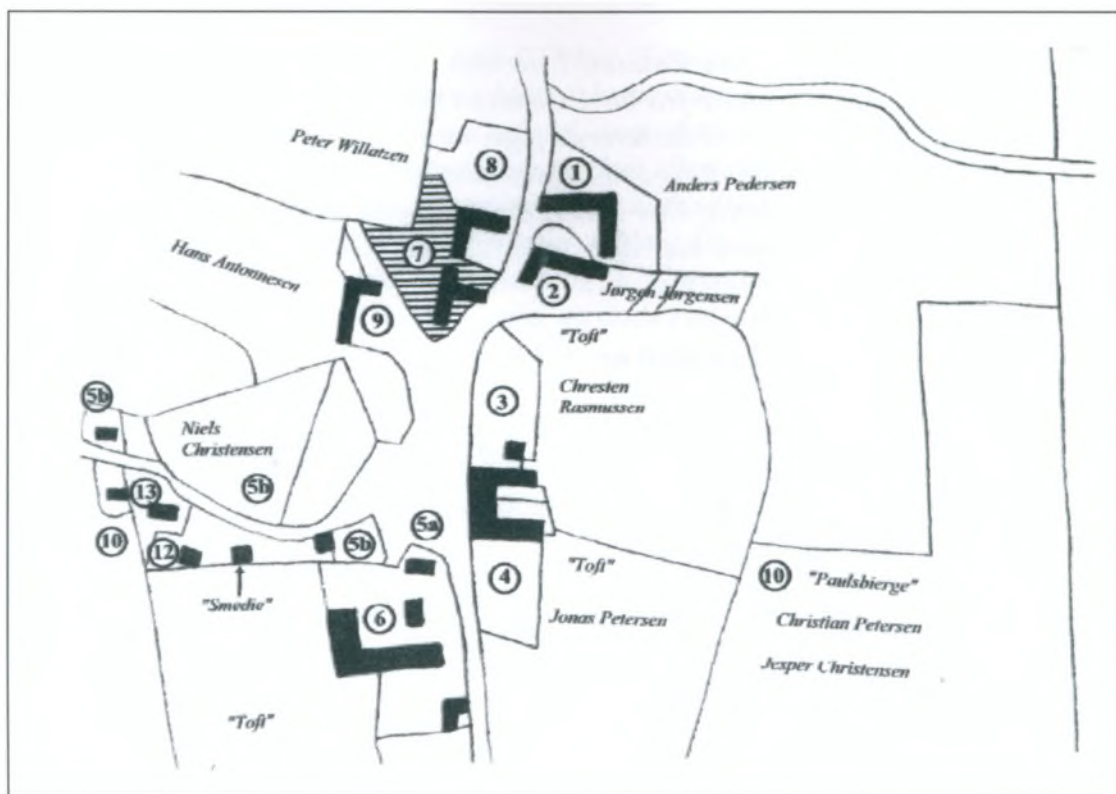
Anna Elisabeth døde 1877, og Mads Poulsen døde 59 år gammel i 1866. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Aftægtsmand Mads Christian Poulsen i Jernhyt, var en søn af gaardmand Poul Madsen og hustru Anne Marie fra Bøvl, Sønder Omme sogn, Ribe amt. I aaret 1832 indlod hun sig i ægteskab med daværende pige, nu efterlevende enke Anna Elisabeth, f. Lauridsen, af Ølgod sogn, Ribe amt. Ægteskabet velsignedes med 5 børn, af hvilke kun 1 barn efterlever, nemlig Else Marie Poulsen, født i Jernhytt den 28de marts 1838 og gift med Nis Nissen, eier af hendes fødegaard. Hans alder: 59 aar mindre rigelig 1 maaned.

Gården udflyttet ca. 1842 til gård nr. 6. "Poulsminde" i Over Jernhyt. (Art. 13). (Se side 274).

Restejendommen i Neder Jernhyt blev aftægtsejendom i 1842 for Jep Nissen Juhler og blev senere overtaget af Peter Petersen Goed.

Landboel nr. 7a: Marie Muurmann

Landboelsstedet blev oprettet til Christen Muurmanns datter i forbindelse med aftægts huset til gård nr. 7. Til huset blev tillagt "lænderier" på i alt 5 tdr. land og 2/16 skæpper.

Stedets ejere:

Marie Christensdatter Muurmann – (ejer 1810)

Marie Muurmann, født 1774, datter af Marie og Christen Muurmann, gård nr. 7, som er nævnt foran. Hun blev ikke gift, men fik et barn med Peter Petersen God fra gård nr. 5a (senere gård nr. 14).

Uddrag fra panteprotokollen:

I 1810 protokolleredes restkøbesummen på 50 rdl. S.H. Courant, som Marie Muurmann skyldte Jep Nissen Jordansen. Beløbet havde hun forpligtet sig til at betale med ½ års varsel, fra den gamle aftægtskones dødsdag, men så længe denne lever og er i huset, skulle pengene blive stående uden rente.

Marie Muurmann døde 70 år gammel i 1844. Ved hendes død indførtes i Hammelev kirkebog:

Marie Christens datter Muurmann af Jernhytt, ægtedatter af gaardbesidder Christen Muurmann og Marie Christens ibid. Endskjønt hun døde i ugift stand, efterlader hun dog en søn, navnlig Peter Petersen Goed, gift med Gjertrud Marie Beck i Jernhytt, hvoraf bornene ere: a, Marie, b, Maren, og c, Christen Goed. Hun opnaaede en alder af 70 aar 11 mdr. 15 dage.

Peter Petersen God – (ejer 1830)

Peter Petersen God, født 1808, søn af Marie Muurmann og den udlagte barnefader, Peter Petersen God, gård nr. 14 i Neder Jernhyt. Han blev gift med Gjertrud Marie, datter af Christian Prætorius Beck og Maren Christensdatter, gård nr. 4 i Jernhyt. De fik børnene: 1. Marie, gift med Hans Peder Hansen, som med hende overtog stedet. 2. Maren og 3. Christen Prætorius God.

Uddrag af panteprotokollen:

Peter Petersen God udstedte 4 obligationer på i alt 600 rdl. til gårdmand Peter Uldall i Ringtved i perioden 1850-1854. Formentlig er pengene brugt til køb af restejendommen i Jernhyt, efter at gård nr. 7 var udflyttet til "Poulsminde", gård nr. 6 i Over Jernhyt

Ved konens død blev i 1866, ved en udsigelseskontrakt, hans tre børn, Marie, Christine og Christian tillagt værdien af det jord, som Gjertrud Marie havde fået i medgift fra forældrenes gård nr. 4.

Peter Petersen God døde 73 år gammel i 1882. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Peter Petersen God af Jernhyt, uægte søn af Marie Muurmann født i Jernhyt 4. april 1808. 1838 ægteviet til Gjertrud Marie Beck, død 1852, af hvilket ægteskab efterlever: 1. Christian Prætorius God, enkemand, 2. Christine God i ugift stand. Han fandtes død i sit huus, hvor han boede ene. Alder 73 aar 9 mdr. 27 dg.

Hans Peter Hansen – (ejer 1863)

Hans Peter Hansen, født 1837 i Maugstrup, søn af inderst Hans Hermansen og Bothilde Hansen. Han blev gift 1853 med Marie Petersen God, datter af foregående ejer. De fik i Jernhyt børnene: Peter Hansen, født 1866, og Gjertrud Marie Hansen, født 1869.

Uddrag af panteprotokollen:

Marie og Hans Peter Hansen forpligtede sig til at give Peter Petersen God op- og underhold, evt. aftægt.

Hans Peter Hansen købte i 1869 "Toften" på ca. 1 tdr. land og "Pold" på ca. 1 tdr. land til sammenlægning med sit kådnersted.

Christian Prætorius God – (ejer 1869)

Christian Prætorius God, født 1846, søn af førnævnte Gjertrud Marie og Peter Petersen God. Han blev gift 1869 med Mette Helene Dietrichsen, datter af Nicolai Dietrichsen og Merret Jensen, Riise sogn. De fik børnene: 1. Gjertrud Marie, født 1870. 2. Nicolai Petersen født 1872. 3. Merret Marie, født 1874 og 4. Peter Petersen, født 1876 - alle døbte God.

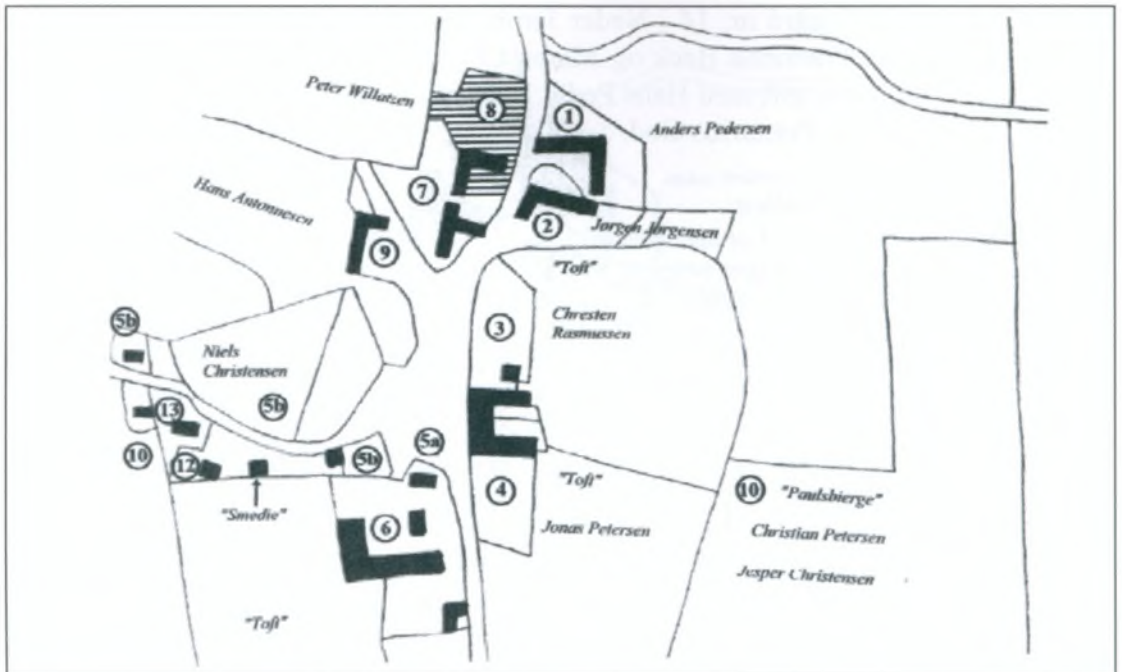
Mette Helene døde 25 år gammel i 1878, og Christian Prætorius God er formentlig herefter flyttet ud af sognet.

Jacob Petersen – (ejer 1879)

Jacob Petersen, der ejede "Jørgensgård" nr. 7 i Over Jernhyt, købte herefter ejendommen, som blev overført til art. 28. I forbindelse med købet forpligtigede han sig til at give en årlig livrente på 15 mark til Peter Petersen God.

Gård nr. 8: Peter Willatzen

Gård nr. 8 indskraveret på udskiftningskort fra 1792. På den tid ejede Peder Willatzen gården. Den blev udflyttet til Hugo Gormsens gård nr. 3 i Over Jernhyt. (Art. nr. 14).

Gårdens ejere:

Adolph Steffensen – (reg. 1706 og 1716)

Gården var i hans tid en helgård.

Jürgen Frantz Prætorius – (ejer 1720)

I hans tid blev $\frac{1}{2}$ gård frastykket.

Willads Pedersen – (ejer 1739)

Willads Pedersen, født ca. 1703 i Kjestrup, Jegerup sogn, søn af Peder Willatzen og Cathrine. Han blev gift med Dorothea Apollonia Prætorius, datter af Georg Frantz Prætorius. De fik børnene Peder, Dorothea og Cathrina.

Uddrag af panteprotokollen:

Willatz Pedersen er i protokollen noteret som besidder af $\frac{1}{2}$ fæstegaard. I 1739 udstedte han en obligation på 50 Mark til Hammelev kirke, og i 1846 en obligation på 100 Mark til Mr. Paul Christian Riis, studiosus hos H. Rasmus, sognepræst for Engeberg og Harboe menigheder i Ribe Stift.

Willads Pedersen døde 65 år gammel i 1768. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Willetz Pedersen i Hiernhötte, en ægte søn af Peder Willatzen og Cathrina Peders i Kiestrup i Jægerup sogn, gift med pigen Dorothea Apollonia Prætorius, hvis fader Georg Frantz Prætorius, var en søn af sal. Hr. pastor Prætorius, fordom sognepræst for Höjst menighed i Tønder Amt: efterlader 3de børn, Peder, Dorothea og Cathrina. Gammel 65 aar og 7 maaneder.

Peder Willadsen – (ejer 1762)

Peder Willadsen, født 1737, søn af forrige ejer. Han blev gift med Anne Marie Truelsdatter fra Jegerup. De fik 11 børn, hvoraf: 1. Dorothea blev gift første gang med skomagermester Peter Mogensen, Haderslev og anden gang med bagermester Peder Mørup. 2. Trauls overtog forældrenes gård. 3. Ellen blev gift 1. gang med Jesper Christensen, landboel nr. 10 i Neder Jernhyt, og anden gang med enkemanden Jakob Nielsen Frank. 4. Willads Beck. 5. Peter Petersen Beck, gift med Cathrine Nielses, og 6. Christian Prætorius Beck, gift med Maren Christensdatter fra Endrupskov. De overtog gård nr. 4a i Neder Jernhyt.

Uddrag af panteprotokollen:

I 1762 skulle han betale fædrene og mødrene arv til Dorothea og Cathrine Willatzdatter, bl.a. en "Skikkelig Seng eller derfor 12 Mark, en Eege-Kiste og ligeledes Skrin, naar de samme kunde behøves."- I 1768 blev han konstitueret som formynder for Peder Mathiesens søn i Jernhyt.

Peder Willadsen døde 77 år gammel i 1814. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Peder Willadsen af Hjernhytt var født sammesteds noget efter Sct. Hansdag 1737 af ægteforældrene Willads Pedersen og Dorothea Willadses gaardfolk, givtede sig den 1 juli 1763 med daværende pige Anna Marie Truels af Jægerup, avlede med hende 6 sønner og 5 døtre, hvoraf de efterlevende: 1, Dorothea, var gift i Haderslev første gang med skomagermester Peter Mogensen, gift sammesteds anden gang med bagermester Peder Mørup: uden at faa livsarvinger. 2, Trauels, givt paa gaarden i Hjernhyt med Anna, Christen Rasmussens og Malene Mathiasdatter sammesteds, har bornene Anne Marie, Malene, Johann, Dorthé, An Ingeborg, Peder og Ellen Maria alle døbte: Beck. 3, Ellen, givt første gang med Jesper Christensen, Christen Pedersens og Malene Pedersens søn af Skrydstrup, hvoraf Peder Pedersen Beck; givt anden gang med enkemanden Jakob Nielsen, tilforn boende i Gram, hvoraf Mette Marie Beck og Jesper, begge døbte Nielsen. 4, Willads Beck er endnu ugivt. 5, Peder Beck givt med enken Anne Cathrine Nielses i Jægerup, har ingen børn. 6, Christian Prætorius Beck, givt med Maren Christensdatter af Endrupskov, og bosat i Hjernhyt, har Christian Pedersen Beck. Den afgangne levede med konen over 51 aar og døde over 77 aar gammel.

Truels Petersen Beck – (ejer 1795)

Truels Petersen Beck, født ca. 1762, søn af forrige ejer. Han blev gift 1795 med Anne Christiansdatter født i Skovby, datter af Malene og Christen Rasmussen, gård nr. 3 i Neder Jernhyt. De fik 10 børn, hvoraf: 1. Anne Marie Beck, gift med Nis Nissen, som med hende overtog hendes fødegård. 2. Johanne Beck, gift med Hans Jensen Kjær, Verst i Jylland. 3. Dorothea Beck, gift med Hans Frank i Hoptrup. 4. Anne Ingeborg Beck, gift med Nicolai Frandsen i Klovtoft. 5. Peter Petersen Beck, gift i Jernhyt med Mette Marie Nielsen og 6. Ellen Marie Beck, gift med gårdmanden Peter Christensen Petersen, gård nr. 6 i Neder Jernhyt.

Uddrag af panteprotokollen:

I 1795 protokolleredes, at Truels Petersens 3 brødre, Willatz, Peder og Christian Prætorius Pedersen skulle tilskrives i fædre- og mødrene arv 33 rdl og 16 skilling til hver, foruden en klædning, et skrin og opdræt med føde, klæde og fomøden skolegang. Desuden skulle forældrene Peder og Anne Marie Pedersen have den tilskrevne aftægt. 30 nov. 1808 kautionerede Trauls Pedersen for sin bror, Christian Pedersen Prætorius, som selvskyldner, for en købesum på 500 rdl, som han skylder Christen Petersen Jernhyt efter kontrakt af samme dato.

Gård nr. 8 – Neder Jernhyt

Truels Petersen Beck solgte i 1828 sin andel i en på Tørning Mark beliggende parcel til smeden Jens Jessen Schmidt i Ladegaard. (Se smedjen nr. 10 i Ladegaard).

Trauels Pedersen solgte i 1840 19 tdr. land til Chresten Petersen Schiøtt. (Ejendom nr. 3, Jernhyt Mk).

Truels Petersen Beck døde 84 år gammel i 1846. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Truels Petersen Beck, forhenværende gaardbesidder, senere aftægtsmand i Jernhytt, søn af gdm. Peter Willatzen og hustru Anne Maria sammesteds. 1795 indtraadte han i ægteskab med afdøde Anne Christiansdatter fra Skovby, med hvem han har faaet 10 børn, hvoraf 6 endnu lever, nemlig: 1, Anna Marie Beck gift med gaardbesidder Nis Nissen i Jernhytt, 2, Johanne Beck, gift med Hans Jensen Kjær i Verst i Jylland. 3, Dorthea Beck enke efter Hans Frank i Hoptrup. 4, Anne Ingeborg Beck, gift med Nicolai Frandsen i Klautoft. 5, Peter Petersen Beck, gift i Jernhytt med Mette Maria Nielsen. 6, Ellen Maria Beck, gift med gaardmand Peter Christensen Petersen i Jernhytt. Hans alder skal have været omtrent 84 aar.

Nis Nissen – (ejer 1840)

Nis Nissen, født 1799, søn af gårdmand Nis Nissen og Karen Schrøder fra Hovslund. Han blev gift i 1822 med Anne Marie Beck, datter af forrige ejer. De fik 5 børn, hvoraf: 1. Nis, født 1825, gift med Else Marie Poulsen. De overtog gård nr. 6 i Over Jernhyt. 2. Anna Magdalene, som blev gift med gårdmand Jens Holm i Vedsted sogn, og 3. Truels, som overtog fødegården

Uddrag af panteprotokollen:

Ved overtagelsen af gården forpligtigede Nis Nissen sig til at yde aftægt til svigerforældrene Trauels Petersen og hustru. – I 1859 solgte han recognitionsstykket "Papirdam" til Hans Terkildsens arvinger.

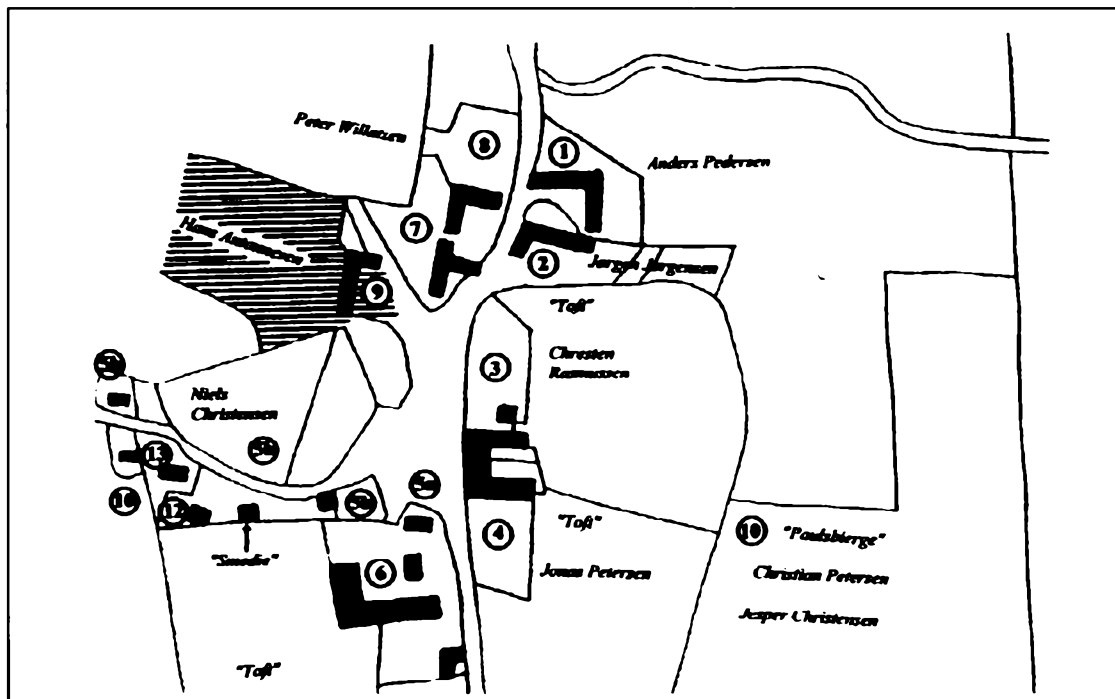
Nis Nissen døde i 1867. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Aftægtsmand Nis Nissen af Jernhyt, var en søn af for længst afdøde ægtefolk, gaardmand Nis Nissen og hustru Karen født Schrøder af Hovslund, Øster Lygum sogn. I aaret 1822, den 2 novbr. indlod han sig i ægteskab med pigen Anne Marie Beck af Jernhyt, som for flere aar siden er forudgaaet ham i evigheden. Deres ægteskab velsignedes med 5 børn, af hvilke 3 efterlever, nemlig: Nis, født 1825, gift med Else Marie Poulsen, gaardmand i Jernhyt; 2. Anna Magdalene, født 1828, gift med gaardmand Jens Holm af Over Jerstal, Wedsted sogn; 3, Truels, født 1832, gift med Kirsten Jepsen af Skrydstrup sogn, eier af fødegården. Alle ere fødte Nissen.

Gården udflyttet ca. i 1840-erne til gård nr. 3 i Over Jernhyt. (Se side 265)

Restejendommen i Neder Jernhyt formentlig anvendt til aftægtsejendom for Truels Pedersen Beck.

Gård nr. 9: "Toftegods"

Ejendom nr. 9 blev ved udskiftningen i 1792 betegnet som et "Toftegods", hvilket vil sige en mindre selvejerejendom bygget i gårdens toft. På den tid ejede Hans Antonisen ejendommen.

Et Toftegods var en mindre selvejerejendom bygget på gårdens toft. Toftegodset kan i registre føres tilbage til 1672, måske endda længere. Toftegodset blev bygget i toften til helgård nr. 1.

Gårdens ejere:

Jens Jensen – (nævnt i reg. 1706).

Jens Jensen er omtalt under helgård nr. 2. (Se fæsteoversigt). Han overtog senere bogens gård nr. 6. i Neder Jernhyt.

Niels Clausen og Jens Andersen – (nævnt i reg. 1716)

Jens Andersen – (nævnt i reg. 1729 og 1734)

I panteprotokollen er anført, at Jens Andersen ejede et Toftegods. – I 1741 udstedtes en obligation på 100 Mark til Niels Hyrup i Jernhyt og Hans Thammesen i Gl. Ladegaard.

Hans Tiellesen – (nævnt i reg. 1753)

Hans Tiellesen er i panteprotokollen nævnt som efterfølger efter Jens Andersen.

Jes Lauesen – (ejer 1756)

Smeden Jes Lauesen, født 1728 i Nørre Jylland, søn af Maren og Laue Jessen. Han blev gift med Karen Christians, enke efter smeden Christian Pedersen Josiassen i Neder Jernhyt. De fik ingen livsarvinger. – Efter hendes død giftede han sig 1787 med Maren Nielsdatter fra Klovtoft ved Jels. De fik børnene Anna Kirstine, Karen,

Anne Maria og Maren, alle døbte Holm. – Heraf blev Anna Kirstine gift med Hans Hansen, som overtog smedjen i Neder Jernhyt.

Jes Lauesen overtog i 1777 gård nr. 5b i Neder Jernhyt. Den var en fjerdepartsgård fra halvgård nr. 5. I 1780 flyttede Jes Lauesen til Ladegaard, hvor han var smed til 1801.

Jes Lauesen døde 73 år gammel i 1801. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Jes Lauesen, smed af Ladegaard, var født i Gammelbye i Nørre Jylland i aaret 1728 af ægteforældrene Laue Jessen og hans hustru Maren Laues. Ved tiltagende aar kom hand i lære i Haderslev og han giftede sig første gang den 30te juni 1756 med enken Karen Christians i Ladegaard, samt levede med hende i 30 aar uden livsarvinger. Efter hendes død giftede han sig anden gang den 2 februar 1787 med daværende pige, siden afgangne Karen Nielsdatter af Klautoft i Jels sogn, med hende levede hand 1 aar i Jylland til 24 octbr. 1788, og avlede med hende 3 efterlende børn, som ere Karen, Anne Maria og Maren, alle døbte Holm. Han opnaaede en alder af 73 aar.

Hans Hansen – (ejer 1780)

Smeden Hans Hansen, født 1751 i Brabek, Aller sogn, søn af Hans Jacobsen og Kirsten Lauridsdatter. Han blev gift i 1780 med Anne Kirstine Christiansdatter, datter af smeden Christian Josiassen og Karen i Jernhyt. De fik et dødfødt barn.

Efter Anne Kirstines død i 1781 giftede han sig med enken Maren Jenses, datter af Jes Petersen og Anna i Skrydstrup. De fik 5 børn, hvoraf: Anna Kirstina, Kirsten, Jens og Jacob, alle døbte Hansen.

Efter Marens død giftede han sig med Bodil Marie, datter af Laurids Hansen og Anna Lauridses i Styding. – Hans Hansen var i øvrigt broder til smed Jacob Hansen i Styding. Efter salget af smedjen blev han hyrde i Jernhyt.

Uddrag af panteprotokollen:

I 1780 blev protokolleret en aftægt til Jes Lauesen og hans hustru, Karen Jesses.

Hans Hansen døde 54 år gammel i 1805. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Hans Hansen, Aller: smed af Jernhyttt, var født 1751 i Brabek, Aller sogn, af ægteforældrene Hans Jacobsen og Kirsten Lauridsdatter: givtede sig første gang den 4. juli 1780 med daværende pige Anne Kirstine Christiansdatter, hvis fader var Christian Pedersen smed og moderen Karen Christians i Jernhytt; han avlede med hende et dødfødt drengbarn, hvorefter moderen døde den 11 marts 1781. Anden gang givtede han sig den 13oktober 1781 med daværende enke Maren Jenses, en datter af fordum Jes Pedersen og Anna Jesses i Skrydstrup, avlede med hende fem børn, hvoraf de de efterfølgende lever: Anna Kirstina, Kirsten, Jens og Jacob alle døbte Hansen, og levede med hende i 22 aar og 4 maaneder. Tredje gang givtede han sig med pigen Bodil Marie Lauridses en ægte datter af Laurids Hansen og Anna Lauridses i Styding, levede med hende i omtrent 8 maaneder og ved tilsidst at have været hyrde i Jernhytt, druknede han – kommende fra Haderslef, ved den herværende Tingstok paa hesten i en alder af 54 år.

Christian Pedersen – (ejer 1782)

Christian Pedersen udstedte i 1782 en obligation på 100 rdl til Anders Hans Christiansen i Styding. – Christian Pedersen overtog senere ejendom nr. 10 sammen med Jesper Christensen.

Hans Bertelsen – (ejer ?)

Hans Bertelsen, født i Styding 1750, søn af bødkeren Bertel Pedersen og Maren. Han blev gift 1775 med Mette Cathrine Bertelsdatter af Kastvraa, Simmersted sogn. De fik ingen arvinger.

Hans Bertelsen var udlært skrædder i Moltrup. – Efter salget af ejendommen flyttede han tilbage til Styding, hvor han overtog landboel nr. 24.

Hans Bertelsen døde 64 år gammel i 1815. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Hans Bertelsen af Styding var født sammesteds den 28. april 1750 af ægteforældrene Bertel Petersen, bødker, og Maren Bertels, lærte siden skrædder-professionen i Moltrup, og arbejdede nogen tid iblant fremmede, giftede sig 17 november 1775 med daværende pige Mette Cathrine Bertelsdatter af Kastvraa, Sommersted sogn. Han levede med hende i 39 aar og 4 uger uden livsarvinger. 64 aar og 11 maaneder.

Hans Antonisen – (ejer 1794)

Hans Antonisen var muligvis søn af Antoni Hansen i Moltrup. Efter faderens død giftede hans mor, Inger, sig med Gregers Hansen, gård nr. 8 i Ladegaard. Hans Antonisen blev gift med Sara Pedersdatter. De fik følgende børn i Jernhyt: 1. Antoni Kling, f. 1794, og 2. Peder Kling, f. 1797.

I 1796 byttede han gård med Peder Andersen, gård nr. 1.

Uddrag af panteprotokollen:

I 1794 oprettedes en aftægtskontrakt for Hans Bertelsen og kone Mette Cathrine.

Hans Antonisen er i 1796 nævnt som besidder af den af Peter Andersen tiltuskede ½ Feste-Gaard udi Hiernhyt.

Peder Andersen – (ejer 1796)

Peder Andersen, søn af Anders Petersen, gård nr. 1, født 29. oktober, gift 13. sept. 1792 med Cathrine Marie, datter af Anders Nielsen i Ørsted. De fik børnene: 1. Ellen Gott, f. 1794, 2. Anders Pedersen Bork, f. 1796, 3. Anders Pedersen Gott, f. 1797, 4. Anders Pedersen Gott, f. 1799, 5. Karen Pedersen Gott, f. 1803 og 6. Cathrine.

Efter salget af gården sad han en tid til leje i Jernhyt, men er muligvis herefter flyttet til Tirslund.

Uddrag af panteprotokollen:

Peder Andersen udstedte en obligation på 33 rthl og 16 skilling i 1796 til Andreas Andresen i Maugstrup.

Peder Pedersen Goed?– (ejer 1800)

Peder Pedersen Goed, født på Als, søn af Peder Pedersen Goed og Kirsten Peders. Peder Pedersen Goed blev gift 2 gange, dog uden at få livsarvinger.

Uddrag af panteprotokollen:

Købesummen var 394 rdl, samt aftægt til Hans Bertelsen, som tilskrevet i 1794.

Bodil døde 55 år gammel i 1813, og Peder Pedersen Goed døde 72 år gammel i 1838. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Peder Pedersen Goed, aftægtsmand paa Jernhytt, var født paa Als i aaret 1766, af ægteforældrene Peder Pedersen Goed og Kirsten Peders. Han var gift 2 gange: første gang med Bodil Peders, og anden gang med nu efterlevende enke i Ladegaard: Ellen Hansdatter. Efter begge ægteskaber befindes ingen efterlevende livsarvinger. Han har levet her circa 72 aar.

Niels Christensen – (1810)

Niels Christensen ejede tillige gård nr. 5b i Neder Jernhyt. Han blev gift med Margrethe Rasmusdatter Gundersen, datter af Anne Margrethe og Rasmus Gundersen fra Skrydstrup. De fik børnene: 1. Anne Marie Skau, som blev gift med smeden Christen Jessen Schmidt i Jernhyt. 2. Gunder Kirstine Skau, som blev gift med Hans Nielsen Lund i Jernhyt. – Niels Christensen havde tillige fjerdepartsgården nr. 5b i Neder Jernhyt.

Uddrag af panteprotokollen:

Niels Christensen købte Toftegodset i 1810 for en købesum af 333 rdl og 16 skilling og aftægt til Peder Pedersen, nemlig: "Et Kammer bestaaende af det halve over 2de Fag under Bielkerne vesten for Skorstenen i hans Fjerdepartsgaard med frit Brændsel af Gaardens indbjergede Brændsel udi Laden, og at indsætte en Iern Kakkelovn."

Niels Christensens død har ikke kunnet findes i kirkebogen, men Margrethe døde 73 år gammel i 1836. Ved hendes død indførtes i Hammelev kirkebog:

Margrethe Rasmusdatter Gundersen af Jernhytt. Hun var født i Schrydstrup af nu afgangne ægteforældre Rasmus Gundersen sammesteds og Anne Margrethe Gundersen. I aaret 1794 indlod han sig i ægteskab med daværende ungarl, nuværende enkemand Niels Christensen i Jernhytt. I ægteskabet avledes 2 døtre, nemlig Anne Marie Skau, gift med smeden Christen Jessen Schmidt i Jernhytt, - og Gunder Kirstine Skau, gift med Hans Nielsen Lund i Jernhytt. Hun opnåede en alder på 73 aar 4 mdr. 15 dage.

Henrik Lamp – (ejer 1837)

Henrik Lamp, født i Schönberg, Tyskland. Han blev gift med Valborg Schutloth. De fik børnene: Anne Lamp, Laus Lamp, Peter Lamp og Lovise Lamp.

Christian Detlefsen og Hans Lamp – (ejere 1845)

Christen Christensen – (ejer 1847)

Christen Christensen var møllersvend på Tørning Mølle. Han blev gift med Anna Nielsdatter, og de fik sønnen Christen Christensen, som overtog ejendommen.

Christen Christensen – (ejer 1857)

Christen Christensen, født i 1832 i Ladegaard, søn af foregående ejer. Han giftede sig i 1859 med Helene Beck, født Frandsen, enke efter gårdmand Christian Petersen Beck, gård nr. 5 i Over Jernhyt. Helene døde i 1910.

Mads Petersen Schmidt – (ejer 1880)

Mads Petersen Schmidt overtog senere landboel nr. 2 på Jernhyt Mark.

Hans Friedrich Bock – (ejer 1887)

Lauritz Hansen – (ejer 1888)

Andreas Friis – (ejer 1897)

Andreas Friis, født 1829 i Stepping, søn af Jens Andresen Friis og Anne Christine Madsdatter. Han blev gift med Anne Johanne Petersen, født i Ørsted, datter af lærer Jens Peter Petersen. De fik børnene: 1. Karen Johanne, født 1866. 2. Jens Peder Friis, født 1869. 3. Sara Kirstine Friis, født 1872. 4. Jørgine Friis, født 1879. 5. Jørgen Friis, født 1884, og 6. Andrea Sophie Friis, født 1886.

Andreas Friis, der var skrædder, havde tidligere landboel nr. 3a i Neder Jernhyt. – Han døde 83 år gammel i 1913, og Anne Johanne døde i 1914.

Vilhelm Møller – (ejer 1911)

Vilhelm Møller, født 1885 i Boel. Han blev gift med Kirstine Petrea Poder, datter af Peder Poder og Johanne, født Jørgensen fra Bevtoft. (De sidstnævnte havde tidligere en ejendom på Ladegaard Mark).

Vilhelm Møller overtog i 1930 gård nr. 3 i Over Jernhyt. - Han døde 1957, og Kirstine Petrea døde 1942.

Peter Schmidt – (ejer 1930)

Ole Richardt Møller Larsen – (ejer 1930)

Ole Richardt Møller Larsen, født 1906 i Vrads, søn af Jakob Møller Larsen, Vrads, Brædstrup. Han blev gift med Marie Krestine Lange, datter af gårdejer Hans Petersen Lange, Ollerup, Toftlund. De fik børnene: Verner Møller Larsen, som overtog ejendommen, og Henry Larsen, som har bogens hus nr. 11. (Neder Jernhytvej nr. 8).

Ved overtagelsen var ejendommen på 16 tdr. land.

Verner Møller Larsen – (ejer 1990)

Verner Møller Larsen, født 1940, søn af forrige ejer. Han er ugift. Gården er nu på 17 ha., heraf 1 ha. skov og mose. Stuehuset er opført i 1885 og restaureret 1960.

Gårdens driftsbygninger 2004. Se også gårbilleder næste side.

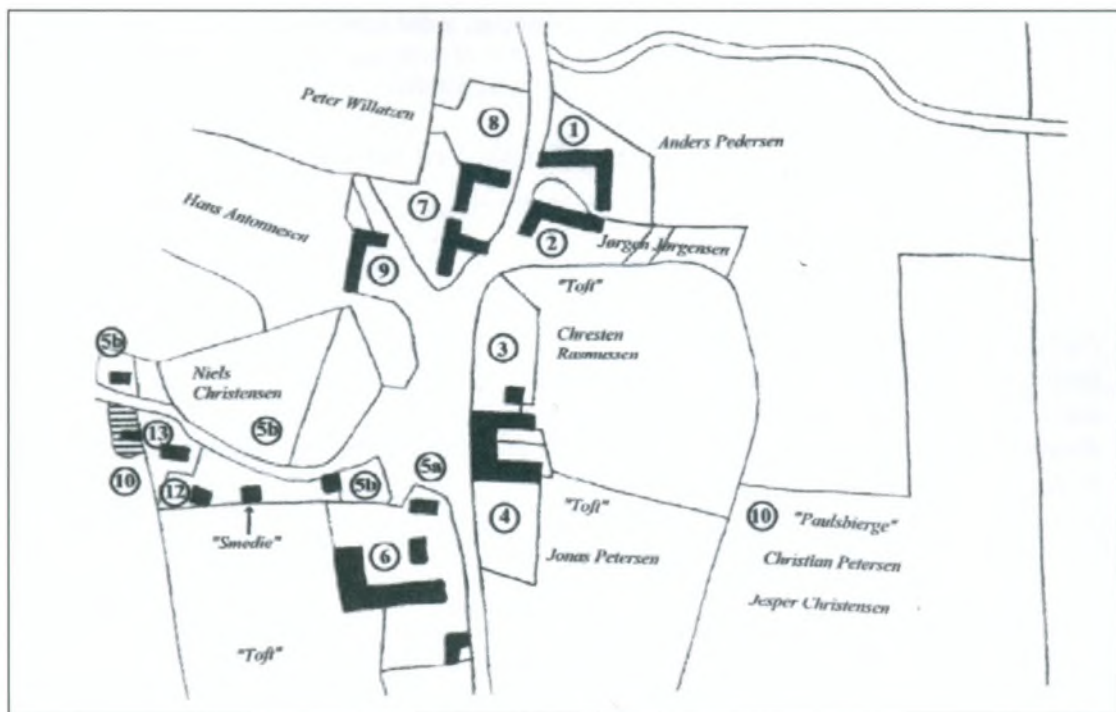

.Eldre billede af Ole Richardt Moller Larsens gard

Nyere billede af Verner Moller Larsens gard. (Foto 2004).

Landboel nr. 10. Jesper Christensen

Landboel nr. 10 ved udskiftningen i 1792. På den tid ejede Jesper Christensen stedet.

Ejendommen er købt ud fra gård nr. 6 i Neder Jernhyt.

Ejendommens ejere:

Jesper Christensen – (ejer 1792)

Jesper Christensen, født 1764 i Skrydstrup, søn af Christen Pedersen og Magdalene Pedersdatter. Han blev gift 1793 med Ellen, datter af Peder Willadsen og Anne Marie Truelsdatter, gård nr. 8 i Neder Jernhyt. De fik 4 børn, hvoraf Peder Pedersen Beck, f. 1797, senere overtog stedet.

Jesper Christensen døde 40 år gammel i 1804. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Jesper Christensen af Jernhytt var født i Skrydstrup 1764 af ægteforældrene Christen Pedersen og Magdalene Pedersdatter, og blev efter at have tient iblandt fremmede gift med Ellen, Peder Willadsens og Anne Marie Truelsdatter i Jernhytt den 5 october 1793, levede med hende i 11 aar og 14 dage og avlede med hende 3 sønner og 1 datter, hvoraf den efterlevende søn heder Peder Pedersen Bek, hand levede i 12 uger til sengs, og døde efter anfald af udtæring 40 aar gammel.

Jakob Nielsen Frank – (ejer 1806)

Jakob Nielsen Frank, født 1771 i Rørkjær, søn af gårdfolk Niels Jessen og Margrethe Nielses. Han blev gift 1797 med Mette Marie Jørgensdatter fra Bæk. De fik bl.a. Niels Jessen Frank og Jørgen Hansen Frank. Sidstnævnte blev degn og skolelærer i Bevtoft. - Efter Mette Maries død giftede han sig 1806 med Ellen, enke efter forrige ejer, Jesper Christensen. De fik bl.a. Mette Marie og Jesper, begge døbte Nielsen.

Uddrag af panteprotokollen:

I panteprotokollen er anført, at Jacob Nielsen Frank besad et "lidet ejendomssted", som var overtaget fra Jesper Christensen. – I 1806 blev noteret et arveforlig, hvor han forpligtede sig til at give sin 8 år gamle stedsøn, Peder Jespersen, fri forsvarlig opdragelse, indtil konfirmationen og ved hans 18 års opnåelse at udbetale ham fædre- og mødrearv, samt forret til stedet og 200 Mark lybsk. Desuden skulle stedsønnen have klædning og hans afdøde fars skrin og livsklæder.

Jakob Nielsen Frank døde 61 år gammel i 1832. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Jakob Nielsen Frank af Jernhytt var født den 11 eller 12 april 1771 i Rørkjær, Bjerning sogn af ægteforældrene og gaardfolk sammesteds Niels Jessen og Margrethe Nielses. Confirmeret i Bevtøft kirke. Tjente iblandt fremmede. Giftede sig første gang 1797 med daværende pige Mette Marie Jørgensdatter af Bek, Nustrup sogn, hvoraf de efterlevende ere Niels Jessen Frank, endnu ugift. 2. Jørgen Hansen Frank, degn og skolelærer i Bevtøft, gift med Caroline, hvoraf børnene Jacobine og ?, begge døbte Frank. Anden gang giftede han sig 1806 med daværende enke efter Jesper Christensen i Jernhytt, hvoraf efterlever: 1. Mette Marie og 2. Jesper, begge døbte Nielsen og ugifte. Han blev 61½ aar gammel.

Jens Jørgensen – (ejer 1820)

Uddrag af Panteprotokollen:

Efter overdragelsen er i panteprotokollen tilføjet: "Ved undersøgelse er det befundet at Jakob Nielsen ved den ovennævnte kontrakt af 19. maj 1820 kun har solgt det på Vojens Mark beliggende land til Jens Jørgensen, hvorimod huset med tilliggende jordlod i Jernhyt er forbeholden." Desuden blev anført, at den nuværende ejer var Peter Beck.

Peder Petersen Beck – (ejer 1831)

Peter Petersen Beck døde 39 år gammel i 1837. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Peter Petersen Beck af Jernhytt, ægtesøn af afdøde Jesper Christensen og endnu efterlevende Ellen Pedersdatter sammesteds. I aaret 1822 den 13. apr. blev han trolovet, og ved Mikkeldagstid s.aa. copuleret i Wilstrup med nu i Jernhytt efterlevende Lene, født Michaelsdatter. I ægteskabet avledes en søn, navnlig Jacob Nielsen Beck, og en datter: Ellen Petersen Beck, hvilke endnu efterlever deres fader. I et ærinde for Hrr. H.H. Matzen paa Tørning at udføre hos familien i Maugstrup blev han paa Weien fundet syg, og Weifarende bragte ham til Herberge i nærmeste Wærtshus, Rosenkrands Kroe, hvor han snart derefter døde, nemlig den 11 aug. d. aa. om aftenen, og blev som liig bragt til sit hjem i Jernhytt med embedets Præsts rigtige Bevilling. 39 aar 11 mdr. gammel.

Peter Beck og Mette Marie Petersen Beck – (ejere 1837)

Peter Beck, født 1809, søn af Truels Petersen og Anne Christensdatter, gård nr. 8 i Neder Jernhyt. Han blev gift 1835 med Mette Marie, datter af forrige ejere Jakob Nielsen Frank og Ellen. De fik bl.a. børnene: 1. Truels Petersen, f. 1836, som overtog stedet. 2. Jacob Petersen, f. 1842 og 3. Anne Marie Petersen, f. 1849. – Alle døbte Beck.

Uddrag af panteprotokollen:

I protokollen er anført: "Peter Beck og hustru Mette Marie Petersen Beck, født Frank, ifølge arveforlig 1855 ejere af det Jacob Nielsen forhen tilhørende anførte hus med jordtilliggende i Jernhyt." – I 1855 blev Peter Beck enarving med forpligtelse til at betale børnene Truels Petersen Beck og Jacob Petersen Beck, hver 48 rdl og 46 skilling, og til Anne Marie Petersen Beck 24 rdl og 23 skilling.

Mette Marie døde 1854, og Peter Beck døde 55 år gammel i 1865. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Peter Beck, landboelsmand og enkemand af Jernhütt, var en søn af Truels Petersen og hustru Anne Christensdatter af Jernhütt, født sammesteds den 11 septbr. 1809. Den 21 novbr. 1835 indlod han sig i ægteskab med hans før flere aar siden afdøde hustru, daværende pige Mette Marie Beck, født Nielsen af Jernhütt. Af dette ægteskab efterlever 3 børn, nemlig: 1. Truels Petersen, gift med Marie Elisabeth Schmidt af Bevtoft; 2. Jacob Pedersen, ungarl; 3. Marie Petersen, ugift; alle fødte Beck. Hans alder 55 aar, 7 md. 19 dage.

Truels Petersen Beck – (ejer 1865)

Truels Petersen Beck, søn af forrige ejer. Han blev gift med Marie Elisabeth Schmidt fra Bevtoft. De fik børnene: Mette Marie, født 1865, og Anne Marie, født 1869.

Uddrag fra panteprotokollen:

Ved overtagelsen forpligtigede Truels Petersen Beck sig til af betale sine søskende, Jacob og Anne Marie hver 150 Mark.

Til efterretning er anført, at han i 1865 solgte ca. 2 tdr. land af "Paulsbjerg" til høker Nis Knudsen Nissen, "Købmandsgården" i Neder Jernhyt.

Andreas Jørgensen og Johanne Marie Ølgaard – (ejere 1871)

Andreas Jørgensen, gift med Johanne Marie Ølgaard. De udflyttede ejendommen til Jernhyt Vesterhede. (Senere Elnefs ejendom).

Ejendom nr. 11: ”Hustoft”

Hus nr. 11 er beliggende Neder Jernhytvej nr. 8. I dag ejes huset af Henry Møller Larsen. (Foto 2004)

I begyndelsen af 1700-tallet betegnedes ejendommen som et landboel. Herefter blev det en ”Hustoft” med lidt jord. Ejendommen var herefter aftægtshus for byens gårdmænd indtil 1791.

Ejendommens ejere:

Mathias Petersen – (ejer 1776)

Mathias Petersen, der var aftægtsmand på stedet, havde i perioden 1761-1763 2 halve gårde (gård 1 og 2) i Neder Jernhyt. Hans datter, Marie, blev gift med Peder Jensen, som overtog stedet.

Peder Jensen – (ejer 1778)

Peder Jensen, født 1744 i Ustrup, søn af Cathrine og Jens Christensen. Han blev gift i 1776 med Marie Mathiasdatter, datter af forrige ejer. De fik børnene Maria, Cathrine og Anne Maria. Heraf blev Maria Cathrine gift med Carsten Iversen, som med hende overtog ejendommen.

Uddrag af panteprotokollen:

I protokollen er anført: ”Peder Jensen besidder eet på Knud Jensens forhen tilhørende ½ kongelige FesteGaards Grund staaende Huus i Jernhott, olim Mathias Petersen.”

21. nov. 1878 protokolleredes en skyldig rest på 50 Mk.l. af købesummen til svigerfaderen Mathias Petersen, samt et husværelse og kålgård til svigerforældrene Charlotte Amalie og Mathias Petersen.

Til efterretning er tilføjet, at Peder Jensen tillige besad noget ejendomsparcelland på Vojens Mark.

Peder Jensen døde 71 år gammel i 1815. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Peder Jensen af Jernhytt var født i Ustrup, Wittstedt sogn, den 7. januar 1744 af ægteforældrene Jens Christensen og Cathrine Iwersdatter, blev opdragen i Hullund? Øster-Lygum sogn, tjente derpaa iblant fremmede, giftede sig i december 1776 med daværende pige Marie Mathiasdatter: af Boyßkov, Kliplev sogn, avlede 7 børn, hvoraf den efterlevende Cathrine Jenses siden den 15 october 1803 givt med daværende ungarl og skrædder Karsten Iwersen af Closter, Apenrade sogn, hvoraf børnene Maria Cathrine og Anne Maria, begge døbte Iwersen. Den afdøde levede i ægteskab i 38 aar og 5 maaneder, og blev 71 aar 4½ maaneder gammel.

Carsten Iversen – (ejer 1803)

Carsten Iversen, født 1776 i Ørsted, søn af gårdfolkene Iwer Hansen og Anne Marie Christensdatter. Han blev gift i 1803 med Maria Cathrine Jensen, datter af forrige ejer. De fik 3 døtre, hvoraf: Cathrine og Anne Marie Iversen.

Uddrag af panteprotokollen:

Ved Carsten Iversens overtagelse af ejendommen i 1803 forpligtede han sig til: 1) at udbetale hans svigerfar, Peder Jensen, 100 Mk. l. 2) at give samme og hans hustru Marie Peters det på deres livstid tilskrevne aftægt.

Carsten Iversen ejede udover stedet en ejendomsparcel på Vojensmark, hvortil han flyttede efter at have solgt ejendommen i Jernhyt til Christopher Læbel i 1829.

Carsten Iversen døde 62 aar gammel i 1839. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Carsten Iversen af Kragdallund ved Woiens, Jægerup sogn; var født i Ørsted, Oxenvad sogn den 18de marts 1776 af gaardfolk og ægtefolk Iwer Hansen og Anne Marie Christensdatter. Den 15de octbr. 1803 indlod han sig i ægteskab med daværende pige i Jernhytt, - nu efterlevende enke Cathrine Carstens, født Jensen, - avlede med hende 3 døtre, af hvilke ikkun a, Marie Cathrine Iversen, (af hende et uægte barn, nemlig Mads Hansen Juhl), b, Anne Marie Iversen, efterlever deres fader. Han har opnaaet en alder af 62 aar 9 maaneder 4 dage.

Christopher Læbel – (ejer 1829)

Christoffer Læbel blev gift i 1806 med Cathrine Marie, datter af gårdmand Jørgen Pedersen fra Hoptrup. De fik 12 børn, hvoraf Marie Kjestine Læbel blev gift med Jens Ørsted Petersen, som med hende overtog ejendommen.

Christopher Læbel har ikke kunnet findes i Hammelev kirkebogs døderegister, men Cathrine Marie Læbel døde 72 år gammel i 1858. Ved hendes død indførtes i Hammelev kirkebog:

Cathrine Marie Læbel af Jernhytt, datter af gaardmand Jørgen Pedersen og hustru Cathrine Jørgensen af Hoptrup sogn født sammesteds 1786, ægteviet 1806 til Christoffer Jørgensen Læbel, i hvilket ægteskab fødtes 12 børn, hvoraf 11 efterlever, nemlig Cathrine, Marie, Kirstine, Maren, Jørgen, Cathrine Marie, Anne Marie, Peder, Hans, Christine, Lene og Christoffer, alle døbte Læbel og med undtagelse af sidstnævnte alle i gift stand. 72 aar gammel

Jens Ørsted Petersen – (ejer 1844)

Jens Ørsted Petersen, født 1802 i Ølgod, søn af Peter Christensen. Han blev gift med Marie Kjestin Læbel. De fik bl.a. børnene: Peter, Christoffer, Jens, Jørgen og Marie.

Marie Kjestin døde i 1888, og Jens Ørsted Petersen døde 77 år gammel i 1879. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Jens Ørsted Petersen af Ladegaard, søn af Peter Christensen og ? født i Ølgod sogn i Jylland i aaret 1802. 1828 gift med Marie Kjestin Læbel af hvilket ægteskab efterlever: 1. Peter Ørsted Petersen, Woyens, 2. Christoffer Ørsted Petersen, Christiansdal, 3. Jens Ørsted Petersen i Haderslev, 4. Jørgen Ørsted Petersen i Danmark, 5. Marie Ørsted Petersen i Jersdal. Alder 77 aar.

Peter Nielsen Skovshoved – (ejer 1856)

Peter Nielsen Skovshoved, der ejede ejendom nr. 3a i Neder Jernhyt, lejede jorden i 50 år.

Niels Madsen Iversen – (ejer 1863)

Niels Madsen Iversen, der ejede ejendom nr. 3a i Neder Jernhyt, købte bygningerne og lidt jord. Han forpligtede sig imidlertid til at udleje ejendommen.

Uddrag af panteprotokollen:

Ifølge kontrakt af 1863 og 1864 udlejede Niels Madsen Iversen husbygningerne med "kaalhaug" til Søren Petersen og arvinger i 50 år. Denne kontrakt blev i 1865 overdraget til Johan Warncke.

Laust Sørensen Petersen – (lejer 1863)

Laust Sørensen Petersen lejede ejendom nr. 11 i 1863 af Niels Madsen Iversen landboel nr. 3 a.

Johan Heinrich Fridrich Christian Warncke – (ejer 1876)

Johan Heinrich Fridrich Christian Warncke, født 1826 i Schwerin, Mecklenburg, søn af Johan Christian Friderich Warnck(e) og Marie Lach. Han blev gift 1860 med Henriette Magdalene Rathje, Krusendorf sogn i Schlesvig. De fik 9 børn: Christian, Christine Dorothea, Marie Sophie, Frederikke Margrethe, Frederich Carl, Peter Christian, Carl August, Margrethe og Heinrich.

I de første år lejede han huset fra 1865, for derefter at købe det i 1876.

Johan Heinrich Warncke døde 1897, og Henriette døde 1908. Begge er begravet på Hammelev kirkegård.

Anders Boysen – (ejer 1910)

Anders Boysen var landbrugsmedhjælper.

Carl Schneider – (ejer 1926)

Carl Schneider, fra landboel nr. 6a, boede som rentier på ejendommen.

Nis Svendsen – (ejer 1929)

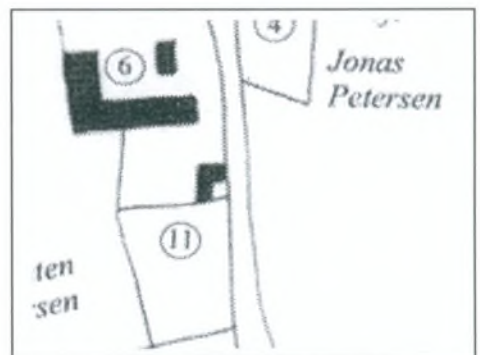
Nis Svendsen var tømrer. Han blev gift med Minna Lotte, født Bartel. De fik børnene: Gerda Kirstine, f. 1932, Tove Dorthea, f. 1934 og Nis, f. 1937.

I dag ejer ugifte Henry Møller Larsen huset. Han er født 1943, søn af Richard Møller Larsen fra gård nr. 9 i Neder Jernhyt.

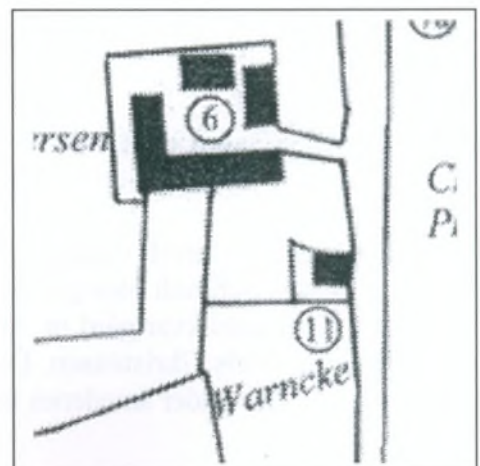

Muligvis Warnckes hus nr. 11 i Neder Jernhyt. – Billedet er fundet i familien Warnckes fotoalbum.

Ejendom nr. 11 i 1792. På den tid var Peder Jensen ejer.

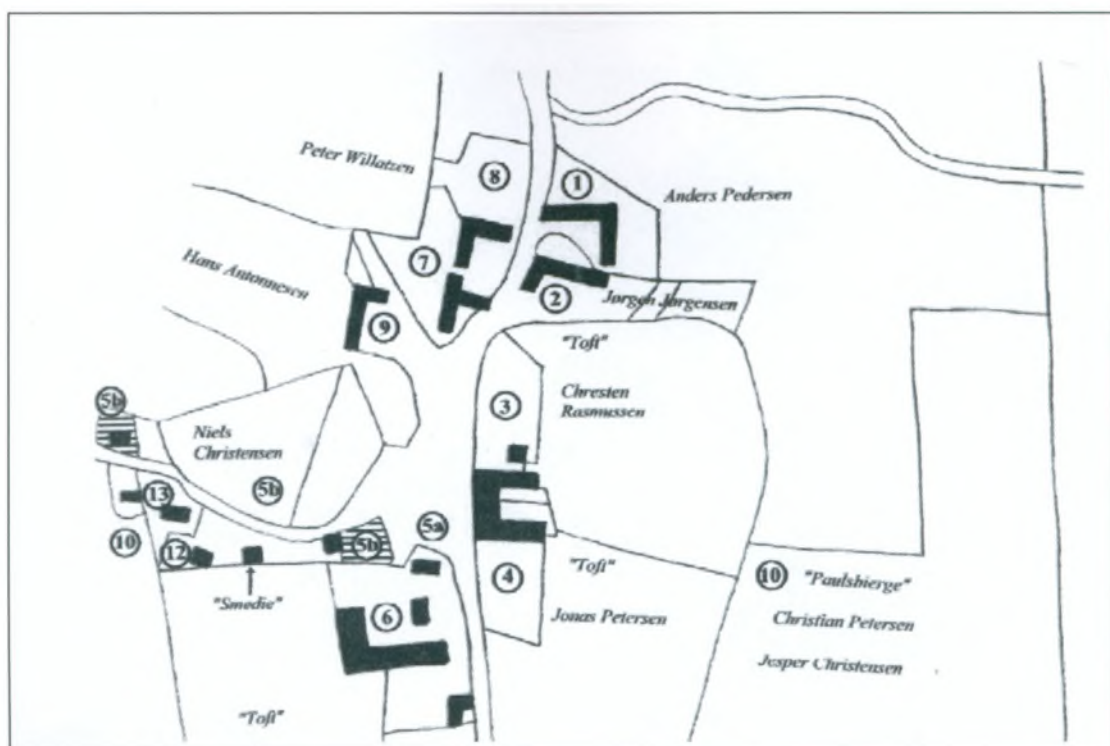

Ejendom nr. 11 i 1872. På den tid var Johan Warncke lejer.

Ejendom nr. 12: Smedenes hus

Ejendom nr. 12 var beboelse for smedens svende, derimod boede smeden i nr. 5b, som var en kvart gård, tilhørende smedevirksomheden. De enkelte smede er herunder kun kort omtalt.

Smede:

Christian Petersen (Josiassen) – (smed år?)

Christian Petersen blev gift med Karen.

Jes Lauritzen – (smed 1756)

Han var født i Gammelby, Nordjylland. I 1756 blev han gift med enken efter forrige smed.

Hans Hansen – (smed 1780)

Hans Hansen var fra Aller. Han giftede sig med Anne Kirstine, datter af førnævnte smed Christian Petersen Josiassen. Hans Hansen, der var broder til smed Jacob Hansen i Styding, faldt i 1805 af hesten og druknede ved ”Tingstokken” ved Tørning Mølle.

Jens Hansen – (smed 1784)

Jens Hansen var muligvis søn af forrige smed.

Christen Jessen Schmidt – (smed ca. 1832)

Christian Jessen Schmidt blev gift med Anne Marie Skov, datter af Niels Christensen, som ejede smedenes kvartgård nr. 5b. Senere – i 1837 – købte han ca. 12 tdr. land af svigerfaderen, Niels Christensen. Da smeden i Ladegaard døde i 1835, overtog han denne smedje. (Se under smedenes landboel nr. 11 i Ladegaard).

Christen Jessen Schmidt døde 1849 i Ladegaard. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Christen Jessen Schmidt, smed i Gammel Ladegaard, søn af afdøde Jes Jensen Schmidt og hustru Bodil Marie Schmidt i Aastrup – gift siden 1819 med efterlevende enke Anne Marie Skov af Jernhytt; af de otte børn af dette ægteskab lever endnu følgende fire: Niels Christensen, Jes Christensen, Jens Christensen og Rasmus Christensen. – Hans alder 52 aar 8 mdr. 25 dage.

Andreas Nissen – (slagtermester 1841)

Andreas Nissen kom fra Haderslev. Han var gift med Cathrine Hansen. De havde børnene Hans Nissen og Ernst Nissen.

Hans Gelert – (ejer 1847)

Hans Gelert blev gift med Kirsten Andersen. De fik børnene Hanne Gelert og Anne Gelert. – I hans tid blev ejendommen udflyttet til gård nr. 1 (Rønnegård) i Over Jernhyt

Uddrag af panteprotokollen:

I protokollen er til efterretning anført: *Hans Gelert har med min Bevilling og Kontrakt 1. Nov. 1857 solgt 3 tdr. land og 5 skæpper land til Mathias Peder Schrøder i Jernhyt.*

Mathias Peter Schrøder – (ejer 1857)

Mathias Peter Schrøder, født 1822 i Jernhyt, søn af Kirsten og Peter Schrøder. Gift 1844 med Johanne Cecilie Christensdatter, datter af Christiane Skausgaard, der tidligere havde været gift med en dyrlæge i Ringkøbing. (Se omtale under landboel nr. 3 i Neder Jernhyt). – De fik børnene: 1. Johanne Cæcilie Schrøder, f. 1846 og 2. Peter Christensen Schrøder, født 1848. Sidstnævnte overtog gård nr. 19 ”Stenbro” i Hammelev, og 3. Christine Schrøder, født 1850.

Uddrag af panteprotokollen:

Hans Gelert solgte restejendommen med ca. 3 tdr. land til Mathias Peter Schrøder, som tillige havde et areal på ca. 4 tdr. land, som solgtes i 1853 til oprettelse af ”Købmandsgården” nr. 15 i Neder Jernhyt.

Ejendommen er muligvis nedbrudt kort efter hans tid.

Hus nr. 13: Hyrdehus

Hyrdehuset købtes i 1903 af Julius Svendsen. På billedet ses fra venstre børnene Hans og Nis. Dernæst moderen, Karen Marie og faderen, Julius Svendsen, med børnene Peder og Julius. Herefter pigerne Magda og Dorthea. (Se yderligere omtale under 5b i Neder Jernhyt).

Hyrdehuset ejedes i gammel tid af gårdene i Jernhyt. De skiftende hyrder er derfor ikke anført i panteprotokollerne, men er nedenfor nævnt efter deres sandsynlige rækkefølge, fastsat på grundlag af optegnelser i kirkebogen. Rækken kan derfor være i tilfældig rækkefølge.

Efter hyrdevæsenets ophør omkring 1800-tallet, er hyrdehuset givetvis udlejet til forskellige, indtil huset blev solgt i 1882 til Peter Jegsen. (Se i øvrigt omtale af hyrder i Ladegaard i hus nr. 13).

Hyrder i Jernhyt:

Hans Mathiesen

Hans Mathiasen blev gift med Metha Marie. De fik datteren Metha Christine.

Niels Andersen

Niels Andersen havde haft gård nr. 4 i Neder Jernhyt. (Nævnt i reg. 1734).

Andreas Hansen

Andreas Hansen blev gift 1783 med Cathrine Marie. De fik sønnen Peder Andreasen, som blev gift med Knud Jensens datter, Kirsten. Peder Andreasen døde 8. juni 1831. (Knud Jensen var fra gård nr. 5a i Neder Jernhyt).

Peder Mathiasen

Peder Mathiasen blev gift med Maren Andreasdatter. De fik et barn født 1776.

Nis Nissen

Nis Nissen kom fra Skrydstrup. Han blev gift 1787 med Ingeborg Kirstine.

Hans Hansen

Hans Hansen var fhv. smed i Neder Jernhyt. Han var hyrde fra ca. 1784 og døde 1805. – (Se omtale af smed Hans Hansen under gård 5b i Neder Jernhyt).

Hyrdehusets ejere fra 1882:

Efter hyrdvæsenets ophør omkring 1800, blev huset udlejet til forskellige, indtil det blev købt i 1882.

Peter Jegsen – (ejer 1882)

Han kom fra Tørningmark.

Christoffer Nielsen – (ejer 1891)

Christoffer Nielsen, der var smed, havde huset sammen med Anna Nielsen fra Pamhule og Christiane Nielsen fra Ringtved.

Hans Jørgensen – (ejer 1892)

Julius Svendsen – (ejer 1903)

Julius Svendsen, født 1873 i Ødis Bramdrup, søn af Nis Svendsen og Dorthe Marie, født Petersen. Han blev gift med Karen Marie Jørgensen. De fik bl.a. børnene: Nis, født 1895, Hans, født 1897, Dorthe, født 1899, Martha*, født 1901, Julius, født 1903, Johannes*, født 1905, Martha, født 1906, Peter*, født 1908 og Christian, født 1911.

* Døde som små.

Julius Svendsen købte hyrdehuset i 1903, men flyttede senere til ejendom nr. 5b på modsatte side af vejen.

Gård nr. 14: Oluf Teubner

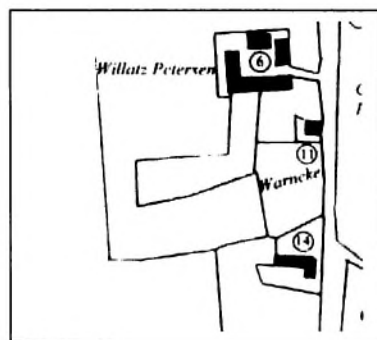

Gård nr. 14 er udflyttet i 1866 fra halvdelen af Mathias Christensen gård nr. 5a, der lå midt i Neder Jernhyt. (Foto 2004).

Gård nr. 14 er udflyttet i 1866 fra fjerdepartsgården tilhørende Mathias Christensen, gård nr. 5a, der lå i midtbyen i Jernhyt. Inden udflytningen var gården ejet i fællesskab af Christian Pedersen Junker og Christen Nielsen Christensen med halvdelen til hver. Efter Christian Pedersen Junker og Christen Nielsen overtoges gården i fællesskab af Peder Jensen Teubner og Niels Nielsen Christensen. I 1866 delte de gården, og **Teubner-familien** udflyttede sin part til nr. 14 og **Niels Nielsen Christensen-familien** beholdt bygninger og halvdelen af jorden på gård nr. 5a. Denne halvdel blev senere udflyttet til gård nr. 12 "Skovhus" i Over Jernhyt.

De senere ejere efter Teubner-familien havde kun gården i kortere tidsrum, indtil **Schneider-familien** overtog den i 1906. – En søster til Johannes Schneider, Anne Marie Schneider, bor nu på gården, men jorden er forpagtet ud.

Gård nr. 14 beliggenhed på kort fra 1872. På den tid ejede Oluf Teubner gården.

Gårdens ejere:

Christian Pedersen Bett (Junker) og Christian Nielsen – (ejere 1803)

Christian Petersen Junker, født i Jegerup, søn af Elsabé og Peter Junker. Han blev gift 3 gange. I første ægteskab med Anne Christensdatter fik han 5 sønner og 4 døtre. I andet ægteskab, med Cathrine Hansdatter Toft fik han en søn og 2 døtre. Og i det tredje ægteskab med Jeng Lauritzdatter fik han en søn og 5 døtre. Han fik således 18 børn i de tre ægteskaber.

Uddrag af panteprotokollen:

Christian Petersen Beth (Junker) og Christian Nielsen købte ejendommen af Mathias Christensen for 800 Mark lybsk. (Se under gård 5a).

Christian Pedersen Junker og Christian Nielsen havde hver halvparten af fjerdepartsgården. Sidstnævntes andel blev senere udflyttet til gård nr. 12 i Over Jernhyt, hvor hans data er vist.

Christian Pedersen Junker døde 75 år gammel 1838. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Christian Pedersen (Junker) aftægtsmand i Jernhytt, han var født i Jægerup af ægteforældrene Peder Junker og Elsabé Junker. Han var tre gange gift. I første ægteskab med Anne Christensdatter af Jernhytt avledes 5 sønner og 4 døtre, af hvilke efterlever: Maren, Peder, Bodil Marie og ?. I det andet ægteskab med Anne Cathrine Hansdatter Toft af Lynt ? sogn avledes en søn, som er død, - og 2de døtre, som efterlever: Anne og Karen. Det tredje ægteskab med Jeng Lauritzdatter fra Thiset, Gram sogn, velsignedes med 1 søn og 5 døtre, af hvilke befindes 2de endnu efterlevende døtre: Sidsel Cathrine og Elsabé. Alle disse børn var døbt med tilnavnet Junker. Han døde i en alder af 75 aar.

Peder Pedersen God – (ejer 1824)

Peder Pedersen God, født 1766 på Als, søn af Kirsten og Peder Pedersen God. Han blev gift 2 gange. Første gang med Bodil og anden gang med Ellen Hansdatter, som efterlevede ham og boede til sidst i Ladegaard. Begge ægteskaber gav ingen livsarvinger.

Uddrag af panteprotokollen:

Peter Petersen God er anført som ejer af halvparten af gård nr. 5a, nemlig Christian Petersen Junkers anpart. Ved overtagelsen forpligtede han sig til: 1. at give Junkers ældste datter, Anna, ca. 13 år, hendes opdragelse til konfirmationen, samt hendes mors dragkiste. 2. at give Christen Petersen Junker aftægt.

Peder Pedersen God døde 72 år gammel i 1838. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Peder Pedersen God, aftægtsmand paa Jernhytt, var født på Als i aaret 1766 af ægteforældrene Peder Pedersen God og Kirsten Peders. Han var gift 2de gange: første gang med Bodil Peders, og anden gang med efterlevende enke i Ladegaard: Ellen Hansdatter. Efter begge ægteskaber befindes ingen efterlevende livsarvinger. Han døde ca. 72 aar gl.

Peder Jensen Teubner – (ejer 1825)

Peder Jensen Teubner, søn af mølletømmermand Jens Petersen Teubner og Anne Margrethe, Fredericia. Han blev gift 2 gange. I første ægteskab med Anna Lauritzdatter fik han ingen børn, og i andet ægteskab med Anne Kirstine Olufsen fik han 6 børn, hvoraf: 1. Oluf Petersen Teubner overtog gården. 2. Rasmus Petersen Teubner, og 3. Jacob Petersen Teubner.

Peter Jensen Teubner havde gård nr. 5a i fællesskab med Niels Nielsen Christensen.

Anne Kjestine døde i 1869 hos datteren på ”Wismarlund” i Ladegaard, og Peder Jensen Teubner døde 64 år gammel i 1846. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Peder Jensen Teubner, aftægtsmand i Jernhytt, søn af mølletømmermand Jens Pedersen Teubner og hustru Anne Margrethe Teubner i Fredericia. Han var tvende gange gift, først med Anna Lauritzdatter fra Weilby sogn, som kun levede 2 aar med ham, i hvilket ægteskab ingen børn avledes. – Anden gang med nu efterlevende enke Anne Kirstine Olufsen, ligeledes fra Weilby, med hende har han faaet 6 børn, hvoraf 1 søn og en datter er døde. De efterlevende børn: 1. Oluf Pedersen, gift med Anne Kirstine Bentzen, 2. Rasmus Pedersen, ugift, 3. Jacob Pedersen, gift i Fredericia, 4. Anne Pedersen, ugift, alle døbte Teubner. Hans alder 64 aar 4 mdr. og 13 dage.

Oluf Petersen Teubner – (ejer 1840)

Oluf Petersen Teubner, født 1817 i Bække, søn af forrige ejer. Han blev gift 1844 med Anne Kjestine Bendixen, datter af gårdmand Bendix Rasmussen Bendixen og hustru Marie, f. Olesdatter, født på Bendixminde, Stauerby, Fyn. De fik børnene: 1. Anne Kjestine Teubner, der blev gift med Peter Christensen Duus, ”Wismarlund” på Ladegaards Mark. 2. Bunde Teubner og 3. Peter Teubner.

Oluf Petersen Teubner havde til at begynde med gård nr. 5a i fællesskab med Niels Nielsen Christensen. I 1866 delte de gården, og Oluf Teubner byggede den her nævnte gård, medens Niels Nielsen Christensen beholdt gård nr. 5a med bygninger og ca. 12 tdr. land. Sidstnævntes søn flyttede senere gård nr. 5a til ”Skovhus” syd for Over Jernhyt. (Se gård nr. 12 i Over Jernhyt).

Anne Kjestine døde 71 år gammel i 1892, og Oluf Petersen Teubner døde 78 år gammel i 1893 hos datteren og svigersønnen på Ladegaards Mark. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Oluf Petersen Teubner aftægtsmand paa Ladegaards Mark, søn af møller Peter Jensen Teubner og hustru Anne Kjestine Olufsdatter, født i Bække, Jylland, den 14. juni 1817. 1844 gift med Anne Kjestine Bendixen af hvilket ægteskab efterlever: Anne Kjestine Pedersen Duus, f. Teubner. – Døde af alderdomssvaghed 78 aar 10 mdr. 26 dg.

Laurids Nielsen Møller – (ejer 1885)

Gift med Mette Marie Elisabeth Søberg. De fik en søn, som døde 17 år gammel i 1894.

Peter Schmidt – (ejer 1898)

Nis Jørgen Schmidt – (ejer 1899)

Jens Johansen Junker – (ejer 1902)

Jens Johansen Junker kom fra Neder Jerstal.

Asmus Frederik Nissen – (ejer 1902)

Jes Wiborg Schneider – (ejer 1906)

Jes Wiborg Schneider, født 1875, søn af landmand Carl Schneider, gård nr. 6 i Jernhyt. Han blev gift med Mette Marie Boysen. De fik børnene: Johannes Schneider, Niels Boysen Schneider, Jørgen Clausen Schneider. Heraf fik Niels Boysen Schneider gården "Jenle" på Nørremarken i Hammelev.

Ved overtagelsen var gården på 11 tdr. land. I hans tid tilkøbtes jord, så gården blev på 31 tdr. land, hvortil var forpagtet 20 tdr. land. – Udover, at han var en særdeles dygtig landmand, var han vurderingsmand vedr. ejendomsvurdering, sognevurderingsmand for Husmandskreditforeningen og var i sognerådet i en periode. I Verdenskrigen deltog han i 1915-17 på Vestfronten.

Johannes Schneider – (ejer 1947)

Johannes Schneider, søn af forrige ejer. Han døde ugift. I dag bor hans søster, Anna Marie Schneider, på gården. Hun er over 90 år, og jorden er nu udlejet.

Johannes Schneider døde 1995?

Glimt af Schneiders driftsbygninger. (Foto 2004)

Gård nr. 15: ”Købmandsgaarden”

Købmandsgården opført 1908 efter brand. (Foto 2003).

Ejendommen er opført på marken ”Langager” købt af Mathias Peter Schrøder i 1853. (Se Mathias Schrøder under landboel nr. 3a og ejendom nr. 12 i Neder Jernhyt).

Stedets ejere:

Nis Knudsen Nissen – (ejer 1854)

Nis Knudsen Nissen, født 1820, i Vinderup, søn af Knud Nissen og Anne Marie Boysen, gård nr. 5b i Jernhyt. Han blev gift 1859 med Magdalene Pedersen, datter af lærer Jens Petersen og hustru Karen, født Alminde i Ørsted. De fik børnene: Knud Nissen, f. 1867, Anne Cathrine og Johanne Margrethe.

Nis Knudsen Nissen var først smed på forældrenes ejendom nr. 5b i midtbyen i Neder Jernhyt. Ved købet af ejendom nr. 15 fortsatte han smedevirksomheden. Smedjen lå på den modsatte side af vejen til Ladegaard. Han startede tillige en købmandsforretning og opførte bygninger til en mindre foderstofhandel ved siden af smedjen. Se billede under afsnittet Smede side 71.

Uddrag af panteprotokollen:

Nis Knudsen Nissen købte marken ”Langager” af Mathias Peter Schrøder ifølge kontrakt af 1853. Arealet var på 4 tdr. land og 8 skæpper, som var købt af Peter Michaelsen Hørlyks tilhørende ejendom (nr. 2) i Ladegaard, med betingelsen, at det uadskilleligt skulle forenes med Mathias Peter Schrøders ejendom (nr. 12) i Neder Jernhyt.

Nis Knudsen Nissen overtog ovennævnte areal og købte tillige jord fra Niels Christensens ejendom nr. 9 i Jernhyt, samt et areal på Vojensmark. I 1868 købte han yderligere ca. 2 tdr. land fra Truels Petersen Beck, ejendom nr. 10 i Jernhyt. Og i 1874 købte han ca. 1 tdr. land ved ”Jernhytbæk” fra Wilhelm Andresens gård nr. 2 i Ladegaard.

Magdalene døde 70 år gammel i 1910, og Nis Knudsen Nissen døde 59 år gammel 1880. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog.

Nis Knudsen Nissen, høker af Jernhyt, søn af gaardmand Knud Nissen og hustru Anne Marie Nissen, f. Boisen, født i Vinderup, Tyrstrup sogn den 31. marts 1820. 1859 gift med Magdalene Petersen, af hvilket ægteskab efterlever: 1. Anne Cathrine Nissen, 2. Johanne Margrethe Nissen, 3. Knud Nissen. – 59 aar 11 md. 5 dg. gl.

Knud Nissen - (ejer 1892)

Knud Nissen, født 1867, søn af foregående ejer. Han blev gift med Anne Magdalene Raarup, datter af Henrik Raarup og Kirsten, født Petersen fra Moltrup. De fik børnene: 1. Henriette Nissen, der blev gift med Andreas Møller, som med hende overtog stedet og 2. Marie Nissen, som hjalp til i forretningen.

Udover at drive landbruget fortsatte han forældrenes købmandsforretning, som han senere flyttede til ejendom nr. 16, som er vist næstfølgende.

Andreas Møller – (ejer 1924)

Andreas Møller, født 1897 i Øster Lindet, søn af gdr. Johannes Peter Møller og Kirstine, født Hummelgaard, Øster Lindet. Han blev gift med Henriette Nissen, datter af foregående ejer.

De fik børnene Knud Møller, som overtog ”Købmandsgården” og Anna Møller.

Efter Henriettes død i 1941, giftede han sig i 1945 med Ninna (”Eline”) Raun fra Sdr. Vilstrup.

Andreas Møller var på Toftlund Landbrugsskole 1913-14 og deltog i Verdenskrigen 1916-19 på alle fronter. - Gårdens størrelse var i hans tid 26 tdr. land.

Andreas Møller døde i 1968, og Eline døde 89 år gammel i 1988.

Knud Nissen Møller – (ejer 1969)

Knud Nissen Møller, født 1926, søn af foregående ejer. Knud Nissen Møller, der er ugift, har stadig gården, hvor han en tid tillige drev savværk. – Han er nu flyttet på plejehjem.

Købmandsgården indtegnet på matrikelkort 1872. På den tid var der foderstofhandel i bygningen syd for vejen til Ladegaard. (Se foto under købmænd i afsnittet ”Handel”).

Ejendom nr. 16: Ny købmandsforretning

Knud Nissen, fra gård nr. 15 i Neder Jernhyt, opførte ny købmandsforretning i 1924 på stedet, hvor Jørgen Hansen tidligere havde et strætækket inderstæde. - Bemærk hejseværk i husets vestlige gavl.

Ved udstykningen af gård nr. 6 i Neder Jernhyt i 1879, købte Jørgen Hansen ca. 1,6 ha med ældre 5 fags bygninger af Willads Petersen.

Husets ejere:

Jørgen Hansen – (ejer 1879)

Jørgen Hansen sad i begyndelsen til leje i et hus ved Tørninggård. Han blev gift første gang 1869 med Christine, datter af Klaus Hansen Ludvigsen fra Styding. De fik datteren, Ellen Cathrine Jørgine Hansen, født 1869. - Efter Christines død giftede han sig 1872 med Britta Jonasdatter. De fik bl.a. børnene: 1. Hans Peter Jonas Hansen, født 1874. 2. Hans Jørgen Hansen, født 1877, og 3. Inger Christine Magdalene Hansen, født 1880. Af disse blev Hans Jørgen Hansen landmand i Hoptrup. Han var i mange år sognerådsformand for Hoptrup sogn og amtrådsmedlem samt beklædte yderligere mange tillidsposter. I 1948 blev han udnævnt til Ridder af Dannebrog.- Søsteren, Christine Hansen, boede ugift i Styding, hvor hun ernærede sig som sy pige.

Knud Nissen – (ejer 1924)

Knud Nissen, født 1867, søn af Magdalene og Nis Knudsen Nissen, "Købmandsgaarden" i Neder Jernhyt. Han blev gift med Anne Magdalene Raarup, datter af Kirsten og Henrik Raarup, Moltrup. De fik børnene: 1. Henriette Nissen, der blev gift med Andreas Møller, som med hende overtog gård nr. 15 "Købmandsgaarden" og 2. Marie Nissen, som hjalp til i forretningen.

Knud Nissen fortsatte forældrenes købmandshandel på gård nr. 15 "Købmandsgaarden". Ved svigersønnen, Andreas Møllers, overtagelse af gården flyttede Knud Nissen købmandsforretningen til det her nævnte sted. Desuden forestod han billetsalget ved amtsbanernes holdeplads i Neder Jernhyt. (Se omtale af amtsbanerne under afsnittet trafikforhold).

Efter Knud Nissens død i 1939 fortsatte Anna Magdalene Nissen forretningen sammen med datteren, Marie Nissen. - Anna Magdalene døde den 1954.

Marie Nissen – (ejer 1949)

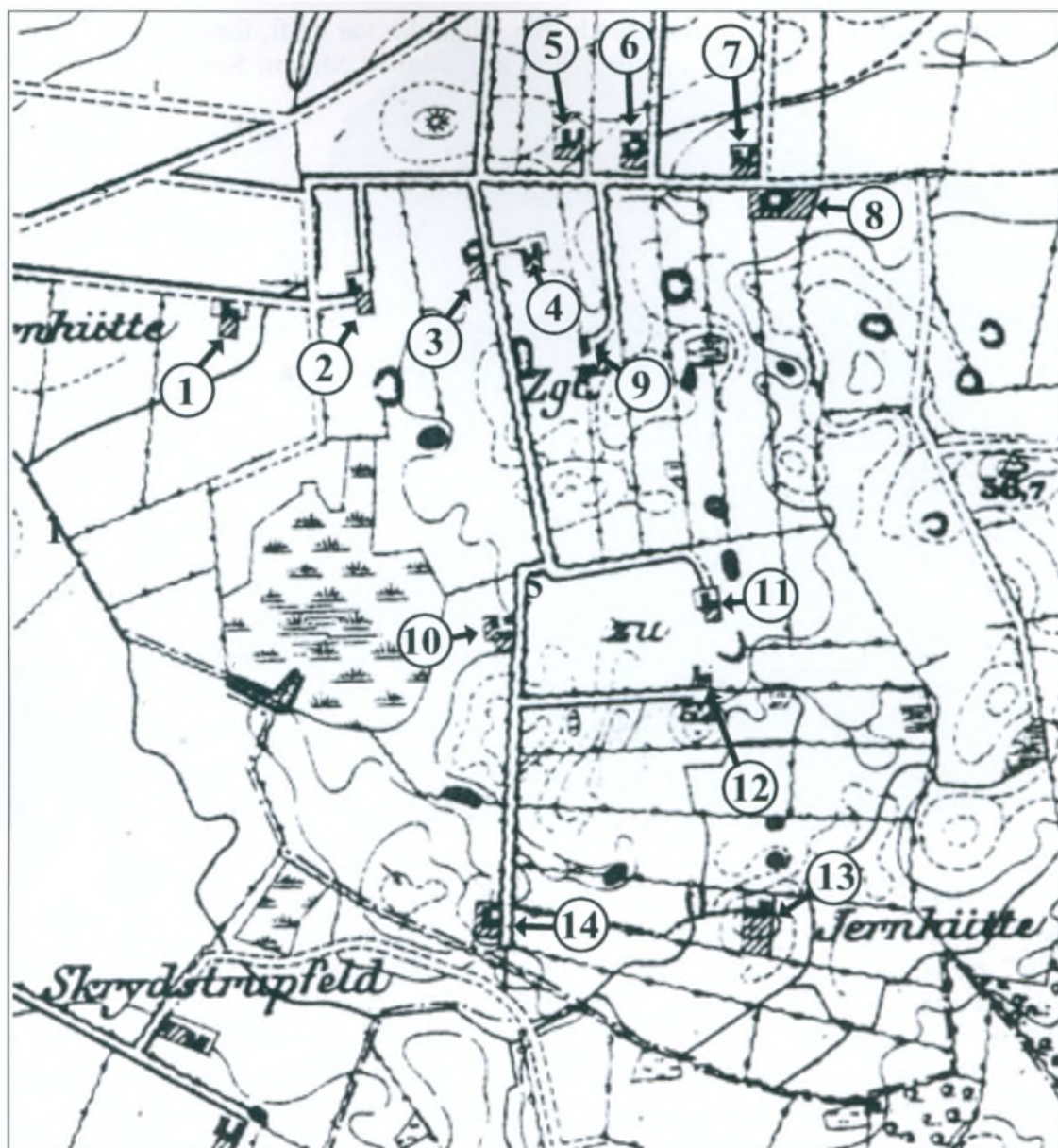
Marie Nissen var datter af foregående ejer. Hun, der var ugift, fortsatte forretningen til 1966. Efter hendes død i 1969 blev huset solgt til Mimmi Schmidt fra Abkjer. Huset er nu opdelt i lejligheder.

Den gamle købmandsforretning er nu stærkt ombygget og indrettet til lejligheder. (Foto af huset 2004).

Gårde i Over Jernhyt

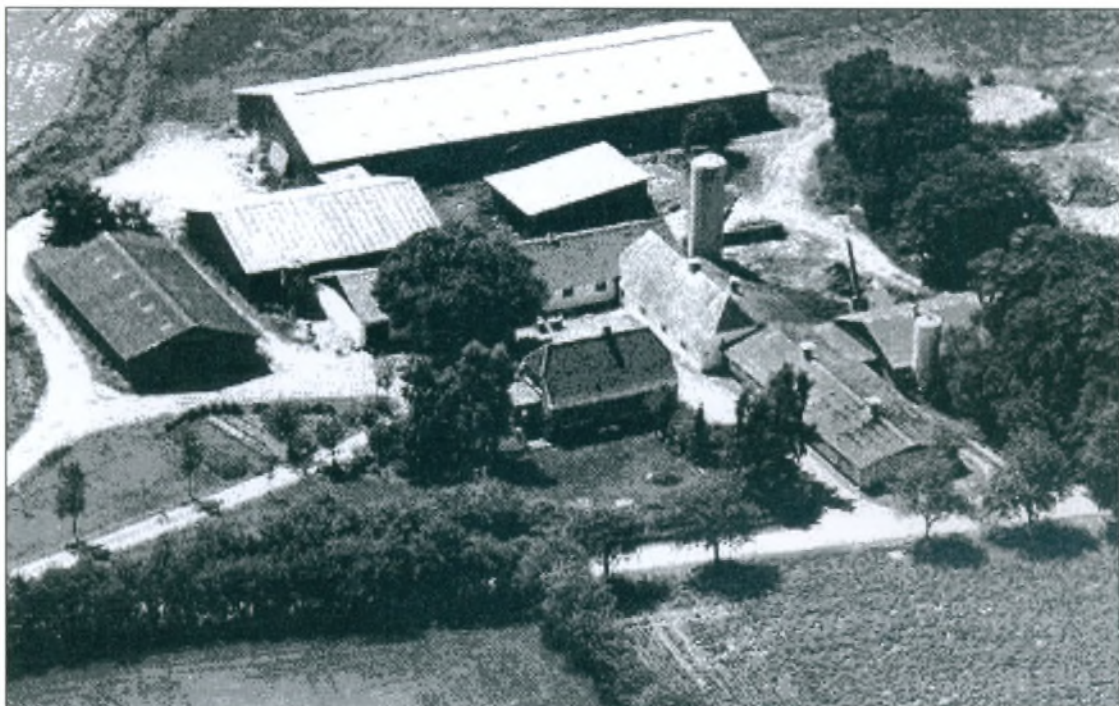
(Kort ca. 1880)

Ejerfortegnelse 1872:

1. Rønhave	8. Jernhyt Fattiggaard
2. Vestergaard	9. Gl. Teglværk
3. Gormsens gård	10. Mosegaard
4. Hørlyksminde	11. Søndergaard
5. Carlsgaard	12. Skovhus
6. Paulsminde	13. Bjerresmeden
7. Jørgensgaard	14. Forsvundet kådnersted

Ovenstående numre refererer ikke til postnumre, men angiver numre på gårdene fra vest til øst og mod syd i kronologisk rækkefølge.

Gård nr. 1: Rønhave

Rønhave i Carl Christian Frandsens tid.

Gården er udflyttet 1857 af Hans Gelert fra ejendom nr. 12 i Neder Jernhyt.

Gårdens størrelse: 1873: 6,2078 ha. 1937: 17,3880 ha.

Gårdens bygninger:

Gårdens bygninger i 1872 i Christen Jensens tid.
Bemærk "Strimmel bæk" til højre.

Gårdens ejere:

Hans Gelert – (ejer 1847)

Hans Gelert blev gift med Kirsten Andersen. De fik børnene: Hanne Christensen Gelert og Anne Christensen Gelert.

Hans Gelert havde først landboel nr. 12 i Neder Jernhyt. I 1857 solgte han denne ejendom med ca. 3 tdr. land til Mathias Peter Schrøder - (se omtale under gård nr. 14 "Købmandsgaarden").

Uddrag af panteprotokollen:

Til efterretning er i panteprotokollen anført følgende: "Debitor har med min Bevilling og Kontrakt af 1. nov. 1857 solgt 3 tdr. 5 skp. Land til Mathias Peter Schrøder. "

Christen Jensen – (ejer 1860)

Christen Jensen, født 1817 i Lemvig, søn af gårdmand Jens Jensen og Bodil Kirstine. Han blev gift med Karen Dinsen Just fra gård nr. 10 "Mosegaard" i Over Jernhyt. De fik datteren Bodil Kirstine, som blev gift Friis.

Karen Dinsen Just døde 73 år gammel i 1894, og Christian Jensen døde 85 år gammel i 1902.

Heinrich Jacob Carl Ehlers – (ejer 1906)

Heinrich Jacob Carl Ehlers blev gift med Anna Rostgaard Ewald. De fik børnene: Marie Henriette Ehlers, født 1907 og Cathrine Ehlers, født 1910.

Laurits Jensen Lassen – (ejer 1911)

Martin Jørgensen – (ejer 1914)

Peter Jensen – (ejer 1919)

Martin Andresen Gaarde – (ejer 1922)

Martin Andresen Gaarde blev gift med Anne Marie Schmidt. De fik i Jernhyt datteren Anne Christine Gaarde, f. 1923

Falle Jørgensen – (ejer 1925)

Max Schlütter – (ejer 1925)

Ejendomshandler?

Georg Marius Petersen – (ejer 1925)

Georg Marius Petersen, født 1896, søn af Anne Kjestine og Andreas Petersen, gård nr. 10 "Mosegaard" i Over Jernhyt. De fik i Jernhyt sønnen, Hans Peter Petersen, født 1927. – Georg Marius Petersen menes rejst til Fyn.

Thorvald Frandsen – (ejer 1928)

Thorvald Frandsen, født i Jordrup 1899, søn af gårdejer Christian Frandsen, Jordrup St. og hustru Marie Kirstine. Han blev gift med Kirstine Margrethe Petersen, f. 1897, datter af Carl Petersen, gård nr. 5. "Carlsgaard" i Over Jernhyt. De fik børnene: Kirstin og Carl Christian Frandsen. Sidstnævnte overtog fødegården.

Thorvald Frandsens forældre havde senest købmandsforretning i Vamdrup.

Thorvald Frandsen var formand for husmandsforeningen for Gl. Ladegaard og en tid medlem af Hammelev sogneråd. - Gårdens størrelse var i deres tid på 34 tdr. land.

Carl Christian Frandsen – (ejer 1968)

Carl Christian Frandsen, født 1937, søn af foregående ejer. Gift 1961 med Ella Hansen, datter af Klara og Anton Hansen fra Nydam, Ørsted sogn. De har børnene: 1. Bjarne Sten, f. 1962. 2. Jan Christian, f. 1964, og 3. Lene Kristine, f. 1967.

Gården var i deres tid 33 ha, og desuden forpagtedes 22 ha.

Jan Christian Frandsen – (nuv. ejer 1994)

Jan Christian Frandsen, søn af foregående ejer. Gift 1991 med Birgit Dyrberg Johnsen fra Esbjerg. De har børnene: 1. Christian, f. 1992, 2. Cecilie, f. 1999, 3. Martin f. 2001 og Martin f. 2002.

Gården fotograferet ca. sidst i 1940-erne. Stuehuset er bygget i 1934.

Gård nr. 2: "Vestergaard"

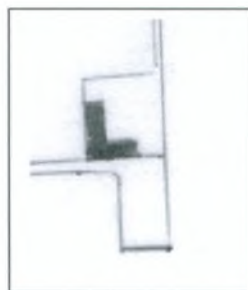

Gården er omkring 1850 udflyttet af Knud Nissen fra Niels Christensens kvarte gård nr. 5b i Neder Jernhyt

Oprindeligt er gården udskilt fra Knud Jensens halve gård nr. 5 i Neder Jernhyt.

Gårdens bygninger:

*Gårdens bygninger i 1872 i Niels Lauritzen Aaros tid.
Se tidligere vej til gården under afsnittet "Veje og stier".*

Gårdens areal:

1865: 15,0956 ha.

1937: 19,1261 ha.

Gårdens ejere:

Knud Nissen – (ejer 1843)

Knud Nissen, født 1794, søn af Nis Jørgensen og Marie Kirstine fra Hvinderup, Tyrstrup sogn. Han blev gift 1819 med Anne Marie Boisen fra Hvinderup, datter af Bodil og Johannes Boisen, Hvinderup. De fik bl. a. børnene: 1. Nis Knudsen Nissen, 2. Bodil Marie Nissen, 3. Johanne Marie Nissen, og 4. Sara Knudsen Nissen. – Heraf overtog Nis Knudsen Nissen gård nr. 15, "Købmandsgaarden" i Neder Jernhyt, og

Johanne Marie Nissen blev gift med Niels Lauritzen Aarø, som med hende overtog gården.

Anne Marie og Knud Nissen udflyttede i 1854 gård nr. 5b i Neder Jernhyt til den her nævnte gård i Over Jernhyt.

Anne Marie døde 61 år gammel 1855, og Knud Nissen døde 63 år gammel i 1857. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Enkemand Knud Nissen af Jernhyt, søn af Nis Jørgensen og hustru Marie Kirstine af Hvinderup, Tyrstrup sogn, født sammesteds den 4de maj 1794, døbt den 5te maj samme aar og ægteviet den 23de octbr. 1819 med afdøde hustru Anne Marie Knudsen, født Boisen, ligeledes af Hvinderup: jfr. Nr. 12. – 63 aar gl. 2 m. 4 dage.

Niels Lauritzen Aarø – (ejer 1855)

Niels Lauritzen Aarø, født 1829 i Arnitlund, søn af Lauritz Aarø, Lilholdt, senere Ladegaard. Han blev gift med Johanne Marie Nissen, datter af foregående ejer. De fik børnene Knud Aarø, f. 1956, og Laurids Aarø, f. 1858.

Efter Johanne Maries død i 1859, giftede Niels Laritzen Aarø sig i 1860 med Marie Margrethe, datter af gårdmand Jens Mortensen og Anne Marie fra Arnitlund. De fik 5 børn, hvoraf: 1. Johanne Cathrine, f. 1864, 2. Karen Marie, f. 1866, og 3. Jens Lauritzen, f. 1870. – Alle døbte Aarø.

Efter Marie Margrethes død i 1871, giftede Niels Lauritzen Aarø sig 3. gang i 1872, med Mette Marie Bodum, Skodborg, datter af parcellist Lauritz Jacobsen og Karen, født Bodum. (Se omtale under ejendom nr. 4 Jernhyt Mark).

Niels Lauritzen Aarø døde 84 år gammel i 1913, og Mette Marie døde 77 år gammel samme år.

Hans Peter Andresen – (1896)

Hans Peter Andresen, født 1869, søn af Rasmus Peter Andresen og Mette Kjestine, født Sørensen fra Hyrup, Bevtoft sogn. Han blev 1894 gift med Margrethe Marie Aarø, datter af foregående ejer. De fik børnene Niels Lauridsen, født 1895. Mette Marie, født 1897. Knudine Laurine, født 1903. Anne Margrethe, født 1905. Lauritz Jacobsen, født 1907. Otto, født 1909. Anton, født 1912, og Hilda, født 1914.

Jens Jørgen Petersen – (ejer 1924)

Jens Jørgen Petersen, født 1899, søn af Andreas Petersen gård nr. 10 "Mosegaard" i Over Jernhyt. Han blev gift med Inge Marie Skøtt, datter af Johannes Skøtt, Dybdal ved Styding. De fik børnene: 1. Anna Karoline, født 1924. 2. Karoline, født 1925. 3. Andrea Johanne, født 1927. 4. Johannes, født 1828. 5. Inger Marie, født 1930, og 6. Andreas, født 1931. – Heraf blev Andrea gift med Jørgen Petersen, gård nr. 7 "Jørgensgaard" i Over Jernhyt, og Andreas overtog "Blæsbjerg" i Ladegaard efter forældrene.

Jens Jørgen Petersen overtog i 1936 gård nr. 19a "Blæsbjerg" i Ladegaard.

Peter Mathiesen Loholm – (ejer 1931)

Peter Mathiesen Loholm, født i Skrydstrup 1907, søn af Christian Frederik Loholm og Birgitte, født Schmidt, Skrydstrup. Han blev gift 1931 med Anna Kirstine Petersen, født 1909, datter af Jakob Petersen gård nr. 11 ”Søndergaard” i Over Jernhyt. De fik børnene Ingrid og Dagmar. Sidstnævnte blev gift med Børge Geil, Over Jerstal. – Gården var i deres tid på 46 tdr. land.

En søster til Peter Mathiesen Loholm, Mathilde Sophie Loholm, blev gift med Nis Jakob Petersen på gård nr. 5 ”Carlsgaard” i Over Jernhyt.

Peter Mathiesen Loholm døde 1980, og Anna Kirstine døde 1996.

Peter Loholm Geil – (ejer 1996)

Peter Loholm Gejl, søn af førnævnte Dagmar og Børge Geil, Over Jerstal. Han er gift med Lone Petersen, datter af Ingeborg og Jens Jøgen Petersen, Abkjer.

Gården er i dag på 22 ha., men jorden er nu udforpagtet.

Gård nr. 3: Truels Petersen Nissen

Gården er udflyttet af Nis Nissen omkring 1850 fra gård nr. 8 i Neder Jernhyt

Gårdens størrelse: 1873: 42,5239 ha. 1947: 15,6876 ha.

Gårdens bygninger:

Gårdens bygninger 1872. På den tid ejede Truels Petersen Nissen gården. Gården til højre er "Hortlyksminde".

Gårdens ejere:

Nis Nissen – (ejer 1840)

Nis Nissen, født 1799, søn af gårdmand Nis Nissen og Karen Schrøder fra Hovslund. Han blev gift i 1822 med Anne Marie Beck, datter af Anne og Truels Petersen Beck, gård nr. 8 i Neder Jernhyt. De fik 5 børn, hvoraf: 1. Nis, født 1825, gift med Else Marie Poulsen. De overtog gård nr. 6 i Over Jernhyt. 2. Anna Magdalene, som blev gift med gårdmand Jens Holm i Vedsted sogn, og 3. Truels, som overtog fødegården.

Uddrag af panteprotokollen:

Ved overtagelsen af gården forpligtigede Nis Nissen sig til at yde aftægt til svigerforældrene Trauels Petersen og hustru. I 1859 solgte han recognitionstykket "Papirdam" til Hans Terkildsens arvinger.

Truels Petersen Nissen – (ejer 1860)

Truels Petersen Nissen, født 1832, søn af Nis Nissen og Anne Marie, født Beck. Han blev gift 1860 med Kirsten Jepsen, datter af gårdmand Mads Jepsen og Ellen Kirstine Frederiksdatter, Uldal. De fik bl.a. børnene: 1. Nis Petersen Nissen og 2. Anne Marie Nissen. – Heraf overtog Nis Petersen Nissen gården.

Efter Kirstens død i 1872 giftede han sig 2. gang i 1874 med Anne Nissen Bragh. De fik børnene Peter Petersen Nissen, Hans Petersen Nissen og Anne Kirstine Petersen Nissen. – Heraf overtog Hans Pedersen Nissen muligvis teglværksejendom nr. 9 i Over Jernhyt.

Anne Nissen Bragh døde i 1904, og Truels Petersen Nissen døde 50 år gammel i 1883. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Truels Petersen Nissen gaardmand i Jernhyt, søn af gaardfolk Nis Nissen og Anne Marie, f. Beck, født i Jernhyt den 12. maj 1832, - 1860 gift med Kirsten Jepsen, af hvilket ægteskab efterlever 1, Nis Petersen Nissen. 2, Anne Marie Nissen. 1874 i II ægteskab med Anne Nissen Bragh, af hvilket ægteskab 3, Peter Petersen Nissen. 4, Hans Petersen Nissen. 5, Anne Kirstine Pedersen Nissen. Han døde af lungebetændelse 50 aar 8 mdr. 14 dage gl.

Nis Pedersen Nissen – (ejer 1888)

Nis Pedersen Nissen, født 9. juni 1861, søn af foregående ejer. Han blev gift 1888 med Anne Christine Flinholm, datter af Gunder Kirstine og Hans Flinholm fra Skrydstrup. De fik børnene: 1. Truels Christian Nissen, født 1889. 2. Hans Petersen Nissen, født 1891. 3. Anne Christine Nissen, født 1896. 4. Peter Petersen Nissen, født 1898. og 5. Marius Petersen Nissen, født 1901.

Nis Petersen Nissen købte i 1911 gård nr. 5 ”Plantørgården” på Jernhyt Mark.

Nis Pedersen Nissen døde 2. juli 1934, og Anne Christine, født Flinholm, døde ca. 1941.

Hieronimus Johansen – (ejer 1896)

Hieronimus Johansen blev gift med Margrethe Mortensen. De fik sønnen Lauritz Peter Johansen, født 1900.

Peter Nissen - (ejer 1906)

Peder Nissen, født 1877, søn af Nis Nissen og Else Marie Poulsen, gård nr. 6 i Over Jernhyt. Han blev gift i 1906 med Mathilde Damgaard. De fik børnene: Else Marie Nissen, født 1907, og Nis Nissen, født 1810.

Vilhelm Møller – (1930)

Vilhelm Møller, født 1885 i Boel. Han blev gift med Kjestine Petrea Poder, datter af Peder Poder og Johanne, født Jørgensen fra Bevtoft. Sidstnævnte havde tidligere haft en ejendom på Ladegaard Mark. De fik børnene: 1. Johannes Peter Møller, født 1911, 2. Johanne Dorothea, født 1913, 3. Jørgine Marie Møller, født 1914, og Jørgen Christian Petersen Møller, født 1924. – Heraf overtog Johannes en kort tid gården.

Vilhelm Møller havde tidligere haft ”Toftegods” nr. 9 i Neder Jernhyt fra 1911.

Vilhelm Møller døde 1957 i Vojens, og Kjestine Petrea døde 28. maj 1942.

Alfred Lauritsen Hauge – (forpagter 1943)

Alfred Lauritsen Hauge, født 1919 i Tørring, søn af gdr. Chr. Hauge, Tørring. Gården var i hans tid på 30 tdr. land.

Villy Hugo Gormsen – (ejer 1947)

Villy Hugo Gormsen, født 1907, søn af Anders Gormsen og Caroline, født Petersen fra Abkjær. Han blev gift 1947 med Signe Hansen fra Skrydstrup.

Villy Hugo Gormsen døde i 1984. – Herefter blev solgt ca. 17 ha. af gården til Carl Christian Frandsen, gård nr. 1 ”Rønhave” i Over Jernhyt.

Efter Villy Gormsen havde gården 2 ejere. Nuværende ejere er Lise og Per Davidsen, Han er vejrobservatør på Flyvestation Skrydstrup, og hun er sygeplejerske. De stammer henholdsvis fra København og Aalborg.

Gård nr. 4: „Hørlyksminde“

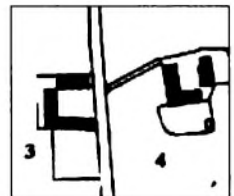

„Hørlyksminde“ er udflyttet 1865 fra gård nr. 3 i Neder Jernhyt

Gårdens størrelse: 1879: 30,8442 ha. 1953: 26,6799 ha.

Gårdens bygninger:

Gårdens bygninger 1872. På den tid ejede Lorenz Iversen gården.

Gårdens ejere:

Lorenz Iversen – (ejer 1845)

Lorenz Iversen, født 1817, søn af Maren og Paul Iversen fra gård nr. 4 i Neder Jernhyt. Han blev gift 1844 med Maren Andresen Falk, datter af Andreas Jordansen Falk, gård nr. 3 i Neder Jernhyt. De fik børnene: 1. Karen Iversen, 2. Andreas Iversen, 3. Maren Iversen, som blev gift med Laurids Hørlyk, som med hende overtog hendes fødegård og 4. Paul Iversen. Heraf overtog Andreas Iversen gården ”Tørningrød”, Tørning Mark.

Efter Marens død i 1860, giftede Lorenz Iversen sig med Marie Kjestine Kjær, datter af Karen og Niels Lauritzen, Sommersted sogn. De fik ingen børn.

Marie Kjestine Kjær døde 49 år gammel i 1867, og Lorenz Iversen døde 73 år gammel i 1890 hos sønnen Andreas Iversen på ”Tørningrød” på Tørning Mark. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Lorenz Iversen aftægtsmand på Tørning, søn af Paul Iversen og hustru Maren Christensdatter, f. i Jernhyt d; 7. april 1817. 1844 ægteviet i I ægteskab med Maren Andresen Falk. Efterladte børn: Andreas Iversen, parcellist i Tørning, Maren Hørlyck f. Iversen i Jernhyt. 1864 i II ægteskab med Marie Kjestine Kjær, hvis ægteskab forblev barnløst. Døde af mavesygdom 73 aar 5 dg.

Lauritz Hørlyk – (ejer 1875)

Lauritz Hørlyk, født 1853, søn af Trine Kirstine og Laurids Hansen Hørlyk, gård nr. 6 i Hammelev. Han blev gift med Maren, datter af foregående ejer. De fik børnene: 1. Trine Kirstine, født 1876. 2. Marie Lorenzen, født 1878. 3. Laurids, født 1880. 4. Lorenz, født 1882. 5. Maren Laurine, født 1884. 6. Auguste Caroline, født 1886. 7. og 8. Auguste og Caroline, født 1889, og 9. Julius, født 1892.

Lauritz Hørlyk døde i Kolding ca. i perioden 1920-25.

Lauritz Nielsen Møller – (ejer 1897)

Lauritz Nielsen Møller blev gift med Mette Marie Søberg, Maugstrup. De fik børnene Anton Mathiesen Møller, født 1887, og Marie Cathrine Møller, født 1889.

Lauritz Nielsen Møller havde til at begynde med i 1885 Teubners gård nr. 14 i Neder Jernhyt.

Christian Gottlieb Christiansen – (1809)

Cathrine Theodora Jensen – (ejer 1810)

Chresten Paulsen Schmidt – (ejer 1912)

Peter Thomsen Holm – (ejer 1913)

Peter Thøming – (ejer 1915)

Peter Junge – (ejer 1917)

Christian Petersen – (1919)

Christian Petersen, født 1895, søn af Elisabeth Kjestine og Jørgen Petersen, gård nr. 7 i Over Jernhyt. Han blev gift 1920 med Marie Helene Petersen, fra Tørning Mark. De fik børnene: Henriette Margrethe, født 1920. Elsebe Hansine, født 1922. Jørgen Petersen, født 1925. Elisabeth Kirstine, født 1927. Marie Helene, født 1931. Viola Christiane, født 1934, og Jørgen Christian, født 1938. - Heraf overtog Jørgen Christian Petersen stedet.

Christian Petersen døde i 1956.

Jørgen Christian Petersen – (ejer 1959)

Jørgen Christian Petersen, født 1938, søn af Marie Helene og Christian Petersen. Gift 1967 med Kirsten Dall, datter af Marie og Peter Dall fra Christiansdal, født 1943. De fik børnene: Pia, født 1967 og René, født 1971.

Gård nr. 4 – Over Jernhyt

Udover at drive gården, var Jørgen Christian Petersen landpost. I hans tid var gården på 27 ha.

Kirsten Petersen døde 1988, og Jørgen Christian Petersen døde i 2002.

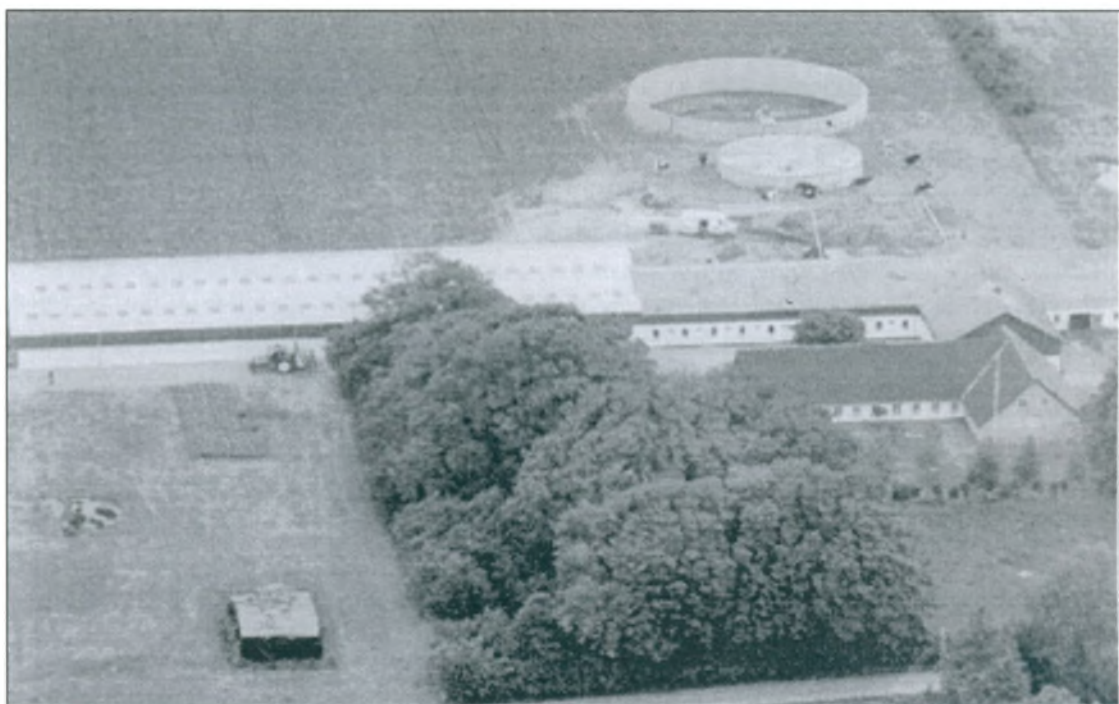
Pia og René Petersen – (ejere 2002)

Pia og René er børn af forrige ejer. Jorden er nu udforpagtet.

"Horlyksminde" set fra nordvest.

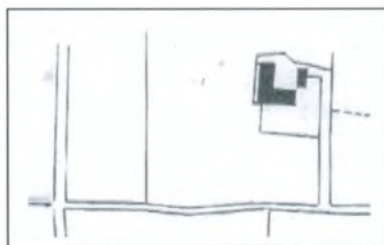
Gård nr. 5: "Carlsgaard".

Gården er udflyttet af Christian Petersen Beck ca. 1850 fra gård nr. 4 i Neder Jernhyt. (Foto 1994).

Gårdens bygninger:

Gårdens bygninger 1872. På den tid ejede Morten Petersen Beck gården.

Gårdens størrelse:

1882: 10,9593 ha.

1904: tilkøbt 2,2090 ha.

1906: tilkøbt 17,8745 ha.

1953: 30,852 ha.

1999: 126 ha.

Gårdens ejere:

Christian Pedersen Beck – (ejer 1846)

Christian Pedersen Beck, født 1813, søn af gårdmand Christian Prætorius Beck og Maren Christensen fra gård nr. 4 i Neder Jernhyt. Han blev gift med Helene Frandsen, datter af Morten Frandsen og Mette Christine, gård nr. 5b i Ladegaard. De fik 4 børn: 1. Poul, født 1846. 2. Morten, født 1849. 3. Christian, født 1852, og 4. Falle, født 1854 – alle døbte Beck. – Heraf overtog Morten Pedersen Beck gården.

Uddrag af panteprotokollen:

I protokollen er anført Christian Pedersen Becks forpligtelser ved overtagelsen, nemlig: 1. at betale til hver af sine 3 søskende: Lorenz, Margaretha og Cathrine Marie Iversen 200 Mark lybsk, i alt 200 rdl eller 320 rbd. 2. at præstere sine søskende fri tilflugt til gården i sygdomstilfælde og yde til sin mor, Maren Iversen, det i kontrakten beskrevne aftægt.

I 1858 solgtes et areal på ca. 27 tdr. land til Christen Petersen Skjøtt til oprettelse af et nyt familiested.

Christian Pedersen Beck døde 44 år gammel i 1858. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Christian Pedersen Beck, gaardmand i Jernhyt, søn af gaardmand Christian Prætorius Beck og hustru Maren Christensen sammesteds, født 20de septbr. 1813, ægteviet 1844 med efterlevende Lene Beck, født Frandsen i hvilket ægteskab fødtes 4 sønner: Poul, født d. 10. octbr. 1846, Morten født 15de juli 1849, Christian født 18de april 1852 og Falle født 5te novbr. 1854, alle døbte Beck.

Lene Beck giftede sig 2. gang med Niels Christensen, ”Toftegods” nr. 9 i Neder Jernhyt.

Christian Pedersen Beck udflyttede gården ca. 1850 fra gård nr. 4 i Neder Jernhyt.

Morten Petersen Beck – (ejer 1872)

Morten Petersen Beck døde kun 23 år gammel i 1872. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Morten Petersen Beck, født 1849 søn af Christian Petersen Beck og Helene Frandsen. Han var svag og syg den sidste sommer, og døde kun 23 år gammel.

Nis Lauritzen Hørlyk – (ejer 1875)

Søn af Trine og Lauritz Hørlyk, gård nr. 6 i Hammelev. Han blev gift 3. juni 1876 med Helene Jessen, datter af landboelsmand Hans Jessen og Ingeborg Knudsgaard, Blans. De fik børnene: 1. Trine Kirstine Hørlyk, født 1876. 2. Trine Kirstine Hørlyk, født 1877 og 3. Laurids Hansen Hørlyk, født 1879.

Frands Frandsen – (ejer 1882)

Frands Frandsen, født 1822, søn af Frands Frandsen Petersen og Birthe Marie Christensdatter, Vorbasse. Han blev gift 1858 med Anne Margrethe Iversen, datter af Paul Iversen gård nr. 4 i Neder Jernhyt. De fik ingen efterlevende børn.

Frands Frandsen døde 74 år gammel i 1897, og Anne Margrethe døde 77 år gammel i 1896

Jacob Carl Petersen – (ejer 1896)

Jacob Carl Petersen, født 1866, søn af Kirstine Margrethe og Jacob Pedersen, gård nr. 7 ”Jørgensgaard” i Over Jernhyt. Han blev gift med Anne Laurine Nissen, datter af Nis Nissen og Else Marie, født Poulsen, gård nr. 6 ”Paulsminde” i Over Jernhyt. De fik børnene: 1. Nis Jacob Petersen. 2. Kjestine Petersen og 3. Marie Petersen. - Heraf overtog Nis Jacob Petersen gården, og 3. Kirstine Margrethe blev gift med Thorvald Frandsen, gård nr. 1. ”Rønhave” i Over Jernhyt.

Laurine døde 41 år gammel i 1916, og Jacob Carl Petersen, der var uddannet snedker, døde 26. juni 1925.

Nis Jakob Petersen – (ejer 1925)

Nis Jakob Petersen, født 1900, søn af Jakob Carl Petersen. Han blev gift 1925 med Mathilde Sofie Loholm, født 1905, datter af gårdejer Chr. Loholm og Birgitte Schmidt, Skrydstrup Mark. De fik børnene: 1. Jacob Carl, født 1926. 2. Anne, født 1928. 3. Christian, født 1930. 4. Aage født 1932. 5. Edith, født 1934, og 6. Gunnar Frede, født 1937. - Heraf overtog Jacob Carl Petersen gården.

Jacob Carl Petersen – (ejer 1967)

Jacob Carl Petersen, født 1926, søn af foregående ejer. Han døde ugift i 1996.

Bjarne Thye Petersen – (1987)

Bjarne Thye Petersen, født 1965, søn af Gunnar Frede Petersen og Birthe, født Thye fra Hammelev.* Han er gift med Susanne Jacobsen, født 1964, datter af Erna og Jørn Jakobsen fra Vejen. De har børnene: 1. Carna, født 1990. 2. Malene, født 1992, og Pernille, født 1996.

I hans tid var gården på 31 ha., og desuden var der forpagtet 43 ha.

Frank Clausen – (nuv. ejer 1999)

Frank Clausen, født 1972, søn af Vang Clausen fra Hedensted. Han er gift med Gitte Agersbæk fra Århus. De har datteren Caroline Agersbæk Clausen.

Gården er i dag 126 ha., og der er forpagtet 34 ha.

* Gunnar Frede Petersen, søn af fornævnte ejer af gården, Nis Jakob Petersen. Han blev gift med Birthe Thye, datter af Nis Thy, Tøming Mark.

Gården 1948 i Jacob Carl Petersens tid.

Gården 1983

Gård nr. 6: "Paulsminde"

"Paulsminde" er af Mads Christian Poulsen udflyttet ca. 1840 fra Jordan Jepsen Juhlers gård nr. 7 i Neder Jernhyt. Stuehuset, som skimtes til højre i billedet mellem træerne, er bygget i 1970. Da det er gemt mellem buske, er det tydeligere vist på næste side.

Gårdens bygninger:

Gårdens bygninger 1872. På den tid ejede Nis Nissen gården. – På den tid var gården 31,3 ha.

Gårdens ejere:

Mads Christian Poulsen – (ejer 1842)

Mads Christian Poulsen, født 1807, søn af gårdmand Poul Madsen og Anne Marie fra Bøvl, Sønder Omme sogn. I 1832 blev han gift med Anne Elisabeth Lauritzen, datter af Anna og Lauritz Peter Lauritzen, Ølgod. (Se Anna Lauritzen, gård nr. 7 i Neder Jernhyt). De fik 5 børn, hvoraf: Else Marie Poulsen blev gift med Nis Nissen, som med hende overtog hendes fødegård.

Anne Elisabeth døde 1877, og Mads Christian Poulsen døde 59 år gammel i 1866.

Nis Nissen – (ejer 1860)

Nis Nissen, født 1825, søn af Nis Nissen og Anne Marie Beck, gård nr. 8 i Neder Jernhyt. Han blev gift 1858 med Else Marie Poulsen, datter af Mads Christian Poulsen og Anne Elisabeth, født Lauritzen, gård nr. 7 i Neder Jernhyt. De fik børnene: 1. Anne Marie, født 1861. 2. Anne Elisabeth, født 1862. 3. Mads Christian, født 1865. 4. Mads, født 1865. 5. Nis Peter, født 1871, og Anne Laurine, født 1874. – Heraf

overtog Nis Peter Nissen gården, og Anne Laurine blev gift med Jacob Carl Petersen, gård nr. 5 ”Carlsgaard” i Over Jernhyt.

Else Marie døde 63 år gammel i 1901, og Nis Nissen døde 77 år gammel i 1903. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Nis Nissen, aftægtsmand i Jernhyt, søn af Nis Nissen og Anne Marie Beck, født i Jernhyt 15. dec. 1825, gift 1858 med Else Marie Paulsen. Born: 1. Anne Marie Norgaard, Billund. 2. Mads Nissen, Amerika. 3. Nis Peter Nissen, Jernhyt. 4. Anne Petersen, f. Nissen, Jernhyt. 5. Christine Nissen, Maugstrup. 6. Peder Nissen, Kjestrup.

Nis Peter Nissen – (ejer 1902)

Nis Peter Nissen, født 1871, søn af foregående ejer. Han blev gift 1901 med Cathrine Sophie Dall fra Hygum. De fik børnene: Else Marie, født 1902 og Nis Nissen, født 1904.

Nis Peter Nissen døde 1957.

Nis Nissen – (ejer 1934)

Nis Nissen, f. 16. januar 1904, søn af foregående ejer, gift med Esther Kirstine Tandrup, f. 22. aug. 1906, datter af landmand og skrædder Michael Petersen Tandrup, Vedsted. De fik børnene: Nis Peter, født 1934. Michael, født 1936. Svend Aage, født 1939. Sofie, født 1941, og Kaj, født 1945. - Gården var i deres tid på 66 tdr. land.

Svend Åge Nissen – (ejer 1964)

Svend Åge Nissen, født 1939, søn af foregående ejer. Gift 1964 med Anne Grethe Jensen, født 1943, datter af Margrethe og Martin Jensen fra Jegerup Frihed. De har børnene: 1. Paul, født 1966. 2. Ulla, født 1968. 3. Lisbeth, født 1972, og 4. Karsten, født 1977. Heraf har Paul overtaget en gård i Armitlund.

Gården var ved overtagelsen 35 ha., hvortil der blev forpagtet 35 ha.

Karsten Nissen – (nuv. ejer 1989)

Karsten Nissen, søn af foregående ejer. Gården er i dag på 40 ha excl. forpagtninger.

Gårdens stuehus opført 1970

Gård nr. 7: ”Jørgensgaard”.

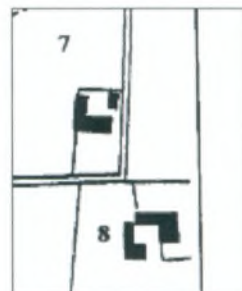
”Jørgensgaard” er udflyttet 1851 fra gård nr. 2 i Neder Jernhyt.

”Jørgensgaard” er udflyttet 1851 fra gård nr. 2 i Neder Jernhyt. Gården er her i bogen ført tilbage til år 1700, men kan uden tvivl føres helt tilbage til omkring 1500-tallet på den tid, da fæstegårdene i Jernhyt blev oprettet under Tørning slot.

Nuværende slægt, der begynder med Mathias Pedersen i 1761, kan føres 12 generationer tilbage på gården, dog ikke i lige linie.

Gårdens bygninger:

Gårdens bygninger 1872. På det tidspunkt ejede Jacob Petersen gården.- På den tid hørte 33 ha til gården.

Gårdens ejere:

Jacob Petersen og Kjestine Margrethe Lund – (ejere 1851)

Jacob Petersen, født 1843, søn af hjulmager Andreas Petersen, landboel nr. 21 i Hammelev. Han blev gift i 1851 med Kirstine Margrethe Lund, datter af Mette Marie og Gotfred Jørgensen Lund, gård nr. 2 i Neder Jernhyt. De fik børnene: 1. Jørgen Petersen. 2. Andreas Petersen. 3. Gottfred Petersen og 4. Carl Petersen. – Heraf overtog Jørgen Petersen gården, Andreas Pedersen overtog gård nr. 10 ”Mosegaard”, Gotfred Petersen blev skolelærer, og Carl Petersen overtog ”Carlsgaard” i Over Jernhyt.

Kirstine Margrethe døde 80 år gammel i 1903?, og Jacob Petersen døde 73 år gammel i 1886. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Jacob Petersen, gaardmand i Jernhytt, søn af Andreas Petersen og hustrue Gjertrud, f. Kikkenborg, f. i Hammelev den 21. februar 1843, 1851 ægteviet til Kirstine Margrethe, f. Lund af hvilket ægteskab efterlever, Jørgen Petersen, gaardmand i Jernhytte, Andreas Petersen, landboelsmand sammesteds, Gottfred Petersen, skolelærer i Abkjær, Carl Pedersen i Haderslev. Han døde af alderdomssvaghed 73 aar 2 mdr. 17 dg.

Jørgen Petersen – (ejer 1883)

Jørgen Petersen, født 1852, søn af foregående ejer. Han blev gift 1889 med Elisabeth Kirstine Raarup, født 1862, datter af muremester Henrik Petersen Raarup og Kirstine Petersen fra Moltrup. De fik børnene: 1. Jacob, født 1890. 2. Henrik, født 1893. 3. Margrethe, født 1898, og 4. Christian Petersen, født 1895. – Heraf overtog Jacob fødegården, Henrik faldt i krigen 1914-1918, og Christian Petersen overtog gård nr. 3 ”Hørlyksminde” i Over Jernhyt.

Elisabeth Petersen døde 1947, og Jørgen Petersen døde 29. jan. 1917 på sygehuset i Flensborg.

Jacob Petersen – (ejer 1920)

Jacob Petersen, født i Jernhyt 9. juni 1891, søn af foregående ejer. Gift med Elisabeth Kjestine Petersen, født 22. okt. 1893, datter af amtsvejmand Karl Petersen, Bramdrup. De fik børnene: Christiane, født 1925. Jørgen Carl, født 1926 og Gerda Marie, født 1929. Heraf overtog Jørgen Carl Petersen fødegården.

Ved overtagelsen var gården på 90 tdr. land. Der blev imidlertid i perioden 1919-1930 frasolgt 44 tdr. land, hvoraf en stor del blev tilplantet.

Jacob Petersen døde 1961, og Elisabeth Kjestine døde 90 år gammel 1983.

Jørgen Carl Pedersen – (nuv. ejer 1959)

Jørgen Carl Pedersen, født 1926, søn af foregående ejer. Han blev gift 1951 med Andrea Johanne Petersen, født 1927, datter af Inger og Jens Jørgen Petersen fra gård nr. 19a ”Blæsbjerg” i Ladegaard. Parret har børnene: Ingerlise, Ragnhild Birgitte, Elly Margrethe og Jacob Carl.

Ved overtagelsen var gården på 32 ha.

Se gamle billeder af gården næste side

Ældre maleri af "Jørgensgaard". (Malet af Poul Hedgaard 1967).

"Jørgensgaard" ca. 1945. Bemærk vindmøllen på fattiggårdens jord.

Gård nr. 8: ”Jernhyt Fattiggård”

*Gården er udstykket fra gård nr. 8 i Over Jernhyt i 1869. Den blev herefter fattiggård til ca. 1933.
(Gården fotograferet 2004 i Allan Wallins tid).*

I 1869 købte Hammelev sogns Fattig Commission under ledelse af amtsforstander Nicolaj Henning Matzen, Tørninggård og gårdmand Peder Michaelsen gård nr. 7 i Ladegaard, gården af Jørgen Hansen Beck, som tidligere havde haft gård nr. 1 i Neder Jernhyt. Fattiggården blev herefter opført på gårdens marker i Over Jernhyt.

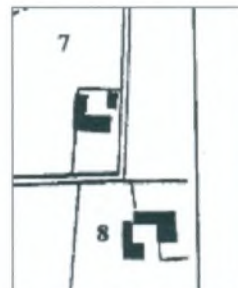
Indtil nedlæggelsen var der flere bestyrere på stedet. Disse er omtalt under fattiggårdens historie side 47.

Efter fattiggårdens nedlæggelse i ca. 1933 blev gården bortforpagtet og senere solgt.

Gårdens størrelse: 1900: 29,5259 ha. 1950: 24,3077 ha.

Gårdens bygninger

Gårdens bygninger 1872. På den tid var August Møller bestyrer.

Gårdens forpagtere og ejere:

Mathias Nørgaard – (forpagter ca. 1933)

Mathias Nørgaard, født 1904, søn af Steffen Nørgaard, gård nr. 21 i Hammelev. Han blev gift med Helene Holm fra Sod. De fik ingen børn.

Mathias Nørgaard, der de sidste år var restauratør på Dyvig Kro ved Nordborg på Als, døde 1975, og Helene døde 1992. Begge er begravet på Hammelev kirkegård.

Hans Harald Schärfe – (forpagter 1942 og ejer 1949)

Hans Harald Schärfe, født 1912 i Tommerup, søn af snedkermester Anton Schärfe, Tommerup, Fyn. Han blev gift med Marie Margrethe Sandholdt, datter af bygmester Chresten Sandholdt, Styding.

I 1949 købte de gården, som på den tid var på 25 tdr. land, og desuden var bortforpagtet 14 tdr. land.

Efter Schärfes tid havde gården forskellige ejere, som kun havde gården i kortere tid, bl. a.:

Jørgen Nielsen – (ejer 1956)

Jens Bang – (ejer 1965)

Jørgen Petersen – (ejer 1969)

Jørgen Petersen havde tillige nabogården, gdr. nr. 7 ”Jørgensgaard”.

Jacob Malfilatre – (ejer 1972)

Jacob Malfilatre var ingeniør hos brdr. Gram, Vojens.

Bygmester Lillelund – (ejer 1974)

Knud Adamsen – (ejer 1990)

Anne og Allan Wallin – (nuv. ejere 2000)

Allan Wallin, født 1961 i København, søn af Ella og Ernst Wallin, København, gift med Anne Wallin, født 1965, datter af Viggo Hansen fra Als. – Allan Wallin er fabriksdirektør på ”Pharma Nord” i Vojens. Fabrikken har i Vojens 160 ansatte.

Maleri 1957 af ”Fattiggården”. I baggrunden Jørgen Petersens gård. (Maleriet ejes af Allan Wallin).

Nr. 9: Teglværksejendom

Ejendommen lå indtil 1947 nede i marken mod syd, men blev efter brand flyttet op til Jernhytvej.

På et gammelt kort fra 1880 er ejendommen betegnet "Zgl.", som er en forkortelse af "Ziegelbrennerei", på dansk teglværk. Ejendommen har tilhørt Willads Pedersen, gård nr. 6 i Neder Jernhyt. Muligvis har hans far startet teglværket. Han solgte ejendommen i 1879 til Peter Petersen. (Se omtale af teglværket side 73).

Ejendommens størrelse: 1879: 3,9769 ha. 1896: 6,7354 ha.

Ejendommens ejere:

Peter Petersen – (ejer 1879)

Peter Petersen, der var arbejdsmand, har formentlig været ansat på teglværket.

Jens Kehlet – (ejer 1895)

Jens Kehlet, søn af Christian Kehlet fra Hammelev. Han blev gift 1. gang med Marie Dorthea Falkersen og 2. gang med Cathrine Dorthea Petersen. Han fik børnene: 1. Peter Christian, f. 1888. 2. Sophie Caroline, født 1890, Marie Kjestine, født 1894 og Christian Jensen Kehlet, født 1898.

Hans Petersen Nissen – (ejer 1903)

Hans Petersen Nissen var muligvis søn af Nis Pedersen Nissen gård nr. 3 i Over Jernhyt.

Andreas Petersen – (ejer 1903)

Andreas Petersen, født 1857, søn af Jacob Petersen og Kirsten Margrethe Lund, gård nr. 7 "Jørgensgaard" i Over Jernhyt. Han blev gift med Anne Kirstine Jørgensen, datter af parcellist Mikkell Jørgensen, Skøvlinggård i Styding. De fik børnene: 1.

Gård nr. 9 – Over Jernhyt

Jakob Petersen, f. 1886. 2. Michael Jensen, født 1888. 3. Kjestine Margrethe, født 1891. 4. Marius Petersen, født 1894. 5. Georg Marius Petersen, født 1896. 6. Jens Jørgen Petersen, født 1899, og 6. Anne Cathrine Petersen, født 1905. - Heraf overtog Jacob Petersen ”gård nr. 11, ”Søndergaard”, Michael Jensen Petersen overtog forældrenes gård nr. 10 ”Mosegård”, Georg Marius Petersen overtog ”Rønhave”, gård nr. 1 i Over Jernhyt, og Cathrine overtog ”Teglgården”.

Andreas Petersen havde tidligere haft gård nr. 10 ”Mosegaard”, som han afstod til sønnen, Michael Jensen Petersen.

Anne Cathrine Petersen – (1932)

Anne Cathrine Petersen var datter af foregående ejer.

Marius Johannes Schøsler – (1937)

Marius Johannes Schøsler, født 1902, søn af Christian Schøsler. Han blev gift med Martha Friderich. De fik børnene: 1. Helga født 1925. 2. Hans, født 1927. 3. Marius, født 1928, og 4. Werner, født 1933. – Heraf blev Helga gift med Andreas Petersen, gård nr. 11. ”Søndergaard” i Over Jernhyt.

Marius Johannes Schøsler døde i 1974, og Martha døde 2001.

I dag ejer Gerda og Laurids Larsen ejendommen, som de overtog i 1999 fra gård nr. 5 i Over Jernhyt. Han har tidligere i mange år været bygmester i Vojens. – Begge stammer fra Gram-egnen.

Gamle billeder:

Teglværksejendommen, da den lå midt i marken syd for nuværende ejendom.

Ejendommen flyttet til nuværende beliggenhed. Den er bygget 1948.

Gård nr. 10: "Mosegaard"

Mosegaard fotograferet 1942.

Ejendommen er udskilt fra Niels Christensens "Toftegods" nr. 9 i Neder Jernhyt i 1833. På den tid var den på 14 tdr. land.

Gårdens størrelse: 1882: 9,7614 ha. 1933: 9,7614 ha.

Gårdens ejere:

Andreas Hansen Just – (ejer 1833)

Andreas Hansen Just, født 1792 i Stepping sogn, søn af Grethe og Hans Andresen Just fra Kolstrup, Stepping sogn. Han blev gift med Cathrine Kirstine Hansen fra Ladegaard. De fik 7 børn, hvoraf: 1. Karen Hansen. 2. Kirsten. 3. Anne Margrethe. 4. Hans Dinsen og 5. Anne Cathrine.- Heraf overtog Hans Dinsen gården.

Uddrag af panteprotokollen:

Debitor Andreas Hansen Just i Jernhyt, besidder af et ejendomskadnersted, som er købt ud fra Niels Christensens toftegods ifølge kontrakt af 2. april 1833, der indeholder 14 tdr. 2 11/16 skp. Købesum 500 Mk betales til Christen Jessen Schmidt, smed i Jernhyt, resten 400 Mk betales til sælgeren Niels Christensen.

Grethe Just døde i 1884, og Andreas Hansen Just døde 62 år gammel i 1855. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Andreas Just af Jernhyt, søn af Hans Andresen Just og hustru Grethe Hanses af Kolstrup, Stepping sogn, er født sammesteds den 19de juni 1792; han ægteviedes den 15de juli 1820 med pigen Cathrine Kirstine Hansen af Ladegaard. I dette ægteskab fødtes 7 børn, hvoraf 5 efterlever: 1. Karen Hansen, født 25 decbr. 1820, gift i Torning. 2. Kirsten, født 4de april 1826. 3. Anne Margrethe, født 20 decbr. 1825. 4. Hans Dinsen, født d. 30te april 1830 og Anne Cathrine. – 62 aar og 10 md. gammel.

Hans Dinsen Just – (ejer 1855)

Hans Dinsen Just, født 1830, søn af foregående ejer. Han blev gift med Cathrine Marie Iversen fra gård nr. 4 i Neder Jernhyt. De fik børnene Andreas og Paul, som begge udvandrede til Amerika, Iver Dinsen Just, som overtog ejendommen og Marie Kirstine Just.

Cathrine Marie Iversen døde 11. okt. 1887, og Hans Dinsen Just døde 57 år gammel i 1881. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Hans Dinsen Just, landbolsmand af Jernhyt, søn af afdøde Andreas Hansen Just og efterlevende Cathrine Kirstine Just, f. Hansen, f. Ladegaard d. 30. april 1830. 1856 ægteviet til Cathrine Marie Iversen af hvilket ægteskab efterlever: Andreas Dinsen Just, Paul Dinsen Just, begge udvandret til Amerika, Iver Dinsen Just, Marie Kirstine Just. Han døde af tæring 57 aar 2 md 7 dg gl.

Iver Dinsen Just – (ejer 1881)

Iver Dinsen Just solgte gården og flyttede til Bredebro.

Andreas Petersen – (1882)

Andreas Petersen, født 1857, søn af Jacob Petersen og Kirsten Margrethe Lund, gård nr. 7 "Jørgensgaard" i Over Jernhyt. Han blev gift med Anne Kirstine Jørgensen, datter af parcellist Mikkil Jørgensen, Skøvlinggård i Styding. De fik børnene: 1. Jacob Petersen, født 1886, 2. Michael Jensen, født 1888. 3. Kjestine Margrethe, født 1891. 4. Marius Petersen, født 1894. 5. Georg Marius Petersen, født 1896. 6. Jens Jørgen Petersen, født 1899, og 7. Anne Cathrine Petersen, født 1905. – Heraf overtog Jacob Petersen, gård nr. 11 "Søndergaard", Michael Jensen Petersen overtog "Mosegård", Georg Marius Petersen overtog gård nr. 1. "Rønhave" i Over Jernhyt, og Jens Jørgen Petersen overtog gård nr. 19a "Blæsbjerg" i Ladegaard.

Michael Jensen Petersen – (ejer 1920)

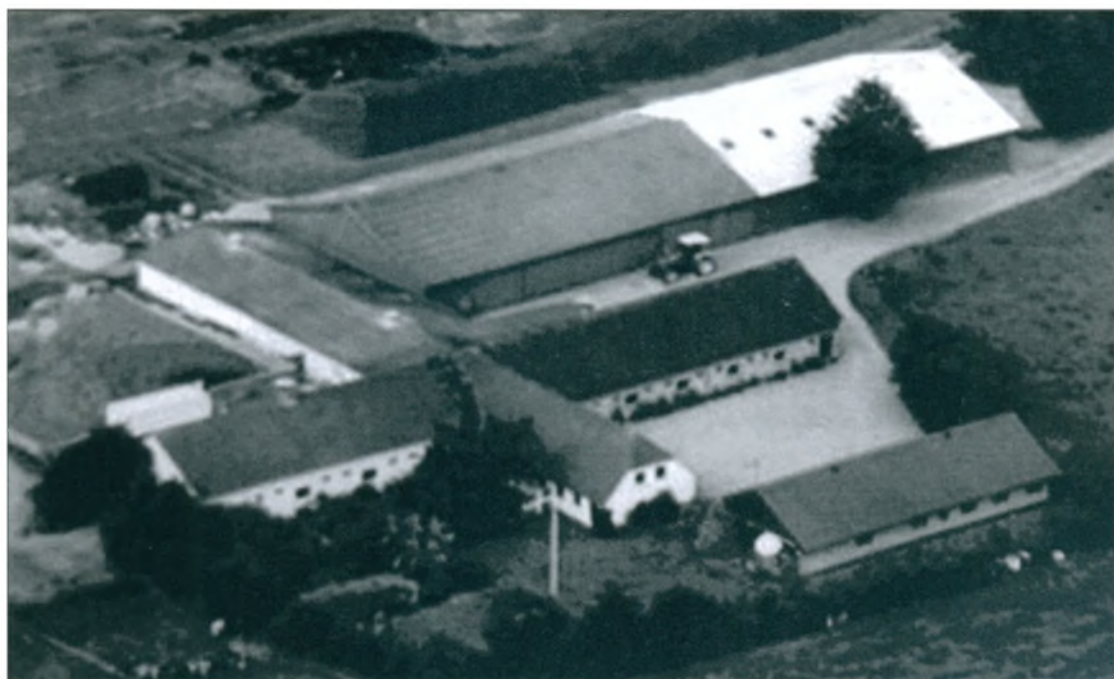
Michael Jensen Petersen, født 1888, søn af foregående ejer. Gift med Marie Isaksen, datter af Peter Isaksen, Maugstrup. De fik børnene: Anne Cathrine, født 1923. Marie Cathrine, født 1924. Petra, født 1926. Ellen Kjestine, født 1929, tvillingerne Marie og Andrea, født 1931, og Astrid, født 1937.

Gården var i hans tid 18 tdr. land. Han deltog i 1. Verdenskrig 1914-18, hvor han blev såret i Frankrig 1914. Desuden var han russisk krigsfange fra 1916-18.

I 1986 blev ejendommen, der på dette tidspunkt var 9,9 ha., solgt til gård nr. 11 "Søndergaard". Bygningerne blev dog senere blev solgt fra.

I dag bor Christian Nissen og Margit, født Westergaard, på ejendommen.

Gård nr. 11: "Søndergaard"

"Søndergaard" i Mary og Evald Brinks tid. Stuehuset er opført 1977.

Gården er muligvis udstykket fra Peter Jespersens gård i Lilholt.

Gårdens størrelse:

1873: 12,7 ha.

1920: 20,3 -

2000: 79,5 -

Gårdens ejere:

Rasmus Jespersen – (ejer 1867)

Rasmus Jespersen, født 6. sept. 1828, søn af gårdfolkene Peter Jespersen og Ellen Marie Rasmusdatter fra Lilholdt. Gift 1855 med Johanne Skøtt, født 1830, datter af gårdfolkene Johannes Christensen og Bodil Marie Pedersdatter fra Hoptrup Mark. De fik bl.a. børnene Peter Jespersen, født 1857 i Fyrskov, og Johannes Jespersen, født 1860 i Fyrskov.

En tid inden overtagelsen havde Rasmus Jespersen en ejendom i Fyrskov ved Jegerup.

Johanne Skøtt døde 22. dec. 1889, og Rasmus Jespersen døde 30. nov. 1903.

Johannes Christensen Jespersen – (ejer 1894)

Johannes Christensen Jespersen, født 1860 i Fyrskov ved Jegerup, søn foregående ejer. Han blev gift med Mette Cathrine Juhl, datter af landmand Hans Olufsen Juhl og Mette Marie Juhl, født Hansen fra Bjerndrup. De fik børnene Peter Jespersen, f. 1897, Niels Jespersen, f. 1899, og Johannes Christian Jespersen f. 1903. Førnævnte Peter og Niels Jespersen, som var tvillinger, døde kort efter fødslen.

Gård nr. 11 – Over Jernhyt

Johannes Christensen Jespersen overtog i 1919 gård nr. 17 ”Jægerslyst” ved Ladegaard.

Johannes Christensen Jespersen døde 1938, og Mette Cathrine døde 1949.

Jacob Petersen – (ejer 1913)

Jacob Petersen, født 1886, søn af Andreas Petersen og Anne Kirstine, født Jørgensen fra gård nr. 10 ”Mosegaard” i Over Jernhyt. Han blev gift med Marie Magdalene Petersen, datter af landboelsmand Mikkel Nissen Mikkelsen og Marie Cathrine, født Steffensen, landboel nr. 22 i Ladegaard. De fik børnene: 1. Anne Kjestine Petersen, født 1909. 2. Mikkel Petersen, født 1911. 3. Marie Kristine, født 1913. 4. Andreas Petersen, født 1919. 5. Kresten Petersen, født 1921, og 6. Jacob Petersen, født 1923. – Heraf overtog Andreas Petersen gården og Anne Kjestine blev gift med Peter Mathiesen Loholm, gård nr. 2 ”Vestergaard” i Over Jernhyt.

Jacob Petersen døde 1956, og Marie Magdalene døde 1961.

Andreas Petersen – (ejer 1946)

Andreas Petersen, født 1919, søn af foregående ejer. Han blev gift 1946 med Helga Brunhilde Schøsler, født 1925 i Bjerndrup, datter af Marius Johannes Schøsler og Martha Friedrich, ”Teglværksejendom” nr. 9 i Over Jernhyt. De har datteren Mary Brunhilde, født 1947. Hun blev gift med Evald Hansen Brink, som med hende overtog hendes fødegård.

Evald Hansen Brink – (nuv. ejer 1966)

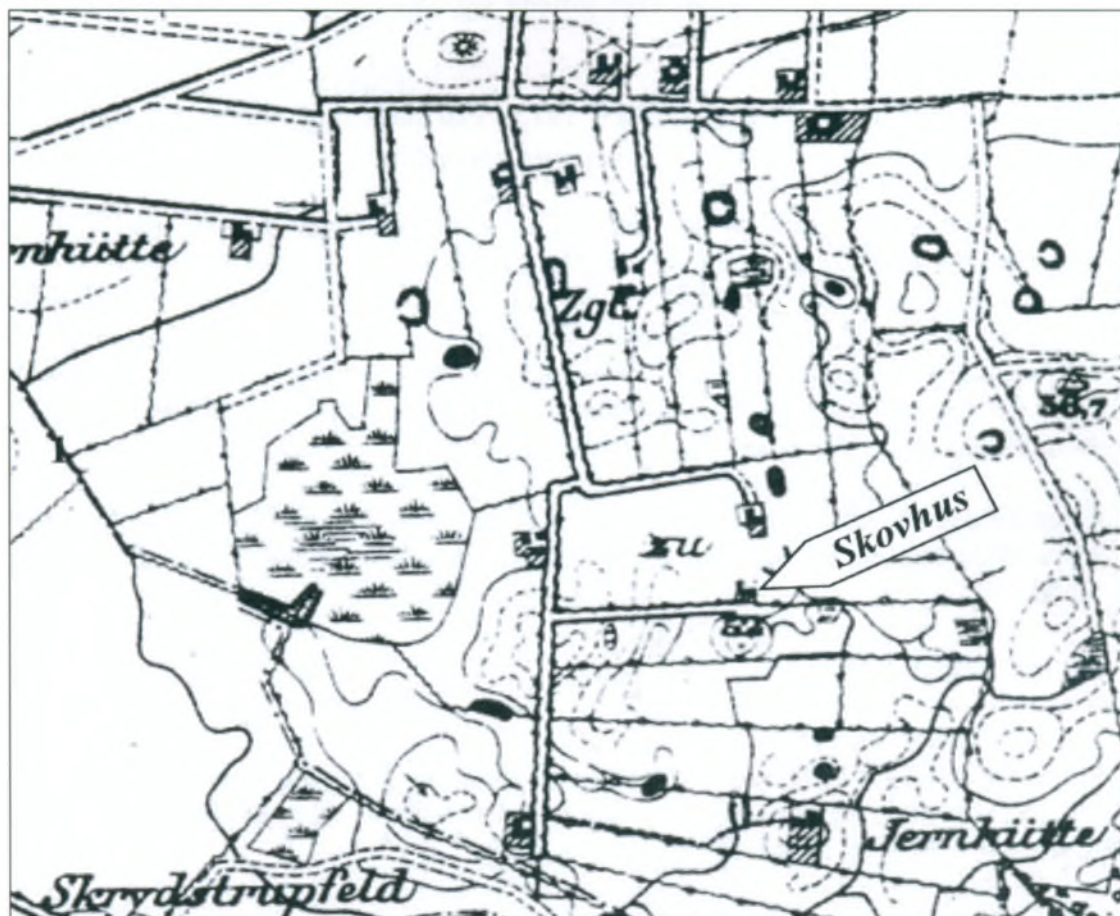
Evald Hansen Brink, født 1943, søn af Kjerstine og Andor Brink. Gift 1966 med Mary Brunhilde Petersen, født 1947, datter af foregående ejer. De har børnene: 1. Hans Henrik, f. 1968. 2. Eskild, f. 1971, og 3. Torsten, f. 1979.

Ved forskellige jordhandler er gården i dag 79,5 ha.

”Søndergaard” ca. år 1956

Gård nr. 12: "Skovhus"

Ejendommen "Skovhus" kom fra Niels Nielsen Christensen gård 5a. Ejendommen blev i Niels Nielsens tid udflyttet i ca. 1839. I 1903 blev den solgt til gård nr. 11 "Søndergaard".

Gårdens ejere:

Christian Nielsen – (ejer 1803)

Christian Nielsen, født 1779 i Skrydstrup, søn af Karen og Niels Nielsen (Christensen). Han blev gift i 1802 med Ellen Hansdatter fra Skrydstrup. De fik børnene: 1. Niels Nielsen. 2. Christian Nielsen og 3. Hans Christensen Nielsen. Heraf overtog Niels Nielsen gården og Christian Nielsen købte "Ladegaardlund" ved Ladegaard.

Christian Nielsen døde kun 32 år gammel i 1812. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Christian Nielsen af Hjernhütt, var født i Schrödstrup først i september 1779 af ægteforældrene Niels Nielsen og Karen Nielses, blev konfirmeret 1797, givtede sig 1802 med daværende pige: Ellen Hansdatter af Schrödstrup, avlede med hende fire sønner, hvoraf de efterlevende: Niels, Christian og Hans Christensen, alle døbte Nielsen. Døde af brækning?. Har været gift i 9 ¼ aar og blev 32½ aar gammel.

Gabriel Boysen – (sættemand 1814)

Gabriel Boysen, født 1775 i Sterup sogn i Angel, søn af gårdmand og smed Jakob Boysen og Marika Jacobsdatter. Han giftede sig 1814 med Ellen Hansdatter, enke efter foregående ejer.

Gabriel Boysen døde 40 år gammel i 1815. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Gabriel Boysen af Jernhytt var født i Garde Sterup sogn den 26 mai 1775 af ægteforældrene, gaardmanden og smeden Jakob Boysen og Marika Jacobsdatter, levede siden hos sine forældre i Scheggerup, Havertoft sogn, blev herefter confirmeret i Nr. Brarup den 5 april 1792, tjente i mange aar paa Törninggaard, herværende sogn, givtede sig den 24 september 1814 med enken Ellen Hansdatter: efter Christian Nielsen. Var i sin sidste levetid overmaade sygelig og døde uden livsarvinger 40 aar og næsten 7 maaneder gammel.

Ellen giftede sig efter Gabriel Boysens død i 1816 med Anders Hansen Bonde, søn af Hans Pedersen Bonde fra gård nr. 2 i Hammelev. De fik sønnen Hans Christian Bonde.

Anders Hansen Bonde døde i 1823.

Niels Nielsen – (ejer 1825)

Niels Nielsen, født 1803, søn af ovenstående Ellen og Christian Nielsen. Han blev gift i 1826 med Marie Kjestine Frank fra gård nr. 1 i Neder Jernhyt. De fik datteren Bodil Marie, som blev gift med Hans Berg ved Vojens.

Gården blev i deres tid udflyttet til ”Skovhus”.

Efter Marie Kjestine Franks død i 1840, giftede Niels Nielsen sig med Anne Marie Lauritzdatter. De fik børnene: 1. Marie Christine Nielsen. 2. Hanne Nielsen. 3. Niels Nielsen og Gertrud Marie Nielsen.

Anne Marie døde 1875, og Niels Nielsen døde i 1874. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Gaardmand Niels Nielsen af Jernhyt, søn af afdøde Christian Nielsen og hustru Ellen Handatter, født i Jernhyt 11. sept. 1803; 1826 traadte han i I ægteskab med Marie Kjestine Frank død 28 nov. 1840, af hvilket ægteskab efterlever 1 datter Bodil Marie, gift med arbejdsmand Hans Berg ved Woiens. 1841 traadte han i II ægteskab med Anne Marie Lauritsdatter af hvilket ægteskab efterlever: 1. Marie Christine Nielsen, f. 1842, gift med Simon Jepsen i Udal, 2. Hanne Nielsen, f. 1847, gift med Paul Lauesen i Høgelund, 3. Niels Nielsen, f. 1852, Gertrud Marie Nielsen, f. 1855. Han døde af tæring i en alder af 70 aar.

Niels Nielsen – (ejer 1874)

Niels Nielsen, født 1852, søn af foregående ejer.

Christian Hansen – (ejer 1880)

Peter Andreas Vraa – (1902)

Gården blev i 1903 solgt til Johannes Jespersen, ”Søndergaard” i Over Jernhyt, men bygningerne er nu forsvundet.

Ejendom nr. 13: Peter Hansen

"Bjerresmedens ejendom" blev af Peter Petersen indrettet til smedje i 1923.

Ejendommens størrelse:

1895: 5.805 ha.

Ejendommens ejere:

Peter Hansen – (ejer 1878)

Peter Hansen blev gift med Anne Sophie, f. Steg. De fik datteren Marie Elisabeth, som blev gift med næste ejer.

Peter Petersen – (ejer 1923)

Peter Petersen kaldet "Bjerresmeden", kom fra Strandelhjørn, født 1875 i Handewitt, søn af Jørgen Petersen og Anne Chrestine Petersen, født Frösen. Han blev gift med Marie Elisabeth, f. Hansen, datter af foregående ejer.

Peter Petersen etablerede sig som smedemester på ejendommen. (Se omtale i afsnittet om håndværkere).

Niels From – (ejer 1938)

Niels From var fra Ustrup.

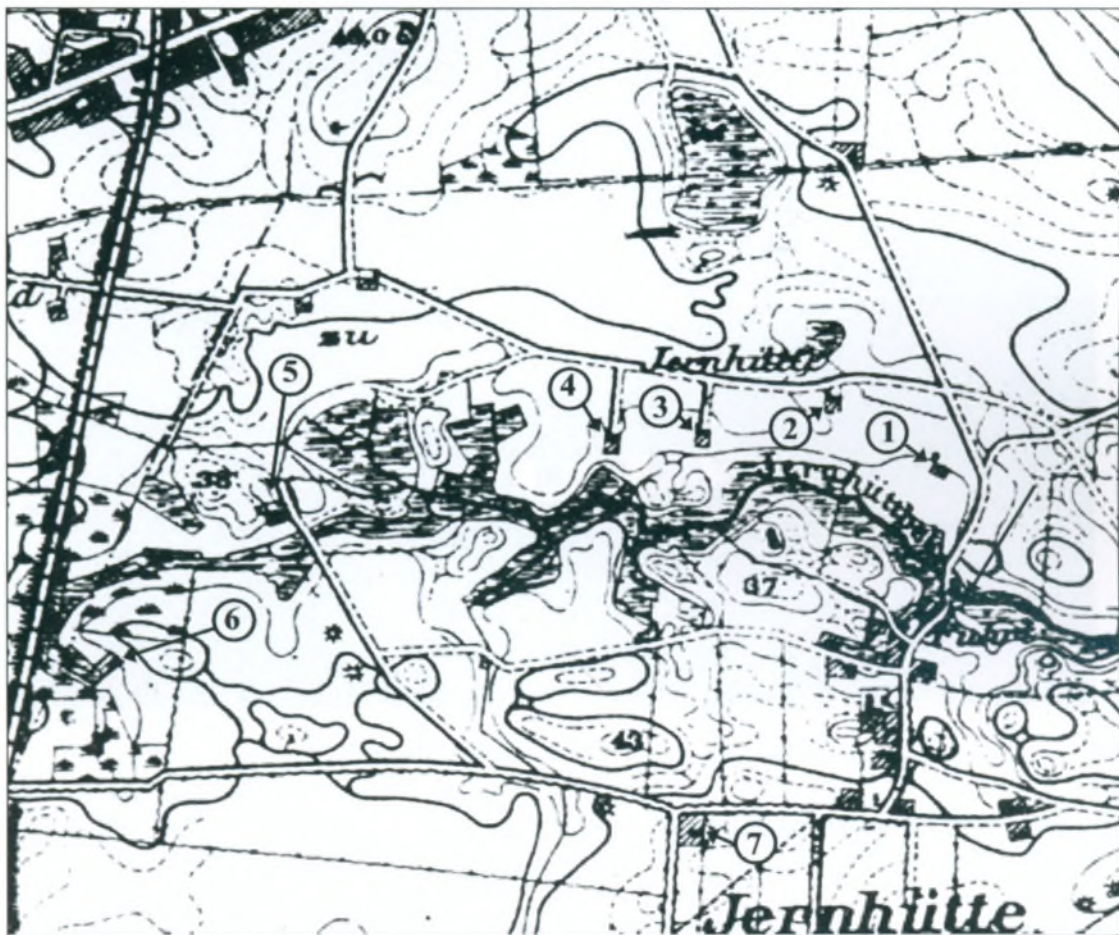
Nicolai Pacholski – (ejer 1942)

Nicolai Pacholski var fra Vojens.

"Bjerresmeden" i funktion

Kådnersteder Jernhyt Mark

(Kådnersteder er lig med husmandssteder)

(Kort ca. 1880)

Ejere 1872:

1. **Christian Glochau**
2. **Jacob Petersen**
3. **Johan Junker**
4. **Niels Andresen Falk**
5. **Peter Christensen Petersen**
6. **Jørgen Hattesen**
7. **Chresten Christensen**

I 1948 blev området nord for Jernhyt Bæk indlemmet i Vojens kommune.

Ejendom nr. 1: Christian Glockau

Ejendommen er udflyttet fra gård nr. 7 i Neder Jernhyt i 1839. (Foto år 2003)

Ejendommen er opført som aftægtsejendom af gårdmand Jep Nissen Juhler fra gård nr. 7 i Neder Jernhyt.

Ejendommens størrelse: 1873: 7,7 ha. 1947: 4,0 ha.

Ejendommens ejere:

Jep Nissen Juhler – (ejer 1839)

Se omtale under gård nr. 7 i Neder Jernhyt.

Christian Skov – (ejer 1850)

Christian Skov blev gift med Anne Lorentsen. De fik børnene Hans, Jens og Ingverdt. Christian Skov var skomager.

Christian Glockau – (ejer 1858)

Christian Glockau, født 1827, søn af Johan Frederik Wilhelm Glochau fra Skovby. Han blev gift med Kirstine Jørgensdatter fra Kastvraa.

Kjestine Glochau døde år 1900, og Christian Glockau døde 44 år gammel i 1872. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Christian Glockau, landboelsmand i Jernhyt, søn af lejeinderst Johan Frederik Wilhelm Glockau og hustru Maren født Skjellerup fra Skouby, Wedsted sogn, f. sammesteds den 24 sept. 1827. Den 26. nov. 1858 ægteviet med pigen Kirstine Jørgensdatter af Kastvraa, Sommersted sogn, af hvilket ægteskab 3 born efterlever 1

og 2 tvillingsøstre Marie og Anne Cathrine Glockau, 3 Jørgen Glochau født d. 15. sept. 1861. Han døde af brystbetændelse. Alder 44 aar 4 md. 14 dage.

Jørgen Glockau – (ejer 1890)

Jørgen Glochau, født 1861, søn af foregående ejer. Han blev gift 1901 med Anne Marie, datter af Abraham Johansen og Britta Nielsdatter, Torestorp.

Chresten Johansen Skøtt – (1908)

Hans Hansen – (ejer 1909)

Hans Hansen var handelsmand.

Marius Rasmus Sørensen – (ejer 1909)

Marius Rasmus Sørensen kom fra Rangstrup.

Hans Peter Jensen – (ejer 1910)

Peter Petersen Thaysen – (ejer 1910)

Mathias Hansen Hartung – (ejer 1919)

Mathias Hartung kom fra Bylderup Bov. Han blev gift med Caroline Blom. De fik datteren Mary, født 1913.

Marius Andersen – (ejer 1921)

Nis Sørensen – (ejer 1924)

Nis Sørensen gift med Karoline Dorthea Skøtt. De fik børnene: Anna Dorthea, født 1925. Henrik Skøtt Sørensen, født 1926, og Hans Peter Sørensen, født 1928.

Christian Henrik Sørensen – (ejer 1928)

Christian Henrik Sørensen blev gift med Anne Kjestine Frederiksen. De fik børnene: Søren Christian, født 1929, og Aage Andreas, født 1930.

Kristian Marinus Petersen – (ejer 1940)

Jens Chr. Jensen – (ejer 1940)

Haderslev Plantningsselskab – (ejer 1942)

Peter Hans Nørgaard – (ejer 1945)

Peter Hans Nørgaard var fra Hammelev.

Poul Peter Ludvig Brodersen – (ejer 1949)

Poul Peter Ludvig Brodersen kom fra Ødis Bramdrup.

Christian Pahuus – (ejer 1950)

Christian Pahuus kom fra Fovslet.

En tid herefter ejede Jens Sørensen ejendommen. Nuværende ejer er i dag Henrik Vestergaard, som er søn af Jørgen Vestergaard fra Styding.

Ejendom nr. 2: Jacob Petersen

I 1840 købte Christian Petersen Schjøtt 19 tdr. land fra Truels Petersens gård nr. 8 i Neder Jernhyt. Der er nu bygget et nyt stuehus til gården, og det gamle er herefter under afvikling. (Se det nye stuehus på næste side).

Gårdens størrelse: 1882: 13,2 ha. 1951: 11,8 ha.

Gårdens ejere:

Christian Petersen Schjøtt – (ejer 1840)

Christian Schjøtt kom fra Jels. Han havde Anne Malene Petersen fra Simmersted som husbestyrerinde. I huset boede tillige Kirsten Marie og Bertel Jespersen Gram, som også var fra Jels.

I 1858 købte Christian Petersen Schjøtt ejendom nr. 3, Jernhyt mark.

Jacob Petersen – (ejer 1852)

Jacob Petersen, født 1822, søn af Peter Petersen fra Ringtved. Han blev gift 1846 med Sindet Jacobsen. De fik sønnen Peter Petersen, som overtog ejendommen efter fadrens død.

Sindet døde 1879, og Jacob Petersen døde 59 år gammel i 1882. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Jacob Petersen, landboelsmand af Jernhyt, søn af Peter Petersen og hustru Kirsten Petersen, f. i Ringtved d. 15. marts 1822, gift med Sindet Jacobsen, død 1879 af hvilket ægteskab: Peter Petersen, landboelsmand i Abkjær. Han døde af lungebetændelse 59 aar 11 mdr. 2 dage gl.

Peter Petersen – (ejer 1882)

Peter Petersen, født ca. 1846, søn af foregående ejer. Han blev gift Marie Kirstine Muurmann fra Abkjær. De fik datteren Sindet, som blev gift med Eskild Lauritzen Byriell, ejendom nr. 3. på Jernhyt Mark.

Hans Fr. Bock – (ejer 1886)

Overtog i 1887 ”Toftegods” nr. 9 i Neder Jernhyt.

Mads Petersen Schmidt – (ejer 1887)

Mads Petersen Schmidt blev gift med Mette Marie Kjestine Jensen. De fik sønnen Jens Petersen Schmidt, som overtog ejendommen.

Jens Petersen Schmidt – (ejer 1921)

Jens Petersen Schmidt, født i Jernhyt 1893, søn af foregående ejer. Han blev gift med Anne Marie Hansen, f. 1896, datter af landmand Andreas Peter Hansen, Ladegaard.

Laust og Chresten Holm – (ejere 1956)

Laust Holm blev født 1922 i Løgumgårde. I 1759 blev han gift med Anne Holm.

Nuværende ejer er Arne Holm.

Nyt stuehus bygget til ejendom nr. 2 på Jernhyt Mark.

Ejendom nr. 3: Johan Junker

Ejendommen er opført ca. 1858 på jord fra Christian Petersen Becks gård nr. 4 i Neder Jernhyt. I dag er ejendommen dyrlægebolig.

Ejendommen er oprettet på 8 ha. udskilt fra gård nr. 5 og 6 og på 27 tdr. land fra Christian Petersen Becks gård nr. 4 i Neder Jernhyt.

Ejendommens ejere:

Christian Petersen Skjøtt – (ejer 1858)

Christian Skjøtt kom fra Jels. Han havde Anne Malene Petersen fra Simmersted, som husbestyrerinde. I huset boede tillige Kirsten Marie og Bertel Jespersen Gram, som også var fra Jels.

Christian Petersen Skjøtt havde tidligere ejendom nr. 2, Jernhyt Mark.

Uddrag af panteprotokollen:

Debitor Christen Petersen Skjøtt ifølge contract af 29. maj 1858 ejer af en parcel af den Christian Petersen Beck tilhørende, på fol. 3771 anførte gård i Jernhyt, oprettet nyt familiested, stort 27 tdr. l. 11/16 sk.

Johan Junker – (ejer 1860)

Johan Junker, født 1830, søn af gårdfolkene Cæcilie og Johan Junker fra Jegerup. Han blev gift med Maren Jensen.

Maren Kjestine døde 1906, og Johan Junker døde 51 år gammel i 1881. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Johan Junker, landboelsmand af Jernhyt, søn af gaardfolkene Johan Junker og hustru Cæcilie f. Lauridsdatter; født i Jegerup den 7. mai 1830. 1859 gift med Maren Kirstine f. Jensen, af hvilket ægteskab efterlever: 1. Kirsten Junker, 2. Johan Jensen Junker, 3. Sidsel Line Junker, 4. Christen Christensen Junker, 5. Anne Marie Junker, 6. Jens Johansen Junker, 7 Dorthea Laurine Junker. Han døde af Hjernesygdom 51 aar 2 mdr. 25 dage gl.

Christen Paulsen Jensen – (ejer 1887)

Christian Paulsen Jensen, som var fra Jegerup Mark, blev gift med Kirstine Junker, datter af forrige ejer. De fik i Jernhyt datteren Anne Ingeborg, født 1887.

Jens Johansen Junker – (ejer 1893)

Jens Johansen Junker, søn af førnævnte Maren og Johan Junker. De fik sønnen Johan Junker, født 1900.

Bernhard Hinrich Soll – (ejer 1901)

Bernhard Hinrich Soll, født 1859 i Rensborg, søn af skatte- og synsmand Bernhard Hinrich Soll og Mette Elisabeth, f. Madsen fra Husum. Han blev gift med Christine Byriel, datter af Christine og Jens Christian Byriel, Skovby. De fik datteren Mette Elisabeth, som blev gift med muremester Jens Christian Schøning i Vojens.

Eskild Lauritzen Byriel – (ejer 1901)

Eskild Lauritzen Byriel, født 1872, søn af inderst Jens Byriel og Christine Mauritzen fra Skovby. Han blev gift med Sindet Petersen fra Skovby, datter af kådner Peter Petersen og Marie Kirstine Murmann, Abkjær. De fik børnene: Anne Christine Marie, født 1902, Marie Kjestine, født 1904, og Hansine, født 1906.

Eskild Lauritzen Byriel købte 1914 gård nr. 7 ”Tandrups gård” i Ladegaard.

Boithin Nissen – (ejer 1919)

Carl Andersen – (ejer 1920)

Bothilde Iversen – (ejer 1923)

Rasmus Jensen – (ejer 1923)

Jepp Brandorf og Bonde Hansen Schmidt – (ejer 1924)

Jepp Brandorf var domæneforpagter på Christiansdal, og Bonde Hansen Schmidt var handelsmand.

Karl Petersen – (ejer 1924)

Karl Petersen kom fra Jelsskov.

Carl Gottlieb Waldemar Freitag – (ejer 1927)

Carl Freitag, født 1900, søn af karetmager Gottlieb og Claudine Abelone, født Schneider fra Maugstrup. Han blev gift med Mette Cathrine Petersen. De fik børnene:

Ejendom nr. 3 – Jernhyt Mark

Rosa Claudine, født 1928, Astrid Hansine, født 1929, Erna Helene, født 1933, og Siegfred, født 1936.

Midtsønderjyllands Elektricitetsforsyning A/S – (ejer 1942)

O. Kiær, Elbæk Jørgensen og K. A. Jørgensen – (ejer 1945)

Konsortiet købte ejendommen til tilplantning.

I dag ejer dyrlæge Søren Gravgaard ejendommen.

Ejendom nr. 4: Niels Andresen Falk

Gården set fra nord. (Foto 2004)

Ejendommen er udskilt med 18 tdr. land fra Lorentz Iversens gård nr. 3 i Neder Jernhyt.

Ejendommens ejere:

Maren Bodum – (ejer 1851)

Maren Bodum var enke efter Laurids Jacobsen fra Skodborg. Hun overtog ejendommen af sin formynder, Hans Madsen, som skulle have aftægt på ejendommen.

Maren Bodum døde 65 år gammel i 1872. Ved hendes død indførtes i Hammelev kirkebog:

Maren Bodum, født Madsdatter, enke af Jernhyttmark, datter af Mads Bodum og Mette Maria i Skodborg, født i Skodborg den 29. dec. 1806. – 1834 ægteviet med afdøde landboelsmand Laurids Jacobsen af Skodborg. Efterl. Børn: 1. Mette Marie født 2. sept. 1835, trolovet med gaardmand Niels Laus Aarø i Jernhytt. 2. Margrethe, født 7. nov. 1839, gift med landboelsmand Niels Andr. Falk paa Jernhytt Mark. 3. Hans Lauritzen, født den 15. april 1846, gift boende i Skovby, Wedstedt sogn. 4. Laurette, født 7. marts 1845 ikke gift tjenende i Arnitlund. - Alder 65 aar 3 md. 14 dage.

1850 flyttede enken Maren Bodum til Jernhytt og boede hos sin svigerson, hvor hun dode af alderdomssvaghed.

Niels Andresen Falk – (ejer 1857)

Niels Andresen Falk, født 1832, søn af Andreas Falk, gård nr. 2. ”Vestergaard” i Over Jernhyt. Han blev gift med Anne Margrethe Bodum, datter af foregående ejer.

Anne Margrethe Falk døde 1912, og Niels Andresen Falk døde 46 år gammel i 1879. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Landboelsmand Niels Andresen Falk af Jernhytt, søn af gaardmand Andreas Falk og hustru Karen f. Clausen, f. i Jernhytt den 18. aug. 1832. 1858 gift med Anne Margrethe Bodum, af hvilket ægteskab efterlever: 1. Karen Andresen Falk f. 1859, 2. Laurids Andresen Falk f. 1864, 3. Andrea Andresen Falk f. 1869. Alder 46 aar 5 mdr. 2 dage.

Falle Hansen Kudsk, – (ejer 1892)

Falle Hansen Kudsk, søn af Falle Kudsk og Ingeborg Madsen fra Styding. Han blev gift med Karen Falk, datter af forrige ejer. De fik børnene: Ingeborg, født 1893, Falle Hansen, født 1895, og Michael Lauritzen, født 1897.

Bernhard Hinrich Soll – (ejer 1899)

Bernhard Hinrich Soll, født 1859, i Rensborg, søn af skatte- og synsmand Bernhard Hinrich Soll og Mette Elisabeth, f. Madsen fra Husum. Han blev gift med Christine Byriel, datter af Christine og Jens Christian Byriel, Skovby. De fik datteren Mette Elisabeth, som blev gift med murermester Jens Christian Schøning i Vojens.

Peter Christiansen Juhl – (ejer 1911)

Peter Christiansen Juhl blev gift med Andrea Andersen Holm. De fik børnene: Peter Christiansen, født 1912, Martin Carl, født 1914, Lauritz Iversen, født 1917, og Laura Andrea, født 1920.

Jens Paulsen – (ejer 1924)

Ejendomsmægler.

Adolf Seibt – (ejer 1925)

Adolf Seibt, født 1881 i Rusland, søn af Frederich Seibt og Josefine, født Breslar. Han blev gift med Helene Martinsdatter Fuchs. De fik sønnen Carl Wilhelm.

Adolf Seibt døde 1957.

I dag har snedker Ole Christensen ejendommen.

Ejendom nr. 5: ”Plantørgården”

Gården er bygget som aftægtsgård af gårdmand Peter Christensen Petersen fra gård nr. 6 i Neder Jernhyt. Jorderne til gården er samlet fra artiklerne 45-46 og 121. (Foto 1967)

Gårdens størrelse: 1862: 10,8 ha. 1951: 6,9 ha.

Peter Christensen Petersen – (ejer 1862)

Peter Christensen Petersen blev gift 1. gang 1834 med Ellen Marie Beck, datter af Truels Pedersen og Anne Christiansdatter gård nr. 3 i Over Jernhyt, 2. gang 1855 med Dorthea Cathrine, datter af Christen Petersen og Jeng, f. Hansen fra Lintrup. (Se også omtale under gård nr. 6 i Neder Jernhyt). – Han fik i 1. ægteskab sønnen, Willads Petersen, født 1837. Han overtog forældrenes gård nr. 6 i Neder Jernhyt.

Kirsten Marie døde 1854, og Dorthea Cathrine døde 1894. Peter Christensen Petersen døde 83 år gammel i 1893. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Peter Christensen Petersen aftægtsmand i Jernhyt, søn af afdøde gaardfolk Willads Petersen og hustru Kirsten Marie Christensen. Født i Jernhyt 24. aug. 1809. - 1836 gift med Ellen Marie, af hvilket ægteskab ingen børn efterlever. I II ægteskab med Dorthea Cathrine Petersen, som efterlever barnløs. Døde af alderdomssvækkelse 83 aar 6 mdr. 20 dg.

Willads Petersen Lassen – (ejer 1892)

Laurids Hansen – (ejer 1897)

Ejendom nr. 5 – Jernhyt Mark

Nis Petersen Nissen – (ejer 1897)

Nis Petersen Nissen, født 1861, søn af Truels Petersen Nissen, gård nr. 3 i Over Jernhyt. Han blev gift 1888 med Anna Christine Flintholm.

Nis Petersen Nissen havde gård nr. 3 i Over Jernhyt i tiden 1888-1896. (Se også omtale under gård nr. 3 i Over Jernhyt).

Nis Pedersen Nissen døde 1934, og Anna Christine døde 1941.

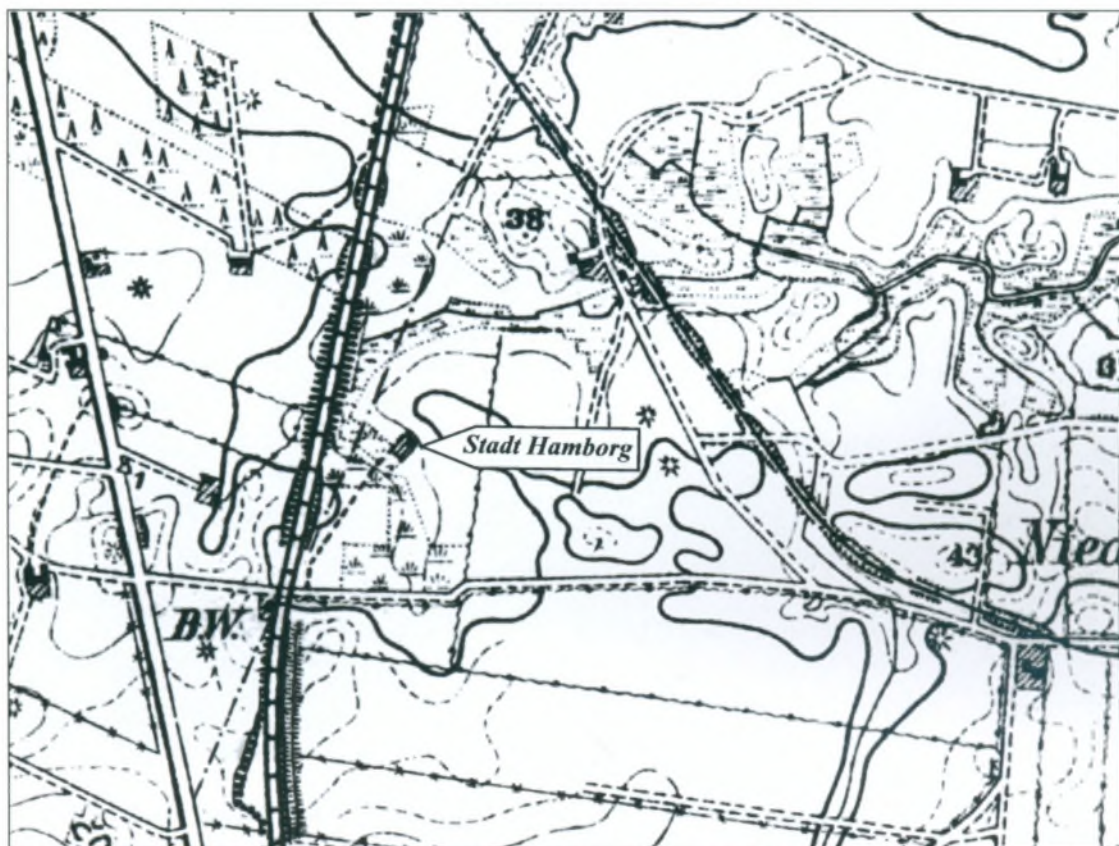
Konsortium af O. Kjær, K. A. Jørgensen og Elbæk Jørgensen – (1942)

Konsortiet købte ejendommen til tilplantning og formentlig til jagtformål. De udlejede bygningerne med lidt jord til Axel Johannes Olsen, der var plantør ved Hedeselskabet. (Se omtale af plantningen i Jernhyt i bogens første afsnit).

Ældre billede af "Plantørgården". Øverst i billedet ses nogle af bebyggelserne i Vojens by.

Ejendom nr. 6: ”Stadt Hamburg”

Ejendom nr. 6, som kaldtes ”Stadt Hamburg”, lå særdeles afsides, og kun en stiforbindelse gav adgang til den gamle vej, der gik fra Jernhyt til ”Pottevejen”. Ejendommen er nu for længst forsvundet, men buske og store træer fra dens have eksisterer stadig.

Ejendommen er udskilt fra skrædder Andreas Fiis’ ejendom i Neder Jernhyt. Den var på 1,8 ha. med 6 fag husbygninger.

Ejendommens ejere:

Jørgen Hattesen – (ejer 1876)

Jørgen Hattesen, der kom fra Broager, blev gift med Anne Larsen.

Jørgen Hattesen døde 65 år gammel i 1877. Ved hans død indførtes i Hammelev kirkebog:

Jørgen Hattesen af Jernhytmark, søn af Hans Jørgen Hattesen født i Broager den 25. sept. 1812 gift med Anne Larsen, af hvilket ægteskab efterlever: 1. Peter Hattesen i Skrydstrup, 2. Christen Hattesen i Seem sogn ved Ribe, 3. Marie Hattesen gift i Bjerndrup, Caroline Hattesen ugift. Alder 65 aar 8 dage.

Mads Andersen Juhl – (ejer 1894)

Mads Andersen Juhl, født 1823, søn af Anton Madsen Juhl. Han blev gift med Johanne Christine Riis. Han overtog gård nr. 4 ”Juhlsgaard” (1854-1908) i Ladegaard. Formentlig har han haft ejendommen til en medhjælper. (Se omtale under gård nr. 4 ”Juhlsgaard” i Ladegaard.

Anne Marie Friis – (ejer 1900)

Anne Marie Iversen, der muligvis var fra Fjelstrup, blev gift med arbejder Peder Nicolajsen Friis. De fik børnene: Peder Nicolajsen, født 1900, og Anne Cathrine, født 1902.

Peter Madsen Mark – (ejer 1905)

Martin Pacholski – (ejer 1906)

Martin Pacholski født 1875 i Schoda, søn af arbejdsmand Joseph Pacholski og Antonina. Han blev gift med Eline Jessine Dam. De fik børnene: Edel født 1907, Anton Peter, født 1908, og Peter, født 1909.

Martin Pacholski, der var jernbanearbejder, døde 35 år gammel i 1911.

Carl Stephan – (ejer 1909)

Jørgen Jensen – (ejer 1911)

Jørgen Jensen var fra Flensborg

Marten Peter Carstensen – (ejer 1912)

Marten Peter Carstensen blev gift med Kirsten Nicoline Louise, født Süders. De blev skilt ca. 1923, hvorefter Kirsten Nicoline Louise overtog ejendommen.

Anne Marie Schmidt – (ejer 1937)

Anne Marie, født 1908, datter af gårdejer Hans Simonsen Hansen og Anne Cathrine Kjestine, født Hørlyk, fra Vojenslund. Hun blev gift med Hans Iversen Schmidt. Han blev født i 1904 på "Klejnbjerg". De fik børnene Inger, Dagny og Peter Schmidt. Heraf overtog Peter Schmidt ejendom nr. 7 på Jernhyt Mark. (Se efterfølgende ejendom).

Hans Iversen Schmidts forældre havde tidligere haft Klejnbjerg i Bæk. Selv havde han, inden han kom til Jernhyt, en ejendom i Hørlyk, Skrydstrup sogn.

Efter salget af ejendommen til nedenstående konsortium flyttede de til ejendom nr. 7 på Jernhyt Mark. (Se næstfølgende side).

O. Kjær, K. A. Jørgensen og N. Elbæk Jørgensen – (ejer 1948)

Konsortium fra Haderslev, der købte ejendommen til tilplantning og sammenlægning med ejendom nr. 5 "Plantørgården" på Jernhyt Mark.

Ejendom nr. 7: Chresten Christensen

Ejendom nr. 7. - I dag ejer Peter Schmidt stedet. - (Ældre tegning).

Ejendommen er udkøbt fra Anders Jordansens gård nr. 3 i 1831.

Ejendommens størrelse:

1873: 6,4 ha. og i 1950: 3,0 ha.

Ejendommens ejere:

Chresten Christensen – (ejer 1879)

Chresten Chrestensen, født 1832, søn af møllersvend Christen Christensen og Anne Nielsdatter. Han blev gift med Helene Beck i 1859. Hun var enke efter Christian Pedersen Beck, gård nr. 5 i Over Jernhyt. – Chresten Christensen havde tidligere haft "Toftegods" nr. 9 i Neder Jernhyt.

Hans Chr. Hansen – (ejer 1902)

Hans Chr. Hansen blev gift med Inge Marie Østerkjærhus, datter af lejeinderst Jens Nielsen Østerkjærhus og Anneken Nielsen Hoién fra Styding. De fik børnene: Elise Kjestine, født 1898, Jens Nielsen, født 1899, Dagmar Agnete, født 1905, Anne Christine, født 1907, og Sophus Peter, født 1908.

Carl Christensen - (ejer 1920)

Fru Ellen Anna Marie Hansen, f. Andersen – (ejer 1921)

Fritz Bartel – (ejer 1922)

Fritz Bartel blev gift med Dorthea Marie Svendsen, datter af snedker Nis Svendsen, ejendom nr. 11 i Neder Jernhyt. De fik børnene: Marie Vilhemine, født 1921, og Vilhelmine Christiane, født 1923.

Johan Petersen – (ejer 1923)

Søren Petersen – (ejer 1927)

Søren Petersen, søn af Niels Hansen Petersen og Cecilie Marie Hagedorn. Han blev gift 1928 med Anne Marie Bjerning, datter af Noline og Jørgen Peter Bjerning fra Flovt.

Johannes Friis – (ejer 1929)

Johannes Friis, født 1901, søn af Karen Johanne Friis. Han blev gift med Johanne Christine Boysen. De fik børnene Jens Christian, født 1929, og Christian Boysen Friis, født 1930.

Johannes Friis overtog senere landboel nr. 3a i Neder Jernhyt i 1939.

Karl Heinrich Scheel – (ejer 1939)

Anne Marie Schmidt – (ejer 1943)

Anne Marie, født 1908, datter af gårdejer Hans Simonsen Hansen og Anne Cathrine Kjestine, født Hørlyk, fra Vojenslund. Hun blev gift med Hans Iversen Schmidt. Han blev født i 1904 på ”Klejnbjerg”. De fik børnene Inger, Dagny og Peter Schmidt.

Hans Iversen Schmidts forældre havde tidligere haft Klejnbjerg i Bæk. Selv havde han, inden han kom til Jernhyt, en ejendom ved Hørlyk, Skrydstrup sogn.

Se også omtale under ejendom nr. 6 ”Stadt Hamborg”.

I dag ejer sønnen, Peter Schmidt, ejendommen.

Kilde- og litteraturfortegnelse

Registre:

kontributionsregistre for Gram Herred 1672, 1716, 1729 og 1753

Fæsteoversigt Gram Herred 1734

Brandtaksationer 1770, 1780, 1802 og 1813

Ejerfortegnelse ved udskiftningen 1792

Ejerfortegnelse 1805

Folketællinger 1840- 1845-1855 og 1860

Gram Herreds skyld- og panteprotokoller ca. 1730-1870

Grundbøger fra 1872

Fødsels- vielses- og dødsregistre Hammelev kirkebog 1763-1950

Litteratur:

J. Jespersen: Danske gårde i tekst og billeder 1923

Forlaget Dansk Landbrug: Danske gårde i tekst og billeder 1990

Andreas Michaelsen: Billeder af Sønderjyllands historie - Udgivet af Sønderjyllands
Kreditforening 1970

H. Thykjær Jensen: Blade af Hammelev Sogns Historie

Michael Uldall: En Landsby ved Adelvejen - Stydings historie udg. 1995
og GAMLE SLÆGTER I HAMMELEV 2002

Årbøger fra Lokalhistorisk Forening for Vojens Kommune

Artikler i lokalhistorisk årbøger for Vojens kommune:

1998: Genforenings- og Befrielsesstenen i Hammelev af Laurids Lund

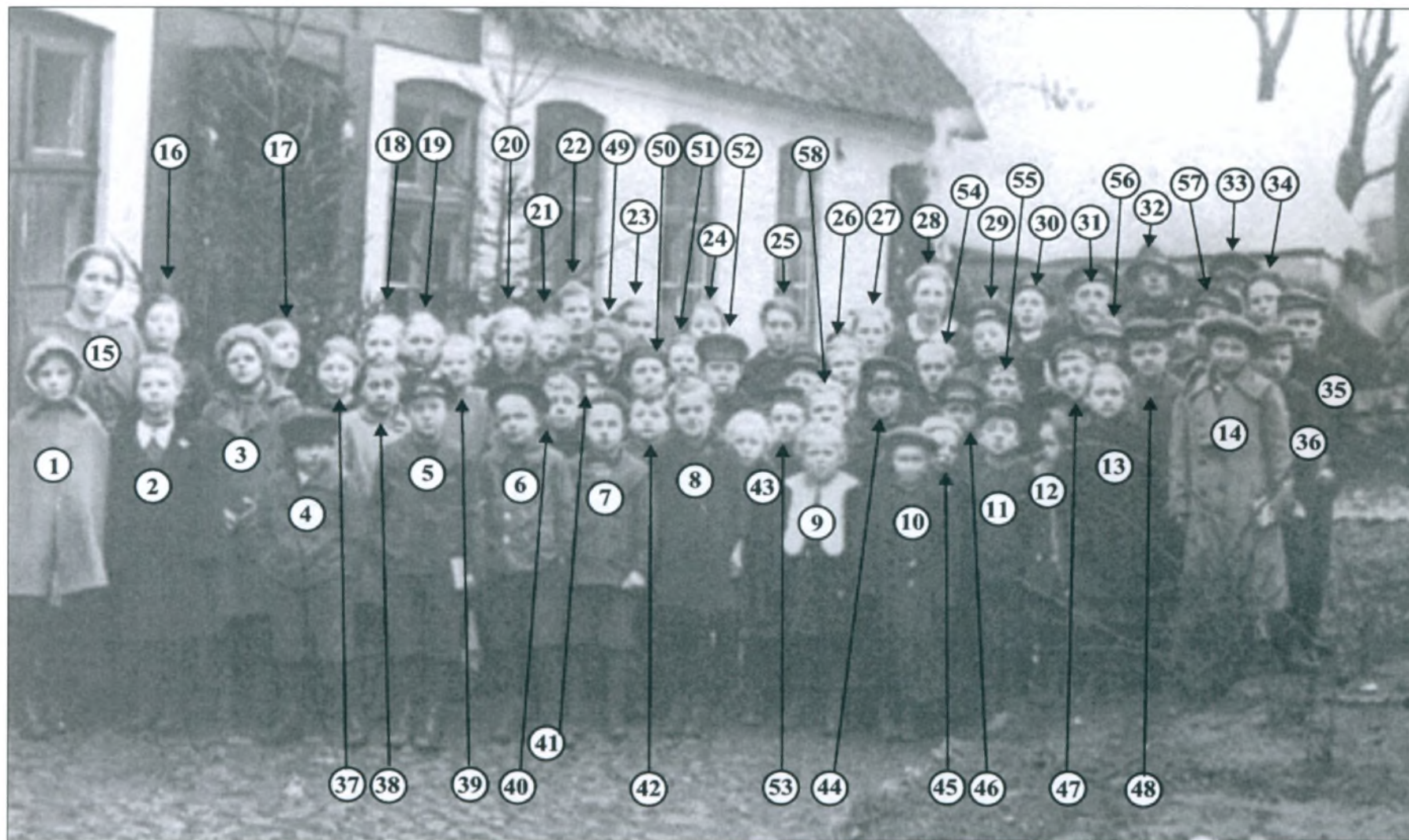
1999: Skolegang for 100 år siden. Andreas Michaelsens efterladte papirer

2001: Tørning Mølles aftægtshus

Illustrationer:

Michael Uldall: Kort over Tørning ladegaard 1774, udskiftningskort 1792 over Hammelev sogn herunder byerne Ladegaard og Jernhyt samt byerne på matrikelkort 1872.

Elever i Ladegaard skole 1919

Tinne Lykke fra Ladegaard Station (nr. 58 på billedet) kan huske alle elever med undtagelse af et par enkelte, og navnene er vist herunder. – Tinne blev gift med tømrer Jens Møller fra gård nr. 7 i Styding. Hun er i dag 94 år gammel og utrolig åndsfrisk med en enestående hukommelse

1. Sophie Kahl, Jernhyt Mark	19. Marie Nissen, Over Jernhyt	40. Holger Juhl, "Juhlsgaard"
2. Bine Juhl, Jernhyt	20. Minni Greisen, Vismarlund	41. Hansigne Jørgensen, Jernhyt
3. Anne Kahl, Jernhyt Mark	21. Else Tandrup, Jernhyt Mark.	42. Kedde Svendsen, søn af Julius Svendsen
4. Luise Flege, Ladegaard	22. Esther Tandrup, Jernhyt Mark.	43. Johanne Møller, Neder Jernhyt
5. Jørgen Schneider, Jernhyt (søn af Jes Schneider)	23. Lene Nielsen, Ladegaard Mark.	44. Ernst Hansen, "Stadt Hamborg"
6. Max Lykke, Ladegaard	24. Marie Jespersen, Jægerslyst	45. Peter Juhl, Jernhyt
7. Johannes Møller, Neder Jernhyt (søn af Vilhelm Møller)	25. Hansigne Byriel, Ladegaard	46. Marius Schneider, Jernhyt
8. Helga Hansen, "Stadt Hamborg"	26. Johanne Lund, "Lundsgaard"	47. Johannes Juhl, "Juhlsgaard"
9. Anne Lykke, Ladegaard	27. Mette Hansen, Tørning Mark	48. Otto Andresen, Jernhyt
10. Misse Pedersen, "Søndergaard"	28. Abelone Schrøder, far bestyrer af fattiggård	49. ?
11. Tonni Andresen, Over Jernhyt	29. Ernst Flege, Ladegaard	50. ?
12. Anne Schneider, Neder Jernhyt (datter af Jes Schneider)	30. Mikkel Lund, "Lundsgaard" Ladegaard	51. Sindet Thy, Tørning Mark.
13. Marie Juhl, Ladegaard (datter af Hans Juhl)	31. Hans Petersen, Tørning Mark	52. Nis Thy, Tørning Mark.
14. Anna Petersen, "Søndergaard"	32. Hans Bonde, Tørning Mark.	53. Mikkel Pedersen, "Søndergaard"
15. Martine Madsen, lærer Madsens kone	33. ?	54. Sophie Petersen, Bjerresmedens datter
16. Marie Juhl, Jernhyt (Binne Juhls søster)	34. Karl Juhl, Jernhyt	55. Jørgen Juhl, "Juhlsgaard"
17. Henny Kahl, Jernhyt Mark	35. Laus Andresen, Over Jernhyt	56. Laurids Lykke, Ladegaard
18. Hansigne Nissen, Over Jernhyt	36. Johannes Jørgensen, Over Jernhyt	57. Johannes Schneider, Jernhyt
	37. Marie Flege, Ladegaard	58. Tinne Lykke, Ladegaard
	38. Petra Byriel, Ladegaard	
	39. Anne Nissen, Over Jernhyt	

